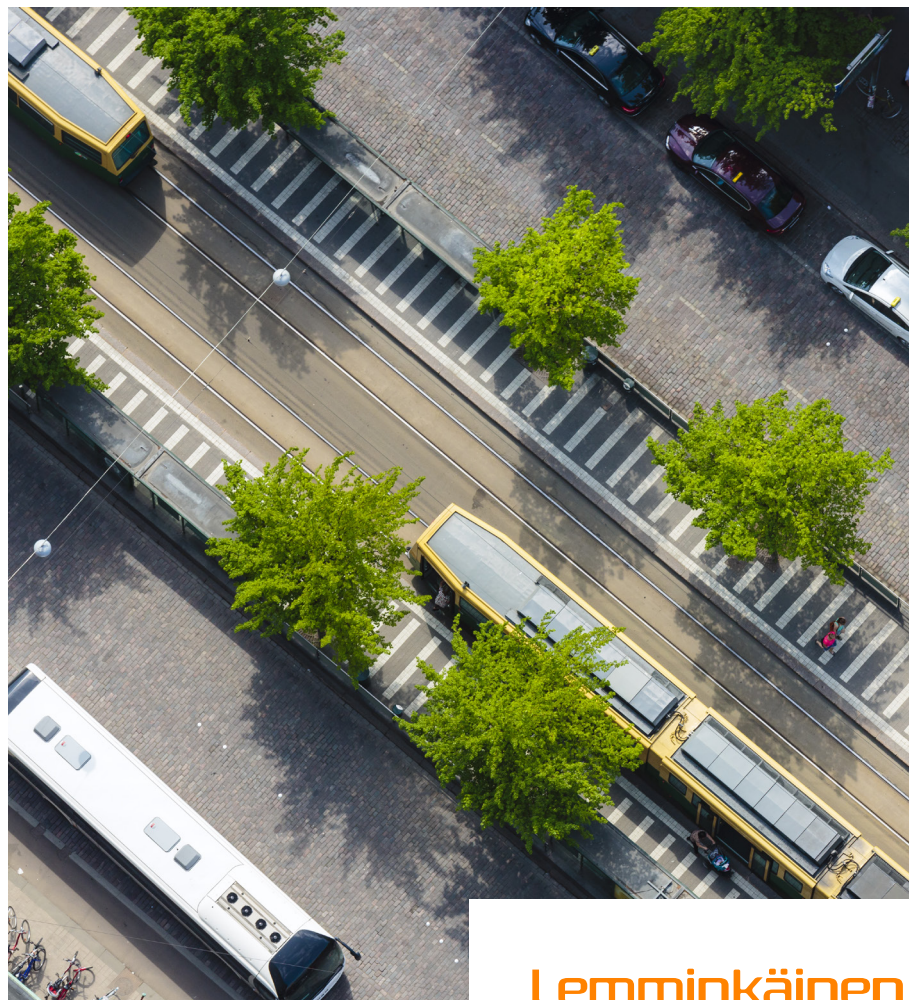

VUOSIKERTOMUS 2014

Lemminkäinen

Sisällysluettelo

Vuosi 2014	1	Hallinto	63
Lemminkäinen lyhyesti	1	Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä	63
Toimitusjohtajan katsaus	3	Palkitseminen	72
Strategia	4	Hallitus	76
Taloudellinen kehitys	7	Johtoryhmä	78
Toimintaympäristö	11	Riskienhallinta	80
Liiketoiminta	13	Tilinpäätös	82
Liikkuminen	13	Hallituksen toimintakertomus	82
Case: Metro laajenee länteen	15	Konsernin avainluvut	82
Case: Rantatunneli poistaa pullonkaulan	15	Konsernin strategia	83
Case: Kivisydän lisää Oulun keskustan viihtyisyyttä ja turvallisuutta	16	Deliver 2014 -kustannussäästöohjelma	83
Case: Parannusta Espoon liikenneyhteyksiin	16	Liiketoiminnan kehitys	83
Case: Tiukat laatuvaatimukset saavutettiin Länsi-Norjan lentokenttäpäällystysprojektissa	17	Tase ja rahoitus	85
Asuminen	18	Liiketoimintasegmentit	86
Case: Aino-asuinkerrostalon toinen vaihe valmistui ennätysajassa	19	Investoinnit	88
Case: Yksi meri - monta maisemaa	20	Henkilöstö	89
Työnteko	21	Muutoksia organisaatorakenteessa	89
Case: Kehitämme oppimisympäristöjä	22	Työturvallisuus ja ympäristö	90
Case: Eduskuntatalo peruskorjauksella nykyaikaan	22	Tutkimus- ja kehitystoiminta	90
Avainluvut segmentteittäin	24	Osakkeet	90
Kestävä kehitys	27	Osakkeenomistajat	91
Tapamme toimia	27	Yhtiökokouksen päätökset ja hallinto	91
Yhteistyötä sidosryhmiemme kanssa	28	Oikeudenkäynnit	92
Taloudellinen vastuu	31	Riskit ja epävarmuustekijät	92
Ympäristövastuu	34	Näkymät	93
Case: Päällystykseen erikoistunut laboratorio	35	Hallituksen ehdotus voittovarojen käytöstä	94
Case: Massastabilointia meren äärellä	36	Ohjeistus vuodelle 2015	94
Case: Uusioasfaltin käyttö kasvussa Tanskassa	36	Konsernitilinpäätös	95
Sosiaalinen vastuu	37	Konsernin tuloslaskelma (IFRS)	95
Henkilöstö	37	Konsernin laaja tuloslaskelma (IFRS)	96
Case: Opimme yhteisistä pelisäännöistä verkkokoulutusohjelman avulla	38	Konsernin tase (IFRS)	97
Työhyvinvointi	39	Konsernin rahavirtalaskelma (IFRS)	98
Työturvallisuus	39	Laskelma konsernin oman pääoman muutoksista (IFRS)	99
Case: Uusi putoamissuojain helpottaa työtä, turvallisesti	41	IFRS-konsernitilinpäätöksen laadintaperiaatteet 31.12.2014	101
GRI	42	Konsernitilinpäätöksen liitetiedot (IFRS)	113
GRI-taulukko	42	1 Aikaisempia tilikausia koskevat muutokset	114
Reportointiperiaatteet	50	2 Toimintasegmentit	114
Kestävän kehityksen johtamisjärjestelmät	51	3 Tietoja markkina-alueittain	115
Taloudellisen vastuun tunnusluvut	52	4 Hankitut liiketoiminnot	116
Ympäristövastuun tunnusluvut	54	5 Toiminnan kausiluonteisuus	117
Sosiaalisen vastuun tunnusluvut	56	6 Tietoja rakennushankkeista	118
		7 Liiketoiminnan muut tuotot	119
		8 Työsuhde-etuuksista aiheutuvat kulut ja henkilöstömäärä	120
		9 Poistot ja arvonalentumiset	120

10 Liiketoiminnan muut kulut	121	13 Pakolliset varaukset	168
11 Sijoitukset	122	14 Vieras pääoma	169
12 Rahoitustuotot ja -kulut	125	15 Vakuudet ja vastuusitoumukset	169
13 Verot	125	Taloudellista kehitystä kuvaavat tunnusluvut (IFRS)	170
14 Lopetetut liiketoiminnot	128	Osakekohtaiset tunnusluvut (IFRS)	171
15 Osakekohtainen tulos	129	Tunnuslukujen laskentakaavat	172
16 Muut laajan tuloksen erät	129	Hallituksen ehdotus emoyhtiön voittovarojen käytöstä	173
17 Maksetut ja ehdotetut osingot	130	Tilintarkastuskertomus	174
18 Aineelliset hyödykkeet	130		
19 Aineettomat hyödykkeet	132	Tietoa sijoittajille	175
20 Pitkäaikaiset myytävissä olevat rahoitusvarat	135	Osakkeet ja osakkeenomistajat	175
21 Pitkäaikaiset saamiset	135	Tietoa osakkeenomistajille ja sijoittajille	177
22 Vaihto-omaisuus	135		
23 Lyhytaikaiset saamiset	136		
24 Lyhytaikaiset myytävissä olevat rahoitusvarat	136		
25 Rahavarat	136		
26 Rahoitusinstrumentit arvostusryhmittäin	137		
27 Oma pääoma	140		
28 Korolliset velat	141		
29 Eläkeveloitteet	142		
30 Osakeperusteiset maksut	144		
31 Varaukset	146		
32 Ostovelat ja muut velat	147		
33 Rahoitusriskien hallinta	147		
34 Johdannaisinstrumentit	153		
35 Liiketoiminnan rahavirtojen oikaisut	153		
36 Muut vuokratoumukset	154		
37 Vakuudet ja vastuusitoumukset	154		
38 Ehdolliset velat	154		
39 Lähipiiritapahtumat	155		
Emoyhtiön tilinpäätös	158		
Emoyhtiön tuloslaskelma (FAS)	158		
Emoyhtiön tase (FAS)	159		
Emoyhtiön rahavirtalaskelma (FAS)	160		
Emoyhtiön tilinpäätöksen laadintaperiaatteet 31.12.2014	161		
Emoyhtiön liitetiedot (FAS)	162		
1 Liikevaihto markkina-alueittain	163		
2 Liiketoiminnan muut tuotot	163		
3 Materiaalit ja palvelut	163		
4 Henkilöstöä ja toimielinten jäseniä koskevat tiedot	163		
5 Poistot	164		
6 Tilintarkastajan palkkiot	164		
7 Rahoitustuotot ja -kulut	164		
8 Satunnaiset erät	164		
9 Välittömät verot	165		
10 Pysyvät vastaavat	165		
11 Vaihtuvat vastaavat	167		
12 Oma pääoma	168		

Lemminkäinen lyhyesti

Olemme merkittävä infrarakentamisen ja talonrakentamisen osaja. Sadan vuoden kokemuksella rakennamme toimivia, terveellisiä ja turvallisia olosuhteita asumiseen, työntekoon ja liikkumiseen.

Mahdollistaaksemme tulevaisuuden kannattavan kasvun keskitymme lyhyellä aikavälillä parantamaan kilpailukykyämme, kannattavuuttamme ja taloudellista asemaamme. Pitkällä aikavälillä haemme

kannattavaa kasvua hyödyntämällä infrarakentamisen vahvaa markkina-asemaa Pohjois-Euroopassa. Talonrakentamisessa keskitymme valikoituihin asiakassegmentteihin ja alueisiin Suomessa ja Venäjällä.

Vuonna 2014 konsernimme liikevaihto oli 2,0 miljardia euroa. Palveluksessamme on keskimäärin 5 600 rakentamisen ammattilaista. Konsernin emoyhtiö Lemminkäinen Oyj:n osake on noteerattu NASDAQ OMX Helsingissä.

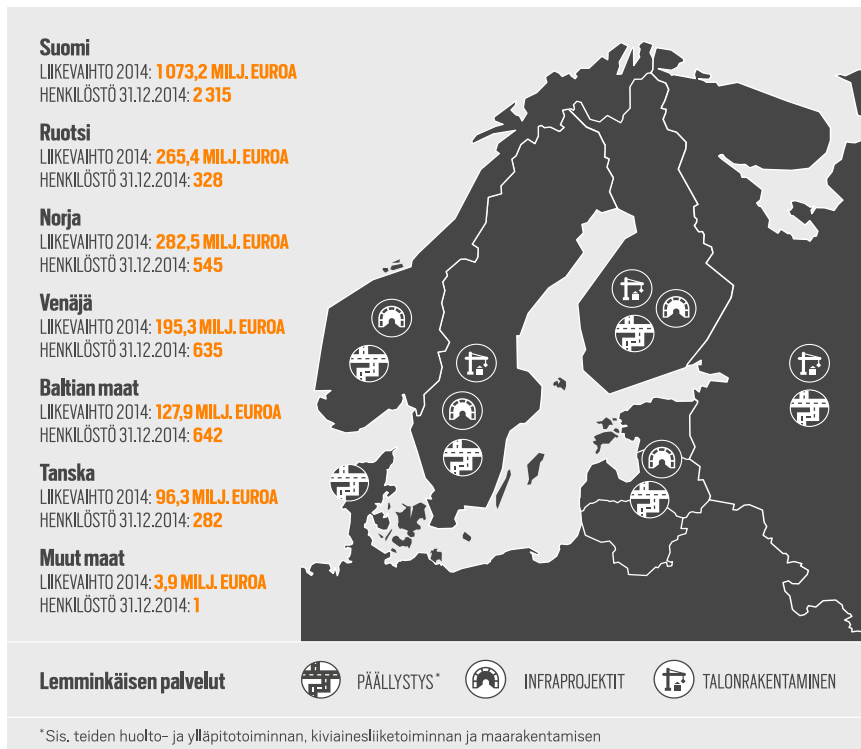
Konsernin avainluvut	2014	2013	Muutos
Liikevaihto, milj. euroa	2 044,5	2 020,1	24,4
Liikevoitto (IFRS), milj. euroa	36,3	-89,3	125,6
Liikevoitto-%, (IFRS)	1,8	-4,4	
Liikevoitto ilman kertaeriä, milj. euroa	52,3	-3,9	56,2
Liikevoitto-%, ilman kertaeriä	2,6	-0,2	
Tulos ennen veroja, milj. euroa	-1,7	-116,1	114,4
Tilikauden tulos, milj. euroa	18,1	-93,5	111,6
Laimentamaton osakekohtainen tulos, euroa	0,40	-4,81*	5,21
Osinko/osake, euroa	0,00**	0,00	
Liiketoiminnan rahavirta, milj. euroa	-54,8	8,3	-63,1
Bruttoinvestoinnit, milj. euroa	30,0	71,2	-41,2

Konsernin avainluvut	31.12.2014	31.12.2013	Muutos
Tilaukanta, jatkuvat toiminnot, milj. euroa	1 456,1	1 733,2	-277,1
Henkilöstö tilikauden lopussa, jatkuvat toiminnot	4 748	5 526	-778
Korollinen nettovelka, milj. euroa	213,6	326,5	-112,9
Omavaraisuusaste, %	37,1	27,3	
Nettovelkaantumisaste, %	51,8	100,8	
Sijoitetun pääoman tuotto, %	13,5	-9,4	
Työpaikkatapaturmataajuus, jatkuvat toiminnot, tapaturmien lukumäärä / miljoona työtuntia	6,9	10,5	-3,6

*) Sisältää takautuvan oikaisun johtuen vuoden 2014 merkintäoikeusannin vaikutuksesta osakkeiden lukumäärän painotettuun keskiarvoon

**) Hallituksen ehdotus yhtiökokoukselle

Haasteellinen vuosi vauhditti suunnanmuutostamme

Hyvät Lemminkäisen osakkeenomistajat

Takanamme on haastava vuosi, jonka aikana käänsimme tuloksen oikeaan suuntaan. Keskityimme kustannusrakenteemme keventämiseen, taseemme vahvistamiseen ja taloudellisen liikkumavaramme lisäämiseen.

Aloitimme Deliver 2014 -kustannusäästöohjelman keväällä 2014. Ohjelmassa keskityimme Norjaan, Venäjään ja kustannusrakenteen karsimiseen ja näin turvaamaan vuoden 2014 tuloksemme. Ohjelma onnistui hyvin, Norjassa tulos kääntyi positiiviseksi ja Venäjällä Deliver-toimenpiteiden lisäksi hyvin sujunut asuntomyynti vauhditti meitä hyvään tulokseen. Valitettavasti ohjelmaan sisältyi myös lähes 500 työntekijän irtisanomiset. Vuoden 2015 aikana varmistamme, että ohjelma viedään loppuun ja että keventynyt kustannusrakenteemme näkyy täysimääräisesti tuloksessamme.

Kesäkuussa 2014 laskimme liikkeeseen 100 miljoonan euron 5 vuoden joukkovelkakirjalainan. Syyskuussa toteutimme noin 30 miljoonan euron merkintäoikeusannin, joka suunnattiin osakkeenomistajillemme. Lisäksi myimme kesällä talotekniikkaliiketoimintamme. Näiden toimenpiteiden ansiosta vahvistimme tasettamme ja pidensimme velkamaturiteettiamme.

Talotekniikkaliiketoiminnan myyminen selkeytti liiketoimintarakennettamme ja mahdollistaa keskittymisen ydinliiketoimintoihimme, infrarakentamiseen ja talonrakentamiseen. Kaupan jälkeen tarkistimme strategiaamme. Lyhyellä aikavälillä keskityimme luomaan pohjaa tulevalle kannattavalle kasvulle parantamalla kilpailukykyämme, kannattavuuttamme ja taloudellista asemaamme. Olemme käynnistäneet kehityshankkeita, joilla tehostamme toimintaamme, parannamme tarjousprosessejamme ja projektinhallintaamme sekä vapautamme pääomia. Nämä hankkeet jatkuvat myös vuosina 2015 ja 2016. Pitkällä aikavälillä hyödynnämme vahvaa markkina-asemaamme infrarakentamisessa Pohjois-Euroopassa. Talonrakentamisessa keskityimme valikoituihin asiakassegmentteihin ja alueisiin Suomessa ja Venäjällä.

Vuoden 2015 alusta siirryimme uuteen toimintamalliin, joka tukee strategiaamme etenemistä. Liiketoimintamme on järjestetty neljään liiketoimintasegmenttiin: päällystys, infraprojektit, Suomen talonrakentaminen ja Venäjän toiminnot. Keskityimme nyt uuden toimintamallin potentiaalihin hyödyntämiseen: yhtenäistämme toimintatapojamme ja jaamme parhaita käytäntöjä yli maa- ja liiketoimintarajojen. Kiinnitämme huomiota myös riskienhallintaan sekä tuotteidemme ja palveluidemme laatuun. Haemme operatiivista tehokkuutta esimerkiksi päällystyksessä lisäämällä talvisuunnittelua, energiatehokkaita tuotantotapoja ja kierrätysmateriaalien hyödyntämistä. Kaikessa infraliiketoiminnassa panostamme kaluston optimointiin ja käyttöasteiden nostamiseen.

Olen tyytyväinen siihen, että tapaturmataajuutemme laski 34,3 prosentilla 6,9:ään (10,5) vuonna 2014. Jatkamme vuonna 2015 työturvallisuutta kehittäviä toimenpiteitä ja viemme yhteisiä toimintatapoja eteenpäin jokaisessa toimintamaassamme.

Yli satavuotiaan yhtiön uudistaminen on vasta alkanut, mutta vuosi 2014 osoittaa, että olemme menossa oikeaan suuntaan. Jouduimme viemään läpi raskaita päätöksiä, mutta lähdemme vuoteen 2015 hyvistä lähtökohdista. Kun tämä työ yhdistetään lemminkäisten asiantuntemukseen ja osaamiseen, uskon, että olemme tänä vuonna entistä kilpailukykyisempi toimija markkinoilla. Haluamme olla asiakkaidemme luottamuksen arvoisia myös jatkossa ja tuottaa heille lisäarvoa yhteisissä projekteissamme. Tavoitteenamme on parantaa toimintaamme jatkuvasti, mikä näkyy asiakkaillemme entistä parempana laatuna ja projektinhallintana sekä uusina innovaatioina.

Haluan kiittää henkilöstöämme hyvästä työstänne ja tuestanne. Kiitän asiakkaitamme sujuvasta yhteistyöstä, johon panostamme vahvasti myös jatkossa. Kiitos kuuluu myös osakkeenomistajillemme, jotka osoittivat tukeaan ja uskoaan siihen, että suuntaamme muuttuu.

Toimitusjohtaja
Casimir Lindholm

Strategia vuosille 2014–2016

Tarkistimme strategiamme kesällä 2014 terävöittääksemme strategisia painopistealueitamme talotekniikkaliiketoiminnan myynnin jälkeen. Meillä on jatkossa keskitetympi liiketoimintaportfolio – infrarakentaminen ja talonrakentaminen. Haemme kannattavaa kasvua infran projektirakentamisesta ja pääkaupunkiseudun omaperusteisesta asuntotuotannosta Suomessa. Keskitämme toimintamme tehostamiseen päällystyksessä ja talonrakentamisen urakatuotannossa.

Uuden strategiamme toteutusta tukee 1.1.2015 voimaan tullut organisaatorakenne, jossa jaoinme infrarakentamisen kahteen segmenttiin. Tällä varmistamme oikeanlaiset johtamismallit sekä infrarakentamisen projekteihin että päällystykseen, joissa on erilaiset kehitystarpeet.

Jatkossa raportointisegmenttimme ovat:

- päällystys
- infraprojektit
- Suomen talonrakentaminen
- Venäjän toiminnot.

Kohti parempaa kilpailukykyä

Tunnistimme kesällä 2014 useita toimenpiteitä liiketoimintamme kannattavuuden, operatiivisen tehokkuuden ja pitkän aikavälin kilpailukyvyyn parantamiseksi. Aloitimme liiketoimintamme tehokkuutta ja kilpailukykyä parantavat sisäiset kehityshankkeet syksyllä 2014. Hankkeiden ensimmäiset vaiheet valmistuvat vuoden 2015 ensimmäisellä puoliskolla, ja ne viedään päätökseen vuoden 2016 loppuun mennessä.

Sisäiset kehityshankkeet keskittyvät:

- tarjousprosessien yhdenmukaistamiseen esimerkiksi hinnoittelussa ja toimintamalleissa
- projektinhallinnan, projektiseurannan ja projektipoikkeamien hallinnan kehittämiseen
- päällystyksen ja infrarakentamisen kaluston optimointiin.

Panostamme myös tehokkaampaan pääoman käyttöön esimerkiksi nopeuttamalla laskutusta sekä optimoimalla käyttö- ja vaihto-omaisuuden tuloksenteokkykyämme vastaavaksi.

Lisäksi päällystysliiketoiminnassa haemme parempaa kannattavuutta, jota liiketoiminnan yhdistäminen omaksi segmentiksi tukee. Voimme hyödyntää parhaita

käytäntöjä ja mittakaavaetuja yli maantieteellisten rajojen entistä paremmin sekä sovittaa paikallista läsnäoloa ja kalustoa liiketoiminnan tarpeita vastaavaksi.

Keskitämme toimintaamme talonrakentamisessa

Keskitymme jatkossa entistä vahvemmin Helsingin ja Pietarin kasvaviin alueisiin talonrakentamisessa. Panostamme Suomessa omaperusteisiin rakennusprojekteihin ja neuvottelu-urakoihin pääkaupunkiseudulla ja muissa kasvukeskuksissa.

Pietarissa rakennamme comfort-luokan asuntoja, jotka on suunnattu kasvavan keskiluokan tarpeisiin. Asunnoissa yhdistyvät korkea tekninen laatu ja yksilölliset asumisratkaisut. Arvioimme, ettei liikevaihtomme Venäjällä kasva seuraavien vuosien aikana johtuen maan taloudellisesta ja poliittisesta epävarmuudesta.

Vähennämme talonrakentamisen kilpailu-urakoinnin määrää sekä Suomessa että Venäjällä.

Panostamme vahvaan asemaan Pohjois-Euroopan infrarakentamisessa

Meillä on vahva asema infrarakentamisen ratkaisujen ja palveluiden tuottamisessa Pohjois- ja Baltian maissa. Pitkällä aikavälillä keskitymme tämän aseman hyödyntämiseen ja pyrimme laajentamaan toimintaamme kasvavilla infrarakentamisen markkinoilla Suomen ulkopuolella teknisen asiantuntemuksemme ja monipuolisen osaamisemme avulla. Haemme kannattavaa kasvua esimerkiksi energia- ja logistiikkasektoreilta.

Taloudelliset tavoitteemme

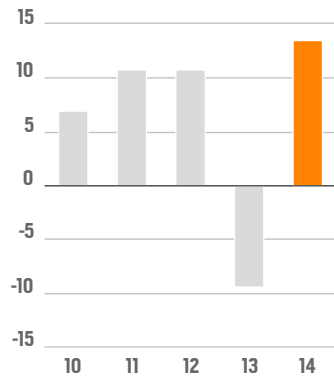
Pitkän aikavälin taloudelliset tavoitteemme ovat:

- sijoitetun pääoman tuotto 18 prosenttia yli syklin
- omavaraisuusaste vähintään 35 prosenttia.

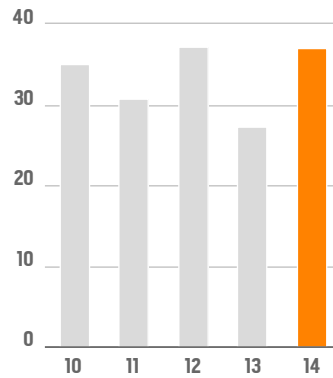
Lisäksi lyhyen aikavälin tavoitteena on saavuttaa yli 15 prosentin sijoitetun pääoman tuotto vuoden 2016 loppuun mennessä.

Tavoittelemme vakaata osingonjakopolitiikkaa, jossa vähintään 40 prosenttia tilikauden tuloksesta jaetaan osakkeenomistajille osinkoina. Hallitus ehdottaa, että vuodelta 2014 ei jaeta osinkoa.

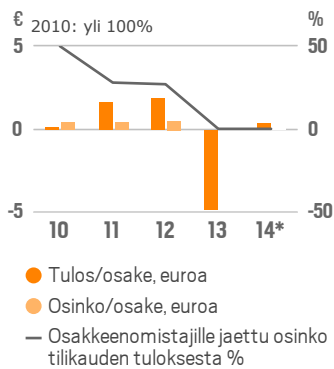
Sijoitetun pääoman tuotto, %

Omavaraisuusaste, %

Tulos/osake, osinko/osake

*Hallitus ehdottaa, että vuodelta 2014 ei jaeta osinkoa.

Vuosien 2010–2013 luvut sisältävät takautuvan oikaisun johtuen vuoden 2014 merkintäoikeusannin vaikutuksesta osakkeiden lukumäärän painotettuun keskiarvoon.

Strategian eteneminen

Tavoite	Toimenpiteet 2014	Toimenpiteet 2015
Kannattavuuden parantaminen	<ul style="list-style-type: none"> • Deliver 2014 -kustannussäästöohjelma 	<ul style="list-style-type: none"> • Deliver 2014 -kustannussäästöohjelman saattaminen päätökseen
Taseen ja pääoman vahvistaminen	<ul style="list-style-type: none"> • 5 vuoden jvk-laina 100 milj. euroa • Osakeanti 30 milj. euroa • Hybridilaina 70 milj. euroa • Ydinliiketoimintaan kuulumattomien liiketoimintojen ja omaisuuserien myynti 	<ul style="list-style-type: none"> • Ydinliiketoimintaan kuulumattomien liiketoimintojen ja omaisuuserien myynti • Käyttöpääoman tehostaminen • Liiketoiminnan parempi kannattavuus
Kilpailukyyn parantaminen	<ul style="list-style-type: none"> • Kustannusrakenteen keventäminen • Riskien- ja projektinhallinnan parantaminen 	<ul style="list-style-type: none"> • Uusi toimintamalli <ul style="list-style-type: none"> • Yhtenäiset toimintatavat ja parhaiden käytäntöjen jakaminen • Talvisuunnittelu • Sisäiset kehityshankkeet <ul style="list-style-type: none"> • Tarjousprosessien yhdenmukaistaminen • Projektinhallinnan parantaminen • Kaluston optimointi

Vahvuutemme

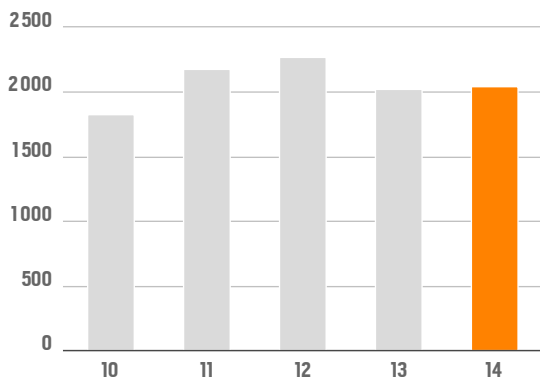
Läsnäolo kasvavilla markkinoilla	Meillä on vahva asema Pohjoismaiden kasvavilla inframarkkinoilla. Asuntorakentamisessa keskitymme entistä vahvemmin Pietarin ja Helsingin kasvaviin alueisiin.
Vahva asema pääillystyksessä päämarkkina-alueilla	Hyödynnämme vahvaa asemaamme esimerkiksi toiminnan tehokkuudessa ja tuotekehityksessä.
Monipuolista osaamista vaativiin infraprojekteihin	Arvioimme olevamme johtava vaativien infraratkaisujen toimittaja ja rakentaja Suomessa. Pitkä kokemus ja vahva osaaminen auttavat asemaamme vahvistamisessa myös Suomen ulkopuolella.
Kokemusta ja näyttöä vaativista, uudenaikaisista projektimalleista	Meillä on kokemusta projekteista, jotka pohjautuvat uudentyyppisiin yhteistyömalleihin ja rahoitusratkaisuihin. Ne tuottavat uusia innovaatioita asiakkaille ja sitovat vähemmän pääomaamme.
Tunnettu ja pitkäikäinen brändi	Olemme luotettava ja arvostettu toimija Suomessa, ja brändimme tunnettuus kasvaa tasaisesti muilla avainmarkkinoilla.
Tasapainoinen asiakasjakauma	Meillä on monipuolinen asiakaskunta sekä yksityisellä että julkisella sektorilla, eikä liiketoimintamme ole riippuvainen yhdestä yksittäisestä asiakkaasta.

Taloudellinen kehitys vuonna 2014

AVAINLUVUT

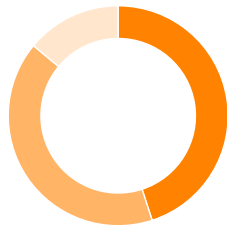
KASVU

Liikevaihto, milj. euroa

- Konsernin liikevaihto pysyi edellisvuoden tasolla ja oli 2 044 milj. euroa. Yhtiön tavoitteena ei ollut kasvattaa liikevaihtoa vuonna 2014.
- Valuuttakurssimuutosten vaikutus euromääräiseen liikevaihtoon oli -73 milj. euroa vertailuvuoteen nähden.
- Liikevaihdosta 52 % tuli Suomesta, 32 % Skandinaviasta, 10 % Venäjältä ja 6 % Baltian maista.

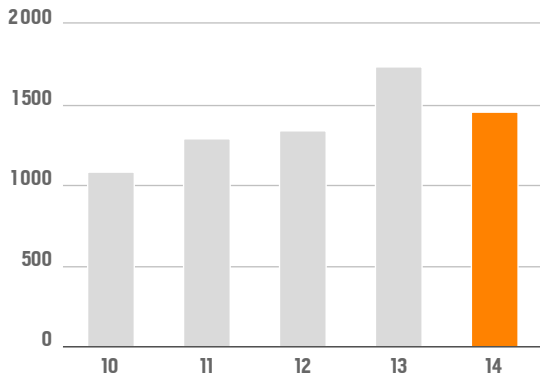
Liikevaihdon jakautuminen liiketoiminnoittain, %

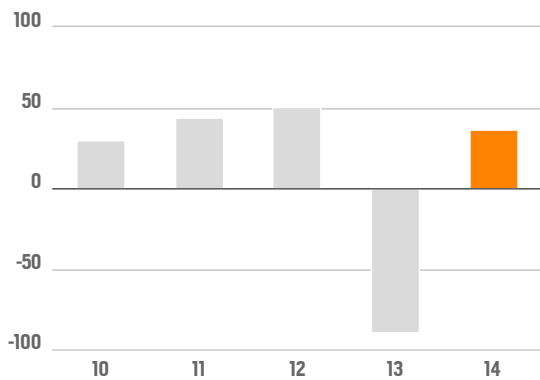
- Päällystys*, 45 %
- Talonrakentaminen, 41 %
- Infraprojektit, 14 %

*Sis. teiden huolto- ja ylläpitotoiminnan, kiviainesliiketoiminnan ja maarakentamisen

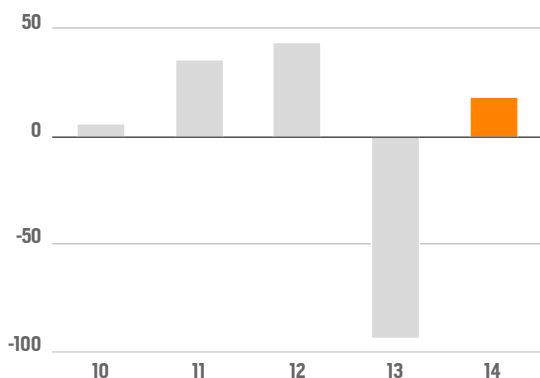
- Lähes puolet konsernin liikevaihdosta tuli päällystys- ja kiviainesliiketoiminnasta sekä maarakentamisesta.
- Leuto talvi pidensi päällystyskautta ja kasvatti päällystysten liikevaihtoa lähes kaikissa toimintamaissa.
- Suomessa liikevaihdon kasvua tukivat suuret infraprojektit.
- Talonrakentamisessa liikevaihtoa kasvatti Venäjän omaperusteinen asuntotuotanto.
- Talonrakentamisen kilpailu-urakointi Suomessa ja Venäjällä väheni.

Tilaukanta, jatkuvat toiminnot, milj. euroa

- Tilaukanta laski 16 % edellisvuodesta.
- Infrarakentamisessa suurten hankkeiden valmistumisasteiden nousu laski tilaukanta.
- Päällistyksen tilaukanta oli vuoden lopussa selvästi edellisvuotta pienempi, kun leuto talvi pidensi vuoden 2014 päällistyskautta.
- Talonrakentamisen tilaukanta kasvattivat suuret korjausurakat Suomessa.
- Venäjällä kahden omaperusteisen asuntokohteen valmistumiset laskivat tilaukanta selvästi.
- Tilaukannasta noin 65 % kohdistuu vuodelle 2015.

AVAINLUVUT**KANNATTAVUUS****Liikevoitto, milj. euroa**

- Kannattavuutta paransivat käynnissä olevat infraprojektit Suomessa, pääkaupunkiseudun talonrakentaminen, päällistystoiminta kaikissa Pohjoismaissa sekä asuntorakentaminen Venäjällä.
- Konsernin kustannusrakenne keveni 10 miljoonalla eurolla.
- Kannattavuutta rasittivat organisaation uudistamiseen liittyvät kulut ja yksittäisten projektien kateheikennykset.
- Konsernin liikevoitto (IFRS) sisältää kertaeriä: omaisuuserien alaskirjauksia 9,6 milj. euroa (2013: 19,8 milj. euroa) sekä asfalttikartelliin liittyviä vahingonkorvauksia ja niihin liittyviä varauksia 6,4 milj. euroa (2013: 65,6 milj. euroa).

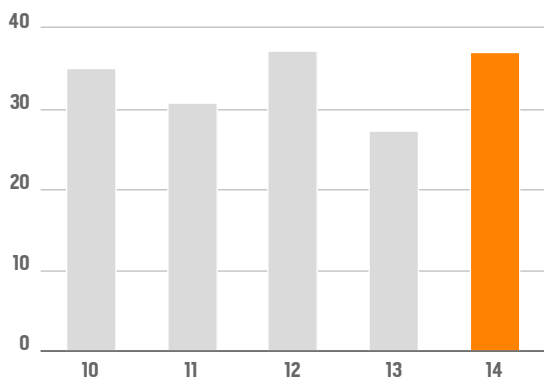
Tilikauden tulos, milj. euroa

- 2014 tilikauden tulos sisältää talotekniikan myynnistä kirjatun 23,6 milj. euron myyntivoiton.
- Hallitus ehdottaa, että vuodelta 2014 ei jaeta osinkoa.

AVAINLUVUT

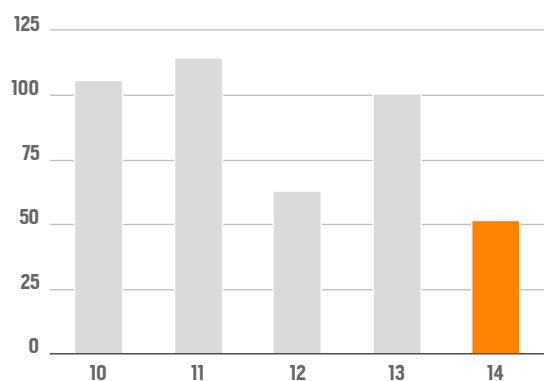
VAKAVARAISSUUS

Omavaraisuusaste, %

- Oma pääoma kasvoi 27 % ja oli vuoden lopussa 413 milj. euroa. Sitä kasvattivat osakeanti, hybridilaina, liiketoimintojen myynnit ja edellisvuotta parempi tulos.
- Oma pääoma sisältää 140 milj. euroa hybridilainoja (2013: 70 milj. euroa). Mikäli hybridilainat käsiteltäisiin vieraana pääomana, olisi omavaraisuusaste 24,6 % (2013: 21,5 %).

Nettovelkaantumisaste, %

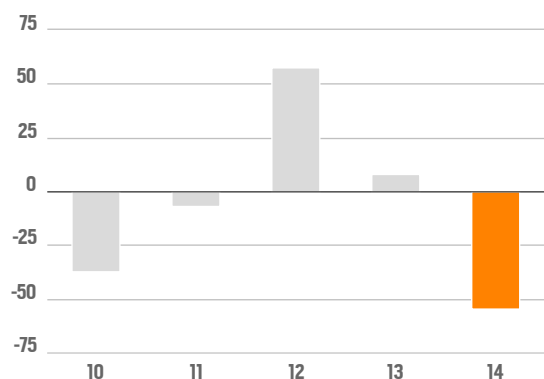

- Korollinen nettovelka laski 35 % ja oli 214 milj. euroa.
- Omaa pääomaa ja likviditeettitilannetta paransivat osakeanti, hybridilaina, liiketoimintojen myynnit ja edellisvuotta parempi tulos.
- Mikäli hybridilainat käsiteltäisiin vieraana pääomana, olisi nettovelkaantumisaste 128,4 % (2013: 155,2 %).

AVAINLUVUT

KASSAVIRTA

Liiketoiminnan rahavirta, milj. euroa

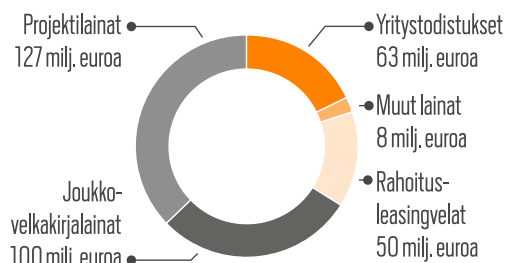

- Operatiivinen kassavirta jäi negatiiviseksi vuonna 2014.
- Kassavirta sisältää 60 milj. euroa maksettua vahingonkorvausta asfalttikartellista.
- Käyttöpääomaa vapautui tehokkaammalla laskutuksella, mutta samalla hidastunut asuntomyynti Suomessa kasvatti varastoja.

AVAINLUVUT

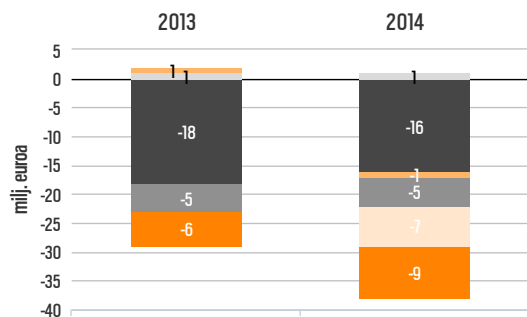
RAHOITUS

Velkasalkku 31.12.2014

- Korollisen velan määrä laski 15 % ja oli 348 milj. euroa.
- Velasta 40 % (2013: 15 %) oli pitkäaikaista ja 60 % (2013: 85 %) lyhytaikaista.
- Yritystodistusten määrä laski 42 % ja projektilainojen määrä kasvoi 74 % edellisvuoden vastaavasta ajankohdasta.
- Keväällä laskettiin liikkeeseen 5 vuoden 100 milj. euron joukkovelkakirjalaina, jolla uudelleenrahoitettiin vanha 60 milj. euron joukkovelkakirjalaina.
- Yhtiöllä oli vuoden 2014 lopussa käyttämätön 185 milj. euron rahoituslimiitti.
- Lisäksi yhtiöllä on 140 milj. euroa hybridilainaa.

Nettorahoituskulut 2013-2014

- Rahoitustuotot
- Korkokulut
- Korkojohdannaisten arvostus
- Valuuttasuojauksenkustannukset
- Lainasaamisten alaskirjaukset
- Muut rahoituskulut

- Nettorahoituskulut kasvoivat edellisvuodesta 40 % ja olivat 38 milj. euroa (2013: 27 milj. euroa).
- Korkokulujen osuus nettorahoituskuluista oli alle puolet.
- Suurin yksittäinen erä oli Lemcon Networksin liiketoimintamyyntiin liittyvä 7 milj. euron alaskirjaus lainasaamisista.
- Muita kuluja kasvattivat rahoitussopimusten ehtojen muutokset, kovenanttirikkomuksesta aiheutuneet kulut sekä konsultointikulut.

Huom. Hybridilainan korkokuluja ei kirjata tuloslaskeman rahoituskuluihin.

Toimintaympäristön kuvaus

 PÄÄLLYSTYS	 INFRAPROJEKTIT	 TALONRAKENTAMINEN
Kasvun ajurit		
<ul style="list-style-type: none"> • Julkisen sektorin panostukset perustienpitoon • Suuret tiehankkeet • Kasvukeskusten kehittyminen • Korjausvelka • Venäjällä vuosien investointivaje 	<ul style="list-style-type: none"> • Julkisen sektorin ja teollisuuden infrainvestoinnit • Kaupungistuminen • Energiatuotannon uudistumistarpeet • Heikko infrastruktuuri Baltian maissa ja Venäjällä 	<ul style="list-style-type: none"> • Muuttoliike keskustoihin • Perheeseen pienentyminen • Muutos väestörakenteessa • Asunto osana sijoitusvarallisuutta • Kasvaneet logistiikka- ja varastointitarpeet • Ikääntynyt ja heikkokuntoinen talokanta • Venäjällä jatkuva asuntojen tarve ja suuri asumistiheys
Lähiajan markkinanäkymät		
<ul style="list-style-type: none"> • Suomessa julkisen sektorin heikko taloustilanne kurittaa perustienpitoa • Skandinaviassa kasvua • Baltian maissa markkinatilanne vakaa • Venäjällä rahoitus riippuu talouden kehityksestä. Allokointipäätökset poliittisia. 	<ul style="list-style-type: none"> • Suuria infrahankkeita käynnissä ja suunnitteilla Suomessa • Energiasektorin uudis- ja korvausinvestoinnit lisäävät kysyntää kaikissa Pohjoismaissa • Skandinaviassa voimakasta kasvua • Baltian maissa infrarakentamista tukee EU-rahoitus 	<ul style="list-style-type: none"> • Suomessa korjausrakentaminen paikkaa uudisrakentamisen laskua • Talouden epävarmuus ja työttömyyden kasvu vähentävät asuntojen kysyntää, kysyntä keskittyy kasvukeskuksiin • Venäjällä näkymät ovat erittäin epävarmat, kasvun suuntaa on vaikea ennakoida • Venäjän rahoitusmarkkinoiden rajallisuus vaikuttaa asuntolainoitukseen

Kilpailukenttä ja merkittävimmät kilpailijat

<ul style="list-style-type: none"> Lemminkäisellä vahva asema Pohjoismaissa ja Baltian maissa; yksi suurimmista päällystäjistä Alalietulokynnys on madaltunut Venäjällä yhtiö toimii päällystäjänä pääasiassa aliurakoitsijana Merkittävimmät kilpailijat: NCC, Skanska, Veidekke, Peab, Colas; Venäjällä: suuret venäläiset toimijat, kuten Mostotrest ja VAD 	<ul style="list-style-type: none"> Suomessa Lemminkäinen on alan markkinajohtaja liikevaihdolla mitattuna Sopimusmuotoina PPP- ja allianssihankkeet ovat kasvussa Skandinaviassa kilpailua lisäävät keskieurooppalaiset pelurit Merkittävimmät kilpailijat NCC, Skanska, Veidekke, Peab, YIT, SRV ja Destia 	<ul style="list-style-type: none"> Suomessa Lemminkäinen on viiden suurimman talonrakentajan joukossa Pienissä ja keskisuurissa urakoissa on paljon pieniä pelureita ja alalietulokynnys matala Venäjällä asuntoja rakentavat useat paikalliset toimijat. Comfort-luokan asuntorakentamisessa vähemmän kilpailua. Merkittävimmät kilpailijat: YIT, SRV, NCC, Skanska; Venäjällä myös LSR ja Settle Group
--	---	--

Markkinoiden suunta lähitulevaisuudessa

	Suomi	Ruotsi	Norja	Tanska	Baltian maat	Venäjä*
Päällystys	➔	⬆	⬆	➔	➔	➔
Infraprojektit	➔	⬆	⬆	⬆	➔	➔
Asuntorakentaminen	⬇	⬆	➔	⬆	➔	➔
Muu talonrakentaminen	⬇	➔	⬆	⬆	⬇	⬇

*sisältää merkittävän poliittisen ja taloudellisen riskin

Musta nuoli = Lemminkäinen toimii tässä markkinassa
 Harmaa nuoli = Lemminkäinen ei toimi tässä markkinassa
 Lähteet: Euroconstruct, yhtiön oma arvio

Vaativien infraprojektien ja tieverkon kunnossapidon ammattilainen

Yhtenä Pohjois-Euroopan suurimmista infrarakentajista avaamme liikenteen solmukohtia ja huolehdimme, että rakennushankkeemme toteutetaan ihmisten ehdoilla, turvallisesti ja kestävästi. Tarjoamme asiakkaillemme kattavat infrarakentamisen palvelut aina perusväylänpidosta erikoisurakointiin Suomessa, Norjassa, Ruotsissa ja Baltian maissa. Lisäksi teemme päällystystöitä Tanskan ja Venäjän markkinoilla.

Strategiamme mukaisesti keskitymme vahvan markkina-asemamme hyödyntämiseen infrarakentamisen ratkaisujen ja palvelujen tuottamisessa Pohjois-Euroopassa.

Tavoitteenamme on kasvaa johtavaksi vaativien infraratkaisujen tarjoajaksi markkina-alueellamme. Päälllystyksessä pyrimme hyödyntämään vahvaa asemaamme esimerkiksi toiminnan tehokkuudessa ja tuotekehityksessä asiakkaidemme hyödyksi. Venäjällä keskitymme päällystämiseen ja erikoispäällystystöihin Euroopan puoleisella alueella. Tärkein asiakaskuntamme muodostuu kaikissa toimintamaissamme julkisesta sektorista, rakennusliikkeistä, teollisuudesta ja kiinteistöjen omistajista.

Vaativaa infraa rakentamassa

Vuonna 2014 meillä oli käynnissä suuria infraprojekteja etenkin Suomessa: kolme Länsimetron asemaa, Oulun maanalainen Kivisydän-pysäköintilaitos sekä Espoon Turvesolmun eritasoliittymä. Edellisvuoden loppupuolella aloitetun jättihankkeen, Tampereen Rantatunnelin, työt jatkuvat aina vuoden 2017 loppuun saakka.

Oulussa 900 autopaikan Kivisydän-pysäköintilaitoksen louhinta- ja lujitustyöt jatkuivat vielä läpi vuoden 2014, ja saimme ne valmiiksi vuoden 2015 alussa. Lisäksi aloitimme pysäköintilaitoksen sisustus- ja rakennustyöt kesällä 2014. Kivisydän-projekti on KVR-hanke, joka käynnistettiin vuonna 2012 maa- ja pohjarakennustöillä. KVR-hankeella tarkoitetaan rakentamista, jossa urakoitsija vastaa kohteen suunnittelusta ja rakentamisesta. Pysäköintilaitos valmistuu kokonaisuudessaan syksyllä 2015. Keväällä 2014 suomalainen infra-alan järjestö INFRA ry palkitsi Kivisydämen vuoden 2013 turvallisimpana maanalaisena työmaana.

Espoossa jatkui vuoden 2013 lopussa aloitetun Turvesolmun eritasoliittymän ja Turveradantien rakentaminen. Työt kestävät aina vuoden 2015 loppuun saakka. Työmaa

valittiin vuoden 2014 paalutustyömaaksi paalutustöiden erinomaisen suunnittelun ja johtamisen sekä eri osapuolten välisen sujuvan yhteistyön ansiosta.

Norjassa jatkoimme vuonna 2013 alkanutta Tisleifjordin urakkaa, jossa kunnostamme vanhan padon ja voimalaitoksen. Urakka jatkuu vuoteen 2015 saakka. Keväällä 2014 saimme Norjassa päätökseen sinkkitehdas Boliden Odda AS:lle kahden luolan louhintaurakat. Rakensimme sinkin tuotantojätteen varastointiin tarkoitetut kaksi luolaa ja teimme hankkeen betonityöt. Lisäksi rakensimme kuljetustunnelit ja elohopean varastointitilan.

Ruotsissa Bergeforsenin vesivoimalaitoksen uusi ohijuokutuskanava valmistui kesällä 2014. Vuonna 2011 alkanut työmaamme piti sisällään mm. vaativia työnaikaisia patojärjestelyjä ja poikkeuksellisen suuria määriä maamassojen siirtoja. Lisäksi saimme mittavan LKAB:n Sjömalmen-kaivosurakan Kiirunassa päätökseen hieman etuajassa loppuvuodesta.

Baltian maissa saimme vuoden 2014 aikana uudenlaista asiakaskuntaa julkisen sektorin hankkeiden lisäksi kiinteistö- ja teollisuuskohteiden pohjarakennustöiden kautta. Tästä hyvä esimerkki on Rotermannin maanalaisen pysäköintilaitoksen rakentaminen suojeltuun kulttuurimiljööseen Tallinnan keskustassa. Kohteessa tehdään ahtaassa kaupunkitilassa kaksi maanalaista kerrosta, jossa rakenteet joudutaan ulottamaan pohjavedenpinnan alapuolelle ja osittain kaivaudutaan jopa rakennusten alle.

Näyttöö vaativista uusista toimintamalleista

Hyvä suunnittelu ja yhteistyö kaikkien osapuolien kanssa tarkoittaa laatua ja kustannustehokkuutta. Tarvitsemme uusia toimintamalleja, kuten allianssi- ja linkaarimalleja, kehittämään rakentamisen tehokkuutta ja yhteistyötä.

Toteutamme suurprojektimme Suomessa, Tampereen Rantatunnelin, allianssimallilla. Kokemukset ovat olleet erinomaisia suunnitteluvaiheessa, jossa saimme kustannusarviota laskettua yli 10 prosenttia perinteiseen toimintatapaan verrattuna. Säästöpotentiaalia allianssimalleissa on meillä ja maailmalla todettu olevan keskimäärin 10–20 %. Allianssimallin periaatteita on hyödynnetty myös vuonna 2014 päätökseen saadussa Finavian Helsinki–Vantaan kolmevuotisessa lentokenttäurakassa.

Lisäksi osallistumme Venäjällä mittavien elinkaarihankkeiden toteutukseen joko ali- tai pääurakoitsijana päällystys- ja erikoispinnoitetöissä mm. uuden Moskova–Pietari-valtatien rakennus- ja kehityskohteissa.

Sujuvaa liikennettä

Olemme yksi markkina-alueemme suurimmista päällystysurakoitsijoista. Vuonna 2014 tuotimme 6,2 miljoonaa tonnia asfalttimassoja.

Vuonna 2014 olimme mukana ylläpitämässä tieverkon kuntoa jokaisessa toimintamaassamme. Suomessa olemme johtava päällystäjä. Vuonna 2014 päällystimme ja paikkasimme tiestöä laajalla alueella esimerkiksi Pohjanmaan ja Keski-Suomen alueella.

Olemme erikoistuneet haastavien kohteiden, kuten lentokenttien, päällystämiseen. Suomessa saimme vuoden 2014 aikana päätökseen Finavian kolmevuotisen päällystysurakan Helsinki–Vantaan lentoasemalla. Uudistimme myös Ivalon lentokentän päällystykseen. Pohjois-Norjan Andøyen lentokentän vuonna 2013 aloitetut mittavat päällystys- ja korjaustyöt saatiin päätökseen loppuvuodesta 2014. Lisäksi päällystimme vuoden aikana esimerkiksi Stavangerin lentokentällä kaksi kiitotietä haastavalla yhdeksän päivän aikataululla.

Tallinnan lähellä Virossa laajensimme Muugan sataman konttiterminaalia. Urakoimme myös kahden kilometrin pituisen 4-kaistaisen moottoriliikennetien Kurnan ja Luigen välisellä tieosuudella. Liettuassa vastasimme 9 kilometriä pitkän ja 7 metriä leveän Smiltyne–Nida-tien perustusten uudelleen rakentamisesta sekä päällystämisestä.

Tanskassa jatkoimme mm. edellisvuonna alkanutta Silkeborgin kaupungin ympärille rakennetun moottoritien kahden ensimmäisen vaiheen päällystämistä. Urakassa kehitimme levityksen työmenetelmiämme työn nopeuttamiseksi ja käytimme uusioasfalttia huomattavia määriä. Urakka saatiin päätökseen syksyllä.

Venäjällä vahvuuksiamme infrarakentamisessa ovat luotettavuus, tehokkuus ja erikoisoosaaminen erityisesti erikoispinnoitteissa. Liikkuvien asfalttiasemien avulla kehitämme maantieteellistä joustavuuttamme Euroopan puoleisella Venäjällä. Vuonna 2014 korjasimme katuja Pietarissa Moskovan kaupunginosassa, joka on kaupungin suurin teollisuus- ja asuinalue. Moskovan alueella korjasimme A108-tietä 24 kilometrin mittaisella osuudella. A108 on noin 80 kilometriä Moskovan keskustasta sijaitseva kehätie, joka on tärkeä poikittaisliikenneväylä kaupungista lähteille pääväylille. Lisäksi peruskorjasimme M2-tiellä yhdeksän siltaa. M2 on yksi Venäjän etelään johtavista pääväylistä ja vilkkaasti liikennöity. Loppuvuodesta voitimme myös M4 tieltä Oka-joen ylittävän sillan valuasfalttityöt.

Kehitämme toimintaamme

Jatkoimme koko konsernin kattavaa päällystystoiminnan kehitysohjelmaa, joka keskittyy parhaiden käytäntöjen jalkauttamiseen sekä energiatehokkuuteen mm. lisäämällä matalalämpöasfaltin ja uusioasfaltin käyttöä. Esimerkiksi Tanskassa ja Suomessa tuotamme paljon uusioasfalttia. Vuonna 2014 lisäsimme Suomessa matalalämpöasfaltin tuotantoa merkittävästi. Norjassa uusioasfaltin käyttö saatiin alkuun.

FINAS-akkreditointipalvelu akkreditoi infrarakentamiseen ja päällystykseen erikoistuneen Suomen keskuslaboratoriomme heinäkuussa 2014, ensimmäisenä ja toistaiseksi ainoana Suomessa koko asfalttialalla. Asiakkaalle akkreditointi on takuu siitä, että asfalttituotannon laadunvalvonnassa noudatetaan akkreditoinnin vaatimia tiukkoja arviointi- ja seurantakriteereitä ja että toiminta on luotettavaa ja riippumatonta. Suomen laboratorioden lisäksi Latvian, Liettuan, Viron ja Ruotsin laboratoriomme on akkreditoitu.

Case

Metro laajenee länteen

Viisi vuotta sitten aloitettu Länsimetro-urakka eteni vuoden 2014 aikana suurin harppauksin eteenpäin. Jatkoimme Tapiolan ja Matinkylän asemaurakoita, jotka aloitettiin 2013 ja valmistuvat 2015 loppuun mennessä. Sekä Tapiolan että Matinkylän asemista tulee ennusteiden mukaan matkustajamäärittään suurimmat Espoon asemat, joiden kautta kulkee päivittäin 20 000–30 000 matkustajaa.

Aloitimme toukokuussa 2014 kolmannen asemaurakkamme, Niittykummun aseman rakentamisen. Niittykumpu oli pitkään vain asemavarauksena suunnitelmassa, mutta lokakuussa 2013 Espoon kaupunginvaltuusto päätti, että asema rakennetaan samassa aikataulussa muiden asemien kanssa. Kesän ajan ja alkusyksyllä teimme Niittykummun työmaalla ahkerasti töitä päivä-, iltä- ja viikonloppuvuoroissa. Niittykummun asemaurakka kattaa asemarakennuksen ja huoltotunnelin rakentamisen. Asiakkaamme teetti urakan projektinjohtourakkana eli urakan maksuperuste

on aiemmista toteuttamistamme asemaurakoista poiketen tavoitehintainen ja perustuu asiakkaan kanssa avoimeen urakan kustannusseurantaan. Asema valmistuu vuoden 2015 loppuun mennessä.

Länsimetro-urakkamme siirtyi vuoden 2014 aikana maan alta maan päälle, kun saimme kaikki louhintatyöt päätökseen helmikuussa. Viiden vuoden aikana me ja muut rakennusyhtiöt louhimme kaksi rinnakkaista 13,9 kilometriä pitkää ratatunnelia sekä kahdeksan asemaa. Syyskuussa alkoi koko Länsimetron osalta päällysrakenneurakka, eli varsinainen ratatyö.

Syyskuussa 2014 Espoon kaupunginvaltuusto näytti vihreää valoa Länsimetron jatkolle välille Matinkylä–Kivenlahti. Matinkylän ja Kivenlahden välille rakennetaan seitsemän kilometriä uutta metrorataa sekä viisi asemaa; Finnoo, Kaitaa, Soukka, Espoonlahti ja Kivenlahti.

Case

Rantatunneli poistaa pullonkaulan

Vielä vuonna 2014 Tampereen Rantaväylän valoristeyksissä jonotetaan iltaruuhkan aikaan, mutta helpotusta on luvassa. Rantatunnelin rakentaminen parantaa liikenteen sujuvuutta ja turvallisuutta sekä edistää Tampereen keskustan kehittämistä. Se vapauttaa Näsijärven rannalta tonttimaata noin 3 600 asukkaan Ranta-Tampellan asuinalueeksi.

Siirrämme Rantaväylän Santalahden ja Naistenlahden välisen osuuden Suomen pisimpään, 2,3 km pituiseen maantietunneliin, joka alittaa myös Tammerkosken. Tunnelin lisäksi rakennamme alueelle kaksi eritasoliittymää tie- ja katujärjestelyineen. Hankkeessa parannetaan 4,2 kilometrin pituudelta valtatie 12:ta.

”Vuoden 2014 aikana urakasta valmistui noin kolmasosa, ja noin 70 % tunnelista louhittiin valmiiksi. Tunnelin ulkopuolella teimme muun muassa maanleikkauksia,

pohjanvahvistuksia ja avolouhintoja sekä pilaantuneen maan käsittelyä. Kaksi siltää on valmiina. Työmaan vahvuus vuoden vaihteessa oli noin 360 henkilöä”, kertoo allianssin projektipäällikkö **Esko Mulari** Lemminkäiseltä.

Allianssissa on yhteistyön voimaa

Rantatunnelihankkeen toteuttaa allianssi, johon kuuluvat lisäksi Tampereen kaupunki, Liikennevirasto, insinööritoimisto Saanio & Riekkola Oy ja A-Insinöörit Suunnittelu Oy. Allianssi on uraauurtava toteutusmalli Suomessa. Asiakas ja palveluntuottajat suunnittelevat ja toteuttavat hankkeen yhdessä, yhteisellä organisaatiolla ja yhteisillä päätöksillä. Kaikki voittavat, kun hyödyt ja riskit jaetaan.

Yhteistyössä syntyneillä innovaatioilla vähennämme työmaasta aiheutuvia häiriöitä, säästämme kustannuksia

ja nopeuttamme työn etenemistä. Yksi allianssin innovaatioista oli suunnitellun ajotunnelin paikan vaihtaminen. ”Teimme työmaan keskelle ajotunnelin olemassa olleesta Näsinkallion liikuntahallin työtunnelista. Etenemme keskeltä louhimalla kahta tietunnelia kohti itää ja kahta tietunnelia kohti länttä. Ilman tätä innovaatiota louhinta olisi jouduttu aloittamaan keskeltä nykyistä Rantaväylää, ja nykyliikenteelle olisi pitänyt rakentaa kiertotie aivan Näsijärven rannan tuntumaan”, Esko Mulari sanoo.

Rantatunnelihanke on jaettu kahteen erilliseen vaiheeseen. Hankkeen kehitysvaihe ajoittui vuosille 2012–2013, ja toteutus käynnistyi lokakuussa 2013. Tunneli avataan liikenteelle vuonna 2017.

Liiketoiminta › Liikkuminen › Kivisydän lisää Oulun keskustan viihtyisyyttä ja turvallisuutta

Case

Kivisydän lisää Oulun keskustan viihtyisyyttä ja turvallisuutta

Rakennamme Oulun keskustan alle Kivisydän-pysäköintilaitoksen, jonka avulla ydinkeskustan palvelut ovat helposti saavutettavissa niin jalankulkijoille kuin yksityisautoilijoillekin. Samalla kaupunkikuvasta vapautuu tilaa kaupunkilaisten käyttöön.

Kivisydän laajentaa Oulun kaupallista keskustaa ja parantaa ydinkeskustan pysäköintitilannetta. Autojen pysäköinti maan alle mahdollistaa keskustan kortteleiden täydennysrakentamisen, puistoalueiden kehittämisen ja Rotuaarin kävelyalueen laajentamisen. Pysäköintiliikenteen ja huoltoajojen siirtäminen maan alle parantaa merkittävästi keskustan laajenevan kävelyalueen toimivuutta, viihtyisyyttä ja turvallisuutta.

Hyvällä suunnittelulla varmistimme, että liikenne

ja lähikiinteistöt voivat toimia urakan aikana mahdollisimman normaalisti.

Noin 30 metrin syvyyteen Oulun keskustan alle louhittavasta Kivisydästä tulee modernia tekniikkaa hyödyntävä korkealuokkainen 900 auton pysäköintilaitos. Se edustaa toiminnallisuudessaan, turvallisuudessaan ja viihtyisyydessään pysäköintilaitosten huippua. Pysäköintilaitoksen alapuolelle rakennamme huoltokadun, jonka varteen sijoittuvat neljän kiinteistön huoltotilat.

Aloitimme pysäköintilaitoksen rakennustyöt kesällä ja talotekniset työt loppusyksystä. Louhinta- ja lujitustyöt valmistuvat vuoden 2015 alussa. Rakentaminen on aikataulussa, ja hanke valmistuu syksyllä 2015.

Liiketoiminta › Liikkuminen › Parannusta Espoon liikenneyhteyksiin

Case

Parannusta Espoon liikenneyhteyksiin

Rakennamme Espooseen Turveradantien, Turunväylän yli kulkevan pääajoyhteyden, joka yhdistää Leppävaaran, Mankkaan ja Tapiolan alueet. Turveradantie yhdistetään Turunväylään samaan urakkaan kuuluvalla Turvesolmun eritasoliittymällä. Urakka sisältää mittavat maarakennus- ja kunnallistekniset työt sekä kuuden uuden sillan rakentamisen.

Turvesolmu ja Turveradantie ovat Espoon kaupungin kaikkien aikojen suurin yksin rahoittama erillisprojekti, joka työllistää satoja ihmisiä. Lähes kaikki urakkaan sisältyvät työt ovat infrarakentamisemme ydinosuuksia. Urakkaan kuuluu muun muassa louhinta, murskausta, pilaantuneen maan käsittelyä, paalutusta, stabilointia sekä päällystämistä. Parannamme myös alueen meluntorjuntaa asutukselle aiheutuvien meluhaittojen pienentämiseksi.

Turveradantie parantaa merkittävästi paitsi Espoon sisäisiä liikenneyhteyksiä, myös yhteyksiä pääkaupunkiseudun päätiestöverkostoon. Vuonna 2030 Mankkaantien ja Sinimäentien välillä on arvioitu kulkevan noin 9 800 henkilöajoneuvoa vuorokaudessa. Nykyisestä rakentamattomasta alueesta tulee kaupunkimaisempi, ja Turveradantien varteen on suunniteltu myös ostoskeskuksen rakentamista.

Vuonna 2014 työmaalla aloitettiin paalutukset ja siltojen valut. Työmaa valittiin Rakennusteollisuus RT:n vuoden 2014 paalutustyömaaksi. Perusteena palkinnolle olivat muun muassa hankkeen erittäin haasteelliset pohjaolosuhteet. Päällästäminen, kiveysten ja meluseinien rakentaminen sekä vihertyöt alkavat keväällä 2015. Urakka valmistuu vuoden 2015 lopulla.

Liiketoiminta > Liikkuminen > Tiukat laatuvaatimukset saavutettiin Länsi-Norjan lentokenttäpäällästysojektissa

Case

Tiukat laatuvaatimukset saavutettiin Länsi-Norjan lentokenttäpäällästysojektissa

Kesäkuussa 2014 saimme päätökseen toisen kiitoradan päällästyksen Stavangerin Solan lentokentällä Länsi-Norjassa. Projektio oli viimeisin useista lähiaikoina toteuttamistamme lentokenttäprojekteista Suomessa ja Norjassa. Saimme työn valmiiksi vain yhdeksässä päivässä ja saavutimme työlle asetetut erittäin tiukat laatuvaatimukset. "Työ oli intensiivistä. Alihankkijat mukaan lukien meitä oli projektissa mukana 75 henkeä. Työskentelimme vuoroissa – kellon ympäri", kertoo **Åsbjørn Skrettingland**, Lemminkäisen Länsi-Norjan toimintojen johtaja.

Lentokenttäprojektit ovat monimutkaisia, ja niihin liittyy tiukkoja tiiviys-, stabiilius- ja kulutuksenkestävyysvaatimuksia. "Meidän oli laadittava asfalttiressepti, joka täyttää kaikki nämä vaatimukset ja takaa pinnan kestävän ainakin 12 vuotta, jotta varmistamme kiitoradan päällästeen korkean laadun", Skrettingland toteaa. Vilkas lentokenttä pidettiin avoinna liikenteelle rakentamisen ja päällästyksen ajan, ja teimme tiivistä yhteistyötä asiakkaamme, Avinorin, kanssa. Avinor on valtion osakeyhtiö, joka toimii Norjan liikenne- ja viestintäministeriön

alaisuudessa ja jonka vastuulla on 46 valtio-omisteista lentokenttää.

Turvallisuus on toiminnassamme aina etusijalla, mutta lentokenttäprojekteissa turvallisuusvaatimukset ovat omaa luokkaansa. "Meidän on kautta linjan keskityttävä erittäin 'puhtaaseen' toimintaan, eli esimerkiksi pikkukivet on poistettava lentokoneiden moottorien tai rungon vaurioitumisen estämiseksi. Lisäksi meillä oli varasuunnitelmat kaluston poistamiseksi mahdollisen seisokin sattuessa, jotta pystyimme varmistamaan, että kiitorata pysyi aina auki", sanoo Skrettingland.

Vaikka toimitetun työn loppuarviointia ei vielä ole saatu, olemme saaneet erittäin positiivista palautetta Avinorilta. "Olemme itse erittäin tyytyväisiä projektin suunnitteluun ja toteuttamiseen, ja Avinor on viestittänyt olevansa tyytyväinen koko projektiin", toteaa Skrettingland. Olemme omalta osaltamme varmistaneet, että lennot pääsevät nousemaan ja laskeutumaan turvallisesti.

Asumisen helppoutta

Rakennamme asuntoja Suomessa kasvukeskuksissa ja Venäjällä Pietarin alueella. Asiakkaamme arvostavat asuntojemme laatua ja hyvää sijaintia.

Vuosi 2014 oli asuntomarkkinoilla haasteellinen. Suomessa talouden yleinen epävarmuus näkyi asuntojen myynissä ja sen myötä uusien asuntokohteiden aloitusten määrässä. Venäjällä talouden epävarmuus ei toistaiseksi ole heijastunut asuntojemme kysyntään Pietarin keskustassa. Aloitimme vuonna 2014 Suomessa yhteensä 979 (1 058) uuden omaperusteisen asunnon rakentamisen. Venäjällä emme aloittaneet yhtään uuden omaperusteisen asunnon rakentamista (757), vaan jatkoimme käynnissä olevia kohteita ja saimme valmiiksi kaksi suurta omaperusteista asuntokohtetta.

Asuntoja laatua ja sijaintia arvostaville asiakkaille

Keskitymme Suomessa omaperusteiseen asuntorakentamiseen pääkaupunkiseudulla ja muissa kasvukeskuksissa. Tavoitteenamme on rakentaa laadukkaita asuntoja houkutteleville alueille. Uusien tonttien hankinnan keskitämme pääkaupunkiseudulle, jossa tonttimme sijaitsevat pääasiassa raideliikenteen varrella hyvien liikenneyhteyksien ja palveluiden läheisyydessä. Asiakkainamme on sekä yksityisiä asunnonostajia että sijoittajia. Myös yksityiset asuntosijoittajat ovat kasvava asiakasryhmä.

Pääkaupunkiseudulla saimme vuonna 2014 valmiiksi ja jatkoimme useampia omaperusteisia aluerakentamiskohteitamme, esimerkiksi Helsingin Töölönlahdella, Vuosaaressa ja Jätkäsaaressa. Töölönlahdella saimme valmiiksi toisen asuntokohteemme. Vuosaaressa rakennamme Pauligin vanhalle paahtimotontille 22 asuinkerrostalon kokonaisuuden, Kahvikorttelin, johon valmistuu vuoteen 2022 mennessä koteja noin 2 000 asukkaalle. Vuonna 2014 saimme alueella valmiiksi Asunto Oy Paahtajan. Käynnistimme alueella myös yhden uuden kohteen ja jatkoimme Asunto Oy Kahvimyllyn rakentamista. Jätkäsaaressa rakennamme Saukonpaasi-kortteliin vuoteen 2016 mennessä 430 asuntoa. Vuonna 2014 jatkoimme Ruori-, Kompassi- ja Loisto-kohteitamme. Saimme päätökseen myös Helsingin keskustassa vanhan toimisto- ja liiketilan, Kivipalatsin, muuntamisen asuintaloksi.

Turun keskustassa saimme valmiiksi 78 asunnon Aurajoen Helmen ja jatkoimme Telakkarannan rakentamista. Oulussa

saimme päätökseen 83 asunnon Louhen, ja Jyväskylässä luovutimme kaksi sijoittajille rakentamaamme kohdetta. Meillä on lukuisia asuntohankkeita käynnissä esimerkiksi Tampereella, Jyväskylässä, Vaasassa ja Oulussa.

Laadunvarmistus kulkee läpi rakennusprosessin

Toimintajärjestelmämme kattaa kaikki rakentamisen vaiheet. Sen avulla huolehdimme, että rakentamisen tarkastukset ja katselmuksot tehdään oikeaan aikaan aina itselleluovutukseen asti. Näin varmistamme, että luovutamme asunnot asiakkaillemme sovituissa aikatauluissa ja virheettöminä. Lisäksi mittaamme jokaisessa valmistuneessa kohteessamme sekä tuotteen että asiakaspalvelun laatua muun muassa asukastytyväisyystutkimuksella.

Oma asuntomyyntiverkostomme auttaa asiakkaitamme löytämään heille sopivimman ratkaisun. Asuntomyynnin kanssa yhteistyötä tekevät muutostyöinsinöörimme, joiden kanssa asiakas valitsee itselleen parhaiten sopivat tilaratkaisut ja pintamateriaalit. Verkkopohjaisen lisä- ja muutostyöpalvelu Nettikodin käyttöä laajennettiin suunnitellusti vuonna 2014 pääkaupunkiseudun lisäksi muihin suuriin kaupunkeihin Suomessa.

Pietarissa vilkas vuosi

Venäjällä kehitämme toimintaamme yhtenä suurimmista ulkomaalaisista toimijoista laadukkaiden ja teknisesti korkealuokkaisten comfort-luokan asuntojen rakentamisessa Pietarin alueella. Saimme vuonna 2014 valmiiksi kaksi suurta omaperusteista asuntokohtetta Pietarissa, 230 asunnon Aino-kohteen toisen vaiheen ja 339 asunnon Tapiola-kohteen ensimmäisen vaiheen. Käynnistimme lisäksi syksyllä Tapiolan toisen kohteen rakentamisen, ja se etenee hyvin. 418 asunnon kohteen arvioidaan valmistuvan vuoden 2015 viimeisellä neljänneksellä.

Sijainti on tärkein kriteerimme tontin hankinnalle myös Pietarissa. Ensimmäinen kohderyhmämme on Venäjän kasvava keskiluokka, joka arvostaa asuntojen korkeaa teknistä laatua sekä keskusta-asumista hyvien kulkuyhteyksien ja palveluiden läheisyydessä. Venäjällä myös rakennuttajat

osallistuvat kaupunki-infran kehittämiseen, mikä tarkoittaa, että asuntokohteiden yhteyteen rakennetaan usein päiväkotit tai koulu. Luovutimme kaupungille vuonna 2014 ensimmäisenä rakennusyhtiönä Pietarissa Aino-kohteemme yhteyteen rakennetun lastentarhan.

Meillä on Venäjällä käynnissä myös asuntourakoinnin kohteita. Saimme vuonna 2014 valmiiksi Tetra Investille rakentamamme eliittiasuntokohteen Pietarin Kivisaarelle. Lisäksi vuonna 2013 aloittamamme OOO Mikrorayon Kantrille rakentamamme urakkakohde etenee suunnitellusti. Hankkeessa rakennetaan 46 pienkerrostaloa Istran arvostetulle viheralueelle, Moskovan lähelle.

Laatupalkintoja tiimeillemme

Asiakkaamme arvostavat luotettavuuttamme sekä viimeistelymme korkeaa tasoa. Vuonna 2014 kaksi Tapiola-kohteen tiimiämme palkittiin sekä betonitöiden että kattorakenteiden korkeasta laadusta.

Asuntomyyntimme tukee asiakkaitamme asunnonostoprosessin jokaisessa vaiheessa. Asiakaspalvelumme avustaa myös asunnonoston rekisteröinnissä ja neuvoo pankkien asuntolainavaihtoehtoissa. Kun asuntokohteemme valmistuu, isännöintiyrityksemme huolehtii sen kunnossapidosta ja huollosta sekä julkisten tilojen siivouksesta.

Uudet asuntomyyntisivustot

Venäjällä verkko on ensisijainen kanava asiakkaiden palvelemiseen. Sen vuoksi lanseerasimme vuoden 2014 lopussa uuden asuntomyyntisivuston, jonka myötä pystymme palvelemaan asiakkaitamme paremmin verkossa. Käynnistimme vuonna 2014 myös Suomen asuntomyyntisivuston uudistuksen, jonka tavoitteena on parantaa asiakaspalveluamme verkossa. Uusi sivusto lanseerattiin alkuvuodesta 2015.

Liiketoiminta > Asuminen > Aino-asuinkerrostalon toinen vaihe valmistui ennätysajassa

Case

Aino-asuinkerrostalon toinen vaihe valmistui ennätysajassa

Aino-asuinkerrostalo sijaitsee Pietarin keskustassa Vasilin saaren historiallisella alueella. Kolmetoistakerroksinen rakennus koostuu kuudesta toisiinsa liitetystä osasta. Aino rakennettiin kahdessa vaiheessa, jotka valmistuivat vuosina 2013 ja 2014. Lämmitetyssä parkkihallissa on 156 pysäköintipaikkaa, ja pohjakerroksessa on liiketiloja.

Ainutlaatuisia teknisiä ratkaisuja

Kerrostalossa hyödynnetään ainutlaatuisia ympäristöstävällistä ja energiatehokasta rakennusteknologiaa, joka on integroitu kiinteäksi osaksi talon rakenteita, talotekniikkaa ja asuntojen pohjaratkaisuja. Asensimme kaikkiin asuntoihin älykotijärjestelmän, jolla asunnon lämmitystä voi säätää ja ohjata automaattisesti. Rakennuksessa on myös oma kaasuboiherijärjestelmä, jonka sääautomatiikka ohjaa lämmitystä ulkolämpötilan mukaan. Viimeistelyssä käytämme aina ympäristöstävällisiä materiaaleja Euroopan johtavilta valmistajilta.

Rakennus käyttöön aikataulusta edellä

Aino-asuinkerrostalon toisen vaiheen rakentaminen alkoi vuoden 2013 lopussa. Rakennusratkaisujen

ja hyvin koordinoitun kolmivuorotyön ansiosta pystyimme tiivistämään ajan, joka kuluu yhden kerrospohjan rakentamiseen kolmessa lohossa, seitsemään päivään, joista yksi kului betonin kovettumiseen. Näin saimme rakennuksen valmiiksi suunniteltua nopeammin. Ensimmäiset asukkaat ovat jo muuttaneet uusiin koteihinsa.

Uraauurtava päiväkoti

Luovutimme Aino-rakennuksessa sijaitsevan päiväkodin Pietarin kaupungille syyskuussa 2014. Aion päiväkoti on ensimmäinen sosiaalinen kohde, jonka rakennusyhtiö on rakentanut ja luovuttanut kaupungille osana kaupunki-infraa. Päiväkoti on suunniteltu 60 lapselle, ja siinä on tilat kolmelle eri ikäryhmälle, musiikki- ja liikuntatila, keittiö, sairaanhoituhuone ja henkilökunnan tiloja. Päiväkoti avattiin tammikuussa 2015.

Case

Yksi meri - monta maisemaa

Rakennamme eri puolilla Helsinkiä uusia koteja sekä toimitiloja. Kohteita on tarjolla moneen erilaiseen tarpeeseen ja sijainti vaihtelee luonnon helmasta keskustan vilinään. Useimmille kohteille yhteistä on meri. Merellinen aluesuunnittelu ja keskustarakentamisen haasteiden ratkaisut ovat ydinosiamme. Nykypäivän asuinalueiden suunnittelussa ihmisten arki on keskiössä; palvelut, kulkuyhteydet, harrastusmahdollisuudet ja työpaikat sijaitsevat asuinalueiden yhteydessä. Uusien asuinalueiden rakentamisessa pystymme toteuttamaan innovatiivisia ratkaisuja jätteenkierrätyksen, autopaikoitusten ja pihojen viihtyisyyden ja turvallisuuden näkökulmasta.

Jätkäsaaren uusi merellinen asuinalue

Jätkäsaaresta on tullut kantakaupungin uusi merellinen kaupunginosa, joka tarjoaa vuoteen 2025 mennessä kodin 17 000 ihmiselle. Rakennamme siellä Saukonpaaden korttelin, jonne nousee laadukkaita kerrostaloja ja pienkerrostaloja. Vuonna 2013 käynnistimme ensimmäisen neljästä kohteestamme, Asunto Oy Merituulen, rakennustyöt. Vuonna 2014 jatkoimme rakentamista Ruorin, Kompassin ja Loiston osalta. Talot ovat seitsemänkerroksisia, ja kussakin on 50 asuntoa. Kaikissa asunnoissa on lasitetut parvekkeet ja merellinen maisema. Kerrostaloissa on viilennysjärjestelmä, jonka avulla asukas voi itse laskea huoneiston lämpötilaa muutamia asteita kesälläkin. Jätkäsaaren jätteet kerätään Rööri-putkijärjestelmällä, mikä vähentää huoltoautoliikennettä alueella.

Kauaskantoisia ratkaisuja Töölönlahdella

Rakensimme vuosina 2011–2014 Töölönlahden paraatipaikalle uusia toimitiloja. Junaradan varteen 2012 valmistuneen Alma Median talon jatkeeksi vuonna 2014 valmistuivat EY:n toimitalo sekä KPMG:n toimitalo. KPMG:n talo on värikäs katseenvangitsija, jonka mutkittelevalla julkisivulla on pituutta 200 metriä. Kaikki uudet toimitilat edustavat laadukasta ja ajatonta arkkitehtuuria.

Töölönlahdella myös asutaan. Vuonna 2013 valmistuneen Asunto Oy Aallon jälkeen toukokuussa 2014 valmistui 15 asunnon Alvar, kesäkuussa Arietta. Asunnot on tehty vaatimaan makuun sopivaksi vuodenajasta riippumatta. Kaikki Töölönlahden talot täyttävät kansainvälisen LEED-ympäristösertifikaatin kriteerit.

Neljän korttelin kokonaisuus Vuosaaren

Rakennamme Vuosaaren, Pauligin vanhalle paahtimotontille viihtyisän kokonaisuuden, johon valmistuu yhteensä 22 asuinkerrostaloa ja koteja noin 2 000 ihmiselle. Kahvikorttelin rakennustyöt alkoivat vuonna 2011, ja talot valmistuvat sinne vaiheittain vuoteen 2022 mennessä.

Alueen talot rakennetaan korttelimaisesti, ja niiden sisäpihoista tulee suojaisia ja turvallisia. Asuntojen pysäköintipaikat sijaitsevat pihakannen alla, ja pysäköintitiloista pääsee hissillä omaan kerrokseen. Kahvikortteli sijaitsee uimarannan ja venesataman läheisyydessä. Alueella on erinomaiset ulkoilu- ja harrastusmahdollisuudet sekä metroyhteys Helsingin keskusta.

Vuoden 2014 aikana alueella valmistui Asunto Oy Paahtaja ja Kahvipannun perustustyöt käynnistyivät. Myös 13-kerroksisen Kahvimyllyn rakennusvaiheet etenivät vuoden mittaan aikataulussa.

Toimivia ja kestäviä tiloja työn tekemiseen

Rakennamme työn tekemiseen toimivia ja viihtyisiä tiloja, jotka paitsi elävöittävät kaupunkeja myös kestävät sukupolvelta toiselle.

Rakennamme uusia ja korjaamme vanhoja toimitiloja Suomessa ja Venäjällä. Haluamme tarjota asiakkaillemme viihtyisiä työympäristöjä, jotka sijaitsevat hyvien kulkuyhteyksien varrella. Vanhojen tilojen korjaamisen yhteydessä voimme tarvittaessa muuttaa myös tilojen käyttötarkoituksen. Vuonna 2014 hankkeemme keskittyivät Suomessa yhä vahvemmin pääkaupunkiseudulle.

Toimivia ja viihtyisiä työympäristöjä

Selvitämme aktiivisesti mahdollisuuksia toteuttaa sellaisia toimitilahankkeita, jotka mahdollistavat innovatiivisia ratkaisuja ja esimerkiksi tuovat palveluja lähemmäksi asukkaita. Keskeisen sijainnin lisäksi kiinnitämme huomiota siihen, että tilaratkaisut ovat muunneltavissa ja että talotekniset ratkaisut tukevat tilojen loppukäyttäjien viihtymistä.

Saimme vuonna 2014 päätökseen Helsingissä Töölönlahdella vuonna 2011 alkaneen hankkeemme, jossa rakensimme kolme toimistokorttelia sekä niiden yhteyteen asuntoja. Toimistokiinteistöjen sisätilat räätälöitiin vuokralaisten tarpeiden mukaisesti. Jokainen kohde täyttää LEED-ympäristösertifikaatin kriteerit. Hankkeen rakennuttajana toimi Etera.

Jatkoimme vuonna 2014 myös Sipoossa S-ryhmän logistiikkakeskuksen rakentamista yhteistyössä Skanskan kanssa.

Venäjällä saimme valmiiksi muun muassa Eremitaasin urakan ja Betsetin tehdasrakennuksen. Olemme tehneet strategisen päätöksen, että Venäjällä keskitymme toimitilarakentamisessa neuvottelu-urakoihin pitkäaikaisten asiakkaidemme kanssa.

Vanhat tilat tähän päivään

Vanhojen rakennusten korjaaminen on hyvä tapa elävöittää kaupunkeja. Meillä on ammattitaitoa ja osaamista toteuttaa vaativia korjausrakentamisen hankkeita. Aloitimme vuonna 2015 Eduskuntatalon päärakennuksen korjausurakan, joka jatkuu vuoden 2017 syksyyn. Kun korjaustyöt ovat valmiit, eduskunta saa käyttöönsä täysin entisöidyt ja energiatehokkaat tilat. Hankkeeseen liittyen uudistimme talven 2014–2015 aikana Sibelius-Akatemian konserttisalin väliaikaiseksi täysistuntosaliksi.

Korjausrakentamisen yhteydessä on mahdollista muuttaa tilojen käyttötarkoitusta. Vuonna 2015 aloitimme Helsingin Töölössä sijaitsevan Auratalon toimistokiinteistön peruskorjaamisen ja muuttamisen hotelliksi. Urakassa uusimme 11-kerroksisen rakennuksen sisätilat ja talotekniikan kokonaisuudessaan. Lisäksi kunnostamme julkisivut siten, että alkuperäinen ulkoasu säilytetään. Vastaamme sekä kohteen suunnittelusta että rakennustöistä.

Vastuu koko elinkaaren ajan

Haluamme aktiivisesti kehittää rakennusala ja kehittää yhdessä asiakkaidemme kanssa uusia tapoja toimia. Uusia yhteistyömuotoja tarvitaan, kun rahoituksen puute jarruttaa julkisia investointeja samalla, kun tarve korjaamiselle ja uudelle rakentamiselle kasvaa.

Elinkaarimallissa, jota käytetään usein julkisissa hankkeissa, kuten koulujen rakentamisessa, rakentajan on ymmärrettävä kiinteistön omistajan tarpeiden lisäksi käyttäjien tarpeet. Elinkaarimallissa suunnittelemme ja rakennamme kohteet ja huolehdimme tilojen kunnossapidosta 25 vuoden elinkaarivastuun ajan.

Saimme vuonna 2014 valmiiksi Oulun Kastellin monitoimitalon rakentamisen, ja nyt vastaamme rakennuksen huollosta ja ylläpidosta seuraavat 25 vuotta. Hyödynsimme pedagogiikan erikoisasantuntemusta tilojen suunnittelussa ajanmukaisiksi ja muunneltaviksi oppimisympäristöiksi. Monitoimitalo voitti RIL-palkinnon Suomen Rakennusinsinöörien Liiton vuotuisessa kilpailussa. RIL-tunnustus myönnetään rakennuskohteille, joiden suunnittelussa ja toteutuksessa on osoitettu erinomaista rakennusalan osaamista. Kastellin monitoimitalo sai myös ensimmäisenä kouluna Pohjoismaissa Gold-tason LEED for Schools -sertifikaatin. Aloitimme vuonna 2014 uuden elinkaarihankkeen rakentamisen Pudasjärvellä, jonne valmistuu vuonna 2016 hirsikoulu 800 oppilaalle.

Case

Kehitämme oppimisympäristöjä

Suunnitellamme, rakennamme ja ylläpidämme kouluja elinkaarimallilla Kuopiossa ja Oulussa sekä Pudasjärvellä. Tällaisissa hankkeissa katse on suunnattava kauas: millainen ympäristö tukee uusia tiedonhankinnan menetelmiä, virtuaalioppimista ja yhteistoiminnallisuutta? Mietimme jo suunnitteluvaiheessa, miten voimme rakentaa parhaat olosuhteet oppimiselle ja opettamiselle sekä koulujen moniammatilliselle yhteisölle.

Elinkaarimallissa rakentaminen laajenee kokonaisvaltaiseksi pitkän aikavälin palveluksi. Suunnitellamme ja rakennamme kohteet huolellisesti ja pidämme tilat kunnossa 25 vuoden elinkaarivastuun ajan. Elinkaarirakentajan täytyy ymmärtää omistajan tarpeiden lisäksi käyttäjien tarpeet. Siksi teemme tiivistä yhteistyötä käyttäjien ja suunnittelijoiden kanssa sekä hyödynnämme oppimisympäristöjen suunnittelussa pedagogiikan erikoisasantuntemusta.

”Mietimme, miten kaikki toimii, miten kouluissa jaetaan tulevaisuudessa tietoa sekä kuinka projektin aikatauluja ja kustannuksia hallitaan. Huomioimalla käyttäjien tarpeet kaikissa vaiheissa rakennamme myös pitkän kumppanuuden vaatimaa luottamusta”, kuvailee Lemminkäisen elinkaarihankkeiden liiketoimintajohtaja **Esa Kempainen**.

Syksyllä 2014 valmistunut Oulun Kastellin monitoimitalo on oppimis-, harrastus- ja kulttuurikeskus niin lähialueen kuin koko kaupungin asukkaille. Talossa toimivat päiväkotit, peruskoulu, lukio ja aikuislukio sekä kansalaisopisto, kirjasto ja nuorisotilat. Rakennus on suunniteltu moderniksi yhteisölliseksi oppimisympäristöksi, jossa on huomioitu tulevaisuuden oppimis- ja opetusympäristöjen vaatimukset monin tavoin. Tilat ovat muunneltavia ja rakenneratkaisut kestäviä ja pitkäaikaisia. Kastelli sai ensimmäisenä kouluna Pohjoismaissa Gold-tason LEED for Schools -sertifikaatin. Monitoimitalo voitti myös RIL-palkinnon Suomen Rakennusinsinöörien Liiton vuotuisessa kilpailussa.

Tällä hetkellä rakennamme Pudasjärvelle Poroputaan alueelle hirsikoulua, joka on määrä ottaa käyttöön kesällä 2016. Se koostuu neljästä eri rakennuksesta, joihin sijoittuvat ala- ja yläkoulut, lukio, kansalaisopisto sekä liikuntasali. Kouluun tulee tilat noin 800 oppilaalle. Suunnittelun ja rakentamisen lisäksi rakennuksen hoito, ylläpito, käyttäjäpalvelut sekä palvelusopimuksen aikaiset perusparannusinvestoinnit ovat vastuullamme 25 vuoden palvelujakson ajan.

Case

Eduskuntatalo peruskorjauksella nykyaikaan

Aloitimme Eduskuntatalon päärakennuksen peruskorjauksen keväällä 2015. Työ jatkuu syksyyn 2017. Remontin ajaksi eduskunta muuttaa Sibelius-Akatemian rakennukseen, jonka konserttisalin muutimme talven 2014–2015 aikana täysistuntosaliksi.

Eduskuntatalo on valmistunut vuonna 1931. Sen päärakennukseen ei ole aiemmin tehty täydellistä peruskorjausta. Esimerkiksi talotekniikka on alkuperäinen, kellaritilat ahtaat ja sisätilat ja julkisivut portaineen peruskorjauksen tai entisöinnin tarpeessa.

Meillä on vahva kokemus teknisesti vaativista, monipuolisista ja laajoista korjausrakentamisen kohteista.

Varmistamme, että urakka toteutetaan kokonaisuudessaan laadukkaasti, kustannustehokkaasti ja aikataulun mukaisesti.

Kun korjaustyöt ovat valmiit, eduskunta saa käyttöönsä täysin entisöidyt ja energiatehokkaat tilat. Myös esteettömyys paranee, kun eteläinen hissitorni uusitaan niin, että tilaan mahtuvat isommat hissit sekä tavarahissi.

Urakan vaativimpia osuuksia on kellaritiloissa olevan ahtaan putkitunnelin laajentaminen, mikä edellyttää louhintoja tärinäherkällä alueella.

”Sekä kohde että hanke ovat maassamme ainutlaatuisia monin tavoin. Eduskuntatalo

on uniikki, osa kansallisomaisuuttamme, ja julkisuuden kohteena jatkuvasti. Museaalinen suojelu asettaa omat haasteensa. Vuodenajat ja kosteusolosuhteet vaihtuvat hankkeen aikana, mutta sisätilojen käyttöolosuhteiden on oltava koko ajan siinä kunnossa, että taideteokset ja erikoiskäsitellyt pinnat eivät kärsi. Ison kohteen

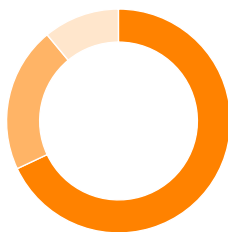
aikataulu on myös haaste: siksi valitsimme toimittajan hyvissä ajoin, jotta voimme varmistaa yhteisen selkeän näkemyksen yksityiskohdista jo ennen työhön ryhtymistä”, sanoo projektinjohtaja **Hannu Peltonen** eduskunnasta.

Avainluvut segmenteittäin

INFRARAKENTAMINEN

Liikevaihdon jakautuminen, %

- Päälystys*, 68 %
- Infraprojektit, 21 %
- Muut toiminnot, 11 %

*Sis. teiden huolto- ja ylläpitotoiminnan, kiviainesliiketoiminnan ja maarakentamisen

Tilaukanta, milj. euroa

Henkilöstö

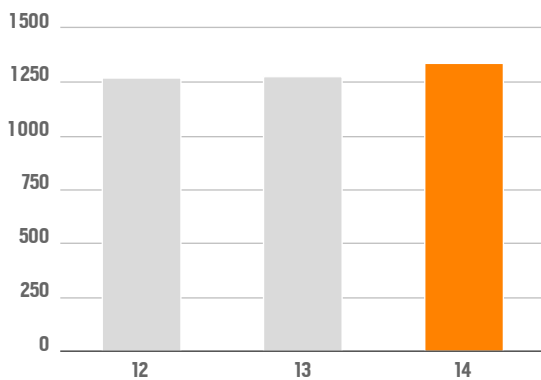

Sidottu pääoma*, milj. euroa

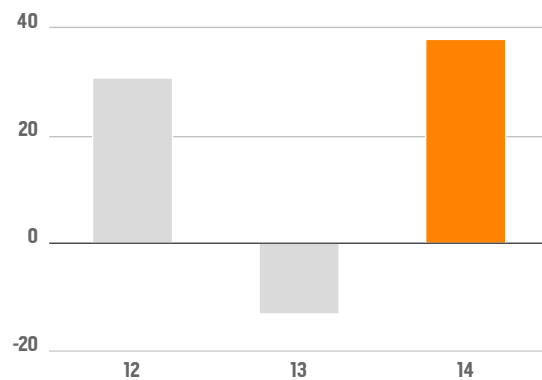

*operatiivinen

Liikevaihto, milj. euroa

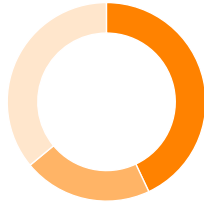

Liikevoitto (IFRS), milj. euroa

SUOMEN TALONRAKENTAMINEN

Liikevaihdon jakautuminen, %

- Asuntorakentaminen, 43 %
- Toimitilarakentaminen, 21 %
- Kilpailu-urakointi ja muu toiminta, 36 %

Tilaukanta, milj. euroa

Henkilöstö

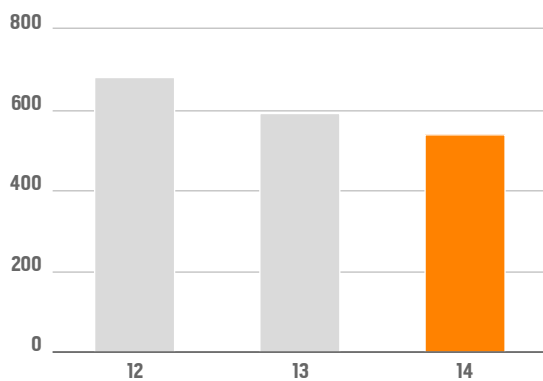

Sidottu pääoma*, milj. euroa

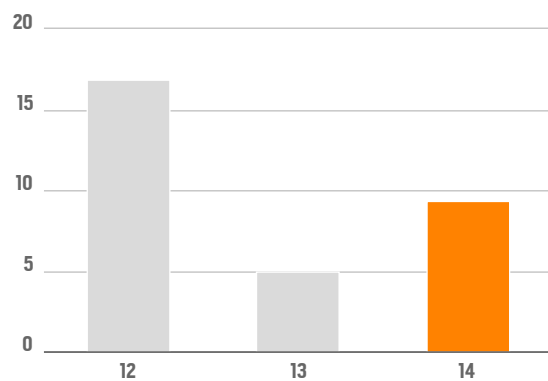

*operatiivinen

Liikevaihto, milj. euroa

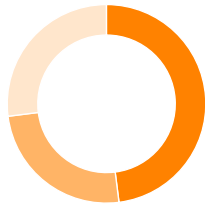

Liikevoitto (IFRS), milj. euroa

VENÄJÄN TOIMINNOT

Liikevaihdon jakautuminen, %

- Omaperusteinen asuntorakentaminen, 48 %
- Päällystys, 25 %
- Talonrakentamisen urakointi, 27 %

Tilaukanta, milj. euroa

Henkilöstö

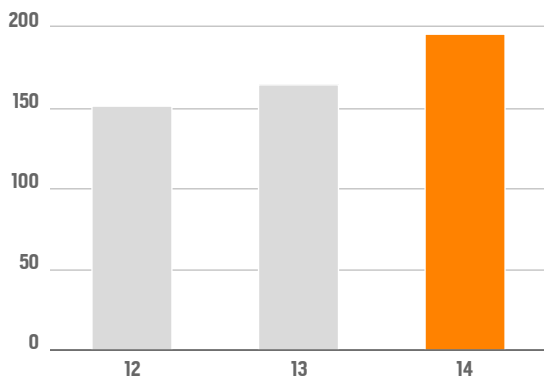

Sidottu pääoma*, milj. euroa

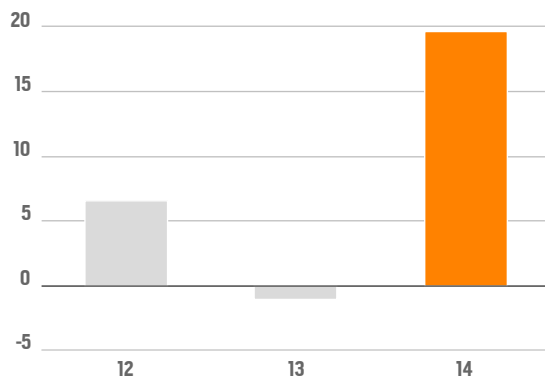

*operatiivinen

Liikevaihto, milj. euroa

Liikevoitto (IFRS), milj. euroa

Tapamme toimia

Tavoitteenamme on kasvattaa liiketoimintaamme pitkäjänteisesti, kannattavasti sekä kestävän kehityksen periaatteita ja hyvää hallintotapaa noudattaen. Haluamme yhdessä asiakkaidemme kanssa rakentaa toimivia, turvallisia ja terveellisiä olosuhteita asumiseen, työntekoon ja liikkumiseen.

Toimintamme perustan luovat arvomme:

- arvostus ja luottamus
- rakentava yhteistyö
- kestävä kasvu ja kehittyminen.

Noudatamme hyvän liiketavan periaatteitamme

Käytännön toimintaamme ohjaavat hyvän liiketavan periaatteemme. Niiden perustana ovat kansainväliset säädökset, kuten YK:n ihmisoikeuksien julistus ja Global Compact -aloitteen kymmenen periaatetta, jotka liittyvät ihmisoikeuksiin, työoikeuteen, ympäristöön ja korruption vastaiseen taisteluun. Tämän lisäksi periaatteemme noudattavat Kansainvälisen työjärjestön ILO:n työelämän periaatteita ja oikeuksia koskevaa julistusta, OECD:n toimintaohjetta monikansallisille yrityksille ja Kansainvälisen kauppakamarin ICC:n suosituksia. Periaatteemme muodostavat toimintaohjeen myös yhteistyökumppaneillemme.

Hyvän liiketavan periaatteitamme täydentävät erilaiset ohjeet ja politiikat, kuten edustus- ja sponsorointiperiaatteet sekä kilpailuoikeus- ja sisäpiiriohjeet. Vuonna 2014 aloitimme koko henkilöstölle pakollisen verkkokoulutuksen hyvän liiketavan periaatteistamme. Koulutuksen tavoitteena on varmistaa, että lemminkäiset osaavat soveltaa hyvän liiketavan periaatteita käytännössä ja tietävät,

miten toimia ristiriitatilanteissa. Osa kausityöntekijöistämme tekee koulutuksen vasta keväällä 2015, kun uusi kausi alkaa. Jatkossa koulutus toistetaan vuosittain ja se otetaan myös osaksi työhöntuloperehdytystä.

Emme hyväksy lahjontaa emmekä osallistu liikesuhteisiin, jotka voivat johtaa eturistiriitoihin. Edellytämme, että jokainen lemminkäinen noudattaa voimassa olevaa lainsäädäntöä ja konsernin sisäisiä periaatteita ja ohjeita joka tilanteessa. Esimiehemme vastaavat toimintatapojemme perehdyttämisestä ja noudattamisen valvonnasta.

Kannustamme lemminkäisiä ilmoittamaan epäilyksensä väärinkäytöksistä tai hyvän liiketavan periaatteidemme vastaisesta toiminnasta omalle esimiehelleen tai sisäiselle tarkastukselle. Sisäinen tarkastus tutkii kaikki sille tulleet ilmoitukset. Lisäksi sen tehtävä on tarkastaa liiketoimintojen toimintaa säännöllisesti ja raportoida havainnoistaan hallituksen tarkastusvaliokunnalle.

Käytössämme on SpeakUp-kanava, johon lemminkäiset ja ulkopuoliset sidosryhmämme voivat nimettömästi ilmoittaa väärinkäytösepäilyksistä. Epäillyt rikkeet käsitellään Lemminkäisen sisäisiä käytäntöjä noudattaen, sovellettavien lakien mukaisesti ja kunnioittaen kaikkien asianosaisten oikeuksia ja henkilökohtaista loukkaamattomuutta. Vuonna 2014 sisäinen tarkastus tutki tarkemmin 13 väärinkäytösepäilyä, joista 4 johti toimenpiteisiin.

Yhteistyötä sidosryhmiemme kanssa

Jatkuva vuorovaikutus sidosryhmiemme kanssa on tärkeä keino toimintamme kehittämiseksi. Vaativien hankkeiden ja uusien, innovatiivisten ratkaisujen menestyksellinen toteutus edellyttää tiivistä yhteistyötä asiakkaidemme ja yhteistyökumppaneidemme kanssa.

Sidosryhmätöitämme ohjaavat hyvän liiketavan periaatteemme sekä paikalliset ja kansainväliset sitoumukset ja lait. Sidosryhmiämme ovat nykyiset ja mahdolliset asiakkaat, nykyinen ja potentiaalinen henkilöstö, omistajat ja sijoittajat, analyytikot, rahoittajat, yhteistyökumppanit sekä media. Liiketoimintasegmenttimme vastaavat ensisijaisesti asiakassuhteista ja henkilöstöstä sekä niiden hankinta-ammattilaiset yhteistyökumppaniverkostostamme. Konsernitoimintojemme vastuulle kuuluvat suhteet sijoittajiin, omistajiin, rahoittajiin, mediaan, alan järjestöihin sekä päättäjiin ja viranomaisiin.

Jatkuvaa vuorovaikutusta

Vuonna 2014 sidosryhmiämme kiinnostivat erityisesti taloudellinen tilanteemme ja toimintaympäristömme, varsinkin Venäjän, näkymät. Lisäksi keskustelimme palvelujen ja ratkaisujen kehittämisestä sekä tarkistetusta strategiastamme ja uudistuvasta toimintamallistamme.

Merkittävänä paikallisena työnantajana ja palvelujen ostajana käymme jatkuvasti vuoropuhelua paikallisten viranomaisten ja päättäjien kanssa. Isojen rakennushankkeiden suunnittelu- ja käynnistysvaiheessa järjestämme myös keskustelutilaisuuksia niille sidosryhmille, joiden arkipäivään hankkeemme vaikuttavat.

Keräämme säännöllisesti asiakaspalautetta, mikä auttaa meitä kehittämään liiketoimintaamme. Esimerkiksi kaikilta rakentamiemme asuntojen ostajilta ja toimitila-asiakkailtamme kysytään tyytyväisyyttä tuotteisiimme ja palveluihimme.

Uudistimme raportointivuonna Lemminkäisen asuntomyyntisivustot. Venäjän asuntomyyntisivusto julkaistiin loppuvuonna 2014 ja Suomen sivusto tammikuussa 2015. Uusitut sivustot tarjoavat asiakkaillemme entistä helpomman tavan tutustua asuntotarjontaan.

Seuraamme sidosryhmäyhteistyön tuloksia säännöllisesti

Jotta voimme kehittää toimintaamme, mittaamme sidosryhmäyhteistyön tuloksia säännöllisesti. Tärkeimmät konserninlaajuiset tutkimuksemme ovat:

- nettosuositeluindeksi (NSI), joka mittaa asiakastytyväisyyttä
- henkilöstötutkimus
- työnantajakuvatutkimus
- julkisuuskuva-analyysi
- bränditutkimus.

Tuemme yleishyödyllisiä yhteisöjä

Sponsorointiperiaatteemme perustuvat arvoihimme ja hyvän liiketavan periaatteisiimme. Olemme keskittyneet lasten ja nuorten tukemiseen, ja vuonna 2014 jatkoimme yhteistyötä ammattitaidon SM-kilpailu Taitajan sekä Suomen Lasten ja Nuorten säätiön Myrsky-hankkeen kanssa. Edellisvuosien tapaan tuimme hyväntekeväisyyskohdetta joulutervehdysten sijaan. Vuoden 2014 kohde oli Baltic Sea Action Groupin Lahjoita Itämerelle ravinneköyhä joulukampanja.

Keväällä 2014 alkaneiden kustannussäästöohjelman ja YT-neuvottelujen vuoksi emme vuoden aikana tehneet uusia yhteistyösopimuksia.

Sidosryhmä	Odotukset	Toimenpiteet 2014
Alan järjestöt, kuten Rakennusteollisuus RT ry	<ul style="list-style-type: none"> • Alan jatkuva kehittäminen • Yhteisten etujen ajaminen 	<ul style="list-style-type: none"> • Aktiivinen osallistuminen järjestöjen työhön, työryhmiin ja hankkeisiin
Asiakkaat	<ul style="list-style-type: none"> • Korkealaatuiset, luotettavat ja vastuulliset ratkaisut • Hyvä projektinjohtaminen, toimitusvarmuus, toiminnan läpinäkyvyys ja oikea hinta-laatusuhde • Asiakastarpeiden ymmärtäminen, asiakaspalvelu ja asiakassuhteen hoitaminen 	<ul style="list-style-type: none"> • Henkilökohtaiset tapaamiset • Asiakastilaisuudet • Vuorovaikutus alan messuilla, seminaareissa ja muissa tapahtumissa • Uutiskirjeet ja verkkosivut • Asiakaslehti
Henkilöstö	<ul style="list-style-type: none"> • Hyvä johtaminen ja esimiestyö • Kannustava palkkaus sekä koulutus- ja kehittymismahdollisuudet • Tasavertainen kohtelu ja organisaation avoimuus • Työhyvinvointi ja -turvallisuus 	<ul style="list-style-type: none"> • Esimiestyön ja johtamisen kehittäminen • Palkitsemisen kehittäminen • Työturvallisuuden jatkuva kehittäminen • Avoin viestintä • Henkilöstölehti, intranet, sisäiset uutiskirjeet
Media	<ul style="list-style-type: none"> • Luotettava ja ajankohtainen tieto yrityksen toiminnasta • Avoin viestintäkulttuuri 	<ul style="list-style-type: none"> • Pörssi- ja lehdistötiedottaminen • Toimitusvierailut • Haastattelut • Helppo tavoitettavuus
Omistajat ja sijoittajat	<ul style="list-style-type: none"> • Sijoituksen arvonnousu ja riittävä selvitys yhtiön riskienhallinnasta • Avoin ja oikea-aikainen tieto yhtiön taloudellisesta tilasta, tulosajureista ja tulevaisuuden näkymistä 	<ul style="list-style-type: none"> • Omistaja-, sijoittaja- ja analyttikotapaamiset • Tulosjulkistustilaisuudet • Yhtiökokous • Verkkosivujen Sijoittajat-osio • Rahoitusjärjestelyihin liittyvä dokumentaatio ja tapaamiset • Helppo tavoitettavuus

Opiskelijat ja työnhakijat	<ul style="list-style-type: none"> • Mielenkiintoiset ja haastavat työtehtävät • Monipuolinen tieto Lemminkäisen tarjoamista uramahdollisuuksista 	<ul style="list-style-type: none"> • Kesätyö- ja harjoittelupaikat, lopputyömahdollisuudet sekä oppilaitosyhteistyö • Vuorovaikutus rekrytointitapahtumissa • Työnantajamielikuvatutkimukset • Yhteistyö Skills Finland ry:n Taitaja-kilpailun kanssa
Päätäjät ja vaikuttajat	<ul style="list-style-type: none"> • Lakien ja säädösten noudattaminen • Toiminnan läpinäkyvyys ja haitallisten vaikutusten minimoiminen • Säännöllinen raportointi • Työllistäminen ja hyvä yrityskansalaisuus • Verojen maksaminen 	<ul style="list-style-type: none"> • Vuorovaikutus alan järjestöjen kautta mm. poliittisessa päätöksenteossa • Paikalliset päättäjätapaamiset • Avoin, säännöllinen raportointi
Yhteistyökumppanit ja toimittajat	<ul style="list-style-type: none"> • Toimeentulon ja kasvun turvaaminen • Mahdollisuus kehittää toimintaa ja verkostoitua • Toimintavarmuus ja jatkuvuus 	<ul style="list-style-type: none"> • Tapaamiset ja suorat kontaktit • Toimittaja-auditoinnit • Hankintajärjestelmien kehittäminen

Taloudellinen vastuu

Taloudellisen lisäarvon jakautuminen sidosryhmille

Meille on tärkeää kasvattaa ja kehittää yhtiön liiketoimintaa pitkäjänteisesti ja kestävästi. Haluamme luoda lisäarvoa sidosryhmillemme kaikkia hyödyttävällä tavalla. Tämä edellyttää panostusta asiakkassuhteiden, palvelujemme ja osaamisemme kehittämiseen, jotta voimme tarjota asiakkaillemme parhaimmat palvelut markkinoilla.

Lisäarvon tuottaminen 2014

Asiakkaat

2 164,3 milj. euroa (2 235,9 milj. euroa)

Suorat vaikutukset

- Tarjoamme asiakkaillemme laadukkaita, luotettavia ja kestäviä ratkaisuja.

Epäsuorat vaikutukset

- Ratkaisumme synnyttävät toimivia, turvallisia ja terveellisiä olosuhteita asumiseen, työntekoon ja liikkumiseen.
- Kehitämme omaa toimintaamme ja tuomme markkinoille uusia, kustannustehokkaita ja kestäviä ratkaisuja.
- Esimerkiksi:
  - Matalalämpö- ja uusioasfaltit pienentävät infrahankkeiden ympäristöjalanjälkeä, kun niiden valmistamiseen käytetään vähemmän energiaa tai neitseellisiä raaka-aineita.

Lisäarvon jakautuminen 2014

Toimittajat ja yhteistyökumppanit

1 699,3 milj. euroa (1 882,4 milj. euroa)

Suorat vaikutukset

- Ostimme rakentamiseen liittyviä raaka-aineita, tuotteita ja palveluja yhteistyökumppaneiltamme.

Epäsuorat vaikutukset

- Olemme paikallisesti merkittävä palvelujen ostaja. Ostimme työllistävät paikallisesti ja avaavat kumppaneillemme uusia liiketoimintamahdollisuuksia.
- Pyrimme pitkäaikaisiin yhteistyösopimuksiin, jotka antavat toimittajillemme ja kumppaneillemme mahdollisuuden kehittää toimintaansa pitkäjänteisesti.
- Kehitämme jatkuvasti yhteistyömuotoja, mikä mahdollistaa osaamisen jakamisen.

Henkilöstö

376,1 milj. euroa (449,0 milj. euroa)

Suorat vaikutukset

- Työllistämme keskimäärin 5 600 henkilöä 8 maassa.
- Maksamme sosiaaliturvamaksuja ja työnantajamaksuja.

Epäsuorat vaikutukset

- Kehitämme henkilöstömme osaamista ja tarjoamme erilaisia uravaihtoehtoja.
- Olemme merkittävä paikallinen työllistäjä.
- Panostamme henkilöstömme työturvallisuuteen ja -hyvinvointiin, esimerkiksi ennalta ehkäisevän mallin avulla. Tämä pidentää työuria.
- Tarjoamme henkilöstöllemme mahdollisuuksia uudelleen koulutautumiseen.

Investoinnit

30,0 milj. euroa (71,3 milj. euroa)

Suorat vaikutukset

- Investoimme toimintamme kehittämiseen jokaisessa toimintamaassamme.

Epäsuorat vaikutukset

- Luomme uusia liiketoimintamahdollisuuksia parantaaksemme kilpailukykyämme. Samalla turvaamme työpaikkoja.
- Investoimme uusiin, ympäristöystävällisiin tuotantotapoihin ja -kalustoon, mikä auttaa pienentämään ympäristöjalanjälkeämme.

Julkinen sektori

2,0 milj. euroa (4,2 milj. euroa)

Suorat vaikutukset

- Maksamme tuloveroja.
- Maksamme myös muita julkisia maksuja, kuten kiinteistö-, jäte- ja energiaveroja.

Epäsuorat vaikutukset

- Tuemme yhteiskunnan hyvinvointia maksamalla verot ja muut lakisäätiset maksut. Lisäksi henkilöstömme maksaa palkkatuloistaan tuloveroja.
- Noudatamme paikallista verolainsäädäntöä jokaisessa toimintamaassamme emmekä toimi verotuksellisista syistä veroparatiiseissa.
- Sovellamme toiminnassamme OECD:n siirtohinnoitteluohteiden periaatteita ja paikallista lainsäädäntöä.
- Olemme merkittävä paikallinen työllistäjä useassa maassa, ja ostomme kumppaneilta tukevat myös työllisyyttä.

Omistajat ja rahoittajat

35,3 milj. euroa (42,1 milj. euroa)

Suorat vaikutukset

- Hallitus ehdottaa, että vuodelta 2014 ei makseta osinkoa (0,00 e/osake). Vuoden 2013 luku sisältää maksettuja osinkoja vuodelta 2012.
- Maksamme rahoittajille korkoja.

Epäsuorat vaikutukset

- Pyrimme kasvattamaan omistaja-arvoamme luomalla edellytykset tulevaisuuden osinkovirralle taseen vahvistamiseen tähtäävillä toimenpiteillä. Tuloksemme vuonna 2013 oli selvästi tappiollinen, ja sitouduimme kevään 2014 rahoitusneuvotteluissa olemaan jakamatta osinkoa ilman tiettyjen luotonantajapankkien suostumusta.
- Varmistamme olevamme luotettava luotonottaja hoitamalla maksuvelvoitteemme sovitusti.

Luvut sisältävät lopetettujen toimintojen vaikutukset.

Säästämme energiaa ja ympäristöä

Minimoimme toimintamme ympäristövaikutuksia, kulutamme luonnonvaroja säästeliäästi, tuotamme mahdollisimman vähän jätettä ja lajittelemme sen oikein. Raaka-aineita kierrättämällä vähennämme jätteiden määrää ja pienennämme neitseellisten raaka-aineiden tarvetta. Asiakkaillemme tarjoamme tuotteita ja palveluja, joiden tuotannossa pyrimme energia- ja materiaalihokkuuteen.

Huomio talonrakentamisen energiatehokkuudessa

Uudisrakennusten energiatehokkuudessa noudatamme lainsäädännön määräyksiä. Vuonna 2020 kaikkien uudisrakennusten tulee olla Suomessa nollaenergiatasoisia, ja siihen valmistautuvaa työtä teemme jatkuvasti. Useat kiinteistösijoittajat edellyttävät toimitilakohteiltaan huomattavaa energiatehokkuutta ja toteutusta, joille voidaan myöntää rakennusalan yleinen ympäristösertifikaatti, kuten BREEAM tai LEED. Otamme nämä vaatimukset huomioon jo suunnittelunohjauksessamme.

Vuonna 2014 valmistunut, elinkaarimallilla rakentamamme Kastellin monitoimitalo Oulussa sai ensimmäisenä pohjoismaisena kouluna Gold-tason LEED for Schools -sertifikaatin. Sertifiointi kattaa koko rakennuksen ympäristöystävällisyyden arvioimalla sen tärkeimpien ympäristötekijöiden ekologisuutta. Kastellin monitoimitalon korkea energiatehokkuus perustuu kattavaan ilmanvaihdon lämmön talteenottoon ja hyödyntämiseen sekä energiatehokkaaseen valaistukseen ja valaistuksenohjaukseen. Lisäksi rakennuksessa on lukuisia yksittäisiä energiatehokkuutta parantavia tekijöitä, kuten kylmälaitteiden lauhdelämmön talteenotto ja sääennusteisiin perustuvan lämmityksenohjauksen hyödyntäminen.

Raportointivuoden aikana Technopolikselle rakentamamme kiinteistö Pietarissa sai kultaisen LEED-sertifikaatin. Myös Töölönlahdelle 2014 valmistuneet, Eteran rakennuttamat toimitilat täyttävät LEED-ympäristösertifikaatin kriteerit. Lisäksi rakenteilla on Sipoossa S-ryhmän logistiikkakeskus, johon haetaan BREEAM-ympäristösertifikaattia. Sertifiointi myönnetään normirajat ylittävillä suorituksilla rakennuksen ympäristövaikutusten minimoinnissa ja energiatehokkuudessa.

Ympäristöystävällisen päällystystoiminnan edelläkävijä

Ympäristöjalanjälkemme isoimman osan muodostaa oma tuotantomme, erityisesti päällystys- ja kiviainesliiketoimintamme. Lemminkäinen on edelläkävijä näiden alueiden ympäristöystävällisten tuotteiden ja toimintatapojen kehittäjänä Suomessa.

Kasvatimme vuoden 2014 aikana Suomessa kierrätysasfaltin käyttöä tuotannossa 15 prosenttia ja pienensimme tuotannon polttoöljy- ja sähkökustannuksia. Tuotimme lisäksi kuudella asfaltitehtaalla merkittävän määrän tuotantomenetelmältään vähäpäästöistä ja ympäristöystävällistä matalalämpöasfalttia. Matalalämpöasfaltit valmistetaan normaaleja asfalteja huomattavasti alhaisemmissa lämpötiloissa, jolloin polttoainekulutus, päästöt ja hajuhaitat pienenevät.

Vuonna 2015 kehitämme energiatehokkuuden mittaamenetelmiä ja seurantaa kaikissa toimintamaissamme. Lisäksi teemme useille asfalttiasemille ympäristöinvestointeja, jotka mahdollistavat muun muassa kierrätys- ja matalalämpöasfaltin tuotannon.

Ympäristöä ja energiaa säästävää maarakentamista

Suurena pohjoiseurooppalaisena rakennuskonsernina käytämme paljon erilaisia kiviaineksia raaka-aineena. Tätä varten meillä on noin 300 kiviainesaluetta toimintamaissamme.

Pyrimme vähentämään louhinnan ympäristövaikutuksia panostamalla isoihin ja pitkäikäisiin kiviaineksen otto paikkoihin kasvukeskusten läheisyydessä, jolloin kuljetusmatkat lyhenevät ja saamme mahdollisuuden tehdä investointeja, jotka pienentävät alueiden vaikutuksia lähiympäristöön. Tällaisia ovat esimerkiksi melu- ja suojavallit sekä tiivispohjaiset tukialueet. Huolehdimme myös siitä, että kiviainesten otto paikkoina toimineita alueita on tarvittaessa mahdollista käyttää jatkossa esimerkiksi rakentamiseen tai ottaa virkistyskäyttöön.

Sivutuotteet hyötykäyttöön

Tavoitteenamme on jatkuvasti kehittää raaka-aineiden

kierrättämistä ja hyödyntää yhä enemmän rakennushankkeiden sivutuotteina syntyviä jätteitä.

Kehitämme ja toteutamme menetelmiä, joilla maarakentamisessa käytettäviä luonnon kiviaineita voidaan korvata uusiomateriaaleilla. Niitä saadaan ylijäämämaista, teollisuuden sivutuotteista ja jätteistä, lievästi pilaantuneista maista sekä vanhojen maarakenteiden materiaaleista. Esimerkiksi tunnelityömaiden louheita käytämme raaka-aineena pohjarakentamiskohteissa ja asfalttituotannossa.

Stabilointi on pohjanvahvistusmenetelmä, jolla lujitetaan pehmeää maaperää rakentamiskelpoiseksi kiviainespohjaisen sideaineen avulla. Kun sideaineen osana käytetään uusiomateriaalia, joka muuten jouduttaisiin

kuljettamaan kaatopaikalle, pienennetään energian kulutusta ja rakentamisen ympäristövaikutuksia.

Stabilointimenetelmän käyttöä on tarkoitus laajentaa eri toimintamaihimme. Toistaiseksi olemme tehneet massastabilointia Suomessa, Virossa ja Ruotsissa.

Kehitämme alaa eteenpäin yhteistyössä viranomaisten ja muiden toimijoiden kanssa. Osallistumme aktiivisesti esimerkiksi UUMA2-ohjelmaan, jossa suomalaiset viranomaiset ja alan toimijat yhdessä miettivät ratkaisuja siihen, miten edistää uusiomateriaalien käyttöä maarakentamisessa ja vähentää siten neitseellisten luonnonvarojen käyttöä ja maarakentamisen ympäristövaikutuksia.

Kestävä kehitys › Ympäristövastuu › Päälystykseen erikoistunut laboratorio

Case

Päälystykseen erikoistunut laboratorio

Keskuslaboratoriomme Tuusulassa, Suomessa, palvelee Lemminkäisen liiketoimintaa ja asiakkaitamme eri toimintamaissamme. Laboratorion erikoisosaamisala on infrarakentaminen, erityisesti päälystystoiminta.

Päälystysasiakkaamme, kuten esimerkiksi Ruotsin liikennevirasto, edellyttävät testaustoiminnalta korkeaa laatua ja ehdotonta luotettavuutta. Siksi keskuslaboratorio ja sen alaisuudessa toimiva Oulun aluelaboratorio ovat hakeneet ja saaneet akkreditoinnin tietyille asfalttitesteilleen. Akkreditointi, laboratorioden sertifiointi (SFS-EN ISO 9001:2000) sekä tuotteiden CE-merkinnän edellyttämät ulkopuoliset auditoinnit takaavat tulosten pätevyyden.

”Akkreditointi tarkoittaa CE-merkkiä tiukempaa valvontaa. Se on virallisen tahon takuu sille, että toimintamme on luotettavaa ja riippumatonta sekä raporttimme päteviä”, sanoo Lemminkäisen tuotekehityspäällikkö **Nina Orttenvuori**.

Uutta käyttöä asfalttituotteille

Laadunvalvonnan lisäksi laboratorio kehittää ja parantaa asfalttituotteita sekä etsii niille uusia käyttömahdollisuuksia. Näitä ovat esimerkiksi kierrätysasfaltti ja polymeerimodifioitu bitumi eli arkikielellä kumibitumi, jota tuotamme tiekäyttöön ainoana Suomessa.

”Pitkä kokemuksemme polymeerimodifioinnista erityisen vaativien kohteiden päälysteissä hyödynnetään nyt myös muiden väylien ja lentokenttien päälystesideaineissa.

Näin olemme voineet pidentää päälysteen ikää ja säänkestävyyttä”, Orttenvuori kertoo.

”Vanhan asfaltin kierrätys on viime vuosina kasvanut merkittävästi. Kierrätysasfalttina tunnettu asfalttirouhe on noussut tärkeäksi asfaltin raaka-aineeksi. Siksi vanhan asfaltin ominaisuudet on tutkittava ja tunnettava hyvin, kun uusia reseptejä suunnitellaan. Tässä työssä laboratoriotesteillä on tärkeä rooli. Tuotanto on hyvin valvottua ja tuotteita testataan säännöllisesti. Asiakkaan ei tarvitse pelätä laaturiskiä”, tutkimuspäällikkö **Vesa Laitinen** Lemminkäiseltä kertoo.

Lemminkäisellä on jokaisessa toimintamaassa päälystealan laboratorio. Suomen laboratorioden lisäksi myös Latvian, Liettuan, Viron ja Ruotsin laboratoriot on akkreditoitu.

Case

Massastabilointia meren äärellä

Helsingin uuden merellisen asuinalueen, Jätkäsaaren, edustalla siirrettiin vuosina 2012–2014 laivaväylää. Laivaliikenne Jätkäsaareen sijaitsevaan Länsiterminaaliin on kasvanut voimakkaasti viime vuosina, joten liikenteen turvallisuus ja aikataulujen pitävyys edellyttivät uutta väylälinjausta.

Merenpohjaa ruopattiin uutta väylää varten, ja stabiloimme ylösnostettuja maamassoja jatkokäyttöä varten. Koska ruoppausmassat olivat lievästi pilaantuneita ja sisälsivät muun muassa raskasmetalleja ja muita haitta-aineita, niitä ei saanut sijoittaa mereen, vaan massat oli sijoitettava maalle.

Siirsimme ruoppausmassat, joita oli vajaa 40 000 m³, niitä varten rakennettuihin altaisiin Jätkäsaaren rantaan. Stabiloimme massat käyttämällä eri sideaineita.

Hyödynsimme sideaineina muun muassa Helsingin Energian sivutuotteita, kuten kivihiilen poltosta syntyvää lentotuhkaa ja savukaasujen pesusta jäävää rikinpoiston lopputuhkaa. Asiakkaan pyynnöstä testasimme sideaineena myös Virosta toimitettua palavan kiven tuuhkaa. Tulosten mukaan se toimii sideaineena yhtä hyvin kuin kivihiilen lentotuhka.

Rakennusviraston ja asiakkaamme Helsingin kaupungin rakentamispalvelu Staran kanssa pääsimme urakassa lopputulokseen, johon kaikki olivat tyytyväisiä. Kaupunki voi hyödyntää kiinteytettyjä ruoppausmassoja täyteaineena esimerkiksi meluvälleissä tai kaatopaikoilla. Näin syntyy vähemmän jätettä ja tarvetta neitseellisten raaka-aineiden käytölle.

Case

Uusioasfaltin käyttö kasvussa Tanskassa

Uusioasfaltin käyttö Tanskassa nousi 26 prosenttiin koko asfaltintuotannostamme vuonna 2014.

Tanskassa vanhojen murskattujen asfalttipäällysteiden käyttäminen uudessa päällysteessä on kasvanut merkittävästi. Nykyään noin 20 prosenttia Tanskan uudesta asfaltista tuotetaan kierrätysasfalttia hyödyntäen.

Yksi työmaistamme, jossa käytimme paljon uusioasfalttia tien pohjakerroksissa vuonna 2014, oli Silkeborgin kaupungin ympärille rakennettu uusi moottoritie. Aloitimme päällystystyöt kohteessa vuonna 2013 ja tie otettiin käyttöön syksyllä 2014. Urakan kokonaisasfalttimäärä oli noin 240 000 tonnia. Asiakkaana hankkeessa

oli Tanskan tielaitos.

Kestävää uusioasfalttia

Tavallisesta asfaltista 95 prosenttia on kiviaineksia ja 5 prosenttia asfaltissa sideaineena käytettävää bitumia. Vanhan asfaltin kierrättäminen säästää arvokkaita luonnonvaroja ja vähentää tarvetta kalliille bitumille ja suurille määrille murskattua kiveä. Se myös vähentää asfalttituotannon hiilidioksidipäästöjä.

Lähtökohtaisesti kaiken vanhan asfaltin voi kierrättää kokonaisuudessaan uudeksi kestäväksi ja laadukkaaksi päällysteeksi.

Henkilöstötyömme tukee suunnanmuutosta

Vuonna 2014 keskityimme henkilöstön tukemiseen muutostilanteessa. Koska taloudellinen tilanteemme oli haastava, myös henkilöstötyömme pääpaino oli strategian mukaisia tehostamistavoitteita tukevissa toimenpiteissä.

Haluamme olla rakennusalan ammattilaisille houkutteleva ja arvostettu työpaikka, joka tarjoaa mielenkiintoisia ja haastavia työtehtäviä sekä mahdollisuuden urakehitykseen. Vuonna 2014 pyrimme tukemaan konsernin kustannussäästötavoitteita sekä operatiivisen tehokkuuden parantamiseen tähtääviä kehityshankkeita luomalla työkaluja ja toimintamalleja koko henkilöstötyöhön.

Panostamme tavoitteenasetantaan ja palkitsemisen harmonisoimiseen

Tavoite- ja kehityskeskustelu on meillä tärkeä johtamisen ja esimiestyön väline. Tavoite- ja kehityskeskustelussa esimies sopii alaisensa kanssa hänen tavoitteistaan ja keinoistaan niiden saavuttamiseksi. Keskustelun avulla selkeytyy lemminkäisen oma rooli strategian toteuttamisessa. Kokemuksemme mukaan keskusteluiden käymisellä on selkeä vaikutus henkilöstön tyytyväisyyteen, töiden tehokkaaseen organisointiin ja työn tuottavuuteen.

Vuonna 2014 koulutimme esimiehiä kehityskeskustelujen käymiseen eri toimintamaissa. Lemminkäisistä noin 70 % on käynyt tavoite- ja kehityskeskustelun vuoden 2014 aikana. Tavoitteenamme on, että koko henkilöstömme käy keskustelun. Mallin jalkautus jatkuu vuonna 2015.

Pyrimme myös koko ajan kehittämään kannustinjärjestelmiämme, jotta ne tukisivat tehokkaammin tavoitteidemme saavuttamista. Vuonna 2014 muokkasimme vuositulospalkitsemistamme siten, että se painottaa strategian mukaisten tavoitteiden saavuttamista entistä paremmin. Vuonna 2015 tavoitteenamme on harmonisoida vuositulospalkitseminen kaikissa maissa ja luoda lisäksi yhteinen malli projektipalkitsemiseen.

Tuemme esimiehiä ja varmistamme oikean osaamisen

Vuonna 2014 jatkoimme esimiesroolin ja -tehtävien selkeyttämistyötä Suomessa. Määrittelimme esimiehelle kuuluvat tehtävät ja tarkistimme organisaatioita niin, että esimiesten suorien alaisten määrä on optimaalisempi ja näin paremmin tukee esimies-alaistyötä sekä henkilöstön työtehtävissään suoriutumista.

Vuonna 2014 selvitimme myös, millaista kyvykkyyttä ja osaamista tarvitsemme strategisten tavoitteidemme saavuttamiseksi. Saimme tietoa niin organisaatio- kuin henkilötason osaamistarpeista, mikä antaa pohjan tulevalle osaamisen kehittämiselle.

Osana Deliver 2014 -säästöohjelmaa emme toteuttaneet henkilöstötutkimusta. Tutkimus tehdään seuraavan kerran vuonna 2015.

Kehitämme työnantajakuva

Lemminkäisen työnantajakuva kehittämisen tavoitteena on varmistaa nykyisten työntekijöiden viihtyvyys ja työtyytyväisyys sekä Lemminkäisen kiinnostavuus tulevaisuuden työntekijöiden keskuudessa, jotta voimme myös pitkällä aikavälillä varmistaa riittävän osaajien määrän.

Suomessa seuraamme ulkoista työnantajakuvaamme vuosittain T-Median toteuttaman työnantajakuvatutkimuksen avulla. Lemminkäisen tunnettuus niin alan opiskelijoiden kuin tutkinnon suorittaneiden keskuudessa on korkea: 92–96 % vastanneista tuntee Lemminkäisen työnantajana. Tutkimuksen mukaan noin 34 prosenttia vastaajista on kiinnostunut tai hieman kiinnostunut Lemminkäisestä työnantajana.

Haimme Suomessa kesätyöntekijöitä rekrytointikampanjan avulla ja saimme yli 3 000 hakemusta. Haluamme taata kesälemminkäisille hyvän kesätyökokemuksen, ja siksi osallistuimme jälleen vuonna 2014 Vastuullinen kesäduuni -kampanjaan, joka haastaa työnantajat tarjoamaan nuorille enemmän ja parempia kesätöitä. Kesällä 2014 Lemminkäisellä oli Suomen toiminnoissa noin 250 kesätyöntekijää.

Ammattitaidon SM-kilpailu Taitaja on vuoden suurin ammatillisen koulutuksen tapahtuma Suomessa. Kilpailu on tarkoitettu 20-vuotiaille tai sitä nuoremmille ammatillisten oppilaitosten opiskelijoille. Olemme jo usean vuoden ajan tukeneet Taitaja-kilpailua, myös vuonna 2014 yhtenä pääyhteistyökumppanina Lahdessa pidetyssä tapahtumassa.

Kevään 2014 YT-neuvottelut

Käynnistimme keväällä Deliver 2014 -ohjelman parantaaksemme kilpailukykyämme. Ohjelmaan sisältyi toisella vuosineljänneksellä aloitetut yt-neuvottelut tai vastaavat toimenpiteet jokaisessa toimintamaassamme. Vuoden 2014 aikana käytyihin neuvotteluihin liittyvät henkilöstövähennykset ovat pääasiassa toteutettu.

Lisäksi talotekniikkaliiketoiminnan myynnin myötä Arelle siirtyi 1 550 henkilöä Suomessa.

Lemcon Networksin televerkkoaliiketoiminnasta luopuminen on vähentänyt henkilöstöä erityisesti muissa maissa.

Tarjosimme vuoden 2014 aikana henkilöstöllemme tukea muutoksessa selviytymiseen ja jaksamiseen. Järjestimme Suomessa muun muassa ryhmäohjausta ja irtisanotuille työnhakuvalmennusta sekä ohjeistimme esimiehiä muutosjohtamisen valmiuksien varmistamiseksi.

Kestävä kehitys › Sosiaalinen vastuu › Henkilöstö › Opimme yhteisistä pelisäännöistä verkkokoulutusohjelman avulla

Case

Opimme yhteisistä pelisäännöistä verkkokoulutusohjelman avulla

Noudatamme kaikessa toiminnassamme Lemminkäisen hyvän liiketavan periaatteita. Ne varmistavat, että noudatamme lakeja ja normeja jokaisessa toimintamaassamme. Hyvän liiketavan periaatteet koskettavat meitä kaikkia. Niiden ja muiden yhteisten ohjeiden avulla varmistamme, että kaikki tekemisemme tukevat Lemminkäisen tavoitteiden saavuttamista eli kilpailukykyämme, kannattavuutemme ja taloudellisen asemamme parantamista. Hyvän liiketavan periaatteet koskettavat myös yhteistyökumppaneitamme.

Henkilöstötutkimuksemme ovat osoittaneet, että osa lemminkäisistä on epävarma siitä, miten hyvän liiketavan periaatteita pitäisi käytännössä hyödyntää. Tästä syystä aloitimme syksyllä 2014 hyvän liiketavan periaatteiden verkkokoulutuksen koko henkilöstöllemme. Koulutuksen tarkoituksena oli opettaa meitä soveltamaan hyvän liiketavan periaatteita päivittäisessä työssämme ja toimimaan yhteisten pelisääntöjen mukaisesti myös ristiriitatilanteissa.

Koska kaikki lemminkäiset eivät tee töitä tietokoneen ääressä, verkkokoulutus järjestettiin kahdella tavalla. Toimihenkilöt tekivät koulutuksen itsenäisesti, ja työntekijöille järjestimme ryhmätilaisuuksia työmailla esimerkiksi viikkopalaverien yhteydessä.

Tavoitteenamme oli, että vuoden 2014 loppuun mennessä jokainen lemminkäinen on tehnyt koulutuksen. Poikkeuksen muodostivat tietyt kausityöntekijät, jotka suorittavat koulutuksen, kun palaavat töihin vuonna 2015.

Olemme saaneet koulutuksesta hyvää palautetta. Verkkoympäristö on helppo tapa perehtyä asioihin, ja yhteisten sääntöjen läpikäyminen lisäsi myös yhteenkuuluvuuden tunnetta konsernissa. Jatkossa koulutus toistetaan vuosittain ja verkkokoulutusta hyödynnetään myös muiden yhteisten ohjeiden ja pelisääntöjen jalkauttamisessa.

Huolehdimme henkilöstömme työhyvinvoinnista

Suurin osa henkilöstöstämme työskentelee fyysisesti vaativissa olosuhteissa työmailla. Se voi altistaa heidät työperäisille sairauksille ja vammoille sekä saattaa lisätä riskiä ennenaikaiseen työkyvyttömyyteen ja eläkkeelle siirtymiseen. Siksi varmistamme, että koko henkilöstöllämme on käytettävissään työterveyspalvelut ja työhyvinvoinnin palveluita, jotka tukevat terveyden ylläpitoa ja työssä jaksamista. Työterveyshuoltomme on järjestetty kunkin toimintamaamme toimintatapoja noudattaen.

Varhaisen tuen mallilla hyviä tuloksia työhyvinvoinnin ja -terveyden edistämisestä

Keskitymme erityisesti työkykyriskien ennaltaehkäisyyn ja niiden tunnistamiseen ajoissa. Uskomme, että hyvinvoiva ja terve työntekijä saa aikaan parhaan lopputuloksen ja on myös itse työhönsä tyytyväinen.

Suomessa meillä on käytössä varhaisen tuen malli, jonka avulla parannamme henkilöstömme työhyvinvointia

ja pidennämme työuria. Tunnistamme myös säännöllisen terveystarkastuksen avulla henkilöitä, joiden työkyky on alentunut. Haluamme löytää kaikille työkyvyn kannalta oikeanlaiset tehtävät.

Varhaisen tuen mallin avulla esimerkiksi sairauspoissaolot ovat vähentyneet tasaisesti jo muutaman vuoden ajan. Sairauspoissaoloprosentti vuonna 2014 oli Suomessa 2,56 % (2,67). Myös työterveysneuvottelut ovat osa työkykyriskien hallintaamme. Neuvotteluissa työntekijä ja esimies miettivät yhdessä työterveyshuollon kanssa ratkaisuja työkyvyn tukemiseksi. Tarjoamme työntekijöille mahdollisuuden esimerkiksi työtehtävien uudelleen järjestelyyn ja uudelleen koulutautumiseen työhönvalmennuksen avulla.

Vuoden 2015 aikana tavoitteenamme on kartoittaa työntekijöiden terveydenhuollon järjestäminen eri toimintamaissa yhtenäisten toimintamallien ja linjausten pohjalta.

Parannamme työturvallisuutta yhdessä

Olemme sitoutuneet RT:n nolla tapaturmaa -tavoitteeseen, jota kohti etenemme määrätietoisesti muun muassa vakiinnuttamalla viikkopalaverikäytäntöjä ja yhdenmukaistamalla turvavarusteita. Seuraamme oman työpaikkatapaturmataajuutemme lisäksi aliurakoitsijoidemme tapaturmataajuuden kehittymistä.

Vuonna 2014 työpaikkatapaturmataajuutemme oli 6,9 (10,5). Luku ei sisällä työmatkalla tapahtuneita tapaturmia tai ammattitauteja. Aloitimme vuonna 2014 aliurakoitsijoidemme työpaikkatapaturmataajuuden yhdenmukaisen seurannan ja raportoinnin kaikissa toimintamaissamme. Aliurakoitsijat mukaan luettuna työpaikkatapaturmataajuutemme oli 4,81.

Vaikka työpaikkatapaturmataajuutemme laskee, emme voi olla tyytyväisiä. Työmaillamme sattui vuonna 2014 vähemmän pieniä tapaturmia, mutta vakavien tapaturmien

määrä kasvoi. Lisäksi Venäjällä sattui valitettavasti yksi oman työntekijämme kuolemaan johtanut tapaturma.

Teemme työmaillamme viikoittain turvallisuustarkastuksia, ja turvallisuusasioita käydään läpi viikkopalaverissa. Konsernin ja segmenttien johtoryhmät seuraavat työpaikkatapaturmataajuuden kehittymistä säännöllisesti. Lisäksi jaamme vakavista tapaturmista tietoa kaikkiin liiketoimintoihin ja maihin. Myös hallitus seuraa työturvallisuuden kehittymistä.

Viikkopalaverit tärkeä tiedonjakelukanava

Työmaiden viikkopalaverit ovat tärkeä kanava ajankohtaisten työturvallisuusasioiden jakamiseen. Viikkopalaverit ovat pakollisia, ja niihin osallistuvat myös alihankkijamme ja heidän työntekijänsä. Niiden kautta saamme välitettyä tietoa kaikkiin toimintamaihimme esimerkiksi työmenetelmien muutoksista. Palaverien kautta saamme myös työmailta kehitysehdotuksia tulevien viikkopalaverien aiheista.

Viikkopalaverikäytäntö on vakiintunut kaikkiin toimintamaihimme, ja olemme saaneet hyvää palautetta työmailtamme. Pidettyjen palaverien määrä kasvoi vuonna 2014.

Teemme kaikissa toimintamaissamme työturvallisuusauditointeja, joissa käymme läpi työmaan riskit ja sovimme toimenpiteistä, joilla turvallisuutta parannetaan. Turvallisuusauditoinneista vastaavat työmaavastaavat yhdessä turvallisuuspäälliköiden kanssa. Työmaavierailujen yhteydessä voimme myös muun muassa esitellä uusia turvavarusteita ja varmistaa, että olemassa olevia ohjeistuksia noudatetaan.

Suunnittelemme työturvallisuutta parantavia toimenpiteitä myös keräämällä työmailtamme työturvallisuushavaintoja ja seuraamalla säännöllisesti niiden määrää. Vuonna 2014 turvallisuushavaintojen määrä koko konsernissa laski, mihin emme voi olla tyytyväisiä. Turvallisuushavaintojen tekemiseen kiinnitetään jatkossa huomiota myös konsernin kehityshankkeissa.

Turvavarusteiden yhdenmukaistaminen jatkuu

Henkilökohtaisten turvavarusteiden käyttö on pakollista kaikilla työmaillamme. Säännöt koskevat myös aliurakoitsijoitamme ja heidän työntekijöitään.

Aloitimme vuonna 2014 turvavarustekäytäntöämme yhdenmukaistamisen kaikissa toimintamaissamme. Tavoitteenamme on, että Lemminkäisen työntekijöillä on käytössä kaikissa toimintamaissamme samat turvavarusteet, jotka täyttävät aina myös paikallisen lainsäädännön vaatimukset. Jatkamme turvavarusteiden yhtenäistämistä vuonna 2015.

Koulutamme henkilöstöämme työturvallisuusasioissa. Koulutusten tavoitteena on pienentää tapaturmariskejä työmailta ja varmistaa, että turvavarusteita käytetään oikein.

Koko alan yhteinen työturvallisuusviikko

Vietimme vuonna 2014 työturvallisuusviikkoa yhdessä muiden Rakennusteollisuuden jäsenyritysten kanssa kaikissa toimintamaissamme. Viikon aikana järjestettiin seminaareja, johdon työmaakäyntejä omilla ja muilla alan yritysten työmailta sekä teemapäivä Telineatorstai, jossa keskityttiin telien turvallisuuteen.

Työturvallisuusviikon aikana kaikki Rakennusteollisuuden jäsenyritykset, näiden aliurakoitsijat ja sidosryhmien henkilöstö sekä viranomaiset osallistuivat työturvallisuutta edistäviin toimenpiteisiin.

Jatkuvaa kehittämistä

Olemme sitoutuneet Rakennusteollisuus RT ry:n nolla tapaturmaa -tavoitteeseen. Pyrimme sitä kohti muun muassa jatkamalla viikkopalaverikäytäntöä, korjaamalla työturvallisuushavainnoissa ilmenneitä puutteita, yhdenmukaistamalla turvavarusteiden käyttöä ja sisällyttämällä työturvallisuusaloitteita myös osaksi konsernin kehityshankkeita. Panostamme aliurakoitsijoiden työpaikatapaturmataajuuden seurantaan ja raportointiin ja tutkimme, miten tapaturmat olisivat estettävissä.

Case

Uusi putoamissuojain helpottaa työtä, turvallisesti

Pyrimme työturvallisuudessa jatkuvasti kohti RT:n nolla tapaturmaa -tavoitetta ja kiinnitämme erityisesti huomiota suojavälineiden käyttöön. Kehitimme Helsingin Kahvikorttelin työmaalla uuden putoamissuojaimen, Sami-seipään. Se on tarkoitettu käytettäväksi elementtikerrostalojen muotitustyössä, jossa lautamuotit asennetaan kerroksen tai lohkon ympärille elementtien valua varten. Kun työtä tehdään korkealla, kerros kerrokselta edeten, toimivien ja turvallisten suojaimien käyttö työn jokaisessa vaiheessa on erityisen tärkeää.

Innovaation isä, Lemminkäisen työpäällikkö **Sami Saarinen** kertoo, että Sami-seipään avulla yhden työntekijän turvallinen työskentelyala pitenee jopa 20 metriin, kun se perinteisillä putoamissuojaimilla on kolmisen metriä. Tämä helpottaa työn tekemistä ja nopeuttaa tuotantoa huomattavasti.

Yhdessä rakentamisen työturvallisuusratkaisuihin erikoistuneen Vepe Oy:n kanssa kehitimme idean

pohjalta seinäelementteihin jo tehtaalla asennettavan holkin, johon Sami-seiväs työmaalla asetetaan. Putoamissuojain käyttöön tarvitaan kaksi seivästä, jotka sijoitetaan kerroksen vastakkaisille laidoille. Seipäät yhdistetään Lifeline-liinalla, johon työntekijöiden valjaat kiinnitetään.

Työpinta-ala kasvaa

Työntekijä pystyy helposti liikkumaan uuden putoamissuojaimen avulla.

"Lifelinessa voi olla turvallisesti kiinni kaksi miestä, jolloin heidän työpinta-alansa ylittää 400 neliometriin. Näin lohkon molemmat puolet on mahdollista muotittaa samaan aikaan", kertoo Sami Saarinen.

Uutta suojainta käytetään mahdollisuuksien mukaan muillakin Lemminkäisen asuntorakentamisen työmailla.

GRI-taulukko

Itsearviomme mukaan raportointimme vastaa GRI G3.1 -ohjeiston soveltamistasoa B.

- Raportoitu
- Osittain raportoitu
- Ei raportoitu

Global Compact	GRI Sisältö	Raportointi	Kommentit	Sivut
1. Strategia ja analyysi				
1.1	Toimitusjohtajan katsaus	●		Toimitusjohtajan katsaus
1.2	Keskeiset vaikutukset, riskit ja mahdollisuudet	●		Strategia 2014-2016
				Toimintaympäristö
				Riskienhallinta
2. Organisaation kuvaus				
2.1	Organisaation nimi	●		Lemminkäinen lyhyesti
2.2	Tärkeimmät tuotteet, palvelut ja tavaramerkit	●		Lemminkäinen lyhyesti
2.3	Operatiivinen rakenne	●		Toimintasegmentit
2.4	Organisaation pääkonttorin sijainti	●		Tilinpäätöksen laadintaperiaatteet
2.5	Toimintojen maantieteellinen sijainti (niiden maiden lkm ja nimet, joissa organisaatio toimii tai jotka merkittäviä kestävän kehityksen näkökulmasta)	●	Yhtiön merkittävimpien toimintamaiden lukumäärä on 8: Suomi, Ruotsi, Norja, Tanska, Venäjä, Viro, Latvia ja Liettua.	
2.6	Organisaation omistusrakenne ja yhtiömuoto	●		Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä
2.7	Markkinoiden kuvaus (maantieteellinen jaottelu, toimialat sekä asiakas-/edunsaajaryhmät)	●		Avainluvut segmenteittäin
				Taloudellinen kehitys
2.8	Organisaation toiminnan laajuus (henkilöstön määrä, liikevaihto, pääomarakenne, tuotteiden ja palvelujen määrä)	●		Lemminkäinen lyhyesti
2.9	Merkittävät muutokset organisaation koossa, rakenteessa tai omistusrakenteessa raportointikaudella	●	Ei merkittäviä muutoksia raportointikaudella.	
2.10	Raportointikaudella saadut palkinnot	●	Ei GRI:n tarkoittamia palkintoja raportointikaudella.	
3. Raportointiperiaatteet				
Raportin kuvaus				
3.1	Raportointiajanjakso	●		Raportointiperiaatteet
3.2	Edellisen raportin ilmestymisajankohta	●	Lemminkäisen vuosikertomus 2013 julkaistiin 14.3.2014.	
3.3	Raportointitiheys	●		Raportointiperiaatteet
3.4	Yhteystiedot josta voi kysyä raportista tai sen sisällöstä	●		www.lemminkainen.fi/yhteystiedot
Raportin laajuus ja rajaukset				

3.5	Raportin sisällön määrittely (olennaisuus, asiakokonaisuuksien priorisointi ja raporttia käyttävät sidosryhmät)	●	Raportointiperiaatteet	Tapamme toimia
3.6	Raportin laskentakokonaisuuden kuvaus	●	Raportointiperiaatteet	
3.7	Raportin laajuuteen tai laskentakokonaisuuteen liittyvät rajoitteet	●	Raportointiperiaatteet	
3.8	Raportointiperiaatteet yhteisyritysten, tytäryhtiöiden, vuokrathteiden, ulkoistettujen toimintojen raportoinnille ja tietojen vertailukelpoisuus	●	Raportointiperiaatteet	
3.9	Mittaus- ja laskentaperiaatteet	●	Raportointiperiaatteet	
3.10	Muutokset aiemmin raportoiduissa tiedoissa	●	Raportointiperiaatteet	
3.11	Merkittävät muutokset raportin kattavuudessa, rajauksissa tai mittausmenetelmissä	●	Raportointiperiaatteet	
GRI-sisältövertailu				
3.12	GRI-sisältövertailu	●		
Varmennus				
3.13	Periaatteet ja käytäntö raportin ulkopuoliseen varmennukseen	●	Raportointiperiaatteet	
4. Hallintokäytännöt, sitoumukset ja vuorovaikutus				
Hallinto				
4.1	Organisaation hallintorakenne (hallintoelimet, ml. hallituksen valiokunnat) (raportoi hallituksen jäsenten sukupuolijakauma, jaoteltuna ikäryhmittäin ja monimuotoisuuden mukaan)	●	Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä	Hallitus
4.2	Hallituksen puheenjohtajan asema	●	Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä	
4.3	Hallituksen jäsenten riippumattomuus (riippumattomien jäsenten lkm ja sukupuoli)	●	Hallitus	
4.4	Osakkeenomistajien ja henkilöstön vaikutuskanavat hallituksen toimintaan	●	Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä	
4.5	Organisaation tulosten vaikutus hallituksen ja johdon palkitsemiseen	●	Palkitseminen	
4.6	Menettelytavat eturistiriitojen ehkäisemiseen hallitustyöskentelyssä	●	Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä	
4.7	Menettelytavat hallituksen jäsenten pätevyyden määrittämiseen strategisen johtamisen ja yhteiskuntavastuun alueilla	●	Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä	
4.8	Missio, arvot ja eettiset periaatteet sekä näiden toimeenpanokäytännöt	●	Kestävän kehityksen johtamisjärjestelmät	
4.9	Hallituksen tavat seurata yhteiskuntavastuun johtamista, mukaan lukien riskienhallinta	●	Kestävän kehityksen johtamisjärjestelmät	Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä
4.10	Hallituksen oman toiminnan arvioinnin tavat	●	Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä	
Ulkopuoliset sitoumukset				
4.11	Varovaisuusperiaatteen soveltaminen	●	Riskienhallinta	
4.12	Sitoutuminen ulkopuolisiin aloitteisiin	●	Kestävän kehityksen johtamisjärjestelmät	
4.13	Jäsenyydet järjestöissä, yhdistyksissä ja edunvalvontaorganisaatioissa	●	Tapamme toimia	
Sidosryhmävuorovaikutus				
4.14	Organisaation sidosryhmät	●	Yhteistyötä sidosryhmiemme kanssa	
4.15	Sidosryhmien määrittely- ja valintaperusteet	●	Yhteistyötä sidosryhmiemme kanssa	
4.16	Sidosryhmävuorovaikutuksen muodot	●	Yhteistyötä sidosryhmiemme kanssa	

4.17	Sidosryhmävuorovaikutuksessa esiin nousseet asiat ja huolenilmaukset	●	Yhteistyötä sidosryhmiemme kanssa	Henkilöstö
Taloudellisen vastuun tunnusluvut				
	Lähestymistapa taloudellisen vastuun johtamiseen	●	Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä	Riskienhallinta
	Taloudelliset tulokset		Konsernin strategia	Kestävän kehityksen johtamisjärjestelmät
	EC1* Taloudellisen lisäarvon luominen ja jakautuminen sidosryhmien kesken	●	Taloudellinen vastuu	Yhteistyötä sidosryhmiemme kanssa
7	EC2* Ilmastonmuutoksen taloudelliset vaikutukset, riskit ja mahdollisuudet	●	Taloudellisen vastuun tunnusluvut	
	EC3* Eläkesitoumusten kattavuus	●	Eläkeveloitteet	
	EC4* Valtiolta saadut merkittävät taloudelliset avustukset	●	Taloudellisen vastuun tunnusluvut	
Markkinat				
1	EC5 Organisaation pienimmän aloituspalkan suhde paikalliseen minimipalkkaan merkittävässä toimipaikoissa, sukupuolen mukaan jaoteltuna	●		
	EC6* Periaatteet ja käytännöt liittyen paikallisiin tavaran- ja palveluntoimittajiin sekä paikallisten toimittajien osuus	●		
6	EC7* Paikallisen rekrytoinnin menettelytavat ja paikallisyhteisöistä palkatun johdon osuus merkittävässä toimipaikoissa	●		
Välilliset taloudelliset vaikutukset				
	EC8* Investoinnit infrastruktuuriin ja julkista käyttöä varten tehdyt palveluhankinnat	●		
	EC9 Välilliset taloudelliset vaikutukset ja niiden laajuus	●	Taloudellinen vastuu	Taloudellisen vastuun tunnusluvut
Ympäristövastuun tunnusluvut				
	Lähestymistapa ympäristövastuun johtamiseen	●	Kestävän kehityksen johtamisjärjestelmät	Ympäristövastuu
Materiaalit				
8	EN1* Materiaalien käyttö painon tai määrän mukaan	●		
8-9	EN2* Kierätettyjen materiaalien osuus käytetyistä materiaaleista	●	Ympäristövastuu	
Energia				
8	EN3* Suora energiankulutus primäärienergiälähteittäin	●	Ympäristövastuun tunnusluvut	
8	EN4* Epäsuora energiankulutus primäärienergiälähteittäin	●	Ympäristövastuun tunnusluvut	
8-9	EN5 Säästötoimilla ja tehokkuutta parantamalla saavutettu energiansäästö	●		
8-9	EN6 Aloitteet ja toimet energiatehokkaiden tai uusiutuvalla energialla tuotettujen tuotteiden tai palveluiden kehittämiseksi ja näiden vaikutus energiankäyttöön	●	Ympäristövastuu	
8-9	EN7 Aloitteet välillisen energiankulutuksen vähentämiseksi ja saavutettu vähennys energiankulutuksessa	●		
Vesi				
8	EN8* Vedenotto jaoteltuna lähteittäin	●	Ympäristövastuun tunnusluvut	
8	EN9 Vesilähteet, joihin organisaation vedenkulutuksella on merkittävä vaikutus	●		

8-9	EN10	Kierrätetyn ja uudelleenkäytetyn veden kokonaisvolyymi ja prosenttiosuus	●	
Luonnon monimuotoisuus				
8	EN11*	Luonnon monimuotoisuuden kannalta rikkailta alueilta tai suojelluilta alueilta omistettujen, vuokrattujen ja hallinnoitujen maa-alueiden sijainti ja koko	●	
8	EN12*	Toiminnan, tuotteiden ja palvelujen vaikutus luonnon monimuotoisuuteen suojelualueilla tai luonnon monimuotoisuuden kannalta rikkailta alueilla	●	
8	EN13	Suojellut tai kunnostetut elinympäristöt	●	
8	EN14	Luonnon monimuotoisuuteen liittyvät strategiat, toimenpiteet ja suunnitelmat	●	Ympäristövastuun tunnusluvut
8	EN15	IUCN:n punaisella listalla tai kansallisilla suojeltavien lajien listoilla olevien lajien määrä organisaation vaikutuspiirissä olevilla alueilla jaoteltuna sukupuuttoon kuolemiseriskin mukaan	●	
Päästöt ja jätteet				
8	EN16*	Suorat ja epäsuorat kokonaiskasvihuonepäästöt painon mukaan	●	Ympäristövastuun tunnusluvut
8	EN17*	Muut merkittävät epäsuorat kasvihuonekaasupäästöt painon mukaan	●	
7-9	EN18	Aloitteet kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi ja saavutetut vähennykset	●	
8	EN19*	Otsonikatoa aiheuttavien aineiden päästöt painon mukaan	●	
8	EN20*	Typen ja rikin oksidit ja muut merkittävät päästöt ilmaan jaoteltuna päästölajeittain painon mukaan	●	
8	EN21*	Päästöt vesistöön jaoteltuna päästölajeittain ja kohteen mukaan	●	
8	EN22*	Jätteiden kokonaismäärä jaoteltuna jätelajeittain ja käsittelyn mukaan	●	Ympäristövastuun tunnusluvut
8	EN23*	Merkittävien kemikaali-, öljy- ja polttoainevuotojen määrä ja suuruus	●	
8	EN24	Kuljetetun, maahantuodun, maastaviedyn tai käsittelyn ongelmajätteen määrä sekä kansainvälisesti kuljetetun ongelmajätteen osuus	●	
8	EN25	Vesistöt ja niiden elinympäristöt, joihin organisaation päästöillä ja valumilla on merkittävä vaikutus	●	
Tuotteet ja palvelut				
7-9	EN26*	Toimenpiteet tuotteiden ja palveluiden ympäristövaikutusten vähentämiseksi sekä toimenpiteiden vaikutusten laajuus	●	Ympäristövastuu
8-9	EN27*	Uudelleenkäyttöön ja kierrätykseen otettujen tuotteiden ja pakkausmateriaalien osuus myydyistä tuotteista tuoteryhmittäin	●	
Määräystenmukaisuus				
8	EN28*	Merkittävien ympäristölainsäädännön ja -säännösten rikkomiseen liittyvien sakkojen rahallinen määrä ja sanktioiden lukumäärä	●	Ympäristövastuun tunnusluvut
Kuljetukset				
8	EN29	Tuotteiden ja materiaalien kuljetuksista sekä työmatkoista aiheutuneet merkittävät ympäristövaikutukset	●	Ympäristövastuun tunnusluvut
Yleiset				
7-9	EN30	Ympäristönsuojelun kokonaiskustannukset ja investoinnit tyypeittäin	●	Ympäristövastuun tunnusluvut

Sosiaalisen vastuun tunnusluvut				
	Työntekijät ja työolosuhteet	●		Kestävän kehityksen johtamisjärjestelmät Henkilöstö
	Lähestymistapa henkilöstöjohtamiseen			Työhyvinvointi Työturvallisuus
	Työvoima			
	LA1* Henkilöstön jakautuminen työsuhteen (koko- /osa-aikainen) ja työsopimuksen (vakituinen/määräaikainen) mukaan sekä toiminta-alueittain, jaoteltuna sukupuolen mukaan	●		Sosiaalisen vastuun tunnusluvut Hallituksen toimintakertomus
6	LA2* Henkilöstön tulo- ja lähtövaihtuvuuden kokonaismäärä ja osuus ikäryhmittäin, sukupuolen mukaan ja alueittain	●		Sosiaalisen vastuun tunnusluvut Hallituksen toimintakertomus
	LA3 Henkilöstöetuudet kokoaikaisille, joita ei ole tarjottu määrä- tai osa-aikaisille työntekijöille	●		
	Työntekijöiden ja työnantajan väliset suhteet			
1-3	LA4* Työehtosopimuksen piirissä olevien työntekijöiden osuus työvoimasta	●		Sosiaalisen vastuun tunnusluvut
3	LA5* Uudelleenjärjestelytilanteissa noudatettava vähimmäisilmoitusaika	●	Lemminkäinen noudattaa paikallista lainsäädäntöä.	Sosiaalisen vastuun tunnusluvut Henkilöstö
	Työterveys- ja turvallisuus			
1	LA6 Osuus kokonaistyövoimasta, joka on edustettuna virallisissa henkilöstön ja johdon yhteisissä työterveyttä ja -turvallisuutta valvovissa ja neuvoa-antavissa toimikunnissa	●		Sosiaalisen vastuun tunnusluvut
1	LA7* Tapaturmataajuus, ammattitaudit, menetetyt työpäivät, poissaolot, kuolemaan johtaneet tapaturmat alueittain ja sukupuolen mukaan jaoteltuna	●		Sosiaalisen vastuun tunnusluvut Työturvallisuus
1	LA8* Organisaation työntekijöille, heidän perheilleen tai paikallisyhteisön jäsenille suunnatut koulutus-, harjoittelu-, opastus-, ennaltaehkäisy- ja riskienhallintaohjelmat vakavien sairauksien varalta	●		Sosiaalisen vastuun tunnusluvut Työhyvinvointi
1	LA9 Ammattiliittojen kanssa solmittujen sopimusten sisältämät terveys- ja turvallisuusteemat	●		Työturvallisuus
	Koulutus			
	LA10* Keskimääräiset koulutustunnit vuodessa henkilöä kohden jaoteltuna henkilöstöryhmittäin ja sukupuolen mukaan	●		
	LA11 Koulutukseen ja elinikäiseen oppimiseen liittyvät ohjelmat, jotka tukevat henkilöstön jatkuvaa työllisyyttä ja antavat tukea työsuhteen päättymistilanteissa	●		Sosiaalisen vastuun tunnusluvut
	LA12 Säännöllisten suoritusarviointien ja kehityskeskustelujen piirissä olevan henkilöstön osuus, jaoteltuna sukupuolen mukaan	●		Sosiaalisen vastuun tunnusluvut
	Monimuotoisuus ja tasavertaiset mahdollisuudet			
1-6	LA13* Hallintoelinten ja henkilöstöryhmien koostumus jaoteltuna sukupuolen, ikäryhmän, vähemmistöryhmän ja muiden monimuotoisuustietojen mukaisesti	●		Sosiaalisen vastuun tunnusluvut
1-6	LA14* Miesten ja naisten peruspalkan suhde henkilöstöryhmittäin	●		
	LA15* Vanhempainvapaalta palaavien työhöntulo- ja työssäpysymisasteet vanhempainvapaan jälkeen, jaoteltuna sukupuolen mukaan	●		

Ihmisoikeudet			
		Lähestymistapa ihmisoikeuksien johtamiseen	● Kestävän kehityksen johtamisjärjestelmät Tapamme toimia
Investointi- ja hankintakäytännöt			
1-6	HR1*	Niiden merkittävien investointisopimusten osuus ja lukumäärä, jotka sisältävät ihmisoikeuksiin liittyviä ehtoja tai joiden yhteydessä on tehty ihmisoikeusarviointi	●
1-6	HR2*	Merkittävien toimittajien, urakoitsijoiden ja muiden yhteistyökumppaneiden osuus, joiden osalta on tehty ihmisoikeusarviointi sekä tästä seuranneet toimenpiteet	● Sosiaalisen vastuun tunnusluvut
1-6	HR3*	Henkilöstölle tarjotun ihmisoikeuskoulutuksen kokonaistuntimäärä ja koulutukseen osallistuneiden työntekijöiden osuus henkilöstöstä	●
Syrjinnän kieltö			
1-2, 6	HR4*	Syrjintätapausten lukumäärä ja niihin liittyvät toimenpiteet	●
Järjestäytymisvapaus ja kollektiivinen neuvotteluoikeus			
1-3	HR5*	Toiminnot ja merkittävät toimittajat, joissa järjestäytymisvapaus ja kollektiivinen neuvotteluoikeus on uhattuna ja näiden oikeuksien tukemiseksi toteutetut toimenpiteet	● Sosiaalisen vastuun tunnusluvut
Lapsityövoima			
1-2, 5	HR6*	Toiminnot ja merkittävät toimittajat, joissa on merkittävä lapsityövoiman käytön riski, ja lapsityövoiman käytön estämiseksi toteutetut toimenpiteet	● Sosiaalisen vastuun tunnusluvut
Pakko- ja rangaistustyövoima			
1-2, 4	HR7*	Toiminnot ja merkittävät toimittajat, joissa on merkittävä pakko- ja rangaistustyövoiman käytön riski, ja pakko- ja rangaistustyövoiman käytön estämiseksi toteutetut toimenpiteet	● Sosiaalisen vastuun tunnusluvut
Turvallisuuskäytännöt			
1-2	HR8	Osuus turvahenkilökunnasta, joka on saanut koulutusta organisaation ihmisoikeuspolitiikoista ja toimintakäytännöistä	●
Alkuperäiskansojen oikeudet			
1-2	HR9	Alkuperäiskansojen oikeuksien rikkomukset ja niihin liittyvät toimenpiteet	●
	HR10*	Toimintojen lukumäärä sekä osuus, joille on tehty ihmisoikeusarviointi	●
	HR11*	Ihmisoikeuksiin liittyvien valitusten lukumäärä ja niihin vastaaminen	●

Yhteiskunta				
	Lähestymistapa yhteiskuntaan liittyvien asioiden johtamiseen	●	Kestävän kehityksen johtamisjärjestelmät	Tapamme toimia
	Paikallisyhteisöt			
	S01* Osuus toiminnoista, joissa implementoitu paikallisyhteisövuorovaikutus, vaikutusten arviointia sekä kehitysohjelmiä	●	Ympäristövastuun tunnusluvut	
	Korruptio			
10	S02* Korruptioon liittyvän riskianalyysin läpikäyneiden liiketoimintayksiköiden osuus ja lukumäärä	●		
10	S03* Osuus henkilöstöstä, joka on saanut koulutusta organisaation korruption vastaiseen toimintaan liittyviin politiikkoihin ja toimintakäytäntöihin	●		
10	S04* Korruptiotapausten yhteydessä toteutetut toimenpiteet	●	Sosiaalisen vastuun tunnusluvut	
	Poliittinen vaikuttaminen			
1-10	S05* Organisaation julkiset poliittiset kannanotot sekä osallistuminen poliittiseen vaikuttamiseen ja lobbaukseen	●	Sosiaalisen vastuun tunnusluvut	
10	S06 Poliittisille puolueille, instituutioille ja poliitikoille annettujen raha- ja muiden lahjoitusten arvo jaoteltuna maittain	●	Sosiaalisen vastuun tunnusluvut	
	S07 Kilpailuoikeudellisten säännösten rikkomiseen, kartelleihin ja määräävän markkina-aseman väärinkäyttöön liittyvien oikeustoimien lukumäärä ja oikeuden päätökset	●	Sosiaalisen vastuun tunnusluvut	Oikeudenkäynnit
	Määräystenmukaisuus			
	S08* Merkittävien lainsäädännön ja säännösten rikkomiseen liittyvien sakkojen rahallinen määrä ja ei-rahallisten sanktioiden lukumäärä	●	Sosiaalisen vastuun tunnusluvut	
	S09* Toiminnot joissa merkittävä potentiaalinen tai todellinen negatiivinen tai positiivinen vaikutus paikallisyhteisöihin	●		
	S010* Käyttöön otetut ehkäisy- ja lievennystoimenpiteet toiminnoissa, joissa merkittävä potentiaalinen tai todellinen negatiivinen vaikutus paikallisyhteisöihin	●		
	Tuotevastuu			
	Lähestymistapa tuotevastuun johtamiseen	●	Kestävän kehityksen johtamisjärjestelmät	Yhteistyötä sidosryhmiemme kanssa
	Asiakkaiden terveys ja turvallisuus			
1	PR1* Elinkaaren vaiheet, joissa tuotteiden ja palveluiden terveys- ja turvallisuusvaikutuksia arvioidaan, sekä näiden arviointien piirissä olevien merkittävien tuotteiden ja palvelukokonaisuuksien osuus	●		
1	PR2 Tuotteiden elinkaarenaikaisiin terveys- ja turvallisuusvaikutuksiin liittyvien määräysten ja vapaaehtoisten periaatteiden rikkomusten lukumäärä jaoteltuna päätösten mukaan	●		
	Tuote- ja palvelutiedot			
8	PR3* Tuotteisiin ja palveluihin liittyvä pakollinen informaatio sekä merkittävien tuotteiden ja palvelujen osuus, joita vaatimukset koskevat	●		

8	PR4	Tuoteinformaatioon ja -merkintöihin liittyvien määräysten ja vapaaehtoisten periaatteiden rikkomusten lukumäärä jaoteltuna päätösten mukaan	●		
	PR5	Asiakastyytyväisyyteen liittyvät toimintakäytännöt ja asiakastyytyväisyyskyselyiden tulokset	●	Sosiaalisen vastuun tunnusluvut	Yhteistyötä sidosryhmiemme kanssa
	Markkinointiviestintä				
	PR6*	Markkinointiviestinnän (mukaan lukien mainonta, myynnin edistäminen ja sponsorointi) lainmukaisuuden sekä standardien ja vapaaehtoisten periaatteiden täyttymisen varmistamiseen liittyvät ohjelmat	●	Sosiaalisen vastuun tunnusluvut	
	PR7	Markkinointiviestintään, mainontaan ja sponsorointiin liittyvien määräysten ja vapaaehtoisten periaatteiden rikkomusten lukumäärä jaoteltuna päätösten mukaan	●		
	Asiakkaiden yksityisyyden suoja				
1	PR8	Asiakkaiden yksityisyyden suojan rikkomiseen ja asiakastietojen hävittämiseen liittyvät pätevät valitukset	●		
	Määräystenmukaisuus				
	PR9*	Merkittävien tuotteiden ja palvelujen käyttöön liittyvän lainsäädännön ja -säädösten rikkomisesta aiheutuneiden sakkojen rahallinen määrä	●		

* GRI-ohjeiston suosittelema avaintunnusluku

Raportointiperiaattemme

Lemminkäisen yhdistetty vuosikertomus ja kestävän kehityksen raportti koskevat kautta 1.1.–31.12.2014. Vuosikertomus on suunnattu yhtiön tärkeimmille sidosryhmille, joita ovat osakkeenomistajat, sijoittajat, analyytikot, rahoittajat, media, asiakkaat, yhteistyökumppanit ja henkilöstö. Tämä on Lemminkäisen viides kestävän kehityksen raportti, ja se noudattaa GRI G3.1.-raportointiviitekehystä. Yhtiö raportoi kestävästä kehityksestä vuosittain.

Olenaisuusmatriisi ohjaa Lemminkäisen vastuullisuuden raportointia; yhtiö keskittyy niihin teemoihin, jotka nousevat olenaisuusarviossa keskeisiksi. Lemminkäisen olenaisuusmatriisi on vuodelta 2012, ja se perustuu johdon arvioon.

Olenaisuusmatriisi

IFRS-standardit säätelevät Lemminkäisen konsernitilinpäätöksen laatimista ja esittämistä. Pääosa taloudellisen vastuun tunnusluvuista muodostuu konsernitilinpäätöksestä. Konsernitilinpäätöksen laatimisessa on noudatettu 31.12.2014 voimassa olevia EU:n hyväksymiä IAS- ja IFRS-standardeja sekä SIC- ja IFRIC-tulkintoja. Segmenttikohtainen raportointi perustuu IFRS 8 -standardin mukaisesti johdon raportointiin, jossa noudatetaan konsernitilinpäätöksen laadintaperiaatteita. Vuoden 2013 vertailuluvut esitetään sulkeissa.

Henkilöstö- ja palkkatiedot saadaan henkilöstö- ja talousraportoinnin yhteydessä, ja ne on julkaistu tilinpäätöksessä. Niitä täydentävät henkilöstötiedot yhtiö saa Suomen osalta HR-tietojärjestelmästä. Työterveysluvut kattavat Lemminkäisen Suomen toiminnot ja työturvallisuusluvut Lemminkäisen kaikki toiminnot. Sairaus- ja tapaturmapoissaolot lasketaan osuutena teoreettisesta säännöllisestä työajasta. Luvut eivät sisällä talotekniikka-liiketoimintaa, joka myytiin kesäkuussa 2014.

Ympäristöraportointi vuonna 2014 kattaa Suomen toiminnan. Jätteiden, sähkön ja veden osalta raportointi kattaa tuotantolaitosten luvanvaraisen toiminnan. Tunnuslukuja ei ole suhteutettu tuotantomääriin. Vuoden 2013 ja 2014 luvut eivät sisällä talotekniikka-liiketoimintaa, joka myytiin kesäkuussa 2014. Lemminkäisen pääkonttori Helsingissä noudatti vuonna 2014 ympäristöjohtamisen järjestelmää, jolla oli WWF Green Office -tunnus.

Lemminkäinen osallistui vuonna 2014 CDP:n ilmastonmuutoskyselyyn. CDP on kansainvälinen voittoa tavoittelematon institutionaalisten sijoittajien yhteisö, joka tutkii ilmastonmuutoksen vaikutuksia sijoittajien näkökulmasta.

Laskentaperiaatteet ja mahdolliset poikkeamat sekä rajoitukset laskentatavassa on raportoitu kyseessä olevien tunnuslukujen yhteydessä. Jos aiemmin raportoituissa tunnusluvuissa, niiden kattavuudessa, rajauksissa tai mittaustekniikoissa on muutoksia, niistä on ilmoitettu kyseessä olevien tunnuslukujen yhteydessä.

Itsearvion mukaan Lemminkäisen raportointi vastaa GRI G3.1 -ohjeiston soveltamistasoa B.

Kestävä kehitys › GRI › Kestävän kehityksen johtamisjärjestelmät

Kestävän kehityksen johtamisjärjestelmät

Lemminkäinen haluaa kehittää liiketoimintaansa pitkäjänteisesti ja kestävästi kasvaen kannattavasti. Yhtiö ottaa toiminnassaan asiakkaidensa, henkilöstönsä ja muiden sidosryhmiensä odotukset huomioon.

Lemminkäisen kestävä kehityksen johtaminen perustuu yhtiön arvoihin, hyvän liiketavan periaatteisiin sekä konsernitason määrättyihin politiikkoihin ja periaatteisiin. Kestävän kehityksen johtamisesta vastaa toimitusjohtaja. Konsernin johtoryhmä käsittelee näitä asioita säännöllisesti, ja niistä raportoidaan myös hallitukselle.

Lemminkäinen noudattaa voimassaolevaa lainsäädäntöä kaikissa toimintamaissaan. Tärkeimmät yhtiön toimintaa ohjaavat kansainväliset säännökset ja sopimukset ovat:

- YK:n ihmisoikeuksien julistus
- YK:n globaalin yritysvastuun aloite Global Compact, joka edistää ihmisoikeuksia, työelämän oikeuksia, ympäristönsuojelua ja korruption ehkäisemistä
- Kansainvälisen työjärjestön ILO:n työelämän perusperiaatteita ja -oikeuksia koskeva julistus

- OECD:n toimintaohjeet monikansallisille yrityksille ja
- Kansainvälisen Kauppakamarin ICC:n suositukset.

Lemminkäinen käyttää toimintajärjestelmiä, jotka täyttävät kansainvälisten standardien ISO 9001:2008 (laatujohtamisjärjestelmä), ISO 14001:2004 (ympäristöjohtamisjärjestelmä) ja OHSAS 18001:2007 (työterveys- ja työturvallisuusjärjestelmä) vaatimukset.

Toimintajärjestelmät varmistavat, että projektien jokaiseen työvaiheeseen on tarvittavat resurssit ja että työt vastaavat tilausta ja valmistuvat sovituksessa aikataulussa.

Lemminkäisen toimintajärjestelmät ovat liiketoimintasegmenttikohtaisia ja laatusertifioituja. Yhtiön kiviainekset ja asfalttiasemat ovat CE-merkittyjä niissä maissa, joissa lainsäädäntö sitä edellyttää.

Taloudellisen vastuun johtamisjärjestelmät

Tarkempi kuvaus taloudellisen vastuun johtamisjärjestelmistä on osana hallinto- ja ohjausjärjestelmän selvitystä.

Ympäristö- ja turvallisuusasioiden johtamisjärjestelmät

Konsernin ympäristö- ja työturvallisuusasioista vastaa näistä asioista vastaava johtoryhmän jäsen ja liiketoimintasegmenttitasolla EHSQ-päällikkö tai vastaava. Konsernin turvallisuusjohtaja koordinoi työturvallisuuden kehittämistä eri liiketoimintasegmenttien ja maiden välillä. Lemminkäinen on sitoutunut Rakennusteollisuus RT:n nolla tapaturmaa vuonna 2020 -tavoitteeseen.

Lemminkäinen julkisti heinäkuussa 2014 tarkistetun strategiansa ja raportointijärjestelmänsä. Tämän vuoksi myös ympäristö- ja turvallisuusasioiden johtamisjärjestelmiä tarkistetaan talvella 2014–2015.

Sosiaalisen vastuun johtamisjärjestelmät

Lemminkäisen sosiaalisen vastuun johtaminen on hajautettu. Henkilöstöasioita johtaa konsernin henkilöstöjohtaja. Lemminkäisen henkilöstöpolitiikan tavoitteena on varmistaa, että yhtiöllä on käytössään toiminnan tavoitteiden edellyttämä ammattitaitoinen, motivoitunut ja tyytyväinen henkilöstö.

Konsernin laajuisten politiikkojen ja periaatteiden, kuten tasa-arvosuunnitelman, tavoitteena on varmistaa, että Lemminkäisen henkilöstöä kohdellaan tasa-arvoisesti, ja edistää oikeudenmukaisuutta. Näiden noudattamista johdetaan ja valvotaan osana operatiivista toimintaa.

Lemminkäisen yhteistyökumppani- ja toimittajaverkostolta edellytetään lakien sekä kansainvälisten ihmisoikeuksien, työelämän oikeuksien ja ympäristöasioita koskevien säännösten sekä hyvän liiketavan periaatteiden noudattamista. Lemminkäinen edellyttää lisäksi kaikilta aliurakoitsijoiltaan tilaajavastuulain velvoitteiden noudattamista Suomessa. Yhteistyökumppani- ja toimittajaverkostosta vastaa hankintajohtaja.

Lakiasioita koordinoidaan konsernitason yksiköstä konsernin yhdenmukaisten toimintatapojen edistämiseksi. Tästä vastaa lakiasianjohtaja. Operatiiviseen liiketoimintaan liittyvien lakiasioden hoitamisesta vastaavat liiketoiminnoissa olevat lakimiehet. Kilpailuoikeus- ja sisäpiiriasioista ohjeistetaan lisäksi ohjeilla, jotka täydentävät hyvän liiketavan periaatteita. Ohjeiden noudattamisesta vastaa liiketoimintajohto. Niistä järjestetään myös sisäistä koulutusta. Lemminkäisellä on nollatoleranssi kilpailulainsäädännön vastaista toimintaa kohtaan.

Lemminkäisellä on lisäksi käytössä SpeakUp-ilmoituskanava, johon niin oma henkilöstö kuin ulkopuoliset sidosryhmät voivat raportoida epäilyksensä hyvän liiketavan periaatteiden vastaisesta käytöksestä.

Lemminkäisen liiketoimintasegmenttien johtajat johtavat tuotevastuuta. He vastaavat asiakaspalvelusta ja valvovat, että Lemminkäisen tuotteet ja markkinointi noudattavat lakeja ja säädöksiä.

Kestävä kehitys › GRI › Taloudellisen vastuun tunnusluvut

Taloudellisen vastuun tunnusluvut

EC1 Taloudellisen lisäarvon luominen ja jakautuminen sidosryhmien kesken

Lemminkäinen analysoi toimintansa taloudellisia vaikutuksia konsernitason tasolla. Yhtiön keskeisiä sidosryhmiä ovat asiakkaat, työntekijät, omistajat ja rahoittajat, toimittajat ja yhteistyökumppanit sekä julkinen sektori.

Lemminkäisen taloudellisia vaikutuksia käsitellään tarkemmin taloudellisen vastuun yhteydessä.

EC2 Ilmastonmuutoksen taloudelliset seuraukset sekä muut riskit ja mahdollisuudet organisaation toiminnalle

Ilmastonmuutoksen riskikartoitus ja taloudellisten vaikutusten arviointi on integroitu

osaksi Lemminkäinen-konsernin riskienhallintaprosesseja. Lemminkäinen ei ole määrittänyt ilmastonmuutoksen aiheuttamia taloudellisia vaikutuksia euromääräisesti.

Lemminkäinen on aloittanut konsernitason energiatehokkuuden ja hiilijalanjäljen laskennan vuonna 2010. Tällä hetkellä laskenta kattaa Suomen tuotantolaitokset. Lemminkäisen tavoitteena on laajentaa mittaristo kattamaan koko Suomen projektituotannon ja sen jälkeen kaikki toimintamaat heti, kun tietojärjestelmät tämän sallivat. Lemminkäisen tavoitteena on laskea, kuinka tehokkaasti se käyttää energiaa prosesseissaan. Siten yhtiö voi tulevaisuudessa arvioida energiankulutuksensa ja päästöjensä kehityssuuntaa. Yhtiön merkittävimmät päästölähteet ovat tuotantolaitokset sekä liikenteen ja kuljetusten päästöt.

Lemminkäisen kustannuksiin vaikuttavat ehtyvien raaka-aineiden saantiin liittyvät riskit. Raaka-aineiden hinnan nousuilla ja muutoksilla on vaikutuksia yhtiön sopimusten kustannuksiin. Raaka-aineista tärkein on bitumi, joka on vuositasolla yksi Lemminkäisen suurimmista hankintaeristä. Globaaliin raaka-öljyn hintaan sidotun bitumin markkinahinnan nousu vaikuttaa yhtiön päällystysuotannon kannattavuuteen. Lemminkäinen hallinnoi tätä riskiä öljyjohdannaisilla ja muilla sopimusteknisillä toimenpiteillä. Tähän riskiin varautuminen edellyttää myös vaihtoehtoisten materiaalien ja polttoaineiden käytön tutkimista osana yhtiön prosesseja.

Lemminkäinen kehittää jatkuvasti tuotantonsa materiaali- ja energiatehokkuutta, ja esimerkiksi kiviainesten otossa yhtiö huomioi jo suunnitteluvaiheessa alueen jälkikäyttöön liittyvät mahdollisuudet, lisäksi asfaltin kierrättämisellä säästetään neitseellisiä luonnonvaroja. Jätteet ovat yksi merkittävimmistä työmaiden ympäristövaikutuksista, ja Lemminkäinen pyrkii korkeaan lajitteluasteeseen jo työmailla. Näin yhtiö vähentää kaatopaikalle päätyvän jätteen määrää ja varmistaa materiaalien tehokkaan kierrätyksen ja uudelleenkäytön.

Ilmastonmuutos ja erityisesti epätavalliset sääolosuhteet saattavat vaikuttaa Lemminkäisen työskentelyolosuhteisiin aiheuttamalla mm. työkauden ja projektien viivästymisiä tai keskeyttämisistä ja alentamalla niiden kannattavuutta. Viime vuosien kylmät ja runsaslumiset talvet ovat lisänneet lämmityskustannuksia ja lyhentäneet tavanomaista työkautta. Toisaalta vuonna 2014 yhtiö hyötyi leudosta talvesta ja pitkästä päällystyskaudesta toimintamaissaan. Lemminkäinen on alkanut tarjota vuodenajoista riippumattomia hoito- ja kunnossapitopalveluita osassa toimintamaitaan.

Lainsäädännöllä ja vapaaehtoisilla sertifiointeilla (esimerkiksi LEED, BREEAM ja PromisE) on vaikutusta rakennusten ja infrastruktuurin energiatehokkuuteen. Ilmastonmuutoksen, tulevaisuuden epävakaiden näkymien sekä muuttuvan sosioekonomisen tilanteen aiheuttamien riskien ja oletusten vuoksi lainsäädäntöä tiukennetaan

jatkuvasti edistämään rakentamisen sekä tuotteiden ja palveluiden energiatehokkuutta. Lainsäädännön tiukentuminen sekä kuluttajien ja asiakkaiden kasvavat vaatimukset tuotteita ja palveluita kohtaan voivat aiheuttaa merkittäviä kustannusvaikutuksia heikentämällä tuotteiden ja palveluiden kustannustehokkuutta ja kysyntää. Esimerkiksi polttoaineverotuksen kiristyminen tai polttoaineen hinnan nousu saattaa heikentää Lemminkäisen tuotantolaitosten kustannustehokkuutta sekä lisätä kuljetusten kustannuksia. Lemminkäinen pyrkii minimoimaan tätä riskiä kehittämällä kuljetusten ja liikenteen logistiikkaa.

Lemminkäinen huomioi asiakkaiden, sijoittajien, kuluttajien ja yhteistyökumppaneidensa kasvaneen kiinnostuksen ympäristöystävällisiä tuotteita sekä materiaali- ja energiatehokkuutta kohtaan. Lemminkäinen on kehittänyt mm. tiiviin asfaltin, joka suojaa maaperää kemikaaleilta ja muilta haitta-aineilta. Lemminkäisen tavoitteena on myös jatkuvasti lisätä matalalämpö- ja kierrätysasfalttien osuutta tuotannossaan. Ilmastonmuutoksen tuomiin haasteisiin yhtiö vastaa kehittämällä rakentamisen laatua ja energiatehokkuutta. Vastaamalla haasteisiin uusilla energiatehokkailla ratkaisulla ja palveluilla Lemminkäinen uskoo saavuttavansa myös kilpailuetua markkinoilla.

EC3 Eläkesitoumusten kattavuus

Lemminkäisen eläkejärjestelyjä käsitellään johdon palkitsemisen yhteydessä ja tilinpäätöksen liitetiedoissa, kohdassa Eläkevelvoitteet.

EC4 Valtiolta saatu taloudellinen tuki

Lemminkäinen sai vuonna 2014 valtiolta avustuksia 448 659 euroa (113 677 euroa) kehittämishankkeita varten.

EC9 Välilliset taloudelliset vaikutukset

Lemminkäinen tukee yhteiskunnan hyvinvointia esimerkiksi työllistämällä sekä maksamalla veroja, palkkoja ja sosiaalikuluja.

Lemminkäisen taloudellisia vaikutuksia käsitellään tarkemmin taloudellisen vastuun yhteydessä.

Ympäristövastuun tunnusluvut

EN3 Välitön energiankulutus

Lemminkäisen suorat energialähteet muodostuvat uusiutumattomista energialähteistä. Suoran

energiankulutuksen määrä perustuu konsernihankintojen ostoihin.

Suora energiankulutus, Suomi

	2014	2013	2012
Kevyt polttoöljy, GWh	129	138	162
Raskas polttoöljy, GWh	94	84	85
Maakaasu, GWh	55	38	60
Nestekaasu, GWh*	2	2	2
Yhteensä, GWh	280	262	309

* Nestekaasu lisätty vuoden 2012–2014 tietoihin.

EN4 Välillinen energiankulutus

Epäsuora energiankulutus, tuotantolaitokset Suomi

	2014	2013	2012
Sähkö, GWh	16	26	26
Kaukolämpö, GWh*	n/a	n/a	n/a
Yhteensä, GWh	16	26	26

* Kaukolämpö poistettu vuosien 2012–2014 raportoinnista, käytetty vain betonituotetehtailla, jotka on myyty pois yrityskaupan yhteydessä.

Lemminkäisen epäsuoran energiankulutuksen määrä perustuu konsernihankintojen ostoihin vuodelta 2014.

toiminnalle Suomessa myönnettiin 15 uutta maa-aineslupaa, 22 ympäristölupaa ja 5 asfalttiasemien rekisteröintiä. Yhteensä Lemminkäisellä on Suomessa 385 maa-aines- ja ympäristölupaa. Luku sisältää asfalttiasemien rekisteröinnit.

EN8 Vedenotto

Lemminkäinen kulutti raportointivuonna arvionsa mukaan noin 70 000 m³ (60 000*) vettä päällystys- ja kiviainesliiketoiminnan tuotantolaitoksissa.

Ympäristölaki määrittelee ne hankkeet, jotka vaativat vielä erillistä ympäristövaikutusten arviointia (YVA-menettely). Raportointivuonna yhtiö ei käynnistänyt yhtään YVA-hanketta.

Yhtiö hyödyntää vettä jonkin verran pölynsidontaan ja kalliorakentamisessa poraamiseen. Työmailla käytetään mahdollisuuksien mukaan myös pintavettä, jonka osalta raportointi perustuu arvioituun käyttöön.

Lemminkäinen tekee oman ympäristöriskien arvioinnin hankkeisiin, joihin lainsäädäntö ei edellytä ympäristölupaa. Näin yhtiö pyrkii ennakoimaan mahdolliset haitalliset ympäristövaikutukset sekä suuntaamaan varoimenpiteet oikein.

Lemminkäinen ei käytä tällä hetkellä missään liiketoiminnassaan paljon vettä kuluttavia prosesseja.

Lemminkäinen seuraa jatkuvasti oman toimintansa vaikutuksia ympäristöön. Vuonna 2014 yhtiön tietoon ei tullut yhtään vakavaa ympäristövahinkoa. Yhtiön Karkkilan kiviainesalueella sattui öljyvahinko kalustorikon yhteydessä. Tapauksen jäljet on puhdistettu ympäristöstä yhteistyössä viranomaisten kanssa.

* Luku korjattu.

EN14 Luonnon monimuotoisuuden liittyvät strategiat, toimenpiteet ja suunnitelmat

Lemminkäisen kiviaines- ja päällystysliiketoiminta on luvanvaraista. Lemminkäisellä lupia koordinoi erillinen ympäristöluparyhmä, joka toimii tuotannon tukena.

Lemminkäinen on yritysvastuuverkosto FIBSin jäsen. Vuonna 2014 yhtiö osallistui verkoston Yritykset ja biodiversiteetti -ohjelmaan. Ohjelma jakoi tietoa parhaista luonnon monimuotoisuuteen liittyvistä liiketoimintakäytännöistä

Vuonna 2014 Lemminkäisen

sekä työkaluja biodiversiteetin johtamiseen sekä Lemminkäisen roolin ja vastuun määrittämiseen ekosysteempipalveluiden tuottajana ja käyttäjänä.

pienentämään tuotantolaitoksiansa päästöjä. Yhtiön tavoitteena on käyttää alan parasta teknologiaa, kuten suodattimia, jotka pienentävät ilmaan pääsevän kiviä, rikkidioksidin ja typenoksidin määrää.

EN16 Välittömien ja välillisten kasvihuonekaasujen kokonaispäästöt

Lemminkäinen pyrkii jatkuvasti

Päästölaskenta, Suomi

	2014	2013	2012
Scope 1, t Käytetty energiankulutus ja omat kuljetukset	81 000	75 600	86 100
Scope 2, t Ostettu sähkö ja kaukolämpö*	3 200	5 200	5 700
CO ₂ päästöt yhteensä, t scope 1 + 2	84 200	81 800	91 800

Päästölaskennassa käytetyt energiamuotojen CO₂-päästökertoimet:

Kevyt polttoöljy 261 g/kWh; raskas polttoöljy 284 g/kWh; maakaasu 198 g/kWh, diesel 265 g/kWh ja bensiini 265g/kWh (lähde: Motiva).

* Sähkö, ostettu 203 g/kWh (lähde: IEA, 5 vuoden keskiarvo 2007-2011).

Ostosähkön päästökerroin tarkistetaan vuosittain IEA:n julkaiseman tiedon mukaan.

Kasvihuonekaasuista oleellisemmaksi olemme määrittäneet CO₂-päästöt. Nämä päästöt muodostuvat meillä oman toiminnan energiankulutuksesta sekä kuljetuksista.

Scope 1 päästöt kattavat koko konsernin energiankulutuksen sekä omistuksessamme olevat ajoneuvot ja polttoainekortit.

Scope 2 päästöt kattavat tuotantolaitostemme sähkön ja kaukolämmön tuotannossa syntyneet päästöt.

Scope 3 päästöjen määrittely on työn alla.

CO₂ -päästöjen lisäksi aiheutamme ympäristökuormitusta mm. melu-, pöly-, tärinä- ja hajuhaitoilla sekä SO_x-, NO_x- ja hiukkaspäästöillä.

EN22 Jätteiden kokonaismäärä jaoteltuna jätelajeittain ja käsittelymenetelmän mukaan

Jätteet, Suomi

	2014	2013
Tuotantolaitokset		
Kierrätyksen, uusiokäytön ja polton %-osuus	71	73,4
Kierrätys, uusiokäyttö ja poltto, t	848	756
Kaatopaikalle menevän jätteen %-osuus	29	26,6
Kaatopaikalle menevät jätteet, t	350	274

Kierrätyksen, uusiokäytön ja polton %-osuus sisältää kierrätyksen, uusiokäytön ja poltoon menevän jätteen osuuden kokonaisjättemäärästä.

Kaatopaikalle menevän jätteen %-osuus sisältää kaatopaikalle menevän jätteen osuuden kokonaisjättemäärästä.

Ongelmajätteet on laskettu mukaan kierrätykseen, koska ne hyötykäytetään edelleen.

Raportointiin eivät kuulu purkujätteet ja kaivuomassat. Sekajätteen määrä perustuu laskettuun jäteastiilavuuteen / tyhjennyskerta.

EN26 Toimenpiteet tuotteiden ja palveluiden ympäristövaikutusten vähentämiseksi

Lue lisää Lemminkäisen ratkaisujen ja palveluiden ympäristövaikutuksista.

EN28 Merkittävien ympäristölainsäädännön ja -säännösten rikkomiseen liittyvät sakot ja sanktiot

Lemminkäinen ei saanut merkittäviä sakkoja tai sanktioita vuonna 2014.

Lemminkäisen Tuusulassa sijaitsevan Sammonmäen asfalttiaseman ympäristölupaa valvova viranomainen, Uudenmaan ELY-keskus, teki syksyllä 2013 Keskusrikospoliisille tutkintapyynnön asfalttiaseman ympäristölupaehdoista. Tutkintapyyntö johti joulukuussa

2014 syyteeseen Lemminkäistä ja kahta sen työntekijää vastaan ympäristörikkomuksesta. Asian käsittely jatkuu vuonna 2015.

EN29 Merkittävät kuljetuksiin liittyvät ympäristövaikutukset

Lemminkäinen panostaa kuljetusten tehokkuuteen ja optimointiin. Se hyödyntää järjestelmiä, joiden avulla yhtiö voi vähentää turhaa ajoa, sekä kiinnittää huomiota tyhjäkäyntiin.

Liikematkustamisen vähentämiseksi Lemminkäinen hyödyntää videoneuvotteluja. Liikematkoista aiheutuneet päästöt 2014 raportointiin osana pääkonttorimme Green Office -raportointia, ja niiden arvioidaan kattavan 1-2 prosenttia kotimaan liiketoiminnan päästöistä.

Työsuhdeautojemme hiilidioksidipäästöraja on 150 g/km.

Liikenne ja kuljetukset, Suomi

	2014	2013	2012
Energiankulutus, GWh	36	31	27

Kuljetuksista aiheutuu CO₂-, SO_x, NO_x- päästöjä sekä melu- ja pölyhaittoja. CO₂-päästöt raportoidaan mittarin EN 16 yhteydessä (scope 1). Raportointi kattaa omien ajoneuvojemme polttoaineenkulutuksen kotimaan toiminnassa. Liikenne ja kuljetukset sisältävät kaikki maantiekäytössä olevat ajoneuvot. Liikenteen ja kuljetusten ympäristövaikutuksia vähennetään kiinnittämällä huomiota kuljetusten tehokkuuteen ja optimointiin ja huoltamalla alustoa säännöllisesti. Vältämme tyhjääkäyntiä ja valitsemme koneet ja laitteet aina käyttötarkoituksen mukaan. Seisonta- ja huoltopaikoilla kiinnitämme erityistä huomiota maaperän suojaamiseen, jotta voimme estää öljyjen, polttoaineiden ja liuottimien pääsyn maaperään ja pohjaveteen.

EN30 Ympäristönsuojelumenot ja ympäristöinvestoinnit

Lemminkäinen teki ympäristöinvestointeja

noin miljoonalla eurolla (1). Investoinnit ovat muodostuneet lähinnä laite- ja konehankinnoista esimerkiksi kierrätys- ja matalalämpöasfalttiasfaltin valmistukseen.

Kestävä kehitys › GRI › Sosiaalisen vastuun tunnusluvut

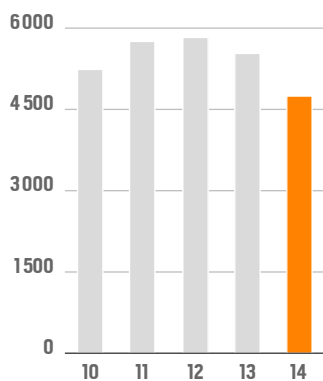
Sosiaalisen vastuun tunnusluvut

LAI Henkilöstön jakautuminen työsuhteen ja työsopimuksen mukaan sekä alueittain

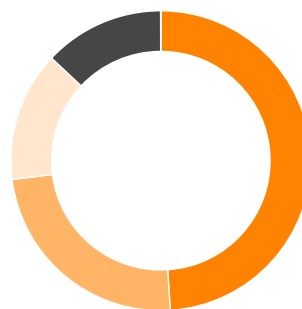
Vuoden 2014 lopussa Lemminkäisellä

työskenteli 4 748 osaaajaa (5 526) 8 maassa. Heistä 49 % työskenteli Suomessa.

Henkilöstö 31.12.

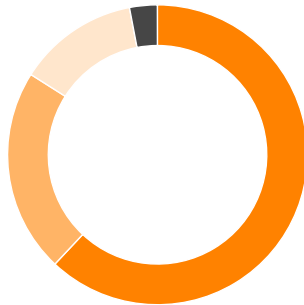

Henkilöstö markkina-alueittain 31.12.

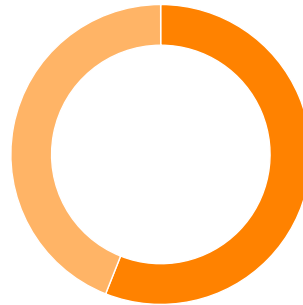
- Suomi 49 % (49 %)
- Ruotsi, Norja, Tanska 24 % (23 %)
- Baltian maat 14 % (13 %)
- Venäjä 13 % (14 %)
- Muut maat 0 % (1 %)

**Henkilöstö segmenteittäin
31.12.**

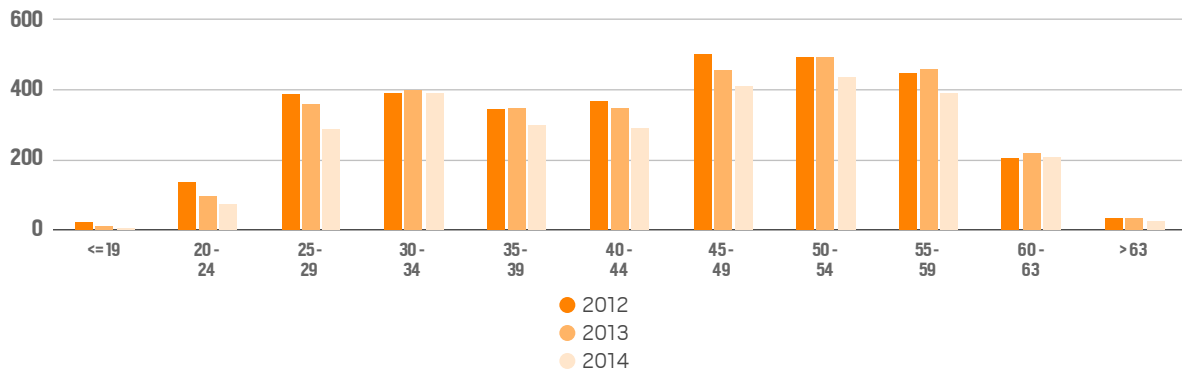
- Infrarakentaminen 62 % (59 %)
- Suomen talonrakentaminen 22 % (22 %)
- Venäjän toiminnot 13 % (14 %)
- Emoyhtiö 3 % (5 %)

Henkilöstö ryhmittäin 31.12.

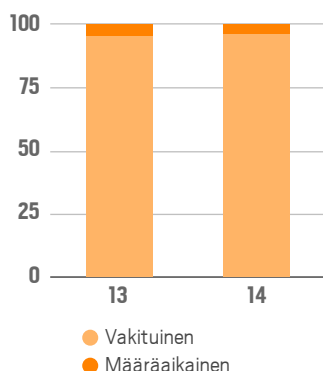

- Työntekijät 56 % (56 %)
- Toimihenkilöt 44 % (44 %)

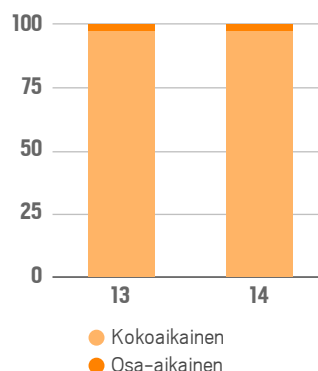
Ikäjakauma, Suomi 31.12.

Vakituiset ja määräaikaiset työsuhteet, Suomi 31.12., %

Kokoaikaiset ja osa-aikaiset työsuhteet, Suomi 31.12., %

LA2 Henkilöstön vaihtuvuuden kokonaismäärä ja osuus ikäryhmittäin, sukupuolen mukaan ja alueittain

Vaihtuvuus, Suomi, vakituinen henkilöstö

	2014	2013	2012
Lähtövaihtuvuus, %:			
Työsuhteita päätyi / henkilöstömäärä 31.12. tilanteessa	20,5	12,6	12,0
Tulovaihtuvuus, %:			
Työsuhteita alkoi / henkilöstömäärä 31.12. tilanteessa	5,2	10,1	7,5
Keskimääräinen vaihtuvuus, %:			
Alkaneet ja päätyneet työsuhteet / 2 / henkilöstömäärä 31.12. tilanteessa	12,8	11,3	9,8
Vakituisen henkilöstön lähdön syyt luokiteltuna, %-jakauma			
Eläkkeelle jääneet	12,0	12,0	14,0
Omasta pyynnöstä	33,0	44,0	52,0
Työnantajan päättämänä	54,0	44,0	33,0
Kuoleman johdosta	1,0	1,0	0,5

Työn kausivaihtelusta johtuen henkilöstömäärämme vaihtelee kuukausittain ja on pienimmillään vuoden lopussa.

LA4 Työehtosopimuksen piirissä olevien työntekijöiden osuus työvoimasta

Lemminkäinen soveltaa työsuhteissa voimassa olevaa kunkin toimintamaan työolainsäädäntöä.

Suomessa kollektiivisesti neuvoteltujen työehtosopimusten piirissä olivat vuonna 2014 kaikki työntekijät ja toimihenkilöt eli yli 87 % Suomen henkilöstöstä. Ylempiin toimihenkilöihin ja johtoon ei ole sovittu sovellettavaksi työehtosopimuksia tai muita kollektiivisopimuksia.

LA5 Uudelleenjärjestelytilanteissa noudatettava vähimmäisilmoitusaika

Sovellamme jokaisessa toimintamaassa

irtisanomisaikaa, joka on vähintään kunkin toimintamaan työolainsäädännön sekä kollektiivisten työehtosopimusten mukainen. Vähimmäisirtisanomisajat vaihtelevat sovellettavan työehtosopimuksen ja työsuhteen keston mukaan.

LA6 Työsuojelutoimikunnissa edustetun henkilöstön osuus kokonaistyövoimasta

Suomessa lemminkäisillä on mahdollisuus vaikuttaa työpaikkansa turvallisuutta ja terveydenhuoltoa koskevien asioiden käsittelyyn työsuojelutoimikuntien kautta. Työsuojelutoimikuntien piirissä on 100 % henkilöstöstä. Kaikkien konsernin Suomen yhtiöiden työsuojelutoimikuntien edustajat kokoontuvat kerran vuodessa.

LA7 Tapaturmataajuus, ammattitaudit, menetetyt työpäivät, poissaolot, kuolemaan johtaneet tapaturmat

Tapaturmapoissaolo, %, Suomi

	2014	2013	2012	2011
Koko henkilöstö yhteensä	0,17	0,28	0,23	0,26
Toimihenkilöt	0,02	0,02	0,08	0,02
Työntekijät	0,28	0,49	0,36	0,43
Konsernitoiminnot	0,01	0,04	0,03	0,01
Talonrakentaminen	0,18	0,40	0,34	0,32
Infrarakentaminen	0,18	0,23	0,17	0,25

Työpaikkatapaturmataajuus

	2014	2013	2012	2011
Lemminkäinen, konserni*)	6,9	10,5	13,6	n/a
Lemminkäinen kotimaan toiminnot	10,6	22,6	26,9	34,6
Konsernitoiminnot	0	0	3,9	0
Talonrakentaminen	11,0	19,1	33,1	34,3
Infrarakentaminen	10,4	14,4	18,4	17,4
Kuolemaan johtaneet tapaturmat	1	0	1	0
Kansainväliset toiminnot*)	4,0	5,3	5,1	n/a

Työpaikkatapaturmataajuus: yli 1 vrk poissaoloon johtaneiden tapaturmien lukumäärä / miljoona työtuntia. Sisältää oman henkilökunnan.

*) Venäjän toiminnot eivät kuuluineet raportointiin mukaan vuonna 2012.

Sairauspoissaolot, %, Suomi

	2014	2013	2012	2011
Koko henkilöstö yht.	2,56	2,67	2,72	2,98
Toimihenkilöt	1,63	1,42	1,63	1,69
Työntekijät	3,29	3,67	3,59	3,92
Konsernitoiminnot	2,38	2,32	2,64	2,41
Talonrakentaminen	2,87	3,01	3,01	3,31
Infrarakentaminen	2,36	2,44	2,47	2,73

LA8 Työntekijöiden, perheiden ja paikallisyhteisön jäsenten valistus vakavista sairauksista

Lemminkäinen uskoo siihen, että parhaat tulokset saavutetaan varhaisen tuen mallin, ammatillisen kuntouttamisen ja työterveyshuollon yhteistyöllä. Yhtiö arvioi Suomessa henkilöstönsä työkykyyn liittyviä riskejä ja suuntaa ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä tarvittaviin paikkoihin säännöllisen seurannan avulla. Lemminkäinen käyttää Sante-terveyskyselyjä osana terveystarkastuksia ja kokonaisvaltaista työterveyshuoltoa. Kyselyn mukaan henkilöstön suurimmat terveysriskit ovat ylipaino ja diabetes, unihäiriöt, alkoholi sekä tupakointi. Yleisin työkyvyttömyyttä ennustava oire on tuki- ja liikuntaelinongelmat. Yhtiön työterveyshuolto tukee terveysongelmien ratkomista joko yksilöllisesti tai ryhmässä.

Vuonna 2014 Lemminkäisellä käynnistettiin kolme uutta

ASLAK-ryhmää työntekijöille Suomessa. ASLAK on Kelan tarjoamaa varhaiskuntoutusta lieviin terveysongelmiin.

Lemminkäinen tukee henkilöstönsä vapaa-ajan liikkumista usealla eri tavalla. Esimerkiksi Suomessa yhtiö tarjoaa koko henkilöstölleen liikuntakortin, jota voi käyttää noin 850 liikuntapaikassa eri puolilla maata.

LA11 Osaamisen kehittämiseen ja elinikäiseen oppimiseen liittyvät ohjelmat

Osana Deliver 2014 -kustannussäästöohjelmaa Lemminkäinen keskittyi henkilöstön kehittämisessä lakisääteisiin pätevyyskoulutuksiin ja erityistarpeita tukeviin koulutuksiin.

Vuonna 2014 yhtiö aloitti koko henkilöstölle pakollisen verkkokoulutuksen Lemminkäisen hyvän liiketavan periaatteista. Vuoden loppuun mennessä koulutuksen oli käynyt yli 4 000 lemminkäistä.

Suomessa PAKKI-koulutuskokonaisuus kehittää Lemminkäisen henkilöstön työturvallisuutta edistäviä ja työn laadun takaavia valmiuksia, ns. pakollisina pätevyys- ja korttikoulutuksina. Vuonna 2014 PAKKI-koulutuksia suoritettiin 1 674 (926*) henkilöä.

Lemminkäisen esimiesakatemia LEKA toimii esimiesten tukena yhtiön strategian jalkauttamiseksi. Projektien johtamiseen keskittyneisiin LEKA-koulutuksiin osallistui 25 (86*) henkilöä vuonna 2014.

VIIA-koulutuskokonaisuus täydentää LEKA-koulutusta. Muun muassa kilpailuoikeutta ja urakoitsijan edunvalvontaa (YSE) käsitteleviin VIIA-koulutuksiin osallistui Suomessa 284 (287*) henkilöä vuonna 2014. Lisäksi Lemminkäinen järjesti tarpeen mukaisia koulutuksia esimerkiksi tieto- ja kulunvalvontajärjestelmien muutoksista.

*Koulutusluvuissa 2013 on mukana vuonna 2014 myydyin talotekniikkaliiketoiminnan henkilöstö.

LA12 Kehityskeskustelujen ja suoritusarviointien piirissä oleva henkilöstö

Tavoite- ja kehityskeskustelut ovat Lemminkäiselle tärkeä johtamisen työkalu. Niiden avulla yhtiö asettaa henkilö- ja tiimikohtaiset tavoitteet, seuraa tavoitteiden saavuttamista sekä arvioi henkilöstön kehitystarpeita.

Vuonna 2014 noin 70 % lemminkäisistä

kävi tavoite- ja kehityskeskustelun. Lemminkäisen tavoitteena on, että jokainen lemminkäinen käy keskustelut vuosittain.

Lue lisää tavoitteenasetannasta.

LA13 Hallintoelinten ja henkilöstöryhmien monimuotoisuus

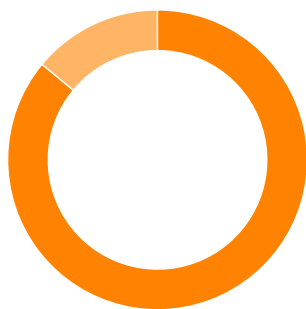
Lemminkäisen hyvän liiketavan periaatteet edellyttävät, että henkilöstöämme kohdellaan tasa-arvoisesti. Lemminkäinen ei hyväksy minkäänlaista rodusta, uskonnosta, poliittisista mielipiteistä, sukupuolesta, iästä, kansallisuudesta, kielestä tai seksuaalisesta suuntautumisesta johtuvaa syrjintää.

Yhtiö seuraa tasa-arvon toteutumista muun muassa henkilöstötutkimuksessa. Seuraava tutkimus tehdään vuonna 2015.

Suomessa on lisäksi erillinen tasa-arvosuunnitelma ja ohjeistus työpaikkakiusaamisen estämiseksi ja selvittämiseksi. Tasa-arvosuunnitelma edistää mm. henkilöstörakenteen monimuotoisuutta, palkkauksen yhteneväisyyttä, työolojen soveltuvuutta koko henkilöstölle sekä tasa-arvoista urakehitystä.

Vuonna 2014 Lemminkäisen hallitukseen kuului kuusi jäsentä, joista kaksi eli 33,3 % oli naisia. Vuoden 2014 lopussa konsernin johtoryhmään kuului kuusi jäsentä, joista kaksi eli 33,3 % oli naisia.

Sukupuolijakauma, Suomi 31.12.

● Miehet 86 %
● Naiset 14 %

HR2 Merkittävien alihankkijoiden ja toimittajien osuus, joista tehty ihmisoikeusarviointi sekä tästä seuranneet toimenpiteet

Lemminkäinen edellyttää toimittajiltaan ja yhteistyökumppaneiltaan lakien sekä kansainvälisten ihmisoikeuksien, työelämän oikeuksien ja ympäristöasioita koskevien säädösten sekä hyvän liiketavan periaatteidensa noudattamista.

Lemminkäinen auditoi kumppaniehdokkaan silloin, kun yhtiö haluaa varmistua uuden, merkittävän toimittajan suorituskyvystä tai kun sillä on tarve tunnistaa nykyisen toimittajan kehittämiskohteita. Vuonna 2014 auditoitiin 5 toimittajaa.

HR5 Toiminnot, joissa järjestäytymisvapaus ja kollektiivinen neuvottelu-oikeus ovat uhattuina

Lemminkäisellä ei ole tunnistettu toimintoja eikä merkittäviä toimittajia, joissa järjestäytymisvapaus ja kollektiivinen neuvottelu-oikeus olisivat uhattuina.

HR6 Merkittävät lapsityövoiman käytön riskit ja tämän estämiseksi toteutetut toimenpiteet

Lemminkäisellä ei ole tunnistettu toimintoja eikä merkittäviä toimittajia, joissa olisi merkittäviä lapsityövoiman käyttöön liittyviä riskejä.

HR7 Merkittävät pakko- ja rangaistustyövoiman käytön riskit ja tämän estämiseksi toteutetut toimenpiteet

Lemminkäisellä ei ole tunnistettu toimintoja eikä merkittäviä toimittajia, joissa olisi merkittäviä pakkotyövoiman käyttöön liittyviä riskejä.

S04 Korruptiotapausten yhteydessä toteutetut toimenpiteet

Lemminkäisen hyvän liiketavan periaatteet kieltävät korruption. Vuonna 2014 yhtiö aloitti koko henkilöstölle pakollisen verkkokoulutuksen Lemminkäisen hyvän liiketavan periaatteista. Koulutuksen tavoitteena on varmistaa, että lemminkäiset osaavat soveltaa hyvän liiketavan periaatteita käytännössä ja tietävät, miten toimia ristiriitatilanteissa.

Vuoden 2014 aikana Lemminkäisellä ei havaittu korruptiotapauksia.

S05 Organisaation julkiset poliittiset kannanotot sekä osallistuminen poliittiseen vaikuttamiseen ja lobbaukseen

Lemminkäinen osallistuu poliittiseen vaikuttamiseen alan etujärjestöjen kautta. Lemminkäinen on aktiivisesti mukana Rakennusteollisuus RT ry:n toiminnassa sekä toimialojaan edustavissa alan järjestöissä, kuten Infra ry:ssä ja Talonrakennusteollisuus ry:ssä, sekä vastaavissa järjestöissä muissa toimintamaissaan.

S06 Poliittisille puolueille, instituutioille ja poliitikoille annetut lahjoitukset

Lemminkäinen ei anna lahjoituksia puolueille tai poliittiseen toimintaan, uskonnollisille järjestöille, viranomaisille, kunnille tai paikallishallinnolle.

S07 Kilpailuoikeudellisten säännösten rikkomiseen, kartelleihin ja määräävän markkina-aseman väärinkäyttöön liittyvät oikeustoimet

Helsingin käräjäoikeus antoi 28.11.2013 päätöksensä asfalttikartelliin liittyvistä vahingonkorvauksista. Päätöksen mukaisesti Lemminkäinen kirjasi kuluksi noin 66 milj. euroa vuoden 2013 tulokseen. Tästä noin 60 milj. euroa koostui Lemminkäiselle yksin määräytyistä vahingonkorvauksista, Lemminkäisen osuudesta sille ja muille asfalttialan yrityksille yhteisvastuullisesti määräytyistä korvauksista sekä korvauksiin liittyvistä koroista ja oikeudenkäyntikuluista. Tämän summan yhtiö maksoi tammikuussa 2014.

Lemminkäinen on valittanut Helsingin hovioikeuteen kaikista niistä 35 käräjäoikeuden päätöksestä, joissa kantajien vaatimukset osittain hyväksyttiin. Yhtiön näkemyksen mukaan päätöksiin liittyy muun muassa oikeuskysymyksiä, jotka käräjäoikeus on ratkaissut aiemmasta oikeuskäytännöstä poikkeavalla tavalla. Näitä ovat esimerkiksi vanhentumiseen ja arvonlisäveroon liittyvät kysymykset. Suullinen pääkäsittely hovioikeudessa järjestetään vuoden 2015 aikana. Myös Suomen valtio ja 22 kuntaa ovat jättäneet valituksensa Helsingin hovioikeuteen.

Käräjäoikeuden marraskuussa 2013 ratkaisemien kanteiden lisäksi käsittelyn alkamista odottaa 21 vahingonkorvauskannetta Lemminkäistä ja muita asfalttialan yrityksiä vastaan. Näiden kanteiden pääomamäärä on yhteensä noin 26 miljoonaa euroa, joista Lemminkäinen on

tehnyt vuoden 2014 loppuun mennessä yhteensä 12,3 miljoonan euron kuluvarauksen.

Lisätietoa asfalttikartellista ja siihen liittyvistä vahingonkorvauksista sekä aiheeseen liittyvästä tiedottamisesta löytyy yhtiön verkkosivuilta osoitteessa www.lemminkainen.fi/Sijoittajat.

S08 Merkittävät lakien ja säännösten rikkomuksiin liittyvät sakot ja muut sanktiot

Vuonna 2014 ei Lemminkäisellä ollut merkittäviä sakkoja tai muita sanktioita.

PR5 Asiakastyytyväisyyteen liittyvät toimintakäytännöt ja asiakastyytyväisyyskyselyiden tulokset

Lemminkäinen seuraa asiakastyytyväisyyttään

kansainväliseen nettosuositusindeksiin perustuvan asiakastyytyväisyystutkimuksen avulla. Vuonna 2014 tutkimusta ei Deliver 2014 -kustannussäästöohjelman vuoksi tehty. Yhtiö toteuttaa asiakastyytyväisyystutkimuksen vuonna 2015.

PR6 Markkinointiviestinnän, mukaan lukien mainonnan ja sponsoroinnin, lainmukaisuus sekä standardien ja vapaaehtoisten periaatteiden täyttäminen

Asiakastapaamisten lisäksi Lemminkäinen kertoi vuonna 2014 asiakkaille ajankohtaisista asioista asiakaslehdessä, uutiskirjeissä ja verkkosivuillaan. Yhtiön mainonta keskittyy ratkaisu- ja palvelutarjonnan tunnetuksi tekemiseen. Lemminkäinen noudattaa mainonnassaan kansainvälisen kauppakamarin, ICC:n, markkinoinnin sääntöjä.

Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä

Lemminkäinen Oyj on suomalainen, julkisesti noteerattu osakeyhtiö, jonka hallinnossa noudatetaan kulloinkin voimassa olevaa lainsäädäntöä, kuten osakeyhtiölakia, kirjanpitolakia ja arvopaperimarkkinalakia sekä yhtiön yhtiöjärjestystä. Noudatamme myös NASDAQ OMX Helsinki Oy:n ja Finanssivalvonnan standardeja, määräyksiä ja ohjeita sekä suomalaisia listayhtiöitä koskevaa Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodia. Hallinnointikoodi on julkisesti saatavilla esimerkiksi Arvopaperimarkkinayhdistys ry:n internetsivuilla osoitteessa www.cgfinland.fi.

Lemminkäisen hallintoelimet

Lemminkäisen ylintä päätösvaltaa käyttävät osakkeenomistajat yhtiökokouksessa. Konsernin johtamisesta vastaavat yhtiökokouksen nimittämä hallitus sekä hallituksen nimittämä toimitusjohtaja. Konsernin johtoryhmä ja muu johto avustaa toimitusjohtajaa hänen tehtävässään. Hallitus päättää konsernin hallinnointijärjestelmistä ja varmistaa, että yhtiössä noudatetaan hyviä hallinnointiperiaatteita.

Yhtiökokous

Lemminkäisen varsinainen yhtiökokous pidetään vuosittain hallituksen määräämänä päivänä enintään kuuden kuukauden kuluttua tilikauden päättymisestä. Ylimääräinen yhtiökokous voidaan pitää, jos hallitus katsoo sen tarpeelliseksi tai jos se on lain mukaan pidettävä.

Kutsu yhtiökokoukseen julkaistaan yhtiön internetsivuilla viimeistään kolme viikkoa ennen yhtiökokousta. Kaikilla Lemminkäisen osakkeenomistajilla on oikeus osallistua yhtiökokouksiin noudattaen kunkin yhtiökokouksen kutsussa annettuja ohjeita. Osakkeenomistaja voi osallistua yhtiökokoukseen itse tai valtuuttamansa asiamiehen välityksellä. Yhtiökokouksessa jokaisella osakkeella on yksi ääni.

Yhtiökokous päättää sille osakeyhtiölain mukaan kuuluvista tehtävistä, kuten tilinpäätöksen vahvistamisesta, voitonjaosta, vastuuvapauden myöntämisestä hallituksen jäsenille ja toimitusjohtajalle sekä yhtiöjärjestyksen mahdollisesta muuttamisesta. Yhtiökokous myös valitsee hallituksen jäsenet ja tilintarkastajat sekä päättää heille maksettavista palkkioista.

Yhtiön tavoitteena on, että kaikki Lemminkäisen hallituksen jäsenet, toimitusjohtaja ja johtoryhmän jäsenet sekä tilintarkastaja ovat läsnä varsinaisessa yhtiökokouksessa.

Hallituksen jäseneksi ensimmäistä kertaa ehdolla oleva henkilö on läsnä valinnasta päättävässä yhtiökokouksessa, jollei hänen poissaololleen ole painavia syitä.

2014 Lemminkäinen Oyj:n vuoden 2014 varsinainen yhtiökokous pidettiin Helsingissä 9.4.2014. Yhtiökokoukseen osallistui henkilökohtaisesti tai valtakirjalla 92 osakkeenomistajaa, jotka edustivat noin 65,7 prosenttia yhtiön osakkeista ja äänistä.

Hallitus

Lemminkäinen Oyj:n varsinainen yhtiökokous valitsee vuosittain yhtiön hallitukseen vähintään neljä ja enintään kahdeksan jäsentä, jotka valitsevat keskuudestaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Jäsenten toimikausi kestää seuraavan varsinaisen yhtiökokouksen päättymiseen asti.

Hallitus huolehtii yhtiön hallinnosta ja sen toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä ja vastaa siitä, että yhtiön kirjanpidon ja varainhoidon valvonta on asianmukaisesti järjestetty. Hallitus päättää Lemminkäistä koskevista laajakantoisista ja periaatteellisista merkittävistä asioista. Hallituksen tehtävänä on ohjata yhtiön toimintaa niin, että se tuottaa pitkällä aikavälillä mahdollisimman suuren lisäarvon yhtiön sijoitetulle pääomalle. Hallitus nimittää ja erottaa toimitusjohtajan ja valvoo hänen toimintaansa sekä päättää toimitusjohtajan palkitsemisesta ja muista työsuhteen ehtoista. Hallitus myös vahvistaa toimintaa ohjaavat arvot, konsernin strategian sekä toimintapolitiikat ja seuraa niiden toteutumista ja ajankohtaisuutta. Lisäksi hallitus varmistaa, että yhtiössä on toimiva sisäinen valvontajärjestelmä, konsernin riskienhallinnan periaatteet on määritelty ja liiketoiminnan kannalta keskeiset riskit tunnistetaan ja niitä valvotaan suunnitelmallisesti. Hallitus hyväksyy sisäisen tarkastuksen toimintaohjeen ja vuosittaisen tarkastussuunnitelman sekä arvioi sisäisen tarkastuksen toimivuutta. Hallituksen kokouksiin osallistuvat Lemminkäisen toimitusjohtaja asioiden esittelijänä sekä talous- ja rahoitusjohtaja. Muut Lemminkäisen johtoryhmän jäsenet ja muu johto osallistuvat kokouksiin tarvittaessa. Hallituksen sihteerinä toimii konsernin lakiasiainjohtaja.

2014 9.4.2014 pidetyssä varsinaisessa yhtiökokouksessa hallituksen jäseniksi valittiin Berndt Brunow, Noora Forstén, Finn Johnsson, Juhani Mäkinen, Kristina Pentti-von Walzel ja Heikki Rätty. Järjestäytymiskokouksessaan 9.4.2014 hallitus valitsi keskuudestaan puheenjohtajaksi

Berndt Brunowin ja varapuheenjohtajaksi Juhani Mäkinen. Vuonna 2014 hallitus kokoontui 20 kertaa. Jäsenten läsnäolo hallituksen kokouksissa käy ilmi alla olevasta taulukosta.

Hallituksen työskentelyn painopistealueet vuonna 2014 olivat Lemminkäisen toiminnan kannattavuuden selvä parantaminen sekä taseen ja rahoitusaseman vahvistaminen. Keskeisiä käsiteltyjä aihekokonaisuuksia olivat toimitusjohtajaan ja ylimpään johtoon liittyvät vaihdokset, liiketoimintaportfolion selkiyttäminen, muutokset

raportointirakenteessa ja toimintamallissa, merkintäoikeusanti, joukkovelkakirjalaina, hybridilaina sekä talotekniikkaliiketoiminnan myynti.

Hallitus teki työskentelystään itsearviointin, jossa käsiteltiin muun muassa hallituksen työjärjestyksen toteutumista, hallituksen rakennetta ja työskentelytapoja. Itsearviointin tuloksia käytetään hallituksen työskentelyn kehittämiseen. Lisäksi hallitus arvioi jäsentensä riippumattomuuden.

Hallituksen jäsenet

Hallituksen kokoonpano	Riippumattomuus yhtiöstä	Riippumattomuus merkittävistä osakkeenomistajista	Hallitus	Tarkastusvaliokunta	Nimitysvaliokunta	HR-valiokunta
Berndt Brunow 1), s. 1950, diplomiekonomi	Kyllä	Kyllä	PJ (20/20)		PJ (2/2) ¹⁾	PJ ¹⁾ (5/5)
Juhani Mäkinen, s. 1956, laamanni	Kyllä	Kyllä	VPJ (19/20)	jäsen (6/6)		
Noora Forstén, s. 1981, ylioppilas, yrittäjä	Kyllä	Ei	Jäsen (20/20)		Jäsen (2/2)	Jäsen (5/5)
Finn Johnsson, s. 1946, KTM	Kyllä	Kyllä	Jäsen (19/20)			
Kristina Pentti-von Walzel, s. 1978, KTM, VTK, Toiminnanjohtaja, Ajatuspaja Libera	Kyllä	Ei	Jäsen (20/20)	jäsen (6/6)	Jäsen (2/2)	Jäsen (5/5)
Heikki Rätty, s. 1953, KTM, Toimitusjohtaja, Helectron Oy	Kyllä	Kyllä	Jäsen (20/20)	PJ (6/6)		

PJ=puheenjohtaja, VPJ=varapuheenjohtaja
Sulkeissa kokousaktiivisuus

¹⁾ Ei osallistunut valiokuntatyöskentelyyn toimiessaan väliaikaisena toimitusjohtajana 2.4.–31.7.2014

Hallituksen valiokunnat

Hallituksella on kolme valiokuntaa: tarkastusvaliokunta, nimitysvaliokunta ja HR-valiokunta, joiden jäsenet se valitsee keskuudestaan vuosittain järjestäytymiskokouksessa. Valiokunnat avustavat hallitusta valmistelemalla ja laatimalla käsittelemistään asioista ehdotuksia ja suosituksia hallituksen päätettäväksi. Hallitus on hyväksynyt valiokunnille työjärjestykset, joiden mukaisesti ne toimivat.

Tarkastusvaliokunta

Tarkastusvaliokunta seuraa ja valvoo Lemminkäisen tilinpäätöksen ja taloudellisen raportoinnin prosesseja sekä tilinpäätöksen ja konsernitiilinpäätöksen

lakisääteistä tilintarkastusta. Valiokunta seuraa konsernin riskienhallinnan, sisäisen valvonnan ja sisäisen tarkastuksen riittävyttä ja tehokkuutta. Lisäksi se käsittelee konsernin hallinto- ja ohjausjärjestelmästä annettavaan selvitykseen sisältyvää kuvausta taloudelliseen raportointiprosessiin liittyvien sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestelmien pääpiirteistä.

Tarkastusvaliokunta käsittelee sisäisen tarkastuksen valiokunnalle laatimat raportit ja suunnitelmat. Lisäksi se arvioi lakisääteisen tilintarkastajan tai tilintarkastusyhteisön riippumattomuutta ja erityisesti tilintarkastusyhteisön oheispalvelujen tarjoamista tarkastettavalle yhtiölle.

Tarkastusvaliokunta valmistele hallituksen päätettäväksi ehdotuksen tilintarkastajan valinnasta.

Valiokunta kokoontuu vähintään neljä kertaa vuodessa. Siihen kuuluvat hallituksen valitsevat puheenjohtaja ja vähintään kaksi jäsentä. Lisäksi kokouksissa ovat kutsuttuina läsnä tilintarkastaja, sisäinen tarkastaja ja johdon edustaja. Tarkastusvaliokunnan jäsenten tulee olla riippumattomia yhtiöstä, minkä lisäksi vähintään yhden jäsenen on oltava riippumaton merkittävistä osakkeenomistajista. Tarkastusvaliokunnan jäsenillä on oltava valiokunnan tehtäväalueen edellyttämä pätevyys, ja vähintään yhdellä sen jäsenellä on oltava asiantuntemusta erityisesti laskentatoimesta, kirjanpidosta tai tarkastuksen alalta.

2014 Vuonna 2014 tarkastusvaliokunta kokoontui kuusi kertaa. Valiokunnan kokoonpano ja jäsenten läsnäolo valiokunnan kokouksissa käy ilmi Hallituksen jäsenet -taulukosta.

Valiokunta käsittelee kokouksissaan säännönmukaisten asioiden lisäksi muun muassa konsernin rahoitusjärjestelyjä, taserakennetta sekä konsernin tehostamisprojektin etenemistä. Valiokunta käsittelee myös taloudellisen raportoinnin parantamiseen tähtääviä toimenpiteitä.

Nimitysvaliokunta

Nimitysvaliokunnan tehtävänä on laatia yhtiökokoukselle ehdotus hallituksen jäsenistä ja heidän palkkioistaan.

Valiokunta kokoontuu vähintään kerran vuodessa. Siihen kuuluvat hallituksen valitsevat puheenjohtaja ja kahdesta neljään jäsentä. Nimitysvaliokunnan jäsenistä enemmistön on oltava yhtiöstä riippumattomia. Toimitusjohtaja tai yhtiön muuhun johtoon kuuluva ei saa olla valiokunnan jäsen.

2014 Vuonna 2014 nimitysvaliokunta kokoontui kaksi kertaa. Valiokunnan kokoonpano ja jäsenten läsnäolo valiokunnan kokouksissa käy ilmi Hallituksen jäsenet -taulukosta.

Valiokunta laati ehdotuksen Lemminkäisen hallituksen jäsenistä sekä hallituksen ja sen valiokuntien jäsenten palkkioista. Yhtiökokous hyväksyi valiokunnan ehdotuksen, joka esitettiin varsinaisessa yhtiökokouksessa 9.4.2014.

Yhtiö on ajalla 2.4.–31.7.2014 poikennut Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodin suosituksesta 29 (nimitysvaliokunnan jäsenet) siten, että tänä aikana valiokunnan puheenjohtajana toimiva hallituksen puheenjohtaja Berndt Brunow toimi väliaikaisena toimitusjohtajana. Berndt Brunow ei osallistunut valiokuntakäsittelyyn ko. aikana.

HR-valiokunta

HR-valiokunta käsittelee ylimmän johdon palkkioihin, palkkioihin ja palvelussopimusten muihin keskeisiin ehtoihin liittyvät asiat. Tämän lisäksi valiokunta käsittelee konsernitason palkitsemis-, kannustin- ja sitouttamisjärjestelmiin liittyvät asiat sekä muita HR-asioita.

Valiokunta kokoontuu vähintään kerran vuodessa. Siihen kuuluvat hallituksen valitsevat puheenjohtaja ja kahdesta neljään jäsentä. HR-valiokunnan jäsenistä enemmistön on oltava yhtiöstä riippumattomia. Toimitusjohtaja tai yhtiön muuhun johtoon kuuluva ei saa olla valiokunnan jäsen.

2014 Vuonna 2014 HR-valiokunta kokoontui 5 kertaa. Valiokunnan kokoonpano ja jäsenten läsnäolo valiokunnan kokouksissa käy ilmi Hallituksen jäsenet -taulukosta.

Valiokunta käsittelee kokouksissaan johdon palkitsemispolitiikan käytäntöjä, johdon lyhyen ja pitkän aikavälin palkitsemista, vuoden 2015 lyhyen ja pitkän aikavälin palkitsemisen elementtejä ja ansaintakriteerejä sekä johdon palkitsemisjärjestelmään kuuluvia henkilöitä vuosina 2014 ja 2015. Valiokunta käsittelee myös vuosien 2015–2018 pitkän aikavälin palkitsemista. Valiokunta laati palkitsemisesta ehdotuksia, jotka hallitus hyväksyi.

Yhtiö on ajalla 2.4.–31.7.2014 poikennut Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodin suosituksesta 32 (palkitsemisvaliokunnan jäsenet) siten, että tänä aikana valiokunnan puheenjohtajana toimiva hallituksen puheenjohtaja Berndt Brunow toimi väliaikaisena toimitusjohtajana. Berndt Brunow ei osallistunut valiokuntakäsittelyyn ko. aikana.

Johtaminen Toimitusjohtaja

Toimitusjohtaja hoitaa yhtiön juoksevaa hallintoa hallituksen antamien ohjeiden ja määräysten mukaisesti. Toimitusjohtaja vastaa konsernin liiketoiminnan käytännön johtamisesta ja suunnittelusta. Toimitusjohtaja huolehtii konsernitason strategisesti merkittävien toimenpiteiden valmistelusta sekä hallituksen päättämien toimenpiteiden täytäntöönpanosta. Lisäksi toimitusjohtaja huolehtii siitä, että konsernin johtamisresurssit ovat riittävät ja että konsernin hallinto toimii asianmukaisesti ja vastaa siitä, että yhtiön kirjanpito on lain mukainen ja varainhoito luotettavalla tavalla järjestetty.

Lemminkäinen Oyj:n toimitusjohtajana toimii 1.8.2014 lähtien KTM, MBA, Casimir Lindholm (s. 1971), joka toimi yhtiön varatoimitusjohtajana 2.4.–31.7.2014. Hallituksen puheenjohtaja, Berndt Brunow, toimi yhtiön väliaikaisena toimitusjohtajana 2.4.–31.7.2014, Timo Kohtamäen jätettyä yhtiön 2.4.2014.

Yhtiö on ajalla 2.4.–31.7.2014 poikennut Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodin suosituksista 36 (toimitusjohtaja ja hallituksen puheenjohtaja) siten, että tänä aikana hallituksen puheenjohtaja toimi väliaikaisena toimitusjohtajana. Syynä poikkeamalle oli se, että edellisen toimitusjohtajan jättäessä yhtiön olisi yhtiö muutoin ollut ilman toimitusjohtajaa siihen asti, kun varsinainen toimitusjohtaja nimitettiin.

Johtoryhmä

Lemminkäinen-konsernin johtoryhmään kuuluvat emoyhtiön toimitusjohtajan lisäksi muut hallituksen nimittämät jäsenet. Toimitusjohtaja toimii johtoryhmän puheenjohtajana ja nimittää johtoryhmän sihteerin.

Säännöllisesti, vähintään kerran kuukaudessa kokoontuvan johtoryhmän tehtävänä on toimia Lemminkäisen toimitusjohtajan tukena muun muassa strategian,

toimintasuunnitelmien, merkittävien tai luonteeltaan periaatteellisten asioiden valmistelussa ja käytäntöön viennissä. Lisäksi johtoryhmä tukee toimitusjohtajaa sisäisen yhteistoiminnan ja tiedonkulun varmistamisessa.

2014 Lemminkäisen johtoryhmässä tapahtui vuonna 2014 useita muutoksia. Katsauskauden lopussa Lemminkäisen toimitusjohtajana ja johtoryhmän puheenjohtajana toimi Casimir Lindholm. Johtoryhmän muut jäsenet olivat liiketoimintasegmenttijohtajat Harri Kailasalo (infrarakentaminen), Pauli Mäkelä (Suomen talonrakentaminen) ja Maaret Heiskari (Venäjän toiminnot), talous- ja rahoitusjohtaja Ilkka Salonen sekä HR-johtaja Tania Jarrett. Johtoryhmän sihteerinä toimi konsernin viestintä- ja markkinointijohtaja. Alla kuvatussa taulukossa on tarkempi selvitys johtoryhmän kokoonpanosta ja tehtävistä vuoden 2014 aikana.

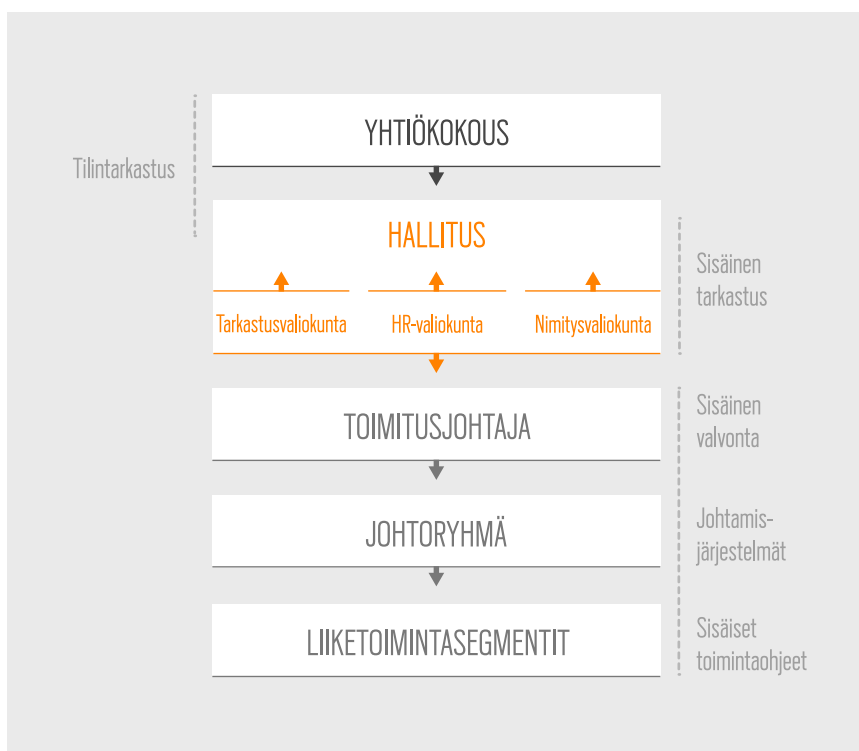
Tehtävä		Vuonna 2014 tehtävää hoitanut johtoryhmän jäsen
Johtoryhmän kokoonpano 1.1.2015 alkaen	Konsernin toimitusjohtaja ja johtoryhmän puheenjohtaja	Casimir Lindholm, 1.8.2014 alkaen Berndt Brunow, väliaikainen toimitusjohtaja 2.4.–31.7.2014 Timo Kohtamäki, 2.4.2014 saakka
	Talous- ja rahoitusjohtaja	Ilkka Salonen, 8.4.2014 alkaen (ajalla 8.4.–30.6.2014 Salonen toimi väliaikaisena talous- ja rahoitusjohtajana) Robert Öhman, 7.4.2014 saakka
	Henkilöstöjohtaja	Tania Jarrett, 1.11.2014 alkaen Tiina Mellas, 19.6.2014 saakka
	Infrarakentaminen- liiketoimintasegmenttijohtaja (1.1.2015 alkaen infraprojektit- liiketoimintasegmenttijohtaja)	Harri Kailasalo
	Suomen talonrakentaminen - liiketoimintasegmenttijohtaja	Pauli Mäkelä, 1.11.2014 alkaen Casimir Lindholm, 31.7.2014 saakka (ajalla 1.8.–31.10.2014 Lindholm toimi väliaikaisena segmentin johtajana)
	Venäjän toiminnot - liiketoimintasegmenttijohtaja	Maaret Heiskari
	Päällystys- liiketoimintasegmenttijohtaja (1.1.2015 alkaen)	Robert Blumberg, 1.1.2015 alkaen
Johtoryhmän kokoonpanosta poistuneet	Skandinavia- liiketoimintasegmenttijohtaja ¹⁾	Timo Vikström, 30.7.2014 saakka
	Talotekniikka- liiketoimintasegmenttijohtaja ¹⁾	Marcus Karsten, 13.6.2014 saakka
	Strategiajohtaja ²⁾	Tiina Mikander, 1.11.2014 saakka
	Hankintajohtaja ²⁾	Jouni Pekonen, 9.6.2014 saakka

1) 1.8.2014 uudistetun raportointirakenteen johdosta Skandinavia-liiketoimintasegmentti integroitiin osaksi infrarakentaminen-liiketoimintasegmenttiä. Talotekniikkaliiketoiminta myytiin 13.6.2014 kokonaisuudessaan Are Oy:lle.

2) Lemminkäisen strategiasta vastaa toimitusjohtaja Casimir Lindholm ja hankinnoista infrarakentaminen-liiketoimintasegmenttijohtaja Harri Kailasalo.

Johtoryhmä kokoontui varsinaisesti 18 kertaa vuonna 2014. Lemminkäisen johtoryhmän työskentelyn keskeisimpiä aihealueita vuonna 2014 olivat yhtiön kannattavuuden ja tehokkuuden parantaminen (Deliver 2014 -ohjelma), taseen ja pääomarakenteen vahvistaminen (100 milj.

euron tehostamisohjelma) sekä pitkän aikavälin kilpailukyvyyn parantaminen (tarkennettu strategia ja uusi organisaatio).

Valvontajärjestelmät

Lemminkäinen Oyj:n hallitus on vahvistanut konsernissa noudatettavat sisäisen valvonnan, riskienhallinnan ja sisäisen tarkastuksen periaatteet.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tavoitteena on varmistaa, että toiminta on tehokasta ja tuloksellista, raportointi on yhdenmukaista ja luotettavaa ja että sovellettavia lakeja, säännöksiä ja konsernin toimintaperiaatteita noudatetaan.

Sisäinen valvonta

Hallitus vastaa siitä, että konsernin sisäinen valvonta ja riskienhallinta ovat toiminnan laajuuteen nähden kokonaisuutena riittäviä ja valvonta on asianmukaista. Hallitus valvoo, että toimitusjohtaja hoitaa yhtiön operatiivista liiketoimintaa ja hallintoa hallituksen antamien ohjeiden ja määräysten mukaisesti. Hallitus käsittelee konsernin taloudelliset raportit, segmenttikohtaiset katsaukset sekä liiketoiminnassa tapahtuneet olennaiset muutokset riittävän riskienhallinnan varmistamiseksi. Lisäksi hallituksen tarkastusvaliokunta arvioi sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan riittävyyttä ja tehokkuutta.

Toimitusjohtaja on vastuussa sisäisen valvonnan järjestämisestä. Hän huolehtii muun muassa siitä, että yhtiön kirjanpito on lain mukainen ja varainhoito luotettavalla tavalla järjestetty.

Liiketoiminta on organisoitu liiketoimintasegmenteille,

joiden johtajat raportoivat Lemminkäisen toimitusjohtajalle. Konsernin muu johto ja esimiehet vastaavat sisäisestä valvonnasta omilla vastuualueillaan.

Keskeinen ohjaus- ja valvontakeino toimintojen tehokkuuden ja tarkoituksenmukaisuuden varmistamisessa on liiketoiminta-alue- ja liiketoimintasegmenttijohtoon sekä konsernijohtoon talousraportointi ja liiketoimintakatsaukset. Lisäksi vuonna 2014 konserniin perustettiin kaksi kertaa kuukaudessa kokoontuva Investment Board, joka käsittelee ja priorisoi konsernin tärkeimmät hankkeet ja investoinnit, varmistaen samalla, että konsernin resurssit kohdennetaan parhaalla mahdollisella tavalla.

Riskienhallinta

Lemminkäiselle riskienhallinta on olennainen osa liiketoiminnan johtamista. Riskienhallinnan tavoitteena on varmistaa konsernin strategisten ja operatiivisten tavoitteiden saavuttaminen parhaalla mahdollisella tuloksella ja omistaja-arvon kasvattamisella.

Riskienhallinta perustuu hallituksen hyväksymään riskienhallintapolitiikkaan. Hallitus myös valvoo riskienhallinnan toteuttamista. Tarpeen vaatiessa hallitus arvioi ja päivittää määritykset konsernin riskitasoille sekä päätöksenteon valtuuksille, ja toimitusjohtaja voi tiukentaa, mutta ei lieventää, näitä hallituksen asettamia määrityksiä. Hallituksen tarkastusvaliokunta seuraa konsernin riskienhallinnan riittävyyttä ja tehokkuutta vuosisuunnitelman mukaisesti.

Riskienhallinnan toteuttamisesta vastaa toimitusjohtaja. Konsernin johtoryhmän jäsenet vastaavat politiikan jalkautumisesta omilla vastuualueillaan. Henkilöstöä koulutetaan järjestelmälliseen ja tehokkaaseen riskienhallintaan mukaan lukien laki- ja sopimusasiat, minkä lisäksi konsernissa on laadittu yksityiskohtaisempia ohjeistuksia eri osa-alueille, kuten kilpailuoikeus ja sisäpiiriasiat. Ohjeiden noudattamista valvotaan osana operatiivista toimintaa ja johtamista, ja niistä järjestetään myös sisäistä koulutusta.

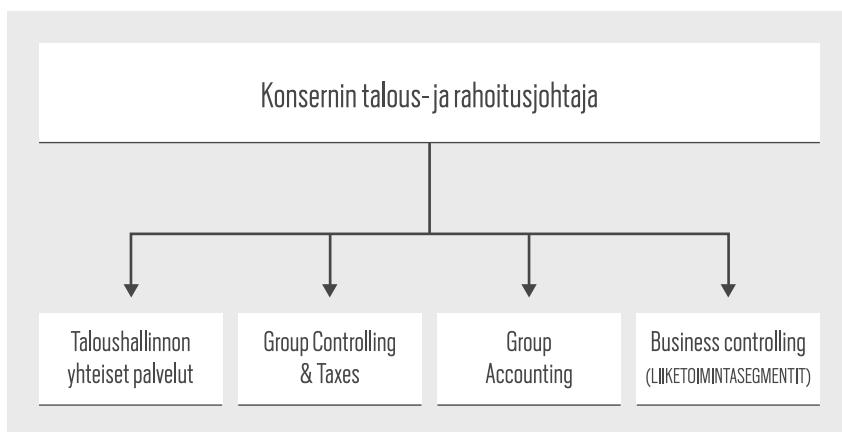
Taloudelliseen raportointiprosessiin liittyvien sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestelmien pääpiirteet

Taloudelliseen raportointiprosessiin liittyvän sisäisen valvonnan tavoitteena on varmistaa, että yhtiön johdolla on käytettävissään riittävät ja oikeat tiedot yhtiön johtamiseksi ja että yhtiön julkistamat taloudelliset raportit antavat oikean

kuvan yhtiön liiketoiminnan kehityksestä ja taloudellisesta asemasta.

Lemminkäisen taloudellisen raportointiprosessin rakenne ja johtaminen

Lemminkäisen taloushallinto on organisoitu taloushallinnon yhteiset palvelut -toimintoon, Group controlling (sisäinen laskenta) ja verot -toimintoon, Group accounting (ulkoinen laskenta ja konsolidointi) -toimintoon sekä segmenttikohtaisiin business controlling -toimintoihin. Ruotsin (pl. Rekab) ja Suomen taloushallinnon osalta perusprosessit hoidetaan taloushallinnon yhteisissä palveluissa, muissa ulkomaisissa tytäryhtiöissä on erilliset taloushallinnon organisaatiot. Kaikki edellä mainitut yksiköt raportoivat konsernin talous- ja rahoitusjohtajalle.

Lemminkäisen talousraportointiprosessi koostuu sisäisestä ja ulkoisesta laskennasta. Sisäinen laskenta keskittyy konsernin tuloskehityksen ja toimenpiteiden seurantaan ja ennustamiseen, kun taas ulkoinen laskenta täyttää EU:n hyväksymissä IFRS-raportointistandardeissa olevat tietojen esittämisvaatimukset sekä liitetietojen osalta myös suomalaisten kirjanpito- ja yhteisölaainsäädännön asettamat esittämisvaatimukset. Toimintakertomus ja konsernin emoyhtiön tilinpäätös laaditaan Suomen kirjanpitolain sekä kirjanpitolautakunnan ohjeiden ja lausuntojen mukaisesti.

Konserniraportoinnissa käytetään yhtenäistä tilikarttaa sekä raportointi- ja konsolidointijärjestelmää. Sisäisen ja ulkoisen laskennan laadintaperiaatteet ovat yhtenevät.

Suomessa ja Ruotsissa (pl. Rekab) talousraportoinnissa käytetään yhtä taloushallinnon järjestelmää ja muissa ulkomaisissa yhtiöissä paikallisia järjestelmiä. Vuonna 2013 Suomessa ja vuonna 2014 Ruotsissa otettiin käyttöön SAP-taloushallinnon järjestelmä.

Taloudellisen raportointiprosessin sisäisen valvonnan pääpiirteet ja valvontaympäristö

Yhtiö raportoi neljännesvuosittain ulkoisen laskennan osavuositarkastuksen (vuoden viimeinen neljännes raportoidaan osana tilinpäätöstiedotetta). Osavuositarkastus sisältää kuvauksen katsauskauden liiketoiminnan kehityksestä ja taloudellisesta asemasta vertailutietoineen sekä ennusteen toimintaympäristön ja tuloksen lähiajan kehityksestä. Hallitus käsittelee ja hyväksyy osavuositarkastukset, tilinpäätöstiedotteen sekä tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen.

Group controlling antaa ohjeet sisäisen laskennan raportointiaikataululle ja sisällölle sekä yhdistää liiketoimintasegmenttien taloudelliset tiedot ja laatii niistä johdon kuukausiraportin. Johdon kuukausiraportti sisältää konsernin ja liiketoimintasegmenttien tuloslaskelman, sidotun pääoman, investoinnit, tilauskannan, operatiivisia tunnuslukuja sekä kuvauksen liiketoiminnan kannalta merkittävimmistä tapahtumista. Lisäksi raportti sisältää rullaavan ennusteen konsernin ja liiketoimintasegmenttien taloudellisen tilanteen kehittymisestä. Konsernin

johtoryhmä, konsernin hallitus ja hallituksen tarkastusvaliokunta seuraavat taloudellisen tilanteen kehittymistä ja arvioivat tavoitteiden saavuttamista kuukausittain.

Group accounting (konsernilaskenta) ohjeistaa erillisyhtiöt laatimaan neljännesvuosittain ulkoisen laskennan konserniraportin. Konserniohjeistuksen lisäksi konsernilaskenta ja Group controlling -toiminto tukevat ja koordinoivat taloushallinnon yhteisiä palveluita ja liiketoimintasegmenttien business controlling -toimintoja sekä tytäryhtiöitä talousraportoinnissa. Liiketoimintasegmenttien business controlling -toiminnot valvovat myös, että segmenttien tulosityksiköt laativat sisäisen laskennan kuukausittaisen raportin annettujen ohjeiden ja periaatteiden mukaisesti. Group controlling -toiminto tekee sisäisen ja ulkoisen laskennan neljännesvuosittaisen täsmäytyksen talousinformaation luotettavuuden varmistamiseksi.

Myös sisäinen tarkastus arvioi taloudelliseen raportointiin liittyviä prosesseja. Vuoden 2014 aikana sisäinen tarkastus kävi läpi johdon raportointiin ja projektiraportointiprosessiin liittyviä menettelyjä sekä taloushallinnon prosesseihin ja järjestelmiin liittyviä sisäisiä kontroleja ja käyttövaltuuksia. Lisäksi sisäinen tarkastus arvioi tytäryhtiöiden talousraportointiin liittyviä menettelyjä.

Taloudelliseen raportointiprosessiin liittyvä riskien hallinta

Riskienhallinnan yhtenä tehtävänä on tunnistaa ja hoitaa ennakoivasti taloudellisen raportoinnin oikeellisuuteen liittyviä uhkia, joiden toteutuminen voisi johtaa siihen, että johdolla ei olisi käytettävissään riittäviä ja oikeita tietoja yhtiön johtamiseksi ja että yhtiön julkistamat taloudelliset raportit eivät antaisi olennaisesti oikeaa tietoa ja arviota yhtiön liiketoiminnan kehityksestä taloudellisesta asemasta. Taloudelliseen raportointiin liittyvästä riskien hallitsemisesta vastaa konsernin talous- ja rahoitusjohtaja.

Lemminkäinen hallinnoi taloudelliseen raportointiprosessiin liittyviä riskejä kirjanpitoon, raportointiin sekä investointeihin liittyvän ohjeistuksen ja konsernin rahoituspolitiikan avulla. Yhtenäisen SAP-raportointijärjestelmän tavoitteena on yhtenäistää ja yksinkertaistaa taloudellista raportointiprosessia ja vähentää useiden rinnakkaisten järjestelmien hallintaan liittyviä riskejä.

Lemminkäisen liiketoiminnalle luonteenomaista on projektityyppinen toiminta, jossa tuottojen kirjaamiseen sovelletaan osatuloutusta ja luovutuksenmukaista tuloutusta. Hankkeille on määritelty hyväksymisvaltuutukset, jotka määräytyvät hankkeen suuruuden ja riskien mukaisesti. Rakennusprojektien päivittäistä taloudellista seurantaä valvoo projektiorganisaatio. Liiketoimintasegmenttien

johto seuraa säännöllisesti projektiennustetta ja sen muutoksia, projektin riskejä, valmiusastetta ja tuloutusta. Rakennusprojektien tuloutus perustuu johdon harkintaan ja arvioihin.

Sisäinen tarkastus

Sisäinen tarkastus toimii hallituksen alaisuudessa ja toimitusjohtajan valvonnassa. Sisäisen tarkastuksen yksikköön kuuluvat tarkastuspäällikkö ja toiminnan edellyttämä määrä sisäisiä tarkastajia. Sisäisen tarkastuksen resursseja vahvistetaan hankkimalla tarpeen mukaan sisäisen tarkastuksen palveluita ulkoisilta palvelutuottajilta. Sisäisen tarkastuksen toimintaperiaatteet on määritelty hallituksen hyväksymässä sisäisen tarkastuksen toimintaohjeessa.

Sisäinen tarkastus avustaa hallitusta sen valvontatehtävässä hankkimalla tarkastustyön kautta tietoa Lemminkäinen-konsernin ja sen yksiköiden riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan riittävydestä ja toimivuudesta. Sisäinen tarkastus arvioi tehtävässään resurssien käytön taloudellisuutta ja tehokkuutta, raportoinnin luotettavuutta, varojen turvaamista sekä säädösten, toimintaperiaatteiden ja ohjeiden noudattamista. Väärinkäytösselvityksistä raportoidaan säännöllisesti hallituksen tarkastusvaliokunnalle.

2014 Vuonna 2014 sisäinen tarkastus keskittyi muun muassa väärinkäytösselvityksiin, rakennusprojektien hallintaan, kehityshankkeiden arviointiin sekä taloudellisen raportoinnin sisäisen valvonnan osa-alueisiin.

Sisäpiirihallinto

Lemminkäinen noudattaa toiminnassaan NASDAQ OMX Helsinki Oy:n sisäpiiriohjetta, jota on täydennetty hallituksen hyväksymällä sisäisellä sisäpiiriohjeella. Yhtiö ylläpitää julkista ja yrityskohtaista sisäpiirirekisteriä Euroclear Finland Oy:n Sire-järjestelmässä.

Ilmoitusvelvollisia sisäpiiriläisiä ovat Lemminkäisen hallituksen jäsenet, toimitusjohtaja sekä tilintarkastusyhteisön päävastuullinen tilintarkastaja. Lisäksi yhtiö määrittelee ilmoitusvelvollisiksi sisäpiiriläisiksi konsernin johtoryhmän jäsenet. Ilmoitusvelvollisten sisäpiiriläisten Lemminkäisen osakkeiden omistus on julkista.

Lisäksi yhtiöllä on pysyviä yrityskohtaisia sisäpiiriläisiä, jotka asemansa tai tehtäviensä johdosta saavat säännöllisesti sisäpiirintietoa. Heidän osakeomistuksensa ei ole julkista. Lemminkäinen pitää tarvittaessa myös hankekohtaisia sisäpiirirekistereitä.

Tilintarkastus

Lemminkäisellä on yksi tilintarkastaja, jonka tulee olla Keskuskauppakamarin hyväksymä tilintarkastusyhteisö.

Tilintarkastaja valitaan varsinaisessa yhtiökokouksessa toimikaudeksi, joka kestää seuraavan varsinaisen yhtiökokouksen päättymiseen asti.

Tilintarkastus käsittää konsernin kunkin tilikauden kirjanpidon, tilinpäätöksen, toimintakertomuksen ja hallinnon tarkastuksen. Tilintarkastaja raportoi säännöllisesti tarkastusvaliokunnalle ja antaa yhtiökokoukselle tilintarkastuskertomuksen. Tilintarkastuskertomus sisältää lausunnon siitä, antavatko tilinpäätös ja toimintakertomus noudatetun tilinpäätössäännösten mukaisesti oikeat ja riittävät tiedot konsernin toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta sekä ovatko tilikauden toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot

ristiriidattomia. Tilintarkastajan palkkio maksetaan vuosittain yhtiökokouksen päätöksen mukaisesti.

2014 Lemminkäisen tilintarkastajana toimi KHT-yhteisö PricewaterhouseCoopers Oy, jossa päävastuullisena tilintarkastajana on toiminut vuodesta 2011 Kim Karhu. Tilintarkastusyhteisö kilpailutettiin vuonna 2010.

Vuonna 2014 Lemminkäinen maksoi konsernin tilintarkastajalle tilintarkastustehtävistä palkkiona 457 843 euroa (657 373) ja konsultointipalkkioina 595 472 euroa (358 217). Konsulttipalkkioiden kasvu johtuu yhtiön järjestämästä osakeannista ja muista toteutetuista rahoitusjärjestelyistä.

Palkitseminen

Hallituksen jäsenten palkitseminen

Lemminkäinen Oyj:n yhtiökokous valitsee vuosittain hallituksen jäsenet ja päättää heidän palkkionsa. Palkkiot maksetaan kokonaan rahana. Jäsenten toimikausi kestää seuraavan varsinaisen yhtiökokouksen päättymiseen asti.

Lemminkäisen hallituksen jäsenet eivät kuulu osakepohjaiseen palkkiojärjestelmään, eivätkä hallituksen jäsenet ole työsuhteessa Lemminkäiseen.

2014 Vuoden 2014 varsinainen yhtiökokous päätti hallituksen puheenjohtajan palkkioksi 10 000 euroa kuukaudessa (vuonna 2013: 10 000) ja hallituksen jäsenten palkkioksi 3 000 euroa kuukaudessa (3 000). Lisäksi

hallituksen jäsenille maksettiin 500 euron kokouspalkkio (500).

Tarkastusvaliokunnan puheenjohtajalle maksettiin 1 000 euron (1 000) ja jäsenille 500 euron (500) kokouskohtainen palkkio valiokunnan kokouksista.

Ulkomailla asuville jäsenille kokouskohtaiset palkkiot maksettiin 1 000 eurolla korotettuna.

Matkakulut korvattiin laskun mukaan.

Ajalla 2.4–31.7.2014 yhtiön hallituksen puheenjohtaja Berndt Brunow toimi väliaikaisena toimitusjohtajana toimitusjohtaja Timo Kohtamäen jätettyä yhtiön 2.4.2014.

Hallituksen jäsenten palkkiot	1.1.–31.12.2014	1.1.–31.12.2013
Euroa/vuosi		
Hallituksen jäsenet		
Berndt Brunow	120 000	120 000
Juhani Mäkinen	36 000	36 000
Noora Forstén	36 000	36 000
Finn Johnsson 1)	36 000	26 143
Mikael Mäkinen 2)		9 857
Kristina Pentti-von Walzel	36 000	36 000
Heikki Rätty	36 000	36 000
Yhteensä	300 000	300 000

1) 9.4.2013 alkaen

2) 9.4.2013 asti

Hallituksen jäsenten kokouspalkkiot	1.1.–31.12.2014	1.1.–31.12.2013
Euroa/vuosi		
Hallituksen jäsenet		
Berndt Brunow	10 000	6 500
Juhani Mäkinen	12 500	8 500
Noora Forstén	10 000	6 500
Finn Johnsson ¹⁾	28 500	13 500
Mikael Mäkinen ²⁾		2 000
Kristina Pentti-von Walzel	13 000	9 000
Heikki Rätty	16 000	11 500
Yhteensä	90 000	57 500

¹⁾ 9.4.2013 alkaen

²⁾ 9.4.2013 asti

Johdon palkitseminen

Lemminkäisen hallitus päättää toimitusjohtajan ja konsernin johtoryhmän peruspalkasta ja luontoiseduista sekä lyhyen ja pitkän aikavälin palkitsemisesta HR-valiokunnan esityksen pohjalta.

Hallituksen hyväksymän johdon palkitsemispolitiikan piiriin kuuluu toimitusjohtajan ja konsernin johtoryhmän lisäksi liiketoimintasegmenttien johtoryhmät ja muita konsernin avainhenkilöitä. Johdon palkitsemispolitiikan mukaisesti toimitusjohtajan, konsernin johtoryhmän ja muun johdon palkat koostuvat kiinteästä peruspalkasta, luontoiseduista, muista eduista, vuosittaisista lyhyen aikavälin kannustimista (tulospalkkio) sekä pitkän aikavälin osakepalkkiojärjestelmästä ja eläkejärjestelyistä.

Kiinteällä peruspalkalla tarkoitetaan henkilön kuukausittaista rahapalkkaa, joka määräytyy tehtävän vaativuuden sekä tehtävää hoitavan henkilön kokemuksen ja suoriutumisen mukaan.

Johdon palkitsemispolitiikan mukaisten luontoisetujen sisältö vaihtelee maittain. Toimitusjohtajalla ja konsernin johtoryhmällä on käytössään autoetu, matkapuhelinetu ja ravintoetu, sekä laajennetut vakuutukset vapaa-ajan tapaturmille sekä matkustamiseen. Ravintoetu on luontoisetuna pääsääntöisesti henkilöillä, joiden työsuhde on alkanut ennen 1.1.2012. Toimitusjohtajalla ja konsernin johtoryhmällä kokonaispalkan käsite kattaa kiinteän peruspalkan ja luontoisedut (ravintoetua lukuun ottamatta).

Lemminkäisen hallitus päättää vuosittain johdon lyhyen ja pitkän aikavälin palkitsemisen mittarit ja niiden tavoitearvot, joilla pyritään tukemaan strategisten tavoitteiden saavuttamista. Hallitus päättää toimitusjohtajan esityksen pohjalta mittareiden mukaisten tavoitteiden saavuttamisen sekä palkkioiden määrän.

Lyhyen aikavälin palkitseminen

Johdon lyhyen aikavälin palkitseminen perustuu vuosittaiseen tulospalkkiomahdollisuuteen. Tulospalkkion suuruus riippuu vuoden alussa määriteltyjen taloudellisten ja toiminnallisten tulostavoitteiden toteutumisesta. Lemminkäisen johto on jaettu viiteen tulospalkkioryhmään, jotka määrittelevät kunkin henkilön maksimitulospalkkioprosentin. Henkilön tulospalkkioryhmän määräytyminen perustuu organisaatiotasoon sekä tehtävän vaativuuteen ja liiketoiminnalliseen vaikuttavuuteen.

2014 Vuonna 2014 johdon tulospalkkion suuruus perustui konsernin liikevoittoon, konsernin sijoitetun pääoman tuottoon sekä muiden kasvu- ja kehittämistavoitteiden, kuten asiakastytyväisyyden ja toiminnan tehostamiseen liittyvien tavoitteiden toteutumiseen. Johtoryhmän toimialajohtajien tulospalkkiot perustuivat lisäksi kunkin toimialan liikevoittoon ja sidotun pääoman tuottoon. Tulospalkkiotavoitteiden toteutumista seurattiin puolivuositain. Toimitusjohtajan maksimitulospalkkio oli 80 % ja johtoryhmän muiden jäsenten 60 % vuotuisesta rahapalkasta.

Osakepalkkiojärjestelmä

Kannustinjärjestelmä kaudelle 2013–2015

Vuoden 2012 lopussa Lemminkäinen Oyj:n hallitus päätti konsernin avainhenkilöiden osakepohjaisesta kannustinjärjestelmästä, joka koostuu suoriteperusteisesta ja ehdollisesta palkkiosta. Ehdollisen palkkion tavoitteena on kannustaa konsernin avainhenkilöitä omistamaan yhtiön osakkeita laajemmin. Hallitus suosittaa, että yhtiön toimitusjohtaja ja konsernin johtoryhmän jäsenet omistavat puolet kaikista järjestelmän perusteella saamistaan osakkeista niin kauan, kunnes heidän osakeomistustensa arvo vastaa heidän puolen vuoden palkkaansa. Tämä omistus tulisi säilyttää työ- tai toimisuhteen voimassaoloajan.

Järjestelmän perusteella maksettavat palkkiot vastaavat yhteensä enintään 700 000 Lemminkäinen Oyj:n osakkeen arvoa (sisältäen myös rahana maksettavan osuuden). Palkkion arvo määräytyy palkkiona maksettavien osakkeiden maksuhetken osakekurssin perusteella. Palkkiona luovutettavat Lemminkäinen Oyj:n osakkeet hankitaan osakemarkkinoilta, jolloin kannustinjärjestelmällä ei ole osakkeen arvoa laimentavaa vaikutusta.

Suoriteperusteinen palkkio

Järjestelmässä on kolme ansaintajaksoa, jotka ovat kalenterivuodet 2013, 2014 ja 2015. Yhtiön hallitus päättää järjestelmän ansaintakriteerit ja niille asetettavat tavoitteet kunkin ansaintajakson alussa.

Mahdollinen suoriteperusteinen palkkio ansaintajaksolta maksetaan yhtiön osakkeina ja rahana. Rahana maksettava osuus kattaa palkkiosta aiheutuvat verot ja veroluonteiset maksut. Osakkeita ei saa luovuttaa kahden vuoden mittaisen sitouttamisjakson aikana. Mikäli avainhenkilön työ- tai toimisuhte päättyy sitouttamisjakson aikana, on hänen pääsääntöisesti palautettava palkkiona annetut osakkeet yhtiölle vastikkeetta.

Ehdollinen palkkio

Suoriteperusteisen palkkion lisäksi yllä mainituilla avainhenkilöillä on osakeomistuksen ja työ- tai toimisuhteen jatkumisen perusteella mahdollisuus saada järjestelmässä ehdollista palkkiota. Ehdollisen palkkion saaminen edellyttää, että avainhenkilö ennestään omistaa tai hallituksen päättämään päivään mennessä hankkii yhtiön osakkeita hallituksen ennalta päättämän määrän tai osan siitä. Tällöin avainhenkilö saa ehdollisena palkkiona yhden osakkeen jokaista hankkimaansa osaketta kohden, mikäli hänen työ- tai toimisuhteensa on edelleen voimassa ja hän edelleen omistaa osakeostomahdollisuuden alaiset osakkeet ehdollisen palkkion maksuhetkellä. Ehdollisen palkkion ansaintajakso on kalenterivuodet 2013–2015. Ehdollinen palkkio maksetaan huhtikuun 2016 loppuun mennessä yhtiön osakkeina ja rahana.

2014 Ansaintajaksolla 2014 järjestelmän piiriin kuului noin 50 henkilöä.

Suoriteperusteinen palkkio perustui Lemminkäinen-konsernin liikevoittoon sekä sijoitetun pääoman tuottoon. Palkkio ansaintajaksolta 2014 maksetaan vuonna 2015 osittain yhtiön osakkeina ja osittain rahana. Rahana maksettava osuus kattaa palkkiosta aiheutuvat laskennalliset verot ja veronluonteiset maksut. Osakkeita ei saa luovuttaa sitouttamisjakson aikana, joka päättyy kahden vuoden kuluttua ansaintajakson päättymisestä. Yhtiön toimitusjohtajan ja konsernin johtoryhmän jäsenten on omistettava puolet järjestelmän perusteella saamistaan osakkeista kahden vuoden ajan sitouttamisjakson päättymisen jälkeen.

Ehdollinen palkkio edellyttää, että avainhenkilö omisti tai hankki yhtiön osakkeita hallituksen ennalta päättämän määrän tai osan siitä 30.6.2013 mennessä. Ehdollinen palkkio maksetaan huhtikuun 2016 loppuun mennessä yhtiön osakkeina ja rahana.

Eläkejärjestelyt

Vuoden 2010 alusta alkaen toimitusjohtajan ja Lemminkäisen johtoryhmän jäsenten lisäeläkejärjestelyt pohjautuvat maksuperusteiseen käytäntöön sekä vapaakirjan ansaitsemiseen. Maksun suuruus määräytyy prosentteina vuosipalkasta.

Toimitusjohtajalla ja konsernin muilla johtoryhmän jäsenillä on oikeus siirtyä eläkkeelle vanhan järjestelyn mukaisesti 60 vuotta täytettyään tai 15.9.2011 voimaantulleeseen järjestelyyn mukaan 63 vuotta täytettyään.

Toimitusjohtajasopimus

Lemminkäisen toimitusjohtajasopimuksen irtisanomisaika on kuusi kuukautta. Mikäli yhtiö irtisanoo sopimuksen, on toimitusjohtajalla sopimuksen päättyessä oikeus kertakaikkiseen erokorvaukseen, joka vastaa 12 kuukauden rahapalkkaa sopimuksen päättymishetkellä. Timo Kohtamäen toimitusjohtajasopimuksessa erokorvauksen määrä vastasi 18 kuukauden rahapalkkaa.

**Johtoryhmän jäsenten palkat ja palkkiot
(ei sisällä toimitusjohtajan palkkaa ja palkkioita)**

	1.1.–31.12.2014	1.1.–31.12.2013
Euroa/vuosi		
Rahapalkka*	2 276 414	1 565 226
Luontoisedut	111 198	98 223
Tulospalkitseminen	222 329	0
Eläkejärjestelyt	496 557	586 030
Yhteensä	3 106 498	2 249 479
Osakepalkitseminen (osakkeet, kpl)	2 269	0

*sisältää irtisanomisen yhteydessä maksettuja korvauksia

Toimitusjohtajan palkka ja palkkiot

Timo Kohtamäki	1.1.–2.4.2014	1.1.–31.12.2013
Euroa/vuosi		
Rahapalkka*	1 239 570	486 720
Luontoisedut	11 721	24 627
Tulospalkitseminen	0	0
Eläkejärjestelyt	329 633	337 000
Yhteensä	1 580 924	848 347
Osakepalkitseminen (osakkeet, kpl)	0	0

*sisältää irtisanomisen yhteydessä maksettuja korvauksia

Berndt Brunow **3.4.–31.7.2014**

Euroa/vuosi		
Rahapalkka*		124 000
Luontoisedut		2 164
Tulospalkitseminen		0
Eläkejärjestelyt		0
Yhteensä		126 164
Osakepalkitseminen (osakkeet, kpl)		0

*ei sisällä hallituksen puheenjohtajan palkkioita tai kokouspalkkioita

Casimir Lindholm **1.8.–31.12.2014**

Euroa/vuosi		
Rahapalkka		205 000
Luontoisedut		6 125
Tulospalkitseminen		85 608
Eläkejärjestelyt		75 175
Yhteensä		371 908
Osakepalkitseminen (osakkeet, kpl)		267

Hallitus

Berndt Brunow

s. 1950, diplomiekonomi

Hallituksen puheenjohtaja vuodesta 2008 ja hallituksen jäsen vuodesta 2002

Nimitysvaliokunnan ja HR-valiokunnan puheenjohtaja

Riippumaton yhtiöstä ja merkittävistä osakkeenomistajista

Juhani Mäkinen

s. 1956, laamanni

Hallituksen jäsen ja varapuheenjohtaja vuodesta 2008

Tarkastusvaliokunnan jäsen

Riippumaton yhtiöstä ja merkittävistä osakkeenomistajista

Noora Forstén

s. 1981, ylioppilas

Hallituksen jäsen vuodesta 2012

Nimitysvaliokunnan ja HR-valiokunnan jäsen

Riippumaton yhtiöstä ja ei-riippumaton merkittävistä osakkeenomistajista

Finn Johnsson

s. 1946, KTM

Hallituksen jäsen vuodesta 2013

Riippumaton yhtiöstä ja merkittävistä osakkeenomistajista

Kristina Pentti-von Walzel

s. 1978, KTM, VTK

Hallituksen jäsen vuodesta 2007

Nimitysvaliokunnan, HR-valiokunnan ja tarkastusvaliokunnan jäsen

Riippumaton yhtiöstä ja ei-riippumaton merkittävistä osakkeenomistajista

Heikki Rätty

s. 1953, KTM

Hallituksen jäsen vuodesta 2009

Tarkastusvaliokunnan puheenjohtaja

Riippumaton yhtiöstä ja merkittävistä osakkeenomistajista

Tarkemmat tiedot hallituksen jäsenistä löytyvät osoitteesta:

www.lemminkainen.fi/Sijoittajat/Hallinto_ja_johto/Hallitus/Jasenet

Johtoryhmä

Casimir Lindholm

s. 1971, KTM, MBA

Toimitusjohtaja vuodesta 2014, johtoryhmän jäsen vuodesta 2013, konsernin palvelukseen 2013.

Vuodesta 2013 Lindholm toimi liiketoimintasegmentin johtajana, vastuualueenaan talonrakentaminen Suomessa. Ennen Lemminkäiselle tuloaan Lindholm toimi Eltel Networksissa toimialajohtajana sekä Eltel Networksin Ruotsin toimitusjohtajana.

Maaret Heiskari

s. 1966, B.Sc. Linguistics, JOKO 57 Executive education

Liiketoimintasegmentin johtaja vastuualueenaan Venäjän liiketoiminta, johtoryhmän jäsen vuodesta 2013, konsernin palvelukseen 2013.

Heiskari toimi aikaisemmin KONE Oyj:n Venäjän maajohtajana.

Tania Jarrett

s. 1963, filosofian maisteri

Henkilöstöjohtaja, Lemminkäinen-konserni, johtoryhmän jäsen vuodesta 2014, konsernin palvelukseen 2014.

Ennen Lemminkäiselle tuloaan Jarrett toimi Microsoft Mobile Oy Suomen toimintojen henkilöstöjohtajana.

Harri Kailasalo

s. 1969, DI, eMBA

Liiketoimintasegmentin johtaja, vastuualueenaan infrarakentaminen Suomessa, Skandinaviassa ja Baltian maissa sekä ympäristöjohtaminen, hankinnat ja työturvallisuus, johtoryhmän jäsen vuodesta 2012, konsernin palvelukseen 1995.

Kailasalo on toiminut useissa eri johtotehtävissä Lemminkäisen infrarakentamisessa, viimeksi liiketoiminta-alueista vastaavana johtajana.

Pauli Mäkelä

s. 1954, DI

Liiketoimintasegmentin johtaja, vastuualueenaan talonrakentaminen Suomessa, johtoryhmän jäsen vuodesta 2014, konsernin palvelukseen 1982.

Mäkelä on tehnyt pitkän uran Lemminkäisellä. Hän on toiminut erilaisissa johtotehtävissä Oy Alfred A. Palmberg AB:n, Lemminkäinen Oyj:n ja Lemminkäinen Talo Oy:n palveluksessa.

Ilkka Salonen

s. 1965, KTM

Talous- ja rahoitusjohtaja, vastuualueenaan talous, rahoitus, riskienhallinta, sijoittajasuhteet ja ICT, johtoryhmän jäsen vuodesta 2014, konsernin palvelukseen 2014.

Ennen Lemminkäiselle tuloaan Salonen on toiminut erilaisissa talouden ja rahoituksen johtotehtävissä, viimeksi Neste Oilin talousjohtajana.

Tarkemmat tiedot johtoryhmän jäsenistä löytyvät osoitteesta:

www.lemminkainen.fi/Lemminkainen/Sijoittajat/Hallinto-ja-johto/Konsernin-johto/Johtoryhma/

Riskienhallinta

Lemminkäiselle riskienhallinta on olennainen osa liiketoimintaa, jotta merkittävimmät strategiset, operatiiviset, taloudelliset ja vahinkoriskit tunnistetaan, analysoidaan, arvioidaan ja hallitaan ennakoivasti. Riskienhallinnan tavoitteena on varmistaa konsernin strategisten ja operatiivisten tavoitteiden saavuttaminen parhaalla mahdollisella tuloksella sekä turvata toiminta myös muuttuvissa olosuhteissa.

Riskienhallintamme perustuu hallituksen hyväksymään riskienhallintapolitiikkaan. Hallitus määrittelee konsernin riskinottohalun ja -kantokyvyn strategia- ja vuosisuunnitteluprosessin yhteydessä sekä erikseen tekemiensä päätösten kautta. Hallituksen tarkastusvaliokunta seuraa konsernin riskienhallinnan riittävyyttä ja tehokkuutta vuosisuunnitelman mukaisesti.

Riskienhallinnan toteuttamisesta vastaa konsernin toimitusjohtaja. Konsernin johtoryhmän jäsenet vastaavat riskienhallinnan jalkautumisesta omilla vastuualueillaan. Konsernin johtoryhmä seuraa riskienhallinnan toteutumista säännöllisesti. Jokainen Lemminkäisen työntekijä vastaa omaan työhönsä liittyvien riskien tunnistamisesta sekä niiden ilmoittamisesta esimiehille.

Koulutamme henkilöstöämme toteuttamaan riskienhallintaa järjestelmällisesti ja tehokkaasti. Järjestämme henkilöstöllemme koulutusta laki- ja sopimusasioista, minkä lisäksi konsernissa on yksityiskohtaisempia ohjeistuksia eri osa-alueille, kuten kilpailuoikeus ja sisäpiiriasiat. Valvomme ohjeiden noudattamista osana operatiivista toimintaa ja johtamista.

Merkittävimmät riskit

Strategiset riskit

Globaalin talouden ja rahoitusmarkkinoiden epävarmuus saattaa vaikuttaa haitallisesti Lemminkäisen toimintaan, tulokseen, taloudelliseen asemaan ja pääoman lähteisiin. Etenkin Suomessa Lemminkäisen liiketoiminta on riippuvaista uudisrakentamisen syklistä. Hallinnoimme riskiä rakenteellisesti hajauttamalla liiketoimintaamme Skandinaviaan, Baltian maihin ja Venäjälle. Käynnissä olevat muutokset organisaatiossa ja johdossa saattavat kuitenkin vaikuttaa kykyymme toteuttaa strategiaamme muuttuvassa toimintaympäristössä.

Venäjällä heikentynyt taloustilanne, pitkittynyt poliittinen epävarmuus tai EU:n ja Venäjän välisten pakotteiden

merkittävä kärjistyminen voi pahimmillaan johtaa asuntomyyntin seisahtumiseen, meille epäsuotuisiin muutoksiin inframarkkinoilla ja/tai käynnissä olevien hankkeidemme keskeyttämisiin tai irtautumisiin niistä. Lisäksi Venäjällä poliittinen kulttuuri, maan lainsäädäntö, sen tulkinta ja viranomaiskäytännöt verrattuna Suomeen sekä oikeusjärjestelmän, hallintomenettelyjen ja lainvalvonnan mekanismien tulkinnan epävarmuus ja muutokset voivat aiheuttaa meille merkittäviä riskejä. Riskiä hallitaksemme olemme tehostaneet asuntomyyntiämme.

Lainsäädännölliset muutokset voivat vaikuttaa markkinoiden kehittymiseen ja asiakaskäyttäytymiseen ja siten liiketoimintamme kannattavuuteen. Seuraamme ja analysoimme toimintaympäristöämme jatkuvasti, panostamme hyvän liiketavan periaatteiden ja hallinto- ja ohjausjärjestelmien ylläpitoon ja jalkauttamiseen sekä ohjeistamme ja koulutamme työntekijöitämme.

Operatiiviset riskit

Lemminkäisen liiketoiminnan tulos riippuu pitkälti onnistuneesta sopimus- ja projektinhallinnasta, johon sisältyy esimerkiksi projektin oikea hinnoittelu, resurssien järkevä käyttö, huolellinen suunnittelu ja aikataulutus, kyky hankkia raaka-aineet kilpailukykyiseen hintaan, kustannusten hallinta, asianmukainen muutosten hallinta sekä tehokas ja oikea-aikainen korvausvaateiden käsittely. Kehitämme jatkuvasti sopimusosaamistamme sekä projektinhallintakäytäntöjämme tarjous- ja toteutusvaiheessa. Uusimme projektiseurannan järjestelmiä ja ohjausmalleja sekä kiinnitämme aiempaa enemmän huomioita työntekijöiden osaamisen kehittämiseen.

Omaperusteisiin asunto- ja toimitilarakennusprojekteihin liittyy myynti- ja hintariskejä, sillä vastaamme hankkeiden koko toteutuksesta tonttien hankinnasta alkaen. Tavoitteenamme on hallita ja seurata aktiivisesti riskiä, joka liittyy valmiiden myymättömien asuntojen ja muiden omaisuserien sitomaan pääomaan. Huomioimme markkinamuutokset ja -riskit arvioidessamme uusien omaperusteisten kohteiden kannattavuutta. Aloitamme asuntokohteita vain, jos kohteilla on kyseessä olevaa aluetta ajatellen riittävän korkea varausaste, ja pidämme valmiiden myymättömien asuntojen määrän mahdollisimman pienenä. Myymme omaperusteiset liikekohteet tavallisesti kiinteistösjoihtajille rakennusprojektin alkuvaiheessa, mikä pienentää niihin liittyvää myyntiriskiä.

Raaka-aineiden hinnanvaihtelulla voi olla vaikutuksia tulokseemme. Lemminkäisen suurin yksittäinen hankittava raaka-aine on bitumi, jonka hinta perustuu öljyn maailmanmarkkinahintaan. Hallinnoimme bitumin hintariskiä sopimusehdoilla ja öljyjohdannaisilla. Myös yllättävät muutokset säätilassa voivat aiheuttaa vaihtelua teiden rakentamisen ja päällystyksen tulonmuodostukseemme.

Liiketoiminnan ja liiketoimintaympäristön kehittyessä tarvitsemme myös uudenlaista osaamista. Kehitys- ja liiketoimintaprojektien menestykseen vaikuttavat suuresti osaavan henkilöstön saatavuus ja sitoutuneisuus. Lisäksi Lemminkäisen suunnanmuutos edellyttää muutosjohtamisen osaamista. Hallinnoimme näitä riskejä esimiestyön tukemisella ja kouluttamisella sekä panostamalla mahdollisuuksien mukaan nykyisten työntekijöiden osaamisen kehittämiseen ja työmotivaation kasvattamiseen.

Taloudelliset riskit

Lemminkäinen altistuu toiminnassaan rahoitusriskeille, kuten likviditeetti-, valuuttakurssi- ja korkoriskeille sekä aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden arvonalentumiselle. Rahoituspolitiikka määrittää rahoitusriskien hallinnan ja rahoitustoimien, toimintaperiaatteet ja vastuunjaot sekä yhtiön riskinottohalukkuuden. Liiketoiminnan valuuttakurssiriskejä suojataan ensisijaisesti operatiivisin keinoin. Tarvittaessa transaktioriskejä suojataan valuuttalainojen ja -johdannaisten avulla. Yhtiö ei suojaa translaatoriskiä. Vuonna 2014 Lemminkäisen liikevaihdosta noin 40 % muodostui muissa toiminnallisissa valuutoissa kuin euroissa, joista keskeisimmät ovat Venäjän rupla sekä Norjan, Ruotsin ja Tanskan kruunut.

Vahinkoriskit

Toimintamme suurimmat ympäristövaikutukset tulevat tuotantolaitoksistamme, rakentamisesta ja kuljetuksista. Seuraamme ympäristövaikutuksiamme säännöllisesti ja tavoitteenamme on jatkuvasti pienentää niitä muun muassa kehittämällä tuotantotapoja ja optimoimalla kuljetuksia. Toimintaohjeemme, toimintajärjestelmiemme

noudattaminen ja henkilöstön koulutus edesauttavat ympäristöriskien hallintaa.

Työturvallisuuteen liittyviä riskejä hallitsemme kouluttamalla henkilöstöämme säännöllisesti sekä panostamalla turvallisuushavaintojen raportointiin. Lemminkäisen hallitus sekä konsernin ja segmenttien johtoryhmät seuraavat työturvallisuuden kehitystä säännöllisesti.

Myös henkilö- ja tietoturvaan sekä IT-järjestelmiin liittyvät vahingot ja onnettomuudet voivat aiheuttaa meille vahinkoriskejä. Hallitsemme näitä riskejä poikkeustilanteita varten tehdyillä suunnitelmillä. Uusien IT-järjestelmien käyttöönottoon liittyy riskejä, joita hallitsemme huolellisella suunnittelulla ja koulutuksella.

Oikeudenkäynnit

Yksittäisen riskin muodostavat asfalttikartelliin liittyvät vahingonkorvausoikeudenkäynnit sekä syyte ympäristörikkomuksesta, joka liittyy kierrätysasfaltin käyttömääriin asfalttimassan tuotannossa. Lisätietoa oikeudenkäynneistä ja niihin liittyvistä vaatimuksista löytyy [hallituksen toimintakertomuksesta](#) sekä yhtiön verkkosivuilta.

Lisätietoa riskeistä ja riskienhallinnasta

Lemminkäinen julkaisee arvionsa oleellisimmista riskeistään myös osavuosikatsauksissa, jotka löytyvät yhtiön verkkosivuilta osoitteesta

www.lemminkainen.fi/Lemminkainen/Sijoittajat/Tiedotteet-ja-julkaisut/Osavuosikatsaukset-ja-tilinpaatostiedotteet/.

Lisätietoa asfalttikartellista ja siihen liittyvistä vahingonkorvauksista löytyy yhtiön verkkosivuilla osoitteessa www.lemminkainen.fi/Lemminkainen/Sijoittajat/Lemminkainen-sijoituskohteena/Asfalttikartelliasia/.

Lisätietoa Lemminkäisen rahoitusriskeistä ja niiden hallinnasta löytyy yhtiön verkkosivuilta osoitteesta www.lemminkainen.fi/Lemminkainen/Sijoittajat/Velkarahoitu

Hallituksen toimintakertomus

Konsernin avainluvut

Avainluvut, IFRS	1-12/2014	1-12/2013	Muutos
Liikevaihto, milj. euroa	2 044,5	2 020,1	24,4
Infrarakentaminen	1 339,0	1 279,2	59,8
Suomen talonrakentaminen	539,0	592,9	-53,9
Venäjän toiminnot	196,1	164,5	31,6
Muut erät	-29,6	-16,4	-13,2
Liikevoitto, milj. euroa	36,3	-89,3	125,6
Infrarakentaminen	38,0	-13,1	51,1
Suomen talonrakentaminen	9,3	5,0	4,3
Venäjän toiminnot	19,7	-0,3	20,0
Muut erät	-30,8	-80,8	50,0
Liikevoitto ilman kertaeriä, milj. euroa *	52,3	-3,9	56,2
Liikevoitto-%	1,8	-4,4	
Infrarakentaminen	2,8	-1,0	
Suomen talonrakentaminen	1,7	0,8	
Venäjän toiminnot	10,1	-0,2	
Liikevoitto-%, ilman kertaeriä *	2,6	-0,2	
Tulos ennen veroja, milj. euroa	-1,7	-116,1	114,4
Jatkuvien toimintojen tulos, milj. euroa	-5,0	-96,2	91,2
Katsauskauden tulos, milj. euroa	18,1	-93,5	111,6
Jatkuvien toimintojen tulos/osake, euroa	-0,68	-4,94	4,26
Katsauskauden tulos/osake, euroa	0,40	-4,81	5,21
Liiketoiminnan rahavirta, milj. euroa **	-54,8	8,3	-63,1

* Liikevoiton (IFRS) sisältämät kertaerät:

1-12/2014: yhteensä 16,0 milj. euroa (alaskirjaukset 9,6 milj. euroa, asfalttikartellin varausten kasvu 6,4 milj. euroa).

1-12/2013: yhteensä 85,4 milj. euroa (alaskirjaukset 19,8 milj. euroa, asfalttikartellin vahingonkorvaus ja varaukset 65,6 milj. euroa).

** 1-12/2014 Liiketoiminnan rahavirta sisältää maksetut vahingonkorvaukset 60 milj. euroa.

Avainluvut, IFRS	31.12.2014	31.12.2013	Muutos
Tilauskanta, jatkuvat toiminnot, milj. euroa	1 456,1	1 733,2	-277,1
Taseen loppusumma, milj. euroa	1 257,8	1 342,7	-84,9
Korollinen nettovelka, milj. euroa	213,6	326,5	-112,9
Omavaraisuusaste, %	37,1	27,3	
Nettovelkaantumisaste, %	51,8	100,8	
Sijoitetun pääoman tuotto, liukuva 12 kk, %*	13,5	-9,4	

* Sisältää lopetettujen toimintojen vaikutuksen.

Konsernin strategia

Lemminkäinen tarkisti heinäkuussa 2014 strategiaansa ja terävöitti painopistealueitaan talotekniikan myynnin jälkeen. Yhtiö keskittyy lyhyellä aikavälillä parantamaan kilpailukykyään, kannattavuuttaan ja taloudellista asemaansa. Pitkällä aikavälillä Lemminkäinen hakee kannattavaa kasvua hyödyntämällä infrarakentamisen vahvaa markkina-asemaansa

Pohjois-Euroopassa. Lemminkäisellä on jo johtava markkina-asema päällystyksessä, ja yhtiö jatkaa toimenpiteitä kilpailukykyä parantamiseksi tehostamalla toimintaansa ja pääoman käyttöä. Talonrakentamisessa Suomessa ja Venäjällä, joissa markkinanäkymät jatkuvat epävarmoina, Lemminkäinen keskittää toimintansa kannattaviin asiakassegmentteihin ja alueisiin.

Taloudelliset tavoitteet ja toteuma

Taloudellinen tavoite	Tavoitetaso	Toteuma 2014	Toteuma 2013	Toteuma 2012
Sijoitetun pääoman tuotto yli syklin	18 % (15 % vuoden 2016 loppuun mennessä)	14 %	9 %	11 %
Omavaraisuusaste *	vähintään 35 %	37 %	27 %	37 %
Osingonmaksu	vähintään 40 % tilikauden tuloksesta	0	0	27 %

* Mikäli hybridilaina käsiteltäisiin vieraana pääomana, omavaraisuusasteen toteumat olisivat: 2014: 25 %, 2013: 22 % ja 2012: 31 %

Tilinpäätös › Hallituksen toimintakertomus › Deliver 2014 -kustannussäästöohjelma

Deliver 2014 -kustannussäästöohjelma

Lemminkäinen käynnisti alkuvuodesta keskitetysti johdetun kustannussäästöohjelman, joka koostui kolmesta moduulista: Norjan ja Venäjän toiminnan tehokkuuden kehittäminen sekä kustannusrakenteen keventäminen kaikissa toimintamaissa. Deliver 2014 oli Lemminkäisen vuoden tärkein kehitysohjelma. Sen tavoitteena on saavuttaa

vuositasolla 30 miljoonan säästöt kiinteissä kustannuksissa vuoden 2015 loppuun mennessä. Vuonna 2014 tavoitteesta saavutettiin 10 miljoonan euron kustannussäästöt. Tehostamistoimenpiteiden henkilöstövaikutus vuonna 2014 oli yhteensä noin 500 henkilötyövuotta.

Tilinpäätös › Hallituksen toimintakertomus › Liiketoiminnan kehitys

Liiketoiminnan kehitys

Liikevaihto

Liikevaihto segmentteittäin, IFRS	1-12/2014	1-12/2013	Muutos
Infrarakentaminen, milj. euroa	1 339,0	1 279,2	59,8
Suomen talonrakentaminen, milj. euroa	539,0	592,9	-53,9
Venäjän toiminnot, milj. euroa	196,1	164,5	31,6
Muut toiminnot ja konsernieliminoinnit, milj. euroa	-29,6	-16,4	-13,2
Konserni yhteensä, milj. euroa	2 044,5	2 020,1	24,4

Vuonna 2014 konsernin liikevaihto oli 2 044,5 milj. euroa (2 020,1). Valuuttakurssimuutosten vaikutus euromääräiseen liikevaihtoon oli -73,2 milj. euroa vertailuvuoteen nähden. Liikevaihtoa kasvattivat suuret infraprojektit Suomessa, päällystystoiminta Norjassa ja Tanskassa sekä omaperusteinen asuntotuotanto Venäjällä. Talonrakentamisessa kilpailu-urakointi väheni Suomessa ja Venäjällä.

Konsernin liikevaihdosta 52 % tuli Suomesta, 32 % Skandinaviasta, 10 % Venäjältä ja 6 % Baltian maista. Liiketoiminoittain liikevaihdosta 45 % tuli päällystyksestä (sisältää teiden huolto- ja ylläpitotoiminnan, kiviainesliiketoiminnan ja maarakentamisen) 14 % infraprojekteista ja 41 % talonrakentamisesta.

Liikevoitto

	2014 IFRS	2013 IFRS	2014 ilman kertaeriä	2013 ilman kertaeriä
Liikevoitto segmentteittäin				
Infrarakentaminen, milj. euroa	38,0	-13,1	39,2	-7,4
Suomen talonrakentaminen, milj. euroa	9,3	5,0	13,4	19,1
Venäjän toiminnot, milj. euroa	19,7	-0,3	24	-0,3
Segmentit yhteensä, milj. euroa	67,1	-8,5	76,7	11,3
Muut toiminnot, milj. euroa	-30,8	-80,8	-24,4	-15,2
Konserni yhteensä, milj. euroa	36,3	-89,3	52,3	-3,9
	2014 IFRS	2013 IFRS	2014 ilman kertaeriä	2013 ilman kertaeriä
Liikevoitto-% segmenteittäin				
Infrarakentaminen, %	2,8	-1,0	2,9	-0,6
Suomen talonrakentaminen, %	1,7	0,8	2,5	3,2
Venäjän toiminnot, %	10,1	-0,2	12,2	-0,2
Konserni yhteensä, %	1,8	-4,4	2,6	-0,2

Vuonna 2014 konsernin liikevoitto oli 36,3 milj. euroa (-89,3). Liikevoitto sisältää omaisuuserien arvonalentumiskirjauksia 9,6 milj. euroa (19,8) sekä asfalttikartellin vahingonkorvauksiin liittyvien varausten kasvua 6,4 milj. euroa (65,6). Liikevoitto ilman kertaeriä parani selvästi, ja oli 52,3 milj. euroa (-3,9). Valuuttakurssimuutosten vaikutus euromääräiseen liikevoittoon oli -5,0 milj. euroa vertailuvuoteen nähden, mikä johtui pääosin ruplan ulkoisen arvon heikentymisestä.

Kannattavuutta paransivat käynnissä olevat suuret infraprojektit Suomessa, kustannusrakenteen keventämistoimenpiteet sekä pitkä päällystyskausi kaikissa toimintamaissa. Venäjällä vahvaa tuloskehitystä

tuki vilkas asuntomyynti etenkin loppuvuonna ja kahden asuntokohteen valmistuminen vuoden toisella puoliskolla. Norjassa tulos saatiin käännettyä selvästi positiiviseksi mm. leikkaamalla hallinnollisia kuluja sekä lakkauttamalla kannattamattomia toimipisteitä ja liiketoimintoja. Suomen talonrakentamisessa tulos kehittyi myönteisesti vuoden ensimmäisellä puoliskolla, mutta loppuvuonna kannattavuutta heikensivät hidastunut asuntomyynti sekä yksittäisten projektien kateheikennykset. Pääkaupunkiseudulla talonrakentamisen tulos kehittyi selvästi muuta maata paremmin. Vuoden 2014 tulosta rasittivat organisaation uudistamiseen liittyvät kulut (noin 10 miljoonaa euroa).

Tilaukanta

Tilaukanta segmenteittäin, jatkuvat toiminnot	31.12.2014	31.12.2013	Muutos
Infrarakentaminen, milj. euroa	682,6	866,7	-184,1
Suomen talonrakentaminen, milj. euroa	687,1	544,3	142,8
Venäjän toiminnot, milj. euroa	86,4	322,2	-235,8
Konserni yhteensä, milj. euroa	1 456,1	1 733,2	-277,1
- josta myymätön osuus	188,7	346,5	-157,8

Konsernin tilaukanta vuoden 2014 lopussa laski 16 % edellisvuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna.

Merkittävimmät käynnissä olevat infraprojektit Suomessa olivat Tampereen rantatunneli, Oulun maanalainen pysäköintilaitos, kolmen Länsimetron aseman rakennustyöt sekä Espoon Turvesolmun eritasoliittymä. Infrarakentamisen tilaukanta laski kalliorakentaminen kaikissa Pohjoismaissa.

Suomen talonrakentamisessa tilaukanta kasvattivat suuret urakointihankkeet, kuten Eduskuntatalon ja Sibelius-Akatemian peruskorjaukset sekä elinkaarimallilla Pudasjärvelle rakennettava hirsikoulu.

Venäjällä tilaukannan lasku johtui kahden omaperusteisen asuntokohteen (yhteensä noin 550 asuntoa) valmistumisesta vuoden 2014 lopussa.

Tilaukannasta 47 % tuli talonrakentamisesta, 23 % päällystyksestä (sisältää teiden huolto- ja ylläpitotoiminnan, kiviainesliiketoiminnan ja maarakentamisen) 30 % infraprojekteista. Maittain tilaukannasta 70 % tuli Suomesta, 21 % Skandinavian maista, 6 % Venäjältä ja 3 % Baltian maista.

Tase ja rahoitus

Toimenpiteet taseen vahvistamiseksi

Lemminkäinen ilmoitti 14.5.2014 talotekniikkaliiketoimintansa myynnistä. Kokonaiskauppahinta oli 55,4 milj. euroa. Yhtiö kirjasi kaupasta 23,6 milj. euron myyntivoiton.

Vuonna 2014 Lemminkäinen sitoutui vahvistamaan tasettaan syyskuun 2015 loppuun mennessä 100 milj. eurolla. Osana ohjelmaa yhtiö toteutti vuoden

kolmannella neljänneksellä merkintäoikeusannin. Annilla kerättiin 29,3 milj. euron bruttovarat (27,3 milj. euron nettovarat). Tämän lisäksi yhtiö myy ydinliiketoimintaan kuulumattomia omaisuuseriä ja toimintoja 70 milj. eurolla. Vuoden 2014 lopussa myyntejä oli toteutettu yhteensä 21,5 milj. eurolla.

Hallitus esittää, että Lemminkäinen ei maksa osinkoa tilivuodelta 2014.

Tase, rahoitus ja rahavirta, IFRS	31.12.2014	31.12.2013	Muutos
Taseen tunnusluvut			
Omavaraisuusaste, % *	37,1	27,3	
Nettovelkaantumisaste, % **	51,8	100,8	
Sijoitetun pääoman tuotto, % ***	13,5	-9,4	
Sijoitettu pääoma, milj. euroa	760,3	731,7	28,6
Nettokäyttöpääoma, milj. euroa	362,6	325,1	37,5
Rahoitusasema ja likviditeetti			
Korollinen velka	347,8	407,6	-59,8
- josta pitkäaikaista velkaa	139,5	61,3	78,2
- josta lyhytaikaista velkaa	208,3	346,3	-138,0
Likvidit varat, milj. euroa	134,2	81,1	53,1
Korollinen nettovelka, milj. euroa	213,6	326,5	-112,9
Käyttämättömiä sitovia luottolimiittejä, milj. euroa	185,0	175,0	10,0
Käyttämättömiä tililimiittisopimuksia, milj. euroa	33,2	44,0	-10,8
Nettorahoituskulut, milj. euroa ****	37,9	26,8	11,1
Rahavirta			
Liiketoiminnan rahavirta, milj. euroa *****	-54,8	8,3	-63,1

* Omavaraisuusaste, mikäli hybridilaina käsiteltäisiin vieraana pääomana: 12/2014: 24,6 %, 9/2014 22,5 % ja 12/2013 21,5 %.

** Nettovelkaantumisaste, mikäli hybridilaina käsiteltäisiin vieraana pääomana: 12/2014: 128,4 %, 9/2014 125,5 % ja 12/2013 155,2 %.

*** Rullaava 12 kuukautta

**** Kumulatiivinen, vuoden alusta.

***** Vuoden 2014 rahavirta sisältää 60 milj. euroa maksettuja vahingonkorvauksia asfalttikartelliin liittyen.

Tilivuoden tase, rahoitus ja rahavirta

Taseen loppusumma 31.12.2014 oli 1 257,8 milj. euroa (1 342,7), josta oman pääoman määrä oli 412,5 milj. euroa (324,0). Omaa pääomaa vuonna 2014 kasvattivat 70 milj. euron hybridilaina ja noin 30 milj. euron merkintäoikeusanti. Nettokäyttöpääoman kasvuun vaikutti hidastunut asuntomyynti Suomessa. Samalla yhtiö on kuitenkin vapauttanut nettokäyttöpääomaa mm. tehostetun laskutuksen avulla. Vakavaraisuutta paransivat pääomarakenteen vahvistamiseen liittyvät toimenpiteet, liiketoimintojen myynnit sekä tuloksen paraneminen.

Korollinen velka vuoden lopussa oli 347,8 milj. euroa (407,6) ja korollinen nettovelka 213,6 milj. euroa (326,5). Likvidejä varoja kasvattivat talotekniikan myynti ja pääoman vahvistamiseksi suunnatut toimenpiteet. Yhtiön korollisesta velasta 127,1 milj. euroa (73,1) oli projektilainoja, 99,6 milj. euroa (59,9) joukkovelkakirjalainoja, 63,4 milj. euroa (150,2) yritystodistuksia, 50,2 milj. euroa (57,8) rahoitusleasingvelkoja, 5,6 milj. euroa (45,1) lainoja rahoituslaitoksilta ja muita velkoja sekä 2,0 milj. euroa (21,5) työeläkeyhtiölainoja. Korollisista veloista 41 % (32) oli sidottu kiinteään korkoon.

Nettorahoituskulut kasvoivat tammi–joulukuussa ja olivat 37,9 milj. euroa (26,8), eli 1,9 % (1,3) liikevaihdosta. Rahoituskulujen kasvu johtuu noin 7 milj. euron alaskirjatuista lainasaamisista Lemcon Networksin liiketoimintamyyniin liittyen, uudelleen neuvotteluista luottolimiiteistä, ruplan kasvaneista valuuttasuojauksustannuksista sekä korkojohdannaisten arvostuksesta. Hybridilainojen korkokuluja ei kirjata tuloslaskelman rahoituskuluihin, vaan niiden vaikutus näkyy osakekohtaisessa tuloksessa sekä omassa pääomassa.

Liiketoiminnan rahavirta tammi–joulukuussa oli -54,8 milj. euroa (8,3). Katsauskauden rahavirtaan sisältyy 60 milj. euroa maksettuja vahingonkorvauksia asfalttikartelliin liittyen.

Tilinpäätös › Hallituksen toimintakertomus › Liiketoimintasegmentit

Liiketoimintasegmentit

Raportointirakenteen muutokset vuonna 2014 ja 2015

Lemminkäinen muutti raportointirakennettaan 1.8.2014. Raportoitavia liiketoimintasegmenttejä oli kolme: Infrarakentaminen, Suomen talonrakentaminen ja Venäjän toiminnot. Aiempi Skandinavian liiketoimintasegmentti integroitiin Infrarakentamisen-liiketoimintasegmenttiin. Venäjän toiminnot sisältävät sekä talonrakentamisen että infrarakentamisen liiketoiminnot.

Vuoden 2015 alusta infrarakentaminen-liiketoimintasegmentti on jaettu kahdeksi: Päällystys- ja kiviaines- ja maarakennusliiketoiminta siirtyvät uuteen päällystys-segmenttiin. Pohja-, insinööri- ja kalliorakentaminen muodostavat uuden infraprojektit-segmentin. Raportoitavat liiketoimintasegmentit 1.1.2015 alkaen ovat: päällystys, infraprojektit, Suomen talonrakentaminen ja Venäjän toiminnot. Ruotsin talonrakentamisen liiketoiminta raportoidaan osana konsernin muita toimintoja.

Infrarakentaminen

Toimintaympäristö

Suomessa infrarakentamista vähensi vuonna 2014 talonrakentamisen heikko kehitys sekä väylien kunnossapidon määrärahojen leikkaaminen valtion budjetissa. Maanalainen infrarakentaminen pysyi vilkkaana etenkin kasvukeskuksissa. Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa teiden rakentamis- ja perusparannusurakat ylläpitävät erityisesti päällystyksen kysyntää. Lisäksi maiden hallitukset investoivat infraverkoston kehittämiseen ja teiden kunnossapitoon. Baltian maissa infrarakentamisen markkinatilanne oli pääosin vakaa. Leuto talvi pidensi päällystyskautta kaikissa Lemminkäisen toimintamaissa.

Avainluvut	2014 IFRS	2013 IFRS	2014 ilman kertaeriä	2013 ilman kertaeriä
Liikevaihto, milj. euroa	1 339,0	1 279,2	1 339,0	1 279,2
Liikevoitto, milj. euroa	38,0	-13,1	39,2	-7,4
%:a liikevaihdosta	2,8	-1,0	2,9	-0,6
Tilaukset kauden lopussa, milj. euroa	682,6	866,7	682,6	866,7

Tammi–joulukuun liikevaihto oli 1 339,0 milj. euroa (1 279,2) ja liikevoitto 38,0 milj. euroa (-13,1). Liikevoitto sisältää 1,2 milj. euron arvonalentumiskirjauksen (5,7). Liikevoitto ilman kertaeriä oli 39,2 milj. euroa (-7,4). Valuuttakurssimuutosten vaikutus euromääräiseen liikevaihtoon oli -33,2 milj. euroa ja liikevoittoon -0,7 milj. euroa vertailuvuoteen nähden.

Liikevaihdosta 41 % tuli Suomesta, 49 % Skandinaviasta ja 10 % Baltian maista. Liiketoiminnoittain liikevaihdosta 68 % tuli päällystyksestä (sisältää teiden huolto- ja ylläpitotoiminnan, kiviainestoiminnan ja maarakentamisen), 21 % projektiliiketoiminnasta ja 11 % Ruotsin talonrakentamisesta.

Suomessa infrarakentamisen kannattavuutta paransivat suuret infraprojektit sekä päällystys- ja kiviainesliiketoiminta. Norjassa tulos saatiin käännettyä selvästi positiiviseksi mm. leikkaamalla hallinnollisia kuluja sekä lakkauttamalla kannattamattomia toimipisteitä ja liiketoimintoja. Päällystyksen projektinhallintaa ja tarjousprosessia on myös tehostettu. Tilivuoden tulos sisältää noin 3 milj. euron tappion saamatta jääneistä maksusuorituksista yhtiön asiakkaan, Lapland Goldminers Oy:n ajaututtua konkurssiin.

Infrarakentamisen tilauskanta vuoden lopussa oli edellisvuotta pienempi; 682,6 milj. euroa (866,7). Tilauskannasta 67 % kohdistuu vuodelle 2015. Eniten tilauskanta laski Suomen ja Ruotsin kalliorakentamisessa.

Suomen talonrakentaminen

Toimintaympäristö

Talonrakentamisen markkinatilanne ei piristynyt vuonna 2014. Rakentamista kannatteli vakaana pysynyt korjausrakentaminen. Uusia asuntoja aloitettiin vain noin 25 000 (28 000), eikä määrän odoteta kasvavan vuonna 2015. Asuntokauppa hidastui etenkin vuoden toisella puoliskolla, kun kuluttajakysyntää heikensivät taloudellinen epävarmuus ja vanhojen asuntojen pidentyneet myyntiajat. Toimitilarakentaminen oli vähäistä etenkin pääkaupunkiseudun ulkopuolella. Vuonna 2015 talonrakentamisen markkinatilanteen arvioidaan pysyvän vuoden 2014 kaltaisena.

Avainluvut	2014 IFRS	2013 IFRS	2014 ilman kertaeriä	2013 ilman kertaeriä
Liikevaihto, milj. euroa	539,0	592,9	539,0	592,9
Liikevoitto, milj. euroa	9,3	5,0	13,4	19,1
%:a liikevaihdosta	1,7	0,8	2,5	3,2
Tilauskanta kauden lopussa, milj. euroa	687,1	544,3	687,1	544,3

Tammi–joulukuun liikevaihto oli 539,0 milj. euroa (592,9) ja liikevoitto 9,3 milj. euroa (5,0). Liikevoitto sisältää arvonalentumiskirjauksia 4,1 milj. euroa (14,1). Liikevoitto ilman kertaeriä oli 13,4 milj. euroa (19,1). Segmentin tulosta paransivat pääkaupunkiseudun asunto- ja toimitilahankkeet. Kannattavuutta heikensi hidastunut asuntomyynti sekä yksittäiset projektien epäonnistumiset, kuten vanhan työyhteisöliittymän noin 4 milj. euron kateheikennys.

Asuntokauppa hiljeni vuoden 2014 toisella vuosipuoliskolla, ja asuntovarausten peruutuksia tuli aiempaa enemmän. Markkinan hiipumisesta johtuen kuluttajille suunnattuja omaperusteisia asuntoja aloitettiin vuonna 2014 hieman edellisvuotta vähemmän. Kuluttajakysynnän laskua paikkasi kasvanut sijoittajamyynti. Valmiiden myymättömien asuntojen määrä kaksinkertaistui, ja oli vuoden lopussa oli 336 asuntoa (164).

Talonrakentamisen tilauskanta oli 687,1 milj. euroa (544,3), josta 58 % kohdistuu vuodelle 2015. Tilauskantaa kasvattivat suuret urakointihankkeet, kuten Eduskuntatalon ja Sibelius-Akatemian peruskorjaukset sekä elinkaarimallilla Pudasjärvelle rakennettava hirsikoulu.

Lemminkäisen asuntotuotanto (omaperusteinen ja neuvottelu-urakointi)	1–12/2014	1–12/2013	Muutos
Aloitukset, kpl	1 410	1 191	219
- joista omaperusteisia, kpl	979	1 058	-79
Valmistuneet, kpl	1 363	1 145	218
- joista omaperusteisia, kpl	1 088	875	213
Myydyt, kpl	1 280	1 183	97
- joista omaperusteisia, kpl	849	1 050	-201
Sijoittajamyynnin osuus, %	47		
Rakenteilla 31.12., kpl	1 362	1 211	151
- joista myymättömiä, kpl	522	557	-35
Valmiit myymättömät 31.12., kpl	336	164	172
Tonttivarannon tasearvo 31.12., milj. euroa	105	109	-4
Kilpailu-urakoidut aloitukset, kpl	244	159	85

Venäjän toiminnot

Toimintaympäristö

Venäjällä talouden epävarmuus ja ruplan raju heikentyminen vuonna 2014 nostivat asuntolainojen korkoja ja pankit tiukensivat monin paikoin lainanantoehtojaan. Taloudellinen ja poliittinen epävarmuus ei kuitenkaan vähentänyt asuntojen kuluttajakysyntää ns. comfort-luokassa, jossa iso osa asuntokaupoista rahoitetaan omilla varoilla. Etenkin vuoden viimeisellä neljänneksellä asuntokauppa kävi vilkkaana. Infrarakentamisessa valtion rahoittamia teiden peruserustushankkeita käynnistettiin runsaasti etenkin Moskovasta lähtevillä tieosuuksilla. Vuoden 2015 näkymät pysyvät epävarmoina. Öljyn hinnan lasku hidastaa maan talouskasvua ja yhdessä Venäjän rahoitusmarkkinoiden rajallisuuden kanssa se heikentää rakentamisen yleistä markkinatilannetta. Asuntolainakorkojen nousu ja keskiluokan laskenut ostovoima saattavat heikentää asuntojen kysyntää kuluvana vuonna.

Avainluvut	2014 IFRS	2013 IFRS	2014 ilman kertaeriä	2013 ilman kertaeriä
Liikevaihto, milj. euroa	196,1	164,5	196,1	164,5
Liikevoitto, milj. euroa	19,7	-0,3	24,0	-0,3
%:a liikevaihdosta	10,1	-0,2	12,2	-0,2
Tilaukanta kauden lopussa, milj. euroa	86,4	322,2	86,4	322,2

Tammi–joulukuun liikevaihto oli 196,1 milj. euroa (164,5) ja liikevoitto 19,7 milj. euroa (-0,3). Liikevoitto sisältää 4,3 milj. euron arvonalentumiskirjauksen, joka liittyi vuonna 2010 valmistuneeseen omaperusteiseen asuntokohteeseen. Liikevoitto ilman kertaeriä oli 24,0 milj. euroa (-0,3). Valuuttakurssimuutosten vaikutus euromääräiseen liikevaihtoon oli -40,0 milj. euroa ja liikevoittoon -4,3 milj. euroa vertailuvuoteen nähden. Segmentin liikevaihdosta 48 % tuli omaperusteisesta asuntorakentamisesta, 25 % infrarakentamisesta ja 27 % talonrakentamisen urakatuotannosta.

Vuoden 2014 kannattavuutta paransi omaperusteinen asuntotuotanto, käynnissä olevien urakoiden kateparannukset sekä kannattavat teiden ja siltojen erikoispäällysteurakat. Asuntokauppa kiihtyi vuoden loppua kohden, ja asuntojen ruplamääräinen hintataso nousi. Vuoden toisella puoliskolla Lemminkäisellä valmistui Pietarissa kaksi omaperusteista asuntokohtetta, jotka sisälsivät yhteensä 545 asuntoa sekä yksittäisiä toimitiloja ja pysäköintipaikkoja. Valmistuneista kohteista oli vuoden lopussa myyty ja tuloutettu kaikkiaan 446 asuntoa. Tilivuoden päättyessä Lemminkäisellä oli rakenteilla yksi omaperusteinen asuntokohte (418 asuntoa), jonka yhtiö arvioi valmistuvan vuoden 2015 lopussa. Talonrakentamisen urakoinnin ja infrarakentamisen tulokset kehittyivät vuonna 2014 myönteisesti, mutta talotekniikan alarajasta yhtiö kirjasi noin miljoonan euron tappion. Venäjälle sitoutuneen pääoman määrä katsauskauden lopussa oli 61,9 milj. euroa (85,6).

Tilaukanta oli vuoden lopussa 86,4 milj. euroa (322,2). Tilaukanta laski kahden omaperusteisen asuntokohteen valmistumiset vuoden toisella puoliskolla ja vähentynyt urakointi.

Omaperusteinen asuntotuotanto, Venäjä	1-12/2014	1-12/2013	Muutos
Aloitukset, kpl	0	757	-757
Valmistuneet, kpl	545	222	323
Myydyt, kpl	520	165	355
Rakenteilla 31.12., kpl	418	963	-545
- joista myymättömiä, kpl	283	808	-525
Valmiit myynnissä 31.12., kpl	139	134	5

Tilinpäätös > Hallituksen toimintakertomus > Investoinnit

Investoinnit

Vuoden 2014 bruttoinvestoinnit olivat 30,0 milj. euroa (71,2), mikä oli 1,5 % (3,5) yhtiön liikevaihdosta. Investoinnit olivat pääosin infrarakentamisen korvausinvestointeja. Vertailuvuoden investointeja kasvattivat yritysostot. Yhtiön investointeihin liittyvän päätöksenteon kriteerejä on tiukennettu ja seurantaprosesseja tehostettu.

Henkilöstö

Lemminkäisen palveluksessa oli tilikauden lopussa 4 748 henkilöä (5 526) eli 778 henkilöä vähemmän kuin vuotta aiemmin. Henkilöstöstä 2 070 (2 439) oli toimihenkilöitä ja 2 678 (3 087) oli työntekijöitä. Toimihenkilöiden määrä väheni vuoden aikana 369 henkilöllä (-15 %) ja työntekijöiden määrä vastaavasti 409 henkilöllä (-13 %).

Henkilöstömäärää on vähentänyt vuosien 2013 ja 2014 aikana käydyt kahdet henkilöstön vähentämistä koskevat neuvottelut ja muut vastaavat toimenpiteet Lemminkäisen eri toimintamaissa. Vuonna 2013 käytyjen neuvottelujen tulokset näkyvät täysimääräisinä henkilömäärissä. Vuoden 2014 aikana käytyihin neuvotteluihin liittyvät vähennykset ovat pääosin toteutettu.

Henkilöstö liiketoimintasegmenteittäin, jatkuvat toiminnot	31.12.2014	31.12.2013	Muutos
Infrarakentaminen, hlöä	2 925	3 266	-341
Suomen talonrakentaminen, hlöä	1 038	1 224	-186
Venäjän toiminnot, hlöä	635	755	-120
Emoyhtiö, hlöä	150	281	-131
Konserni yhteensä, hlöä	4 748	5 526	-778

Henkilöstö maittain, jatkuvat toiminnot	31.12.2014	31.12.2013	Muutos
Suomi, hlöä	2 315	2 726	-411
Ruotsi, Norja, Tanska, hlöä	1 155	1 256	-101
Baltian maat, hlöä	642	738	-96
Venäjä, hlöä	635	755	-120
Muut maat, hlöä	1	51	-50
Konserni yhteensä, hlöä	4 748	5 526	-778

Tilinpäätös > Hallituksen toimintakertomus > Muutoksia organisaatiorakenteessa

Muutokset johtoryhmässä

Lemminkäisen johtoryhmän kokoonpano muuttui merkittävästi vuoden 2014 aikana. Vuoden alussa johtoryhmän kokoonpano oli: Timo Kohtamäki, konsernin toimitusjohtaja; Robert Öhman, talous- ja rahoitusjohtaja; Casimir Lindholm, Suomen talonrakentaminen -liiketoimintasegmentin johtaja; Harri Kailasalo, infrarakentaminen, Suomi ja Baltian maat -liiketoimintasegmentin johtaja; Marcus Karsten, talotekniikka-liiketoimintasegmentin johtaja; Timo Vikström, Skandinavia-liiketoimintasegmentin johtaja; Maaret Heiskari, Venäjän toiminnot -liiketoimintasegmentin johtaja; Tiina Mikander, strategijahtaja; Tiina Mellas, henkilöstöjohtaja sekä Jouni Pekonen, hankintajohtaja.

Toimitusjohtaja Timo Kohtamäki jätti yhtiön 2.4.2014, ja talous- ja rahoitusjohtaja Robert Öhman jätti yhtiön 7.4.2014. Talotekniikka-liiketoimintasegmentin myynnin yhteydessä Marcus Karsten jätti yhtiön 13.6.2014. Jouni Pekonen jätti yhtiön 9.6.2014 ja Tiina Mellas

19.6.2014. Strategia uudistuksen yhteydessä 30.7.2014 Timo Vikström jätti yhtiön. Tiina Mikander jätti yhtiön 1.11.2014.

Tilivuoden 2015 käynnistyessä Lemminkäisen johtoryhmän kokoonpano oli (nimitetty tehtävään): Casimir Lindholm, konsernin toimitusjohtaja (1.8.2014); Ilkka Salonen, talous- ja rahoitusjohtaja (11.6.2014); Harri Kailasalo, infraprojektin liiketoimintasegmentin johtaja; Robert Blumberg, päällystys-liiketoimintasegmentin johtaja (1.1.2015), Pauli Mäkelä, Suomen talonrakentaminen -liiketoimintasegmentin johtaja (1.11.2014); Maaret Heiskari, Venäjän toiminnot -liiketoimintasegmentin johtaja sekä Tania Jarret, henkilöstöjohtaja (1.11.2014).

Lemminkäisen väliaikaisena toimitusjohtajana toimi 3.4.–31.7.2014 välisenä aikana konsernin hallituksen puheenjohtaja Berndt Brunow.

Työturvallisuus ja ympäristö

Lemminkäisen työturvallisuustoimenpiteiden tavoitteena on luoda turvallinen työympäristö kaikille työntekijöille ja alihankkijoille. Lemminkäinen on sitoutunut Rakennusteollisuus RT ry:n yhteisiin työturvallisuusperiaatteisiin, joiden tavoitteena on vauhdittaa rakennusalan etenemistä kohti Nolla tapaturmaa - päämäärää.

Vuonna 2014 yhtiö jatkoi turvallisuustyön pelisääntöjen yhtenäistämistä kaikissa toimintamaissaan. Lisäksi alirakentajien tapaturmataajuus lisättiin yhtiön turvallisuustilastoihin.

Lemminkäinen pienentää toimintansa ympäristövaikutuksia mm. kuluttamalla luonnonvaroja mahdollisimman säästeliäästi ja käyttämällä kierrätysmateriaaleja

tuotannossaan. Yhtiö panostaa luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen kehittämällä jälkihoitotoimenpiteitä kiviainesalueilleen. Yhtiö kehittää tuotantotekniikkaansa vähentääkseen energiankulutustaan ja ympäristövaikutuksiaan.

Lemminkäinen mittaa konsernitasolla energiankulutukseensa liittyviä lukuja sekä omien tuotantolaitostensa ympäristövaikutuksia Suomessa. Jokainen liiketoimintasegmentti seuraa oman liiketoimintansa kannalta olennaisia mittareita.

Lemminkäisen työturvallisuus- ja ympäristöasioista kerrotaan tarkemmin yhtiön vuosikertomuksessa ja verkkosivuilla.

Tutkimus- ja kehitystoiminta

Lemminkäisen kehitystoiminnan painopistealueet ovat tietotekniikan hyödyntäminen rakentamisessa, ympäristö- ja energiatehokkuus sekä palvelukehitys. Näiden lisäksi yhtiö on käynnistänyt erilaisia kehitystoimenpiteitä operatiivisen tehokkuuden parantamiseksi.

Konsernin segmentit vastaavat omasta tutkimus- ja kehitystoiminnastaan, missä keskitytään esimerkiksi

liiketoiminnan tehokkuuden kehittämiseen sekä laadun varmistamiseen. Lemminkäisen Keskuslaboratorio tekee infrarakentamisen tutkimus- ja kehitystyötä. Yhtiön tavoitteena on jatkuvasti lisätä esimerkiksi matalalämpö- ja kierrätysasfalttien osuutta tuotannossaan. Vuonna 2014 kuluksi kirjatut konsernin tutkimus- ja kehittämisenot olivat noin 0,5 % (0,6) liikevaihdosta.

Osakkeet

Yhtiöllä on yksi osakesarja. Kukin osake oikeuttaa yhteen ääneen yhtiökokouksessa ja samansuuruiseen osinkoon. Lemminkäisen osakepääoma on 34 042 500 euroa, ja osakkeiden lukumäärä tilivuoden lopussa oli 23 219 900 kappaletta. Lemminkäinen toteutti vuonna 2014 merkintäoikeusannin, joka kasvatti osakkeiden lukumäärää 3 569 724 osakkeella. Tarjottavien osakkeiden merkintahinta oli 8,20 euroa osakkeelta, ja annilla yhtiö keräsi noin 29,3 milj. euron bruttovarat (27,3 milj. euron nettovarat).

Kaupankäynti osakkeilla

Lemminkäisen kaikkien osakkeiden markkina-arvo tilikauden lopussa oli 220,9 milj. euroa (298,2). Lemminkäinen Oyj:n osakkeen kurssi tilikauden alussa NASDAQ OMX Helsinki Oy:ssä oli 15,20 euroa (14,28) ja

lopussa 9,52 euroa (15,20). NASDAQ OMX Helsinki Oy:n lisäksi Lemminkäisen osakkeella käydään kauppaa myös vaihtoehtoisilla markkinapaikoilla. Osakkeiden kokonaisvaihto tilikauden aikana oli yhteensä 1 268 320 kappaletta (2 076 080), josta 14 % (15) tuli vaihtoehtoisilta markkinapaikoilta. (Lähde: [Fidessa Fragmentation Index](#))

Omat osakkeet

Lemminkäisellä oli katsauskauden päättyessä hallussaan 16 687 omaa osaketta.

Osakkeenomistajat

Yhtiöllä oli katsauskauden päättyessä 4 532 osakkeenomistajaa (4 705). Hallintarekisteröityjen ja ulkomaalaisten omistajien osuus Lemminkäinen Oyj:n kaikista osakkeista ja äänimäärästä oli 13 prosenttia (13). Yhtiön omistusosuuksien jakautuminen sektori- ja suuruusluokittain, suurimmat osakkeenomistajat sekä johtoryhmän ja hallituksen osakeomistukset löytyvät yhtiön verkkosivuilta osoitteesta

www.lemminkainen.fi/Sijoittajat/Omistajat.

Osakassopimukset

Yhtiön tiedossa ei ole sellaisia osakkaiden välisiä sopimuksia, joilla olisi merkitystä omistuksen tai äänivallan käyttämiselle yhtiökokouksissa.

Liputusilmoitukset

Vuonna 2014 (22.8.2014) yhtiö otti vastaan yhden liputusilmoituksen. Noora Forsténin omistus Lemminkäinen Oyj:n osakkeista ja äänimäärästä väheni 1 966 073 osakkeesta eli 10,0 prosentista yhtiön osakkeista 1 866 073 osakkeeseen eli 9,5 prosenttiin yhtiön osakkeista ja alitti 10 prosentin osuuden Lemminkäinen Oyj:n osakkeista ja äänimäärästä.

Yhtiökokouksen päätökset ja hallinto

9.4.2014 pidetty Lemminkäinen Oyj:n yhtiökokous vahvisti yhtiön tilinpäätöksen vuodelta 2013 ja myönsi hallituksen jäsenille ja toimitusjohtajalle vastuuvapauden. Yhtiökokous päätti hallituksen ehdotuksen mukaisesti, että 31.12.2013 päättyneeltä tilikaudelta ei jaeta osinkoa.

Yhtiökokous päätti valtuuttaa hallituksen päättämään omien osakkeiden hankkimisesta. Hallitus voi valtuutuksen perusteella päättää enintään 1 000 000 oman osakkeen hankkimisesta. Valtuutus on voimassa 18 kuukautta yhtiökokouksen päätöksestä lukien.

Lisäksi yhtiökokous päätti valtuuttaa hallituksen päättämään osakeannista ja/tai osakeyhtiölain 10 luvun 1 §:n tarkoittamien osakkeisiin oikeuttavien erityisten oikeuksien antamisesta yhdessä tai useammassa erässä, joko maksua vastaan tai maksutta. Annettavien osakkeiden määrä, mukaan lukien erityisten oikeuksien perusteella saatavat osakkeet, voi olla enintään 3 900 000 osaketta. Hallitus voi päättää antaa joko uusia osakkeita tai yhtiön hallussa mahdollisesti olevia omia osakkeita. Valtuutus on voimassa 18 kuukautta yhtiökokouksen päätöksestä lukien.

Yhtiökokous vahvisti hallituksen jäsenten lukumääräksi kuusi. Hallituksen jäseniksi valittiin Berndt Brunow, Noora Forstén, Finn Johnsson, Juhani Mäkinen, Kristina Pentti-von Walzel ja Heikki Rätty. Yhtiön tilintarkastajaksi valittiin KHT Yhteisö PricewaterhouseCoopers Oy. Lemminkäinen Oyj:n hallitus on pitänyt järjestäytymiskokouksen 9.4.2014. Kokouksessa valittiin uudelleen hallituksen puheenjohtajaksi Berndt Brunow ja varapuheenjohtajaksi Juhani Mäkinen. Hallitus valitsi keskuudestaan tarkastusvaliokunnan puheenjohtajaksi Heikki Rädyn ja jäseniksi Juhani Mäkisen ja Kristina Pentti-von Walzelin. Nimitysvaliokunnan puheenjohtajaksi valittiin Berndt Brunow ja jäseniksi Noora Forstén ja Kristina Pentti-von Walzel. HR-valiokunnan puheenjohtajaksi valittiin Berndt Brunow ja jäseniksi Noora Forstén ja Kristina Pentti-von Walzel.

Oikeudenkäynnit

Asfalttikartelliin liittyvät vahingonkorvaukset

Helsingin kärjäoikeus antoi 28.11.2013 päätöksensä asfalttikartelliin liittyvistä vahingonkorvauksista. Päätöksen mukaisesti Lemminkäinen kirjasi kuluksi noin 66 milj. euroa vuoden 2013 tulokseen. Tästä noin 60 milj. euroa koostui Lemminkäiselle yksin määrätystä vahingonkorvauksista, Lemminkäisen osuudesta sille ja muille asfalttialan yrityksille yhteisvastuullisesti määrätystä korvauksista sekä korvauksiin liittyvistä koroista ja oikeudenkäyntikuluista. Tämän summan yhtiö maksoi tammikuussa 2014.

Lemminkäinen on valittanut Helsingin hovioikeuteen kaikista niistä 35 kärjäoikeuden päätöksestä, joissa kantajien vaatimukset osittain hyväksyttiin. Yhtiön näkemyksen mukaan päätöksiin liittyy muun muassa oikeuskysymyksiä, jotka kärjäoikeus on ratkaissut aiemmasta oikeuskäytännöstä poikkeavalla tavalla. Näitä ovat esimerkiksi vanhentumiseen ja arvonalisäveroon liittyvät kysymykset. Suullinen pääkäsitely hovioikeudessa järjestetään vuoden 2015 aikana. Myös Suomen valtio ja 22 kuntaa ovat jättäneet valituksensa Helsingin hovioikeuteen.

Kärjäoikeuden marraskuussa 2013 ratkaisemien kanteiden lisäksi käsittelyn alkamista odottaa 21 vahingonkorvauskannetta Lemminkäistä ja muita asfalttialan yrityksiä vastaan. Näiden kanteiden pääomamäärä on yhteensä noin 26 miljoonaa euroa, joista Lemminkäinen on tehnyt yhteensä 12,3 miljoonan euron kuluvarauksen.

Lisätietoa asfalttikartellista ja siihen liittyvistä

Tilinpäätös › Hallituksen toimintakertomus › Riskit ja epävarmuustekijät

Riskit ja epävarmuustekijät

Lemminkäiselle riskienhallinta on olennainen osa liiketoimintaa. Riskienhallinnan tavoitteena on varmistaa strategisten ja operatiivisten tavoitteiden saavuttaminen parhaalla mahdollisella tuloksella, sekä turvata toiminta myös muuttuvissa olosuhteissa. Lemminkäisen riskienhallinta perustuu hallituksen hyväksymään riskienhallintapolitiikkaan.

Globaalin talouden ja rahoitusmarkkinoiden epävarmuus saattaa vaikuttaa haitallisesti Lemminkäisen toimintaan, tulokseen, taloudelliseen asemaan ja pääoman lähteisiin. Etenkin Suomessa Lemminkäisen liiketoiminta on riippuvainen uudisrakentamisen syklistä. Yhtiö hallinnoi riskiä rakenteellisesti hajauttamalla liiketoimintaansa Skandinaviaan, Baltian maihin ja Venäjälle. Käynnissä olevat muutokset johdossa ja organisaatiossa

vahingonkorvauksista sekä aiheeseen liittyvästä tiedottamisesta löytyy yhtiön verkkosivuilta osoitteessa <http://www.lemminkainen.fi/Lemminkainen/Sijoittajat/Lemminkainen-sijoituskohteena/Asfalttikartelliasia/>.

Kierrätysasfaltin käyttömääriin liittyvät kiintiöt

Syyttäjä on 7.12.2014 päättänyt nostaa syytteen Lemminkäistä ja sen kahta työntekijää vastaan ympäristörikkomuksesta, joka liittyy yhtiön Sammonmäen asfalttiaseman ympäristöluissa määritettyihin kiintiöihin kierrätysasfaltin käyttömääristä asfalttimassan tuotannossa. Syyttäjä vaatii Lemminkäiseltä rikosyhödyn menettämisenä 3,4 milj. euroa sekä yhteisösakkona vähintään 120 000 euroa.

Lemminkäinen ja sen työntekijät katsovat olevansa syyttömiä esitettyihin syytteisiin. Kyseessä on ympäristöluvan lupamääräyksen tulkinta. Kierrätysasfaltin murskaaminen uuden asfaltin raaka-aineeksi on ympäristöä säästävä käytäntö. Se pienentää tuotannon ympäristöhaittoja verrattuna neitseellisistä raaka-aineista valmistettuun asfalttiin. Laadultaan kierrätysasfalttia sisältävä asfalttimassa on yhtä hyvää kuin neitseellisistä raaka-aineista tehty asfalttimassa.

Asian käsittely alkanee Tuusulan kärjäoikeudessa keväällä 2015.

saattavat kuitenkin vaikuttaa yhtiön kykyyn toteuttaa strategiaansa muuttuvassa toimintaympäristössä.

Venäjällä heikentynyt taloustilanne, pitkittynyt poliittinen epävarmuus tai EU:n ja Venäjän välisten pakotteiden merkittävä kärjistyminen voi pahimmillaan johtaa asuntomyyntin seisahtumiseen, Lemminkäisille epäsuotuisiin muutoksiin inframarkkinoilla ja/tai käynnissä olevien hankkeiden keskeyttäisiin tai irtautumisiin niistä. Lisäksi Venäjällä poliittinen kulttuuri, maan lainsäädäntö, sen tulkinta ja viranomaiskäytännöt verrattuna Suomeen sekä oikeusjärjestelmän, hallintomenettelyjen ja lainvalvonnan mekanismien tulkinnan epävarmuus ja muutokset voivat aiheuttaa Lemminkäiselle merkittäviä riskejä. Riskiä hallitakseen Lemminkäinen on tehostanut asuntomyyntiään.

Lemminkäisen liiketoiminnan tulos riippuu pitkälti onnistuneesta sopimus- ja projektihallinnasta, johon sisältyy esimerkiksi projektin oikea hinnoittelu, resurssien järkevä käyttö, huolellinen suunnittelu ja aikataulutus, kyky hankkia raaka-aineet kilpailukykyiseen hintaan, kustannusten hallinta, asianmukainen muutosten hallinta sekä tehokas ja oikea-aikainen korvausvaateiden käsittely. Yhtiö kehittää jatkuvasti sopimusaamistaan sekä projektihallintakäytäntöjään tarjous- ja toteutusvaiheessa. Projektiseurannan järjestelmiä ja ohjauksalleja uusitaan, ja työntekijöiden osaamisen kehittämiseen on kiinnitetty aiempaa enemmän huomiota.

Omaperusteisiin asunto- ja toimitilarakennusprojekteihin liittyy myynti- ja hintariskejä, sillä näissä hankkeissa Lemminkäinen vastaa koko toteutuksesta tonttien hankinnasta alkaen. Yhtiön tavoitteena on hallita ja seurata aktiivisesti riskiä, joka liittyy valmiiden myymättömien asuntojen ja muiden omaisuuserien sitomaan pääomaan. Lemminkäinen huomioi markkinamuutokset ja -riskit arvioidessaan uusien omaperusteisten kohteiden aloituksia. Yhtiö aloittaa uusia asuntokohteita vain, jos kohteilla on riittävän korkea varausaste. Vaadittu varausaste vaihtelee alueittain. Valmiiden myymättömien asuntojen määrä pyritään pitämään mahdollisimman pienenä. Omaperusteiset toimitilakohteet myydään tavallisesti kiinteistösijoittajille rakennusprojektin alkuvaiheessa, mikä pienentää niihin liittyvää myyntiriskiä.

Tilinpäätös › Hallituksen toimintakertomus › Näkymät

Näkymät

Suomessa uudisrakentamisen näkymät ovat edelleen heikot, ja rakentamista ylläpitävät suhdanteista vähemmän riippuvaiset korjausrakentamisen hankkeet. Asuntojen kuluttajakauppaa hidastaa talouden yleinen epävarmuus ja vanhojen asuntojen pidentyneet myyntiajat. Jatkuva kaupungistuminen vaikuttaa monin tavoin asuntomarkkinoihin ja kysynnän painopiste on pienissä kerrostaloasunnoissa kasvukeskuksissa. Myös vähäiset toimitilahankkeet keskittyvät kasvukeskuksiin ja erityisesti pääkaupunkiseudulle.

Infrarakentamisen näkymät saivat hieman nostetta viime kesänä käytyjen minihallitusneuvotteluiden jälkeen, joskin näiden panostusten hyödyt realisoituvat kunnolla vasta vuodesta 2016 alkaen. Neuvottelujen tuloksena hallitus sitoutui edistämään merkittäviä liikennehankkeita, kuten Länsimetroa, Pisara-rataa sekä Tampereen kaupunkiraitiotietä. Infrarakentamisen näkymiä painavat talonrakentamisen heikko kehitys sekä väylien kunnossapidon määrärahojen leikkaaminen valtion budjetissa.

Raaka-aineiden hinnanvaihtelulla voi olla tulosvaikutuksia. Lemminkäisen suurin yksittäinen hankittava raaka-aine on bitumi, jonka hinta riippuu öljyn maailmanmarkkinahinnasta. Lemminkäinen hallinnoi bitumin hintariskiä sopimusehdoilla ja öljyjohdannaisilla. Tämän lisäksi, yllättävät muutokset säätilassa ja suhdannevaihtelut voivat aiheuttaa vaihtelua tulonmuodostukseen.

Lemminkäinen altistuu toiminnassaan rahoitusriskeille, kuten likvideetti-, korko-, valuuttakurssiriskeille sekä aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden arvonalentumiselle. Rahoitusriskien hallinta perustuu yhtiön rahoituspolitiikkaan, joka määrittää rahoitusriskien hallinnan ja rahoitustoimien toimintaperiaatteet ja vastuunjaot. Liiketoiminnan valuuttakurssiriskejä pyritään suojaamaan ensisijaisesti operatiivisin keinoin. Tarvittaessa transaktioriskejä suojataan valuuttalainojen ja -johdannaisten avulla. Yhtiö ei suojaa translaatoriskiä. Vuonna 2014 Lemminkäisen liikevaihdosta noin 40 % muodostui muissa toiminnallisissa valuutoissa kuin euroissa, joista keskeisimmät ovat Venäjän rupla sekä Norjan, Ruotsin ja Tanskan kruunut.

Lisätietoa Lemminkäisen riskeistä ja tarkempi kuvaus riskienhallinnasta löytyy yhtiön verkkosivuilta. Taloudellisista riskeistä on lisäksi annettu tarkempi selvitys vuositilinpäätöksen liitetiedoissa.

Norjassa, Ruotsissa ja Tanskassa ovat käynnissä valtion monivuotiset liikenneinfran kehityssuunnitelmat. Maat panostavat myös energiantuotannon uudistamiseen, ja kasvukeskusten ympärille on tulevana vuosina suunnitteilla mittavia tie- ja raidehankkeita. Lisäksi yksityinen sektori jatkaa investointeja infrarakentamiseen.

Venäjällä näkymät pysyvät epävarmoina. Öljyn hinnan lasku ja investointien puute hidastaa maan talouskasvua ja heikentää rakentamisen yleistä markkinatilannetta. Ruplan heikentyminen nostaa asuntolainojen korkoja, mikä saattaa vähentää myös ns. comfort-luokan asuntojen kysyntää lähitulevaisuudessa. Infrarakentamisessa on käynnissä ja suunnitteilla useita valtion rahoittamia tieverkoston laajennus- ja korjaustöitä eripuolilla maata. Öljyn hinnan lasku rajoittaa kuitenkin valtion rahoituskykyä, mikä saattaa vaikuttaa infrarakentamisen projekteihin ja niiden priorisointiin tulevana vuosina.

Baltian maissa infrarakentamisen määrän arvioidaan vuonna 2015 laskevan, mutta kääntyvän kasvuun jälleen vuonna 2016. Maihin on suunnitteilla useita teiden rakennus- ja perusparannushankkeita, joista monet EU-rahoitteisia. Myös Rail Baltica -rautatiehankkeen käynnistyminen piristäisi

infrarakentamisen markkinatilannetta kaikissa Baltian maissa.

Tilinpäätös › Hallituksen toimintakertomus › Hallituksen ehdotus voittovarojen käytöstä

Hallituksen ehdotus voittovarojen käytöstä

Emoyhtiö Lemminkäinen Oyj:n jakokelpoinen oma pääoma on 136 159 542,86 euroa, josta sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto on 90 580 653,68 EUR, voittovarot edellisiltä tilikausilta 47 951 259,89 euroa ja tilikauden tulos -2 372 370,71 euroa.

Lemminkäinen Oyj:n hallitus ehdottaa yhtiökokoukselle, että yhtiö ei jakaisi 31.12.2014 päättyneeltä tilikaudelta osinkoa, jolloin voittovarioihin jää 45 578 889,18 euroa.

Tilinpäätös › Hallituksen toimintakertomus › Ohjeistus vuodelle 2015

Ohjeistus vuodelle 2015

Lemminkäinen arvioi, että vuonna 2015 sen liikevaihto ei kasva vuoden 2014 tasosta (2 044,5 milj. euroa). Liikevoiton (IFRS) vuonna 2015 yhtiö odottaa paranevan vuoteen 2014 verrattuna (36,3 milj. euroa).

Helsingissä, 4. päivänä helmikuuta 2015

LEMMINKÄINEN OYJ
Hallitus

Tilinpäätös › Konsernitilinpäätös › Konsernin tuloslaskelma (IFRS)

Konsernin tuloslaskelma (IFRS)

1000 euroa	Liite			1.1.–31.12.2014	1.1.–31.12.2013
Liikevaihto	2	3	6	2 044 482	2 020 127
Liiketoiminnan muut tuotot			7	18 251	16 212
Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varastojen muutos				14 487	50 063
Valmistus omaan käyttöön				1 402	1 526
Aineiden ja palveluiden käyttö				1 477 516	1 545 771
Työsuhde-etuuksista aiheutuvat kulut	8	29	30 39	336 964	361 738
Poistot		2	9	43 164	44 642
Arvonalentumiset			9	1 270	
Liiketoiminnan muut kulut			10	183 951	225 654
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksista			11	497	562
Liikevoitto			2	36 255	-89 316
Rahoitustuotot			12	41 285	18 155
Rahoituskulut			12	79 194	44 928
Tulos ennen veroja				-1 654	-116 089
Tuloverot			13	-3 346	19 885
Tilikauden tulos jatkuvista toiminnoista				-5 000	-96 204
Lopetettujen toimintojen tulos			14	23 130	2 705
Tilikauden tulos				18 130	-93 498
Tilikauden tuloksen jakautuminen					
Emoyhtiön omistajille				18 165	-93 723
Määräysvallattomille omistajille				-35	225
Emoyhtiön omistajille kuuluvasta tuloksesta laskettu laimentamaton ja laimennusvaikutuksella oikaistu osakekohtainen tulos					
Jatkuvista toiminnoista			15	-0,68	-4,94
Lopetetusta toiminnoista			15	1,08	0,13
Tilikauden tuloksesta			15	0,40	-4,81

Tilinpäätös › Konsernitilinpäätös › Konsernin laaja tuloslaskelma (IFRS)

Konsernin laaja tuloslaskelma (IFRS)

1 000 euroa	Liite	1.1.–31.12.2014	1.1.–31.12.2013
Tilikauden tulos		18 130	-93 498
Erät, joita ei siirretä tulosvaikutteisiksi			
Etuuspohjaiset eläkevelvoitteet	16 27	-3	2 404
Erät, jotka saatetaan myöhemmin siirtää tulosvaikutteisiksi			
Muuntoerot	16 27	-18 559	-7 675
Rahavirran suojaus	16 27	59	378
Myytävissä olevien rahoitusvarojen käyvän arvon muutos	16 27		-15
Muut laajan tuloksen erät yhteensä		-18 504	-4 909
Tilikauden laaja tulos		-374	-98 407
Tilikauden laajan tuloksen jakautuminen			
Emoyhtiön omistajille		-339	-98 632
Määräysvallattomille omistajille		-35	225
Emoyhtiön omistajille kuuluvan laajan tuloksen jakautuminen			
Jatkuvat toiminnot		-23 469	-101 337
Lopetetut toiminnot		23 130	2 705

Tilinpäätös › Konsernitilinpäätös › Konsernin tase (IFRS)

Konsernin tase (IFRS)

1 000 euroa	Liite	31.12.2014	31.12.2013
VARAT			
Pitkäaikaiset varat			
Aineelliset hyödykkeet	18	181 217	201 111
Liikearvo	19	53 846	80 100
Muut aineettomat hyödykkeet	19	20 182	29 234
Osuudet osakkuus- ja yhteisyrityksissä	11	6 916	8 831
Myytavissä olevat rahoitusvarat	20	3 191	3 764
Laskennalliset verosaamiset	13	42 026	38 540
Muut pitkäaikaiset saamiset	21	546	904
		307 923	362 484
Lyhytaikaiset varat			
Vaihto-omaisuus	22	523 987	504 385
Myyntisaamiset ja muut saamiset	23	290 014	391 174
Tuloverosaamiset		1 656	3 529
Myytavissä olevat rahoitusvarat	24	25 118	30 010
Rahavarat	25	109 080	51 072
		949 854	980 170
VARAT YHTEENSÄ		1 257 777	1 342 654
OMA PÄÄOMA JA VELAT			
Emoyhtiön omistajille kuuluva oma pääoma			
Osakepääoma	27	34 043	34 043
Ylikurssirahasto	27	5 675	5 675
Suojausrahasto	27		-59
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	27	91 448	63 763
Oman pääoman ehtoinen laina	27	138 377	69 095
Muuntoerot		-21 702	-3 143
Edellisten tilikausien voitto		146 360	247 807
Tilikauden tulos		18 165	-93 723
		412 365	323 457
Määräysvallattomien omistajien osuus	11	143	582
Oma pääoma yhteensä		412 508	324 038
Pitkäaikaiset velat			
Korolliset velat	28	139 513	61 348
Laskennalliset verovelat	13	15 583	13 168
Eläkevelvoitteet	29	553	867
Varaukset	31	27 461	19 935
Muut pitkäaikaiset velat	32	793	3 033
		183 903	98 351
Lyhytaikaiset velat			
Korolliset velat	28	208 291	346 277
Varaukset	31	11 134	7 229
Ostovelat ja muut lyhytaikaiset velat	32	440 882	564 851
Tuloverovelat		1 059	1 906
		661 366	920 264
Velat yhteensä		845 269	1 018 615
OMA PÄÄOMA JA VELAT YHTEENSÄ		1 257 777	1 342 654

Tilinpäätös › Konsernitilinpäätös › Konsernin rahavirtalaskelma (IFRS)

Konsernin rahavirtalaskelma (IFRS)

1 000 euroa	Liite	1.1.–31.12.2014	1.1.–31.12.2013
Liiketoiminnan rahavirta (lopetetut toiminnot mukaan lukien)			
Tulos ennen veroja		21 554	-117 521
Oikaisut	35		
Poistot ja arvonalentumiset		44 684	45 329
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksista		-497	-562
Rahoitustuotot ja -kulut		37 900	26 669
Muut oikaisut		-37 609	-4 757
Rahavirta ennen käyttö pääoman muutosta		66 031	-50 842
Käyttö pääoman muutos			
Lyhytaikaisten liikesaamisten lisäys(-) / vähennys(+)		8 184	-54 459
Vaihto-omaisuuden lisäys(-) / vähennys(+)		-51 583	-18 589
Lyhytaikaisten velkojen lisäys(+)/ vähennys(-)		-52 459	156 225
Liiketoiminnan rahavirta ennen rahoituseriä ja veroja		-29 827	32 335
Maksetut korot		-23 624	-25 177
Maksetut muut rahoituskulut		-35 892	-18 346
Saadut osingot		615	361
Saadut korot		700	1 285
Saadut muut rahoitustuotot		34 942	16 304
Maksetut välittömät verot		-1 679	1 513
Liiketoiminnan rahavirta		-54 765	8 275
Investointien rahavirta (lopetetut toiminnot mukaan lukien)			
Investoinnit aineellisiin hyödykkeisiin		-23 732	-26 025
Aineellisten hyödykkeiden luovutustulot		15 279	15 814
Investoinnit aineettomiin hyödykkeisiin		-3 655	-15 563
Aineettomien hyödykkeiden luovutustulot		180	569
Investoinnit myytävissä oleviin rahoitusvaroihin		-93 795	-92 010
Luovutustulot myytävissä olevista rahoitusvaroista		99 996	124 587
Ostetut tytäryhtiöosakkeet vähennettynä osto hetken rahavaroilla		-2 760	-11 849
Myydyt tytäryhtiöosakkeet vähennettynä myynti hetken rahavaroilla		58 600	-2 265
Myydyt osakkuus- ja yhteisyritys osakkeet		393	
Investointien rahavirta		50 507	-6 742
Rahoituksen rahavirta (lopetetut toiminnot mukaan lukien)			
Pitkäaikaisten lainasaamisten lisäys(-) / vähennys(+)		-646	-185
Osakeanti		29 272	
Transaktiokulut osakeannista		-1 984	
Lyhytaikaisten lainojen nostot		199 729	490 682
Lyhytaikaisten lainojen takaisinmaksut		-303 631	-456 614
Pitkäaikaisten lainojen nostot		300 604	301 271
Pitkäaikaisten lainojen takaisinmaksut		-217 683	-291 437
Oman pääoman ehtoinen laina		69 283	
Rahoitusleasingvelkojen vähennys		-12 030	-14 678
Maksetut osingot		-143	-11 744
Rahoituksen rahavirta		62 771	17 296
Rahavarojen lisäys(+)/ vähennys(-)		58 513	18 829
Rahavarat tilikauden alussa		51 072	34 926
Rahavarojen muuntoero		-505	-2 683
Rahavarat tilikauden lopussa	25	109 080	51 072

Tilinpäätös › Konsernitilinpäätös › Laskelma konsernin oman pääoman muutoksista (IFRS)

Laskelma konsernin oman pääoman muutoksista (IFRS)

1000 euroa	Liite	Osake- pääoma	Yli- kurssi- rahasto	Suo- jaus- rahasto	Arvon- muutos- rahasto	Sijoitetun vapaan pääoman rahasto	Oman pää- oman ehtoisen laina	Muunto- erot	Kertyneet voitto- varat	Emo- yhtiön kuuluva pääoma	Määräys- vallat- tomien omistajien osuus	Oma pääoma yhteensä
Oma pääoma 1.1.2013		34 043	5 675	-436	15	63 607	69 095	4 532	264 861	441 391	373	441 764
Tilikauden tulos									-93 723	-93 723	225	-93 498
Erät, joita ei siirretä tulosvaikutteisiksi												
Eläkevelvoitteet	29								2 404	2 404		2 404
Erät, jotka saatetaan myöhemmin siirtää tulosvaikutteisiksi												
Muuntoerot	27							-7 675		-7 675		-7 675
Rahavirran suojaus	27			378						378		378
Myytävissä olevien rahoitusvarojen käyvän arvon muutos						-15				-15		-15
Tilikauden laaja tulos yhteensä				378	-15			-7 675	-91 319	-98 632	225	-98 407
Määräysvallattomien omistajien osuuksien hankinta									-270	-270		-270
Määräysvallattomien omistajien omistuksen muutos											-16	-16
Määräysvallattomien omistajien osakkeiden lunastusoptio									-535	-535		-535
Yhtiölle palautuneet osakkeet, määräys- vallattoman osuuden lunastus osakevaihdolla vuonna 2010									-800	-800		-800
Osakepalkkio- järjestelmät						156			-808	-651		-651
Oman pääoman ehtoisen lainan korot									-5 285	-5 285		-5 285
Osingonjako	17								-11 762	-11 762		-11 762
Liiketoimet omistajien kanssa yhteensä						156			-19 459	-19 303	-16	-19 318
Oma pääoma 31.12.2013		34 043	5 675	-59		63 763	69 095	-3 143	154 084	323 457	582	324 038

1000 euroa	Liite	Osake- pääoma	Yli- kurssi- rahasto	Suo- jau- rahasto	Arvon- muutos- rahasto	Sijoitetun vapaan pää- oman rahasto	Oman pää- oman ehtoinen laina	Muunto- erot	Kertyneet voitto- varat	Emo- yhtiön omistajille kuuluva pääoma	Määräys- vallat- tomien omistajien osuus	Oma pääoma yhteensä
Oma pääoma 1.1.2014		34 043	5 675	-59		63 763	69 095	-3 143	154 084	323 457	582	324 038
Tilikauden tulos									18 165	18 165	-35	18 130
Erät, joita ei siirretä tulosvaikutteisiksi												
Eläkevelvoitteet	29								-3	-3		-3
Erät, jotka saatetaan myöhemmin siirtää tulosvaikutteisiksi												
Muuntoerot	27							-18 559		-18 559		-18 559
Rahavirran suojaus	27			59						59		59
Tilikauden laaja tulos yhteensä				59				-18 559	18 161	-339	-35	-374
Määräysvallattomien omistajien osuuksien hankinta									163	163		163
Määräysvallattomien omistajien omistuksen muutos											-403	-403
Yhtiön palauttamat osakkeet, määräys- vallattoman osuuden lunastus osakevaihdolla vuonna 2010									424	424		424
Tuotot osakeannista	27					29 272				29 272		29 272
Transaktiokulut osakeannista	27					-1 587				-1 587		-1 587
Oman pääoman ehtoisen lainan korot									-8 307	-8 307		-8 307
Liiketoimet omistajien kanssa yhteensä						27 684			-7 720	19 964	-403	19 561
Oman pääoman ehtoinen laina	27						69 283			69 283		69 283
Oma pääoma 31.12.2014		34 043	5 675			91 448	138 377	-21 702	164 525	412 365	143	412 508

IFRS-konsernitilinpäätöksen laadintaperiaatteet 31.12.2014

Yhtiön perustiedot

Lemminkäinen Oyj on suomalainen, Suomen lakien mukaan perustettu julkinen osakeyhtiö, jonka kotipaikka on Helsinki. Rekisteröity osoite on Salmisaarenaukio 2, 00180 Helsinki. Lemminkäinen Oyj on konsernin emoyritys, ja se muodostaa yhdessä tytäryhtiöidensä kanssa Lemminkäinen-konsernin (myöhemmin "Konserni" tai "Yhtiö"). Konserni tuottaa talonrakentamisen sekä infrarakentamisen palveluita, ja se toimii lähinnä Suomessa ja muissa pohjoismaissa, sekä Venäjällä ja Baltiassa.

Laatimisperusta

Konsernitilinpäätös on laadittu kansainvälisten tilinpäätösstandardien (International Financial Reporting Standards, IFRS) mukaisesti, ja sitä laadittaessa on noudatettu 31.12.2014 voimassa olleita IAS- ja IFRS-standardeja sekä SIC- ja IFRIC-tulkintoja. Kansainvälisillä tilinpäätösstandardeilla tarkoitetaan Suomen kirjanpitolaissa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä EU:n asetuksessa (EY) N:o 1606/2002 säädetyn menettelyn mukaisesti EU:ssa sovellettaviksi hyväksytyt standardit ja niistä annettuja tulkintoja. Konsernitilinpäätöksen liitetiedot ovat myös suomalaisten, IFRS-standardeja täydentävien kirjanpito- ja yhteisölaainsäädännön mukaiset.

Konsernitilinpäätöstä laadittaessa johto on joutunut tekemään arvioita ja oletuksia sekä tekemään harkintaan perustuvia päätöksiä, jotka vaikuttava tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden soveltamiseen sekä raportoitujen varojen, velkojen, tuottojen ja kulojen määrään. Toteutuvat tulokset voivat poiketa näistä arvioista. Arvioita ja oletuksia sisältäviä tilinpäätökseen liittyviä eriä esitetään jäljempänä kappaleessa Johdon harkinta ja arviot.

Tilinpäätös on laadittu euroina ja se esitetään vuosikertomuksessa tuhansina euroina. Liiketapahtumat on käsitelty alkuperäisten hankintamenojen perusteella lukuun ottamatta rahoitusinstrumentteja, eläkevelvoitteita, yrityshankinnoista syntyneitä velaksi kirjattuja ehdollisia lisäkauppahintoja sekä velaksi kirjattuja vähemmistöluonastusoptioita.

Hallitus hyväksyi 4.2.2015 konsernitilinpäätöksen julkaistavaksi. Lemminkäinen Oyj:n tilinpäätöksen sekä konsernitilinpäätöksen jäljennökset ovat saatavilla yhtiön verkkosivuilta osoitteesta www.lemminkainen.fi viikosta 10/2015 alkaen. Jäljennös vuosikertomuksesta on tilattavissa viikosta 11/2015 alkaen sähköpostiosoitteesta info@lemminkainen.com.

Konsolidointiperiaatteet

Tytäryhtiöt

Konsernitilinpäätös sisältää Lemminkäinen Oyj:n sekä sellaiset yhteisöt (tytäryhtiöt), joissa sillä on määräysvalta. Lemminkäinen Oyj:llä on yhteisössä määräysvalta silloin, kun sillä on yhteisöä koskeva valta, ja se altistuu yhteisön muuttuvalle tuotolla tai on oikeutettu sen muuttuvaan tuottoon, ja se pystyy käyttämään yhteisöä koskevaa valtaansa ja näin vaikuttamaan saamansa tuoton määrään. Tilikauden aikana hankitut tytäryhtiöt on sisällytetty konsernitilinpäätökseen siitä hetkestä lähtien, jolloin konserni on saanut määräysvallan ja myydyt siihen hetkeen saakka, jolloin määräysvalta lakkaa. Yrityshankinnoista välittömästi syntyvät kulut kirjataan tuloslaskelmaan liiketoiminnan muihin kuluihin.

Konserniyhtiöiden keskinäisen osakeomistuksen eliminoinnissa käytetään hankintamenetelmää. Kauppahinta muodostuu luovutetusta vastikkeesta, määräysvallattomien omistajien osuudesta hankinnan kohteesta ja aiemmin omistetun osuuden käyvästä arvosta. Luovutettu vastike määritetään luovutettujen varojen, vastattavaksi otettujen velkojen ja konsernin liikkeeseen laskemien oman pääoman ehtoisten instrumenttien käypänä arvona. Mahdollinen ehdollinen lisäkauppahinta on arvostettu käypään arvoon hankintahetkellä, ja se sisältyy luovutettuun vastikkeeseen. Se on luokiteltu joko velaksi tai omaksi pääomaksi. Velaksi luokiteltu lisäkauppahinta arvostetaan käypään arvoon jokaisen raportointikauden päättymispäivänä, ja tästä syntyvä voitto tai tappio kirjataan tulosvaikutteisesti. Omaksi pääomaksi luokiteltua lisäkauppahintaa ei arvosteta uudelleen. Määräysvallattomien omistajien osuus hankinnan kohteesta kirjataan hankintakohtaisesti joko käypään arvoon tai määrään, joka vastaa määräysvallattomien omistajien suhteellista osuutta hankinnan kohteen nettovarallisuudesta. Määrä, jolla luovutettu vastike, määräysvallattomien omistajien osuus hankinnan kohteesta ja aiemmin omistetun osuuden käypä arvo yhteen laskettuina ylittävät hankitun nettovarallisuuden käyvän arvon, merkitään taseeseen liikearvoksi. Mikäli vastikkeen, määräysvallattomien omistajien osuuden ja aiemmin omistetun osuuden yhteismäärä on pienempi kuin tytäryhtiön hankitun nettovarallisuuden käypä arvo, erotus kirjataan laajaan tuloslaskelmaan. Määräysvallattomien omistajien omistusosuutta koskevista kiinteähintaisista symmetrisistä myynti- ja osto-optioista kirjataan käypään arvoon arvostettava rahoitusvelka. Kun yhtiöllä on tällainen optio, määräysvallattomien omistajien osuutta ei kirjata konsernin taseeseen.

Liiketoimissa määräysvallattomien omistajien kanssa noudatetaan samaa käsittelytapaa kuin toimissa konsernin omistajien kanssa. Kun määräysvallattomilta omistajilta ostetaan osakkeita, maksetun vastikkeen ja tytäryhtiön nettovarallisuudesta hankitun osuuden kirjanpitoarvon välinen erotus kirjataan omaan pääomaan. Myös voitot tai tappiot osakkeiden myynnistä määräysvallattomille omistajille kirjataan omaan pääomaan. Kun määräysvalta tai huomattava vaikutusvalta lakkaa, mahdollinen jäljelle jäävä osuus arvostetaan käypään arvoon ja arvonmuutos kirjataan tulosvaikutteisesti. Tämä käypä arvo toimii alkuperäisenä kirjanpitoarvona, kun jäljelle jäävää osuutta myöhemmin käsitellään osakkuusyhtiönä, yhteisyrityksenä tai rahoitusvaroina. Lisäksi asianomaisesta yhtiöstä aiemmin muihin laajan tuloksen eriin kirjattuja määriä käsitellään vastaavasti kuin konserni olisi suoraan luovuttanut niihin liittyvät varat ja velat. Tämä tarkoittaa, että aiemmin muihin laajan tuloksen eriin kirjatut määrät siirretään tulosvaikutteisiksi.

Konsernin sisäiset liiketapahtumat, realisoitumattomat sisäiset katteet, sisäiset saamiset ja velat sekä sisäinen osingonjako on eliminoitu konsolidoinnissa. Tilikauden voiton jakautuminen emoyhtiön omistajille ja määräysvallattomille omistajille esitetään tuloslaskelmassa. Taseessa määräysvallattomien omistajien osuus sisältyy konsernin oman pääoman yhteismäärään.

Yhteisjärjestelyt

Yhteisjärjestely on järjestely, jossa kahdella tai useammalla osapuolella on yhteinen määräysvalta. Yhteinen määräysvalta on järjestelyä koskevan määräysvallan pitämistä yhteisenä sopimukseen perustuen, ja se vallitsee vain silloin, kun merkityksellisiä toimintoja koskevat päätökset edellyttävät määräysvallan jakavien osapuolten yksimielistä hyväksymistä. Määräysvalta määritetään vastaavasti kuin tytäryhtiöiden tapauksessa.

Yhteisjärjestely luokitellaan joko yhteiseksi toiminnoksi tai yhteisyritykseksi. Yhteisen toiminnon osapuolilla on järjestelyyn liittyviä varoja koskevia oikeuksia ja velkoja koskevia velvoitteita. Yhtiö yhdistää konsernitilinpäätöksessään sille kuuluvat osuudet yhteisen toiminnon varoista, veloista, tuotoista ja kuluista. Yhtiön työyhteisöliittymät luokitellaan tyyppillisesti yhteisiksi toiminnoksi.

Yhteisyrityksen osapuolilla on oikeus järjestelyn nettovarallisuuteen. Yhtiö yhdistelee yhteisyritykset konsernitilinpäätöksessään käyttäen pääomaosuusmenetelmää. Pääomaosuusmenetelmässä konsernin tuloslaskelmaan sisällytetään konsernin omistusosuutta vastaava osuus yhteisyritysten tuloksesta. Vastaavasti taseessa esitetään osakkeiden

arvona osuus yhteisyritysten omista pääomista, mukaan lukien niiden hankinnasta aiheutuneet liikearvot. Mikäli konsernin osuus yhteisyrityksen tappioista ylittää sijoituksen kirjanpitoarvon, sijoitus merkitään taseeseen nolla-arvoon ja sen ylittäviä tappio-osuuksia ei huomioida, ellei konsernilla ole velvoitteita yhteisyritykseen liittyen.

Konsernin ja yhteisyritysten välisistä liiketoimista ja käyttöomaisuuskaupoista syntyneet realisoitumattomat myyntivoitot eliminoidaan omistuosuuden suhteessa. Eliminoitu myyntivoitto tuloutetaan sen realisoituessa.

Osakkuusyhtiöt

Osakkuusyhtiö on yhteisö, jossa sijoittajalla on huomattava vaikutusvalta. Jos yhteisöllä on suoraan tai välillisesti 20 prosenttia tai enemmän äänivallasta sijoituskohteessa, yhteisöllä oletetaan olevan huomattava vaikutusvalta, jolle pystytään selkeästi osoittamaan ettei näin ole. Yhtiö yhdistelee osakkuusyhtiöt konsernitilinpäätöksissään pääomaosuusmenetelmää käyttäen.

Pääomaosuusmenetelmä kuvataan yllä yhteisjärjestelyt-kappaleessa.

Toimintasegmentit

Konserni muodostuu seuraavista liiketoimintasegmenteistä: Infrarakentaminen, Suomen talonrakentaminen ja Venäjän toiminnot.

Esitettävät toimialatiedot perustuvat sisäiseen, ylimmälle operatiiviselle päätöksentekijälle toimitettavaan segmenttiraportointiin. Lemminkäinen-konsernin ylin operatiivinen päätöksentekijä on Lemminkäinen Oyj:n toimitusjohtaja. Segmenttiraportoinnissa esitetään liikevaihto, poistot, liikevoitto sekä varoina käyttöomaisuus, vaihto-omaisuus ja myyntisaamiset. Luvut raportoidaan johdolle tuhannen euron tarkkuudella.

Raportoivat segmenttitiedot on laadittu samoja laadintaperiaatteita noudattaen kuin konsernitilinpäätös lukuun ottamatta lopetetuihin toimintoihin luokiteltuja eriä, joita ei segmenttiraportoinnissa eritellä.

Konsernin sisäiset liiketoimet hinnoitellaan markkinaehtoperiaatteen mukaisesti. Siirtohinnoittelumenetelmänä käytetään pääasiassa kustannusvoittolisämenetelmää, jossa tuotteen tai palvelun hinta määritellään lisäämällä aiheutuviin kustannuksiin tarkoituksenmukainen voittolisä.

Tilinpäätöksen esittäminen

Konserni esittää kaksi erillistä tuloslaskelmaa. Konsernin tuloslaskelma sisältää voiton tai tappion osatekijät. Konsernin laaja tuloslaskelma alkaa tilikauden tuloksesta ja siinä esitetään omistajiin liittymättömät oman pääoman

muutokset. Oman pääoman muutoslaskelmassa eritellään liiketoimet omistajien kanssa.

Myytävänä olevat pitkäaikaiset omaisuuserät ja lopetetut toiminnot

Pitkäaikaiset omaisuuserät (tai luovutettavien erien ryhmät) luokitellaan myytävänä oleviksi, kun niiden kirjanpitoarvoa vastaava määrä tulee kertymään pääasiassa niiden myynnistä ja myynti on erittäin todennäköinen. Jos niiden kirjanpitoarvoa vastaava määrä tulee kertymään pääasiassa niiden myynnistä sen sijaan, että se kertyisi niiden jatkuvasta käytöstä, ne esitetään kirjanpitoarvoonsa tai käypään arvoon vähennettynä myynnistä aiheutuville menoilla sen mukaan, kumpi näistä on pienempi. Poistot näistä omaisuuseristä lopetetaan luokitteluhetkellä.

Lopetettu toiminto on yhteisön osa, joka on luovutettu tai joka on luokiteltu myytävänä olevaksi. Lopetettu toiminto edustaa keskeistä erillistä liiketoiminta- aluetta tai maantieteellistä toiminta- aluetta tai on osa koordinoitua suunnitelmaa, joka koskee luopumista erillisestä keskeisestä liiketoiminta- alueesta tai maantieteellisestä toiminta- alueesta. Myös yksinomaan myyntitarkoituksessa hankitut tytäryritykset luokitellaan lopetetuiksi toiminnoiksi. Lopetettujen toimintojen tulos esitetään sekä raportointi- että vertailukaudelta omana eränään konsernin tuloslaskelmassa.

Ulkomaanrahan määräiset erät

Konsernitilinpäätös esitetään euroina, joka on konsernin emoyhtiön toiminta- ja esittämisvaluutta. Konserniyhtiöiden tulosta ja taloudellista asemaa koskevat luvut on alun perin käsitelty kunkin konserniyhtiön toimintaympäristön valuutassa. Nämä toiminnalliset valuutat vastaavat paikallisessa toimintaympäristössä pääasiallisesti käytettyjä valuuttoja. Ulkomaanrahan määräiset liiketapahtumat on muunneltu toimintavaluutan määräisiksi tapahtumapäivien kursseilla. Tilinpäätöshetkellä taseessa olevat ulkomaanrahan määräiset saamiset ja velat on muunneltu tilinpäätöspäivän kurssiin. Liiketoimintaan liittyvistä liiketapahtumista aiheutuvat kurssierot on kirjattu vastaavien erien oikaisuiksi liikevoiton yläpuolelle. Rahoituksellisten tapahtumien kurssivoitot ja -tappiot on kirjattu rahoitustuottoihin ja -kuluihin.

Euroalueen ulkopuolisten konserniyhtiöiden tuloslaskelmat on muunneltu euroiksi raportointikauden keskikursseja käyttäen. Tase-erät sekä laajan tuloslaskelman erät muunnetaan euroiksi käyttäen tilinpäätöspäivän valuuttakursseja. Muuntoerot, jotka syntyvät tuloslaskelman ja taseen muuntamisesta eri kursseilla, sekä euroalueen ulkopuolisten tytäryhtiöiden hankintamenojen eliminoinneista, on kirjattu omaan pääomaan,

ja ne sisältyvät muihin laajan tuloslaskelman eriin. Kun ulkomaisesta tytäryhtiöstä luovutaan, omaan pääomaan kertynyt muuntoero kirjataan tulosvaikutteisesti osana myyntivoittoa tai -tappiota.

Euroalueen ulkopuolisten tytäryhtiöiden hankinnasta syntyvät liikearvot ja kyseisten tytäryhtiöiden varojen ja velkojen oikaisu käypiin arvoihin on käsitelty kyseisten tytäryhtiöiden varoina ja velkoina ja muunneltu euroiksi tilinpäätöspäivän kurssseja käyttäen.

Rahoitusvarat

Rahoitusvarat kirjataan kirjanpitoon selvityspäivänä. Konserni luokittelee rahoitusvarat alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä seuraaviin ryhmiin: käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat, myytävissä olevat rahoitusvarat sekä lainat ja saamiset. Luokittelu tehdään sen mukaan, mihin tarkoitukseen kyseinen rahoitusvara on hankittu. Rahoitusvarat kirjataan pois taseesta, kun oikeus sopimusperusteisiin rahavirtoihin on lakannut ja kun rahoitusvaraan liittyvät olennaiset riskit ja edut ovat siirtyneet konsernin ulkopuolelle.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat

Konsernissa käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin rahoitusvaroihin kuuluvat kaikki johdannaissojimat, jotka eivät täytä suojauslaskennan ehtoja. Tällaisia johdannaissojimat ovat konsernin valuutta-, korko- ja hyödykejohdannaiset. Johdannaiset kirjataan käypään arvoon perustuen markkinoilla noteerattuihin hintoihin ja yleisesti hyväksytyihin arvostusmalleihin. Käyvän arvon muutokset kirjataan johdannaisen käyttötarkoituksen mukaisesti joko liiketoiminnan muihin tuottoihin ja kuluihin tai rahoituseriin.

Myytävissä olevat rahoitusvarat

Myytävissä olevat rahoitusvarat ovat johdannaisvaroihin kuulumattomia rahoitusvaroja, jotka on nimenomaisesti luokiteltu tähän ryhmään, tai joita ei ole luokiteltu mihinkään muuhun ryhmään. Konsernin myytävissä olevat rahoitusvarat sisältävät kiinteistö- ja asunto-osakkeita sekä muita osakkeita ja lyhytaikaisia rahamarkkinasijoituksia. Myytävissä olevat rahoitusvarat arvostetaan käypään arvoon. Käyvän arvon muutokset kirjataan omaan pääomaan ja esitetään muissa laajan tuloksen erissä. Mikäli käypää arvoa ei voida luotettavasti määrittää, vara merkitään kirjanpitoon hankintamenoonsa vähennettynä mahdollisilla arvonalentumisilla. Myytävissä olevista oman pääoman ehtoista instrumenteista saadut osingot ja korkoinstrumenttien korot kirjataan rahoituseriin.

Kun myytävissä oleviksi luokitellut rahoitusvarat myydään tai niistä kirjataan arvonalentuminen, omaan pääomaan kirjatut kertyneet käyvän arvon muutokset sisällytetään oman pääoman ehtoisten instrumenttien osalta tuloslaskelmaan

liiketoiminnan muihin tuottoihin tai kuluihin ja muiden sijoitusten osalta rahoituseriin.

Lainat ja saamiset

Lainat ja saamiset ovat johdannaisvaroihin kuulumattomia eriä, joihin liittyvät maksut ovat kiinteitä tai määritettävissä olevia, ja joita ei noteerata toimivilla markkinoilla. Konsernin lainoihin ja saamisiin sisältyvät myös taseen myyntisaamiset ja muut saamiset. Lainat ja saamiset kirjataan alun perin käypään arvoon lisättyinä transaktiokuluilla ja arvostetaan jaksotettuun hankintamenoon efektiivisen koron menetelmällä.

Rahavarat

Rahavarat koostuvat käteisvaroista, pankkitilien saldoista ja likvideistä rahamarkkinasijoituksista, joiden alkuperäinen maturiteetti on enintään kolme kuukautta.

Rahoitusvarojen arvonalentuminen

Konserni arvioi jokaisena tilinpäätöspäivänä, onko objektiivista näyttöä jonkin rahoitusvaroihin kuuluvan erän tai rahoitusvarojen ryhmän arvonalentumisesta. Mikäli arvonalentumisesta on perusteltua näyttöä, arvioidaan rahoitusvarasta kerrytettävissä oleva rahamäärä, joka on erän käypä arvo, ja kirjataan arvonalentumistappio siltä osin kuin kirjanpitoarvo ylittää kerrytettävissä olevan rahamäärän. Arvonalentumistappiot kirjataan kuluksi tuloslaskelmaan. Velallisen merkittävät taloudelliset vaikeudet, konkurssin todennäköisyys, maksujen laiminlyönti tai maksusuorituksen viivästyminen yli 90 päivää ovat näyttöä rahoitusvaran mahdollisesta arvonalentumisesta.

Rahoitusvelat

Rahoitusvelat merkitään alun perin kirjanpitoon selvityspäivinä käypään arvoon transaktiokustannuksilla vähennettyinä. Myöhemmin kaikki rahoitusvelat johdannaisinstrumentteja lukuun ottamatta arvostetaan efektiivisen koron menetelmällä jaksotettuun hankintamenoon. Konsernissa käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattaviin rahoitusvelkoihin kuuluvat kaikki johdannaissopimukset, jotka eivät täytä suojauslaskennan ehtoja. Tällaisia johdannaissopimuksia ovat konsernin valuutta-, korko- ja hyödykejohdannaiset. Johdannaiset kirjataan käypään arvoon perustuen markkinoilla noteerattuihin hintoihin ja yleisesti hyväksytyihin arvostusmalleihin. Käyvän arvon muutokset kirjataan johdannaisten käyttötarkoituksen mukaisesti joko liiketoiminnan muihin tuottoihin ja kuluihin tai rahoituseriin.

Rahoituslimiittien järjestelypalkkiot kirjataan ennakomaksuksi maksuvalmiuspalvelusta ja jaksotetaan kuluksi limiitin voimassaolajalle.

Konsernilla on sekä pitkä- että lyhytaikaisia rahoitusvelkoja, ja ne voivat olla korollisia tai korottomia. Rahoitusvelat kirjataan pois taseesta, kun niihin liittyvät veloitteet ovat lakanneet.

Vieraan pääoman menojen aktivointi

Yhtiö aktivoi ehdot täyttävän omaisuuserän hankkimisesta, rakentamisesta tai valmistamisesta välittömästi johtuvat vieraan pääoman menot osaksi kyseisen omaisuuserän hankintamenoa. Ehdot täyttävä omaisuuserä on kyseessä silloin, kun sen valmiiksi saattaminen aiottuun käyttötarkoitukseen vie huomattavan pitkän valmistusajan. Ehdot täyttävä omaisuuserä voi olla kiinteää tai irtainta käyttöomaisuutta, vaihto-omaisuutta tai aineeton hyödyke.

Aktivointi aloitetaan, kun omaisuuserästä syntyy kustannuksia, joista aiheutuu vieraan pääoman menoja, ja kun toimenpiteet, joilla omaisuuserä saatetaan aiottuun käyttöön tai myyntiin, ovat käynnissä. Aktivointi keskeytetään silloin, kun tehokas tuotanto on pysähdyksissä. Aktivointi lopetetaan, kun kaikki olennaiset toimenpiteet, jotka liittyvät omaisuuserän saattamiseen aiottuun käyttöön tai myyntiin, on suoritettu loppuun.

Johdannaisinstrumentit ja suojauslaskenta

Johdannaiset kirjataan alun perin hankintahetkellä käypään arvoon taseeseen, ja sen jälkeen ne arvostetaan käypään arvoon jokaisena raportointipäivänä. Käyvän arvon muutoksista aiheutuviin kirjauksiin vaikuttaa se, onko johdannainen määritelty suojauslaskennan mukaiseksi suojausinstrumentiksi vai ei, ja minkä luonteista erää instrumentti suojaa.

Silloin kun konserni soveltaa suojauslaskentaa, se dokumentoi suojauslaskentaa aloittaessaan suojattavan kohteen ja suojausinstrumenttien välisen suhteen, sekä konsernin riskienhallinnan tavoitteet ja strategian. Suojaussuhteen tehokkuus testataan suojaussuhteen alussa ja sen jälkeen säännöllisesti vähintään jokaisena raportointipäivänä. Rahavirran suojauksen ehdot täyttävien johdannaisten tehokkaan osuuden arvon muutokset kirjataan oman pääoman arvonmuutosrahastoon ja esitetään muissa laajan tuloksen erissä. Tehoton osuus kirjataan tuloslaskelman rahoituseriin. Omaan pääomaan kertyneet käyvän arvon muutokset siirretään tuloslaskelmaan niillä kausilla kun suojauskohde vaikuttaa tulokseen.

Kun suojausinstrumentti eräännyy tai myydään tai kun suojaus ei enää täytä suojauslaskennan kriteereitä, suojauslaskenta lopetetaan. Tällöin suojausinstrumentista kertynyt voitto tai tappio jää omaan pääomaan siihen asti, kunnes ennakoitu liiketoimi toteutuu ja kirjataan tuloslaskelmaan. Jos ennakoidun liiketoimen

ei enää odoteta toteutuvan, omaan pääomaan kertynyt voitto tai tappio siirretään välittömästi tuloslaskelman rahoituseriin.

Johdannaiset, jotka eivät täytä suojauslaskennan ehtoja luokitellaan lyhytaikaisiksi varoiksi tai veloiksi. Näiden johdannaisten käyvän arvon muutokset kirjataan niiden käyttötarkoituksen mukaisesti joko liiketoiminnan muihin tuottoihin ja kuluihin tai rahoituseriin.

Tuloutus

Yhtiö esittää liikevaihdossa tuotteiden ja palveluiden myynnistä saadut tuotot välillisillä veroilla ja alennuksilla vähennettynä. Mikäli myyntitransaktio sisältää sekä ehdottomia että ehdollisia vastikkeita, tarkastelee yhtiö kummankin vastike-elementin tulouttamiskriteerien täyttymistä erikseen.

Rakennusprojektien tuloutus

Osatuloutus

Rakennusprojektit tuloutetaan osatuloutusperiaatteella valmistusasteen mukaisesti, jos hanke täyttää pitkäaikaishankkeen määritelmän ja sen lopputulos on luotettavasti arvioitavissa. Pitkäaikaishankkeet ovat erityisesti neuvoteltuja sopimuksia, joiden mukaan valmistetaan tietty omaisuuserä tai ryhmä omaisuuseriä. Lisäksi kiinteistörakennushankkeissa ostajan tulee pystyä vaikuttamaan hankkeen pääasiallisiin rakenteellisiin tai toiminnallisiin ominaisuuksiin ennen rakentamisen aloittamista tai sen aikana, jotta kiinteistörakennushanke voidaan osatulouttaa valmistusasteen mukaisesti. Jos pitkäaikaishankkeen lopputulos ei ole luotettavasti arvioitavissa, siitä kirjataan tuottoja vain siihen määrään asti kuin toteutuneita menoja vastaava määrä on todennäköisesti kerrytettävissä, ja menot kirjataan kuluksi sen tilikauden aikana, jolloin ne syntyvät.

Projektien valmistusaste on laskettu toteutuneiden kustannusten suhteena arvioituihin kokonaiskustannuksiin. Mikäli on todennäköistä, että tilauskantaan sisältyvän projektin valmiiksi saamiseen tarvittavat kokonaiskustannukset ylittävät hankkeesta saatavat kokonaistulot, odotettavissa oleva ennakoitu tappio kirjataan välittömästi kokonaan kuluksi.

Kun syntyneet menot ja kirjatut voitot ovat suuremmat kuin projektin edistymiseen perustuva laskutus, esitetään erotus taseen myyntisaamiset ja muut saamiset –erässä kohdassa projektitulosaamiset. Jos syntyneet menot ja kirjatut voitot ovat pienemmät kuin projektin edistymiseen perustuva laskutus, esitetään erotus taseen ostovelat ja muut lyhytaikaiset velat –erän kohdissa saadut ennakot sekä projektikuluvelat.

Talonrakentamisen liikekohteiden vuokravastuuveloitteen määrää ja todennäköisyyttä arvioidaan projektin edetessä. Varaus kirjataan, kun kohteella on ostaja ja johdon arvion mukaan on todennäköistä, että vuokraveloitteita jää yhtiön täytettäväksi.

Osatuloutettavia rakennusprojekteja on kaikilla konsernin toimialoilla.

Luovutuksen mukainen tuloutus

Kiinteistörakentamiskohteet, joissa tilaajalla ei ole sopimukseen perustuvaa oikeutta vaikuttaa kohteen keskeisiin rakenteellisiin elementteihin, tuloutetaan kohteen valmistuttua luovutuksen mukaisesti valmistajien myynnin tuloutusperiaatteita noudattaen. Luovutuksen mukaisesti tuloutettavat rakennusprojektit ovat pääosin talonrakentamisen ja Venäjän toiminnot –toimialojen omaperusteisia asunto- ja liikekiinteistökohteita.

Palveluiden tuloutus

Palveluista saatavien tuottojen kirjaaminen tapahtuu tilinpäätöspäivän valmistusasteen perusteella, ja niihin sovelletaan samoja tuloutusperiaatteita kuin osatuloutettavien rakennusprojektien kirjaamiseen. Palveluliiketoimintaa on kaikilla konsernin toimialoilla.

Valmisteiden myynnin tuloutus

Yhtiö tulouttaa valmisteiden myynnin sillä hetkellä, kun tuotteen omistukseen liittyvät merkittävät riskit ja edut siirtyvät ostajalle eikä yhtiöllä ole enää valvonta- eikä määräysvaltaa tuotteeseen. Pääsääntöisesti tämä tarkoittaa hetkeä, jolloin tuote on luovutettu sovittujen toimitusehtojen mukaisesti asiakkaalle. Liikevaihdossa esitetään saadut tuotot käypään arvoon arvostettuina oikaistuna välillisillä veroilla, myönnettyillä alennuksilla ja valuuttamääräisen myynnin kurssierolla. Valmisteiden myyntiä on lähinnä infrarakentamisen toimialalla.

Elinkaarihankkeiden tuloutus

Elinkaarihankkeissa operaattori, eli palvelun tuottaja, rakentaa palvelujen tuottamisessa käytettävän infrastruktuurin tai parantaa sitä sekä ylläpitää kyseistä infrastruktuuria. Rakentamis- ja parantamispalvelusta sekä ylläpitovaiheesta saamansa tuotot yhtiö tulouttaa osatuloutusperiaatteella.

Korkojen ja osinkojen tuloutus

Korkotuotot kirjataan ajan kulumisen perusteella efektiivisen koron menetelmällä. Osingot tuloutetaan, kun oikeus niiden saamiseen on syntynyt.

Pitkäaikaiset varat

Aineelliset hyödykkeet

Aineelliset hyödykkeet on arvostettu taseessa poistoilla ja arvonalentumisilla vähennettyyn alkuperäiseen hankintamenuon. Aineelliset hyödykkeet poistetaan tasapoistoin taloudellisen vaikutusajan kuluessa. Maa-alueilla on rajoittamaton taloudellinen vaikutusaika, jonka vuoksi niistä ei tehdä poistoja. Aineellisten hyödykkeiden arvioidut taloudelliset vaikutusajat ovat seuraavat:

- Rakennukset ja rakennelmat 10–40 vuotta
- Koneet ja kalusto 3–10 vuotta
- Kiviainesalueet poistetaan käytön mukaan (substanssipoisto)
- Muut aineelliset hyödykkeet 10 vuotta

Hyödykkeestä kirjataan poistoja siitä lähtien, kun se on valmis käytettäväksi. Poistoja kirjataan käyttöönottohetkestä alkaen niiden taloudellisen vaikutusajan loppuun asti. Hyödykkeiden jäännösarvo ja taloudellinen vaikutusaika tarkistetaan jokaisessa tilinpäätöksessä ja tarvittaessa oikaistaan kuvastamaan taloudellisen hyödyn odotuksissa tapahtuneita muutoksia. Kun poistosuunnitelman mukaiset poistot on tehty kokonaan, hyödykkeen jäännösarvo on nolla. Aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden poistot lopetetaan silloin, kun aineellinen käyttöomaisuushyödyke luokitellaan myytävänä olevaksi.

Normaalit kunnossapito- ja korjauskustannukset kirjataan kuluksi niiden syntymishetkellä. Merkittävät parannus- tai lisäinvestoinnit aktivoidaan ja poistetaan päähyödykkeen jäljellä olevana taloudellisena vaikutusajana, mikäli on todennäköistä, että hyödykkeeseen liittyvä vastainen taloudellinen hyöty koituu yhtiön hyväksi. Myyntivoitot esitetään liiketoiminnan muissa tuotoissa ja tappiot liiketoiminnan muissa kuluissa. Konserni kirjaa aineellisten hyödykkeiden hankintojen korkomenot kuluksi, ellei kyseessä ole vieraan pääoman aktivoinnin ehdot täyttävä hanke, jolloin ne aktivoidaan hankintamenuksi.

Aineettomat hyödykkeet

Aineeton hyödyke merkitään taseeseen, kun sen hankintamenu on määriteltävissä luotettavasti ja on todennäköistä, että hyödykkeestä aiheutuva taloudellinen hyöty koituu yhtiön hyväksi. Taseessa aineettomat hyödykkeet arvostetaan poistoilla ja arvonalentumisilla vähennettyyn alkuperäiseen hankintamenuon. Aineettomasta hyödykkeestä kirjataan poistoja siitä lähtien, kun se on valmis käytettäväksi ja poistojen kirjaaminen jatkuu hyödykkeen taloudellisen vaikutusajan loppuun asti. Kun poistosuunnitelman mukaiset poistot on tehty, hyödykkeen jäännösarvo on nolla. Omaisuuserien jäännösarvot sekä taloudelliset vaikutusajat tarkistetaan

jokaisen tilikauden lopussa ja tarvittaessa ne oikaistaan kuvastamaan taloudellisen hyödyn odotuksissa tapahtuneita muutoksia.

Liikearvo

Liikearvo vastaa sitä osaa hankintamenusta, joka ylittää konsernin osuuden hankitun tytäryhtiön yksilöitävissä olevien varojen, velkojen ja ehdollisten velkojen nettomääräisestä käyvästä arvosta hankinta-ajankohtana. Mahdollinen määräysvallattomien omistajien osuus hankinnan kohteessa arvostetaan joko käypään arvoon tai määrään, joka vastaa määräysvallattomien omistajien suhteellista osuutta hankinnan kohteen yksilöitävissä olevasta nettovarallisuudesta. Arvostamisperiaate määritetään erikseen kullekin yrityshankinnalle.

Liikearvosta ei tehdä poistoja, vaan se testataan säännöllisesti arvonalentumisen varalta. Liikearvot on arvonalentumistestauksessa kohdistettu rahavirtaa tuottaville yksiköille. Liikearvo kirjataan tilinpäätökseen alkuperäiseen hankintamenuon vähennettynä mahdollisella arvonalentumisella, joka merkitään tuloslaskelmaan kuluksi.

Muut aineettomat oikeudet

Muihin aineettomiin hyödykkeisiin kuuluvat ATK-ohjelmien käyttöoikeusmaksut sekä muun muassa patentit ja lisenssit sekä näihin kohdistuvat ennakkomaksut. Muut aineettomat hyödykkeet on kirjattu taseessa alkuperäiseen hankintamenuon ja poistetaan niiden taloudellisena vaikutusajana. Aineettomien hyödykkeiden poistoajat ovat seuraavat:

- ATK-ohjelmistojen käyttöoikeusmaksut 5 vuotta
- Muut aineettomat oikeudet 5–10 vuotta

Muut pitkävaikutteiset menot

Aineettomiin hyödykkeisiin lasketaan muut pitkävaikutteiset menot, jotka eivät kohdistu aineellisiin hyödykkeisiin, ja joiden vaikutusaika on pidempi kuin vuosi. Muista pitkävaikutteisista menoista saadaan niiden taloudellisena vaikutusajana vastaista taloudellista hyötyä, joka voi syntyä tuottojen tai kustannussäästöjen kautta.

Tutkimus- ja kehittämismenot

Tutkimustoiminnasta johtuvat menot kirjataan kuluksi sen tilikauden aikana, jolloin ne syntyvät. Kehittämismenot merkitään taseeseen, kun aineettoman hyödykkeen:

- tutkimus- ja kehittämissivaiheet ovat erotettavissa toisistaan;
- valmiiksi saattaminen on teknisesti toteutettavissa niin, että hyödyke on käytettävissä tai myytävissä;
- valmiiksi saattaminen on varmaa ja sitä käytetään tai se myydään;
- vastainen tuotto pystytään osoittamaan ja yhtiöllä on sen hyödyntämiseen tarvittavat voimavarat ja

- kehittämisestä aiheutuneet menot ovat luotettavasti määritettävissä.

Mikäli kehittämismenot eivät täytä kaikkia edellä mainittuja ehtoja, kirjataan ne kuluksi toteumakaudella.

Saadut avustukset

Valtiolta tai muulta julkiselta taholta saadut avustukset tuloutetaan tuloslaskelmaan samaan aikaan kulujen kirjauksen kanssa. Investointiavustukset vähennetään asianomaisen käyttöomaisuushyödykkeen arvosta.

Arvon alentumiset

Omaisuserien tasearvoja arvioidaan jokaisena tilinpäätöspäivänä mahdollisten arvonalentumisten selvittämiseksi. Jos arvonalentumiseen viittaavia tekijöitä ilmenee, arvioidaan omaisuserän kerrytettävissä oleva rahamäärä. Omaisuserän kerrytettävissä oleva rahamäärä on joko käypä arvo, josta on vähennetty luovutuksesta aiheutuvat menot, tai sitä korkeampi käyttöarvo. Käyttöarvoa määritettäessä arvioidut vastaiset rahavirrat diskontataan nykyarvoonsa diskonttokoroilla, jotka kuvastavat rahan aika-arvoa ja omaisuserään liittyviä erityisriskejä. Diskonttaustekijänä käytetään oman ja vieraan pääoman painotettua keskimääräistä kustannusta (WACC, Weighted Average Cost of Capital), jossa huomioidaan riskitön korkotaso, epälikvidisyyspremio, markkinoiden tuotto-odotus, toimialakohtainen beta-arvo, maariski ja vieraan pääoman korkotaso korkomarginaali huomioiden. Näitä tekijöitä painotetaan diskonttokoron määrittelyssä toimialan keskimääräisen tavoitepääomarakenteen mukaan. Mikäli kerrytettäviä vastaisia rahavirtoja ei kyetä laskemaan yksittäisen omaisuserän osalta, määritetään kerrytettävissä oleva rahamäärä sille rahavirtaa tuottavalle yksikölle, johon kyseinen omaisuserä kuuluu. Arvonlennus kirjataan, jos tasearvo ylittää kerrytettävissä olevan rahamäärän. Arvon alentuminen kirjataan tuloslaskelmaan.

Liikearvot testataan arvonalentumisten varalta kerran vuodessa ja aina, kun siihen päätellään olevan tarvetta. Liikearvot kohdistetaan johdonmukaisella tavalla rahavirtaa tuottaville yksiköille. Rahavirtaa tuottavan yksikön liiketoiminnasta kerrytettävissä oleva rahamäärä perustuu arvonalennustesteissä käyttöarvolaskelmiin, joissa käytettyjen ennustettujen rahavirtojen perustana ovat yhtiön johdon vahvistamat tietyn aikajakson kattavat tulossuunnitelmat sekä muut perusteltavissa olevat arviot toimialan ja rahavirtaa tuottavan yksikön tulevaisuudennäkymistä.

Muista omaisuseristä kuin liikearvosta kirjatut arvonalentumistappiot peruutetaan, jos on tapahtunut muutos arvioissa, joita on käytetty määritettäessä

omaisuuseristä kerrytettävissä olevaa rahamäärää. Peruutus tapahtuu korkeintaan siihen määrään asti, joka omaisuserälle olisi määrätty kirjanpitoarvoksi poistoilla vähennettynä, jos siitä ei olisi aikaisempina vuosina kirjattu arvonalentumistappiota.

Vuokrasopimukset, joissa konserni on vuokralleottajana

Vuokrasopimukset, jotka koskevat aineellisia hyödykkeitä ja joissa konsernille siirtyy olennainen osa omistukselle ominaisista eduista ja riskeistä, luokitellaan rahoitusleasingsopimuksiksi. Rahoitusleasingsopimukset esitetään varoina käyttöomaisuudessa määrässä, joka on yhtä suuri kuin hyödykkeen käypä arvo sopimuksen alkamisajankohtana, tai sitä alempaan vähimmäisvuokrien nykyarvoon. Vastaava velka esitetään pitkäaikaisissa ja lyhytaikaisissa lainoissa.

Rahoitusleasingsopimuksilla vuokratuista omaisuseristä tehdään poistot kyseisen hyödykeryhmän taloudellisena vaikutusaikana tai sitä lyhyemmän vuokra-ajan kuluessa. Mahdolliset arvonalentumistappiot kirjataan kyseisen omaisuserän vähennykseksi. Vuotuiset leasingvuokrat jaetaan rahoitusmenoon ja velan vähennykseen vuokra-ajan aikana siten, että tilikausittain jäljellä olevalle velalle muodostuu samansuuruinen korkoprosentti.

Vuokrasopimukset, joissa omistamiselle ominaiset riskit ja edut jäävät vuokranantajalle, käsitellään muina vuokrasopimuksina. Muiden vuokrasopimusten mukaiset maksut käsitellään vuokrakuluina ja ne jaksotetaan kuluksi vuokra-ajalle. Mikäli vuokrasopimuksesta ei odoteta saatavan vastaista hyötyä, kirjataan sopimuksen mukaisten vähimmäisvuokrien määrä välittömästi kuluksi.

Vaihto-omaisuus

Vaihto-omaisuus arvostetaan hankintamenoon tai sitä alempaan nettorealisointiarvoon. Vaihto-omaisuuden hankintamenoon sisällytetään kaikki ostomenot, valmistusmenot ja muut menot, jotka ovat aiheutuneet vaihto-omaisuuden saattamisesta tilinpäätöshetken sijaintipaikkaan ja tilaan. Hankintamenoon ei kohdisteta myynnin kustannuksia. Rahoituksen kustannuksia kohdistetaan hankintamenoon vain, jos kyseessä on hanke, joka täyttää vieraan pääoman menojen aktivoimisen ehdot. Aineiden ja tarvikkeiden arvo on määritetty FIFO-menetelmää (first-in, first-out) käyttäen. Nettorealisointiarvo on tavanomaisessa liiketoiminnassa saatava arvioitu myyntihinta, josta on vähennetty arvioidut tuotteen valmiiksi saattamiseen tarvittavat menot ja myynnistä johtuvat menot. Vaihto-omaisuuserien kirjanpitoarvoa ei alenneta niiden hankintamenoa pienemmäksi, jos valmiit tuotteet joihin ne tulevat sisällymään

odotetaan myytävän vaihto-omaisuuserien hankinta-menoja vastaavaan tai sen ylittävään hintaan.

Perustajaurakointikohteiden käsittely

Perustajaurakointikohteisiin sitoutuneet menot aktivoidaan vaihto-omaisuuteen. Rakenteilla oleviin kiinteistöihin liittyvät velat ja ennakkomaksut sisältyvät lyhytaikaisiin velkoihin. Keskeneräisten asuntokohteiden myymätöntä osaa vastaava osa nostetuista lainoista sekä valmiisiin myymättömiin huoneistoihin kohdistuvat lainaosuudet esitetään lyhytaikaisissa korollisissa veloissa.

Työsuhde-etuudet

Eläkevelvoitteet

Lemminkäisen konserniyhtiöiden eläkejärjestelyt ovat pääsääntöisesti maksupohjaisia järjestelyjä.

Maksupohjaisten eläkejärjestelyiden maksut suoritetaan eläkevakuutusyhtiöille, jonka jälkeen konsernilla ei ole enää muita maksuvelvoitteita. Maksupohjaisista eläkejärjestelyistä suoritettavat maksut kirjataan kuluksi sen tilikauden tuloslaskelmaan, jolle ne kohdistuvat. Muut kuin maksupohjaiset eläkejärjestelyt ovat etuusperusteisia eläkejärjestelyjä. Yhtiöllä on etuusperusteisia eläkejärjestelyjä Norjassa ja Suomessa. Siltä osin kuin etuusperusteisista eläkejärjestelystä aiheutuu eläkevelvoite, siitä on kirjattu eläkevastuuvelka. Jos etuusperusteisista eläkejärjestelystä aiheutuu saaminen, se kirjataan taseen siirtosaamiisiin.

Etuuspohjaisissa järjestelyissä eläkekustannukset määritetään käyttäen ennakoitua etuoikeusyksikköön perustuvaa menetelmää. Eläkevelvoitteen määrä on laskettu vähentämällä tulevien eläkevelvoitteiden nykyarvosta eläkejärjestelyyn kuuluvien varojen käypä arvo. Etuusperusteinen eläkekulu koostuu työsuorituksen perustuvasta menosta ja se kirjataan henkilöstökuluihin henkilöiden työssäoloajalle. Etuusperusteisten eläkejärjestelyiden nettokorot kirjataan rahoituseriin. Vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot kirjataan laajan tuloslaskelman kautta eläkevelvoitteen tai -saamisen muutokseksi.

Suomalaisten konserniyhtiöiden eläkevelvoite määritetään laskemalla arvioitujen rahavirtojen nykyarvo käyttäen diskonttauskorkona euroalueen yritysten liikkeelle laskemien korkealaatuisten joukkovelkakirjalainojen korkoa. Norjassa tällaisille joukkovelkakirjalainoille ei ole syviä markkinoita, joten diskonttauskorkona käytetään Norjan valtion joukkovelkakirjalainojen markkinatuottoja. Määrittämisessä käytetyt joukkovelkakirjalainat ovat saman valuutan määräisiä kuin maksettavat etuudet. Valittu diskonttauskorko kuvastaa etuuskien arvioitua keskimääräistä maksuhetkeä.

Järjestelyyn kuuluvien varojen käyvän arvon määrittämiseen käytetään ensisijaisesti markkinahintaa. Mikäli markkinahintaa ei ole käytettävissä, arvioidaan käypä arvo diskonttaamalla vastaiset odotettavissa olevat rahavirrat käyttäen samaa diskonttauskorkoa kuin eläkevelvoitteen määrittelyssä.

Palkitsemisjärjestelmät

Konsernilla on käytössä osakepohjainen palkitsemisjärjestelmä. Osakepalkkiot arvostetaan niiden myöntämispäivän mukaiseen Lemminkäisen osakkeen käypään arvoon, ja ne jaksotetaan kuluksi ansainta- ja sitouttamiskausille. Lisäosakkeet jaksotetaan kuluksi niihin liittyvälle sitouttamiskaudelle. Johdon muu palkitseminen kirjataan tuloslaskelmaan henkilöstökuluksi sinä ajankohtana, jolloin kulut ovat muodostuneet.

Varaukset, ehdolliset velat ja ehdolliset varat

Varaus kirjataan, kun konsernilla on aikaisempaan tapahtumaan perustuva oikeudellinen tai tosiasiallinen velvoite ja on todennäköistä, että vastuusta vapautuminen edellyttää taloudellista suoritusta tai aiheuttaa taloudellisen menetyksen ja vastuun määrä pystytään arvioimaan luotettavasti. Varauksia ei ole diskontattu niiden diskonttovaikutuksen vähäisen merkityksen vuoksi.

Takuuvaraus käsittää rakennusprojektin valmistumisen jälkeiset takuovelvoitteen alaiset korjauskulut.

Takuuvaraukset lasketaan takuukulujen aikaisempina tilikausina toteutuneen tason perusteella ja kirjataan, kun projekti tuloutetaan tuloslaskelmaan. Mikäli konserni saa hyvityksen kuluista joihin on varauduttu, sopimuksen perusteella aliurakoitsijalta tai materiaalin toimittajalta, kirjataan tulevasta korvauksesta saaminen, kun se on käytännöllisesti katsoen varma.

Tappiollisista sopimuksista kirjataan varaus, kun velvoitteiden täyttämiseksi vaadittavat sopimuksen edellyttämät menot ylittävät sopimuksesta saatavat hyödyt. Tappiollisista sopimuksista tehdyt varaukset eivät sisällä rakennusprojektien tappiovarauksia.

Maisemointivaraus kirjataan maa-ainesten käytön mukaisesti niistä kohteista, joissa sopimukseen sisältyy maisemointivelvoite.

Asunto- ja liikekohteiden rakentamiseen liittyvä 10-vuotivastuuvaraus määritetään kokonaisuutena kaikista 10-vuotivastuuta sisältävistä hankkeista. Tällöin yksittäiseen hankkeeseen liittyvä vastaisen taloudellisen menetyksen todennäköisyys voi olla pieni, vaikka kokonaisuuden katsotaan aiheuttavan taloudellisten voimavarojen siirtymistä pois yhtiöstä.

Vuokravastuuvaikeus syntyy, kun yhtiöllä on sopimukseen perustuva velvoite hankkia rakennettavan liikekiinteistökohteen toistaiseksi vuokraamattomiin tiloihin vuokralaisia. Vuokravastuuvaikeuden määrää ja todennäköisyyttä arvioidaan projektin edetessä. Varaus kirjataan, kun kohteella on ostaja ja johdon arvion mukaan on todennäköistä, että vuokravaikeuksia jää yhtiön täytettäväksi.

Oikeudenkäynneistä yhtiö kirjaa varauksen mikäli se arvio taloudellisten voimavarojen siirtymisen pois yhtiöstä olevan todennäköistä ja velvoitteen määrä on arvioitavissa luotettavasti.

Ehdollinen velka on aikaisempien tapahtumien seurauksena syntynyt mahdollinen velvoite, jonka olemassaolo varmistuu vasta konsernin määräysvallan ulkopuolella olevan epävarman tapahtuman realisoituessa. Ehdolliseksi velaksi katsotaan myös sellainen olemassa oleva velvoite, joka ei todennäköisesti edellytä maksuvaikeuden täyttämistä, tai jonka suuruutta ei voida määrittää luotettavasti. Ehdollisesta velasta ei kirjata varauksia ja se esitetään tilinpäätöksen liitetiedoissa.

Ehdolliset varat johtuvat suunnittelemattomista tai muista odottamattomista tapahtumista, joiden perusteella tulee mahdolliseksi, että yhtiön hyväksi koituu taloudellista hyötyä. Ehdollista varaa ei merkitä tilinpäätökseen, vaan se esitetään tilinpäätöksen liitetiedoissa.

Tuloverot

Tuloslaskelman tuloveroihin kirjataan konserniyhtiöiden tilikauden verotettavan tuloksen perusteella lasketut suoriteperusteiset verot, aikaisempien tilikausien verojen oikaisu sekä laskennallisen verovelan ja -saamisen muutokset. Suoraan omaan pääomaan kirjattuihin eriin liittyvä vero vaikutus kirjataan vastaavasti osaksi omaa pääomaa.

Laskennallinen vero lasketaan kirjanpitoarvon ja verotuksellisen arvon välisistä väliaikaisista eroista käyttäen joko tilinpäätöshetkellä voimassa olevaa verokantaa tai myöhemmin voimaantulevaa, mutta tiedossa olevaa vahvistettua verokantaa. Laskennallista verovelkaa ei kirjata, kun kyseessä on alun perin kirjanpitoon merkittävä omaisuusero tai velka, joka ei ole syntynyt liiketoimintojen yhdistämisestä, eikä sen kirjaaminen vaikuta kirjanpidon tulokseen eikä verotettavaan tuloon liiketoiminnan toteutumisajankohtana. Laskennallinen verosaaminen kirjataan vain siihen määrään asti kuin on todennäköistä, että tulevaisuudessa syntyy verotettavaa tuloa, jota vastaan väliaikainen ero voidaan hyödyntää. Merkittävimmät jaksotuserot syntyvät verotuksessa nopeutetuista poistoista, rakennusprojektien tulotuskäytännöstä, käyttöomaisuuden sisäisistä myyntivoitoista, rahoitusleasingjärjestelyistä,

varauksista, käyttämättömistä verotuksellisista tappioista, yrityshankintojen yhteydessä tapahtuneista käypiin arvoihin arvostamisesta ja eläkevelvoitteista.

Verotuksessa vähennyskelpoiset tappiot on otettu huomioon verosaamisena siinä määrin kuin yhtiö pystyy niitä todennäköisesti hyödyntämään lähitulevaisuudessa. Verotuksessa vähennyskeltottomasta liikearvosta ei kirjata laskennallista veroa. Tytäryhtiöiden jakamattomista voittovaroista kirjataan laskennallinen verovelka vain silloin, jos veronmaksun voidaan katsoa realisoituvan ennakoitavissa olevassa tulevaisuudessa.

Osingonjako

Hallituksen yhtiökokoukselle ehdottama osingonmaksu kirjataan jakokelpoisen oman pääoman vähennykseksi vasta yhtiökokouksen hyväksynnän jälkeen.

Oman pääoman ehtoinen laina

Omistajille kuuluvan pääoman jälkeen omaan pääomaan kirjataan oman pääoman ehtoiset joukkovelkakirjalainat. Velkakirjan haltijalla ei ole osakkeenomistajalle kuuluvia oikeuksia eikä se laimenna yhtiön osakkeenomistajien omistusta. Yhtiöllä ei ole lainan pääomaan tai korkoihin liittyvää takaisinmaksuvaikeutta. Oman pääoman ehtoiset joukkovelkakirjalainat merkitään alun perin kirjanpitoon käypään arvoon transaktiokustannuksilla vähennettynä. Myöhemmin laina arvostetaan hankintamenuun. Jos oman pääoman ehtoisten lainojen maksetaan korkoa, ne kirjataan suoraan kertyneistä voittovaroista.

Omat osakkeet

Mikäli konsernin emoyhtiö tai sen tytäryhtiöt hankkivat emoyhtiön omia osakkeita, vähennetään yhtiön omaa pääomaa määrällä, joka muodostuu maksetusta vastikkeesta lisätynä transaktiomenoilla, kunnes omat osakkeet mitätöidään. Jos ostetut omat osakkeet myydään edelleen tai lasketaan uudelleen liikkeelle, saatu vastike merkitään omaan pääomaan. Yhtiön omien oman pääoman ehtoisten instrumenttien ostosta, myynnistä, liikkeeseenlaskusta tai mitätöinnistä ei kirjata voittoa tai tappiota.

Osakekohtainen tulos

Laimentamaton osakekohtainen tulos lasketaan jakamalla emoyhtiön osakkeenomistajille kuuluva tilikauden voitto vähennettynä suoriteperusteisesti lasketuilla ja vero vaikutuksella oikaistuilla oman pääoman ehtoisten joukkovelkakirjalainan koroilla kauden aikana ulkona olevien osakkeiden lukumäärän painotetulla keskiarvolla. Ulkona olevien osakkeiden painotettuun keskiarvoon ei sisällytetä yhtiön hallussaan pitämiä omia osakkeita, eikä sellaisia ulkona olevia kantaosakkeita, jotka tiettyjen ehtojen

täyttyessä palautuvat yhtiön haltuun.

Laimennusvaikutuksella oikaistua osakekohtaista tulosta laskettaessa ulkona olevien osakkeiden lukumäärän painotetussa keskiarvossa otetaan huomioon kaikkien laimentavien potentiaalisten kantaosakkeiden osakkeiksi muuttamisesta johtuva laimentava vaikutus.

Johdon harkinta ja arviot

Harkinnan ja arvioiden käyttö

Tilinpäätöstä laadittaessa johto on joutunut tekemään tulevaisuuteen kohdistuvia kirjanpidollisia arvioita ja oletuksia sekä tekemään harkintaan perustuvia päätöksiä tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden soveltamisessa. Nämä arviot ja päätökset vaikuttavat raportointikaudella kirjattavien varojen, velkojen, tuottojen ja kulujen määriin sekä esitettyihin ehdollisiin eriin. Arviot ja oletukset perustuvat historialliseen kokemukseen ja muihin perusteltavissa oleviin oletuksiin, joiden katsotaan olevan järkeviä tilinpäätöksen laatimishetkellä. On mahdollista, että toteumat poikkeavat tilinpäätöksessä käytetyistä arvioista. Alla on esitetty tietoa keskeisistä johdon harkintaa ja arvioita vaativista tilinpäätöksen osa-alueista.

Tytäryhtiöt

Johto käyttää harkintaa arvioidessaan täyttääkö sijoituskohde tytäryhtiön määritelmän. Sijoituskohteen katsotaan olevan tytäryhtiö, kun emoyhtiöllä on siihen määräysvalta. Määräysvallan kriteerit täyttyvät, kun emoyhtiöllä on sijoituskohdetta koskeva valta; se altistuu sijoituskohteen muuttuvalle tuotolle tai on oikeutettu sen muuttuvaan tuottoon; sekä se pystyy käyttämään sijoituskohdetta koskevaa valtaansa ja näin vaikuttamaan saamansa tuoton määrään.

Yhteisjärjestelyt

Johto käyttää harkintaa arvioidessaan täyttääkö sijoituskohde yhteisjärjestelyn määritelmän. Sijoituskohteen katsotaan olevan yhteisjärjestely, kun järjestelyn osapuolet käyttävät järjestelyssä yhteistä määräysvaltaa.

Johto käyttää harkintaa luokitellessaan yhteisjärjestelyjä joko yhteisiksi toimintoiksi tai yhteisyrityksiksi. Yhteisen toiminnon osapuolilla on järjestelyyn liittyviä varoja koskevia oikeuksia ja velkoja koskevia velvoitteita. Yhtiö yhdistelee konsernitilinpäätöksessään sille kuuluvat osuudet yhteisen toiminnon varoista, veloista, tuotoista ja kuluista. Yhteisyrityksen osapuolilla on oikeus järjestelyn nettovarallisuuteen. Yhtiö yhdistelee yhteisyritykset konsernitilinpäätöksessään käyttäen pääomaosuusmenetelmää.

Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden taloudelliset vaikutusajat

Johto tekee arvioita määritellessään ja tarkistaessaan tuotantohyödykkeiden taloudellisia vaikutusaikoja ja poistomenetelmiä. Taloudellista vaikutusaikaa määritettäessä huomioidaan tuotannollisen hyödykkeen käyttötarkoitus, hyödykkeen käytöstä johtuva kuluminen, korjaus- ja huoltotöiden vaikutukset, hyödykkeen teknisen käytettävyyden aika, sekä mahdollisista vuokra- ja muista sopimuksista aiheutuvat rajoitteet, velvoitteet ja jäännösarvo.

Vaihto-omaisuus

Vaihto-omaisuus hyödykkeiden arvoa tarkastellaan vertaamalla hankintamenoa tavanomaisessa toiminnassa kerytettävissä oleviin rahamääriin eli niin sanottuun nettorealisointiarvoon. Nettorealisointiarvo on yhtiön tekemä arvio, joka perustuu luotettavimpaan saatavilla olevaan tietoon. Arvon alentumista ei kirjata, mikäli valmiit tuotteet joihin arvioidaan vaihto-omaisuushyödykkeet tulevat sisällyttämään arvioidaan myytävän arvioidavan hyödykkeen hankintamenoa vastaavaan tai ylittävään hintaan.

Vieraan pääoman korkomenojen aktivointi

Johto käyttää harkintaa arvioidessaan täyttääkö hanke vieraan pääoman korkomenojen aktivoinnin kriteerit.

Rahoitusvarat

Rahoitusvarojen arvonalentumista tarkasteltaessa käytetään arviota ja harkintaa. Arvio tehdään konsernin luottoriskipolitiikan mukaisesti perustuen aikaisemmin toteutuneisiin luottotappioihin, yhtiön kokemukseen ja selvityksiin.

Vuokrasopimukset, joissa konserni on vuokralle ottajana

Johto on joutunut käyttämään harkintaa luokitellessaan vuokrasopimukset rahoitusleasingsopimuksiin ja muihin vuokrasopimuksiin. Vuokrasopimusten luokittelu tehdään rahoitusleasingsopimusten määrittelyssä käytettyjen ja yleisesti hyväksytyjen normien mukaan, ja se perustuu sopimuksen tosiasialliseen sisältöön.

Rahoitusleasingsopimuksen määritelmän mukaan sopimuksella siirretään hyödykkeen taloudelliset tuotot ja riskit olennaisilta osin hyödykkeen käyttäjälle. Tarkastelu tehdään aina sopimuksen alkamisajankohdalla. Sopimusehtojen muuttamisesta voidaan sopia vuokralle antajan kanssa, jolloin sopimus voidaan joutua luokittelemaan uudelleen. Arvioissa mahdollisesti tapahtunut muutos, esimerkiksi vähimmäisvuokrien nykyarvon suhteellinen muutos käypään arvoon verrattuna, ei johda uudelleenluokitteluun.

Rakennusprojektien osatuloutus

Rakennusprojektit tuloutetaan osatuloutusperiaatteella valmistusasteen mukaisesti.

jos hanke täyttää pitkäaikaishankkeen ominaisuudet ja sen lopputulos on luotettavasti arvioitavissa. Hankkeen toteutuneisiin kustannuksiin sisältyvät vain ne menot, jotka vastaavat suoritettua työtä. Hankkeen valmiiksi saattamisesta syntyvien kokonaiskustannusten luotettava määrittäminen edellyttää johdon arviota. Kaikki hankkeen kustannukset ovat yksilöityjä ja mahdollisimman luotettavasti määriteltyjä, jotta niiden vertaaminen aiempiin arvioihin on mahdollista. Mikäli johdon arvion mukaan rakennushanke on tappiollinen eli kokonaismenot ylittävät kokonaistulot, tappio kirjataan kuluksi välittömästi. Mikäli johto ei kykene arvioimaan kokonaistulosta luotettavasti, rakennushankkeesta kirjataan tuottoja vain siihen määrään asti kuin toteutuneita menoja vastaava määrä on todennäköisesti kerrytettävissä ja menot kirjataan kuluksi sen tilikauden aikana, jolloin ne syntyvät.

Varausten kirjaaminen tilinpäätökseen

Johto arvioi käytettävissä olevan tiedon perusteella, onko todennäköistä, että olemassa olevan veloitteen täyttäminen aiheuttaa taloudellista hyötyä ilmentävien voimavarojen siirtymisen pois yhtiöstä. Jos edellä mainittu ehto täyttyy ja jos veloitteen toteutumisajankohta ja lopullinen määrä on luotettavasti arvioitavissa, veloite kirjataan tilinpäätökseen varauksena.

Hankintameno kohdistaminen

Hankitun tytäryhtiön osakkeiden hankintameno kohdistetaan yksilöitävissä oleville varoille ja veloille niiden käyvän arvon perusteella. Käyvän arvon määrittämisessä johto käyttää omaan kokemukseensa perustuvien arvioiden lisäksi tarvittaessa apunaan kyseessä olevien tase-erien erityisasiantuntijoita. Johdon käsityksen mukaan tehdyt arviot ja oletukset ovat riittävän tarkkoja tase-eriin liittyvien rahavirtojen oikeellisuuden takaamiseksi.

Työsuhde-etuudet

Työsuhde-etuuksiin liittyvien veloitteiden laskennassa käytettäviä johdon arvioita edellyttäviä tekijöitä kytkeytyy muun muassa tilikauden eläkekulun ja etuus pohjaisten eläkeveloitteiden laskennassa käytetyn diskonttauskoron määrittämiseen, palkkatason tulevan kehityksen ennustamiseen, eläkkeiden korotusoletukseen, oletuksiin henkilöstön palvelusaikojen pituuksista ja inflaatiokorjaukseen.

Osakepalkkiojärjestelmän tilinpäätöshetken toteumaolettama perustuu johdon arvioon ansaintakriteerien täyttymisestä. Hallituksen HR-valiokunta päättää osakkeiden antamisesta järjestelmän piirissä oleville henkilöille.

Arvon alentumisen testaaminen

Omaisuserien kirjanpitoarvo tarkistetaan arvonalentumisten varalta testeillä, jotka tehdään aina silloin,

kun voidaan päätellä siihen olevan tarvetta. Lisäksi liikearvot testataan arvonalentumisten varalta vuosittain. Liikearvot kohdistetaan johdonmukaisella tavalla rahavirtaa tuottaville yksiköille. Rahavirtaa tuottavan yksikön liiketoiminnasta kerrytettävissä oleva rahamäärä perustuu arvonalennustesteissä käyttöarvolaskelmiin, joissa käytettyjen ennustettujen rahavirtojen perustana ovat yhtiön johdon vahvistamat tietyn aikajakson kattavat tulossuunnitelmat sekä muut perusteltavissa olevat arviot toimialan ja rahavirtaa tuottavan yksikön tulevaisuudennäkymistä. Arvon alentumisen testauksiin liittyen johto joutuu arvioimaan, onko omaisuserän markkina-arvo pienentynyt tilikauden aikana, onko toimintaympäristössä tapahtunut merkittäviä haitallisia muutoksia, joudutaanko käyttöarvolaskelmissa sovellettavaa diskonttokorkokantaa muuttamaan, tai onko omaisuserän nettovarallisuuden kirjanpitoarvo korkeampi kuin sen markkina-arvo. Näiden ja muiden mahdollisten yhtiön sisä- ja ulkopuolisten indikaattorien pohjalta johto arvioi, onko tarvetta suorittaa omaisuserille ylimääräisiä arvonalennustestauksia vuotuisten testien välillä. Liikearvon alentumistestaukseen liittyvistä arvioista ja oletuksista kerrotaan tarkemmin tilinpäätöksen liitetietiedoissa.

Verot

Johdon arvio kohdistuu laskennallisten verosaamisten kirjaamisperusteisiin. Yleisin vähennyskelpoinen väliaikainen ero verotuksen ja kirjanpidon välillä on verotuksellinen tappio. Johto joutuu arvioimaan, kertykö tulevaisuudessa riittävästi verotettavaa tuloa, jota vastaan käyttämättömiä verotustappioita voidaan käyttää. Laskennallinen verosaaminen kirjataan tappioista vain siihen määrään asti kuin tulevana tilikausina odotetaan syntyvän tuloja, joita vastaan yhtiö kykenee vähentämään verotustappionsa.

Uudet standardit ja tulkinnat

Vuonna 2014 yhtiön soveltamat uudet standardit ja tulkinnat

IFRS 10 konsernitilinpäätös -standardi muutti kriteereitä, joiden mukaan sijoituskohde luokitellaan tytäryhtiöksi. Sijoituskohteen katsotaan olevan tytäryhtiö, kun emoyhtiöllä on siihen määräysvalta. Määräysvallan kriteerit täyttyvät, kun emoyhtiöllä on sijoituskohdetta koskeva valta; se altistuu sijoituskohteen muuttuvalle tuotolle tai on oikeutettu sen muuttuvaan tuottoon; sekä se pystyy käyttämään sijoituskohdetta koskevaa valtaansa ja näin vaikuttamaan saamansa tuoton määrään. Standardin käyttöönotolla ei ollut vaikutusta konsernitilinpäätöksen lukuihin, mutta se muutti konsernin laadintaperiaatteita yllä kuvatulla tavalla.

IFRS 11 yhteisjärjestelyt -standardi määrittelee kahden tai useamman osapuolen yhteisessä määräysvallassa olevien järjestelyiden käsittelytapaa. Yhteisjärjestely on standardin mukaan joko yhteinen toiminto tai yhteisyritys. Yhteisen

toiminnon osapuolilla on järjestelyyn liittyviä varoja koskevia oikeuksia ja velkoja koskevia velvoitteita. Tällöin tilinpäätöksen yhdistellään yhtiölle kuuluvat osuudet yhteisen toiminnon varoista, veloista, tuotoista ja kuluista. Yhteisyrityksen osapuolilla on oikeus järjestelyn nettovarallisuuteen. Yhteisyritykset yhdistellään tilinpäätöksen käyttäen pääomaosuusmenetelmää. Standardin käyttöönotolla ei ollut vaikutusta konsernitilinpäätöksen lukuihin, mutta se muutti konsernin laadintaperiaatteita yllä kuvatulla tavalla.

Millään muulla 1.1.2014 alkaneella tilikaudella yhtiön käyttöönottamalla IFRS-standardilla tai IFRIC-tulkinnalla ei ole olennaista vaikutusta yhtiön konsernitilinpäätökseen.

Myöhemmin voimaan tulevat yhtiön soveltamat uudet standardit ja tulkinnat

Useat uudet standardit, standardien muutokset ja tulkinnat tulevat voimaan vasta 1.1.2014 alkaneen tilikauden jälkeen, eikä niitä ole sovellettu tätä konsernitilinpäätöstä laadittaessa. Niistä vain seuraavalla saattaa olla olennainen vaikutus konsernitilinpäätökseen:

IFRS 15 Myyntituotot asiakassopimuksista -standardi julkaistiin vuoden 2014 toukokuussa ja se tulee voimaan 1.1.2017 tai sen jälkeen alkavalla tilikaudella. Standardin voimaantulo EU-alueella vaatii EU:n hyväksynnän. Standardi määrittää miten ja milloin tuotot sopimuksista asiakkaiden kanssa tulee kirjata. Yhtiö selvittää standardin vaikutuksia yhtiön konsernitilinpäätökseen.

IFRS 9 Rahoitusinstrumentit -standardi julkaistiin vuoden 2014 heinäkuussa ja se tulee voimaan 1.1.2018 tai sen jälkeen alkavalla tilikaudella. Standardin voimaantulo EU-alueella vaatii EU:n hyväksynnän. Standardi vaikuttaa muun muassa rahoitusinstrumenttien luottotappioiden kirjaamiseen. Luottotappiot kirjataan standardin mukaan odotettuihin tappioihin perustuen, mikä aikaistaa luottotappiokirjauksia. Lisäksi standardi vaikuttaa rahoitusvarojen ja -velkojen luokitteluun ja arvostamiseen, mutta tällä ei ole olennaista vaikutusta yhtiön konsernitilinpäätökseen.

Millään muulla julkaistulla, muttei vielä voimassa olevalla IFRS-standardilla tai IFRIC-tulkinnalla ei odoteta olevan olennaista vaikutusta konsernitilinpäätökseen.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot (IFRS)

- 1 Aikaisempia tilikausia koskevat muutokset
- 2 Toimintasegmentit
- 3 Tietoja markkina-alueittain
- 4 Hankitut liiketoiminnot
- 5 Toiminnan kausiluonteisuus
- 6 Tietoja rakennushankkeista
- 7 Liiketoiminnan muut tuotot
- 8 Työsuhde-etuuksista aiheutuvat kulut ja henkilöstömäärä
- 9 Poistot ja arvonalentumiset
- 10 Liiketoiminnan muut kulut
- 11 Sijoitukset
- 12 Rahoitustuotot ja -kulut
- 13 Verot
- 14 Lopetetut liiketoiminnot
- 15 Osakekohtainen tulos
- 16 Muut laajan tuloksen erät
- 17 Maksetut ja ehdotetut osingot
- 18 Aineelliset hyödykkeet
- 19 Aineettomat hyödykkeet
- 20 Pitkäaikaiset myytävissä olevat rahoitusvarat
- 21 Pitkäaikaiset saamiset
- 22 Vaihto-omaisuus
- 23 Lyhytaikaiset saamiset
- 24 Lyhytaikaiset myytävissä olevat rahoitusvarat
- 25 Rahavarat
- 26 Rahoitusinstrumentit arvostusryhmittäin
- 27 Oma pääoma
- 28 Korolliset velat
- 29 Eläkevelvoitteet
- 30 Osakeperusteiset maksut
- 31 Varaukset
- 32 Ostovelat ja muut velat
- 33 Rahoitusriskien hallinta
- 34 Johdannaisinstrumentit
- 35 Liiketoiminnan rahavirtojen oikaisut
- 36 Muut vuokrasitoumukset
- 37 Vakuudet ja vastuusitoumukset
- 38 Ehdolliset velat
- 39 Lähipiiritapahtumat

1 Aikaisempia tilikausia koskevat muutokset

Rahavirtalaskelmaan tehty oikaisu

Yhtiö on oikaisut rahavirtalaskelmassa esitettyjä liiketoiminnan rahavirtaa edeltäviä lukuja. Oikaisulla ei ole vaikutusta tuloslaskelmaan eikä taseeseen. Se ei myöskään vaikuta liiketoiminnan, investointien eikä rahoituksen rahavirtoihin.

Oikaisujen vaikutus vertailukauden lukuihin esitetään alla olevassa taulukossa.

1.1.–31.12.2013 1000 euroa	Rahavirta ennen oikaisua	Oikaisu	Oikaistu rahavirta
Muut oikaisut	-10 042	5 285	-4 757
Rahavirta ennen käyttö pääoman muutosta	-56 127	5 285	-50 842
Rahoituserät	-18 574	-7 000	-25 574
Maksetut välittömät verot	-202	1 715	1 513

Laadintaperiaatteiden muutosten vaikutukset vertailukausien segmenttiraportoinnin lukuihin

Lemminkäinen on muuttanut raportoitavien segmenttitietojen laadintaperiaatteita 1.8.2014 alkaen. Muutetun laadintaperiaatteen mukaan segmenttiraportoinnin tuloslaskelmaluvut sisältävät vain jatkuviin toimintoihin liittyvät erät, jonka johdosta yhtiön segmenttiraportointi noudattaa jatkossa tuloslaskelmaerien osalta konsernitilinpäätöksen laadintaperiaatteita. Vertailukausien luvut on oikaistu uuden laadintaperiaatteen mukaisiksi.

2 Toimintasegmentit

Lemminkäinen organisoi 1.1.2014 toimintansa viiteen toimintasegmenttiin. Pörssitiedotteessa 30.7.2014 yhtiö ilmoitti muuttavansa organisaatio- ja raportointirakennetta strategian tarkistuksen yhteydessä. Lemminkäinen-konsernin liiketoiminta on 1.8.2014 alkaen organisoitu kolmeen toimintasegmenttiin: Infrarakentaminen, Suomen talonrakentaminen ja Venäjän toiminnot. Segmenttiraportointi noudattaa tuloslaskelmaerien osalta konsernitilinpäätöksen laadintaperiaatteita. Segmenttien varoina raportoidaan käyttöomaisuus, vaihto-omaisuus sekä myynti ja muut saamiset.

Infrarakentaminen

Infrarakentamiseen kuuluvat päällystys- ja kiviainestointiminta, maa- ja pohjarakentaminen, kalliorakentaminen sekä tie-, katu- ja rataverkoston rakentaminen ja kunnossapito Suomessa, Ruotsissa, Norjassa, Tanskassa ja Baltian maissa. Lisäksi liiketoimintasegmentissä raportoidaan Ruotsin talonrakentaminen sekä televerkkoliiketoimintaan liittyvät erät.

Suomen talonrakentaminen

Talonrakentaminen kattaa asuntorakentamisen, liiketila- ja toimistorakentamisen, teollisuusrakentamisen, kiinteistökehityksen, toimitilahallinnan, elinkaarihankkeet ja korjausrakentamisen Suomessa.

Venäjän toiminnot

Venäjällä yhtiö toimii talonrakentajana ja infrarakentajana. Yhtiö keskittyy omaperusteisiin asuntorakennushankkeisiin erityisesti Pietarin seudulla sekä päällysteisiin ja erikoispäällysteisiin.

Kohdistamattomat erät

Muiden toimintojen tuloslaskelman kohdistamattomat erät sisältävät konsernin jakamattomia kuluja. Muiden toimintojen kohdistamattomat varat sisältävät pääasiassa rahoitusvaroja.

Segmenttiraportointi

1.1.–31.12.2014 1000 euroa	Infra- rakentaminen	Suomen talon- rakentaminen	Venäjän toiminnot	Muut toiminnot	Eliminoinnit	Konserni yhteensä, IFRS
Liikevaihto	1 338 984	538 957	196 126	26 847	-56 432	2 044 482
Poistot ja arvonalentumiset	36 605	259	1 884	5 686		44 434
Liikevoitto	37 980	9 339	19 749	-30 813		36 255

1.1.–31.12.2013 1000 euroa	Infra- rakentaminen	Suomen talon- rakentaminen	Venäjän toiminnot	Muut toiminnot	Eliminoinnit	Konserni yhteensä, IFRS
Liikevaihto	1 279 165	592 903	164 488	35 875	-52 304	2 020 127
Poistot ja arvonalentumiset	36 928	348	1 715	5 651		44 642
Liikevoitto	-13 162	5 003	-337	-80 820		-89 316

1000 euroa	31.12.2014	31.12.2013
Varat liiketoimintasegmenteittäin		
Infrarakentaminen	465 744	533 956
Suomen talonrakentaminen	472 197	454 619
Venäjän toiminnot	101 770	152 172
Muut toiminnot	42 988	47 835
Segmentit yhteensä	1 082 699	1 188 582
Talotekniikka		61 766
Segmenteille kohdistamattomat varat ja konsernieliminoinnit yhteensä	175 078	92 306
Konserni yhteensä, IFRS	1 257 777	1 342 654

Tilinpäätös › Konsernitilinpäätös › Konsernitilinpäätöksen liitetiedot (IFRS) › 3 Tietoja markkina-alueittain

3 Tietoja markkina-alueittain

1.1.–31.12.2014 1000 euroa	Suomi	Skandinavia	Venäjä	Baltian maat	Muut maat	Yhteensä
Liikevaihto	1 073 239	644 096	195 339	127 908	3 900	2 044 482
Varat	829 954	263 692	108 003	49 050	7 078	1 257 777
Investoinnit	12 159	12 569	2 279	2 965	7	29 979

1.1.–31.12.2013 1000 euroa	Suomi	Skandinavia	Venäjä	Baltian maat	Muut maat	Yhteensä
Liikevaihto	1 091 149	603 982	164 399	145 340	15 258	2 020 127
Varat	863 982	261 493	159 617	52 931	4 630	1 342 654
Investoinnit	41 892	22 668	2 374	4 151	158	71 243

Liikevaihto on esitetty asiakkaiden sijaintipaikan mukaan ja varat niiden maantieteellisen sijaintipaikan mukaan.

4 Hankitut liiketoiminnot

2014

Yhtiöllä ei ole vuonna 2014 hankittuja liiketoimintoja.

2013

2.1.2013 hankittiin Tampereen kaupungin asfalttiliiketoiminta. Hankinnasta kirjattu liikearvo kohdistuu aseman vahvistumiseen Pirkanmaan markkina-alueella.

2.1.2013 hankittiin Biomaa Oy:n koko osakekanta. Biomaa Oy on erikoistunut massastabilointiin ja pilaantuneiden maiden kunnostamiseen. Hankinnasta kirjattu liikearvo kohdistuu yhtiön mukana siirtyvään erikoisosaamiseen pilaantuneiden maa-alueiden kunnostamisesta. Hankintaan liittyy ehdollinen lisäkauppahinta. Biomaa Oy fuusioitiin Lemminkäinen Infra Oy:öön 1.5.2013.

2.1.2013 hankittiin yhdellä kauppakirjalla Maarakennus Katupojat Oy:n, Bergqvist Oy:n sekä Kuljetus Oy Wilkmanin koko osakekannat. Hankitut yhtiöt harjoittavat maarakennusurakointia, aluerakentamista, energiaverkkojen rakentamista, kuljetustoimintaa sekä katujen talvi- ja kesäkunnossapitoa Etelä-Suomen alueella. Yhtiöiden hankinnasta tuloutettiin 0,1 milj. euron negatiivinen liikearvo. Yhtiöt fuusioitiin Lemminkäinen Infra Oy:öön 1.5.2013

2.5.2013 hankittiin 80 prosenttia tanskalaisen FD-Entreprise ApS:n osakekannasta. FD-Entreprise ApS on erikoistunut teiden asfaltti- ja betonipintojen jyrshintään ja sen toiminta on keskittynyt Tanskan itäosiin. Hankinnasta kirjattu liikearvo kohdistuu markkina-alueen laajentamiseen. Kauppa kaksinkertaistaa Lemminkäisen teiden jyrhinnan markkinaosuuden Tanskassa ja laajentaa Lemminkäisen markkina-alueen kattamaan koko maan. Hankintaan liittyvä vähemmistölunastusoptio on kirjattu taseeseen velaksi.

12.7.2013 hankittiin 75 prosenttia ruotsalaisesta Landvetterkrossen AB:n (entinen Vest Kross AB) osakekannasta. Landvetterkrossen AB on maa- ja kiviainestuotteiden toimittaja. Hankintaan liittyy vähemmistölunastusoptio, jota ei ole kirjattu velaksi.

24.7.2013 hankittiin arabiemiirikuntalaisen LEC Consultancy JLT:n koko osakekanta. Hankinnasta kirjattu liikearvo kohdistuu henkilöstön erityisosaamiseen.

Vuonna 2013 hankittujen liiketoimintojen kirjatut käyvät arvot yhdistämisen jälkeen on esitetty seuraavassa taulukossa.

1000 euroa	Kirjatut käyvät arvot yhdistämisen jälkeen 2013
Varat	
Aineelliset hyödykkeet	9 081
Aineettomat hyödykkeet	2 867
Myytävissä olevat rahoitusvarat	559
Vaihto-omaisuus	885
Lyhytaikaiset saamiset	5 394
Rahavarat	2 252
Varat yhteensä	21 038
Velat	
Laskennalliset verovelat	153
Korolliset velat	5 860
Muut velat	5 304
Velat yhteensä	11 317
Määräysvallattomien omistajien osuus	-16
Nettovarat	9 737
Rahana maksettu hankintameno	10 116
Velaksi kirjattu osuus kauppahinnasta	4 873
Hankintameno yhteensä	14 989
Liikearvo	5 252
Taseeseen kirjattu liikearvo	5 396
Negatiivista liikearvoa tuloutettu tilikaudella	-144
Rahana maksettu kauppahinta	-8 384
Hankittujen tytäryritysten rahavarat	2 247
Rahavirtavaikutus	-6 137
Liiketoiminnan muihin kuluihin kirjatut hankinnasta johtuvat menot	287

Hankittujen liiketoimintojen yhdistelemisestä kirjattiin vuoden 2013 liikevaihtoon 13,8 miljoonaa euroa ja liiketulokseen 0,2 miljoonaa euroa. Hankittujen liiketoimintojen koko vuoden liikevaihto vuonna 2013 oli noin 15,1 miljoonaa euroa ja liiketulos -0,5 miljoonaa euroa. Jos hankitut yhtiöt olisi yhdistelty konserniin vuoden 2013 alusta, olisi konsernin liikevaihto ollut 2 219,5 miljoonaa euroa ja liiketulos -91,5 miljoonaa euroa.

Tilinpäätös › Konsernitiilinpäätös › Konsernitiilinpäätöksen liitetiedot (IFRS) › 5 Toiminnan kausiluonteisuus

5 Toiminnan kausiluonteisuus

Yhtiön tiettyjen liiketoimintojen kausiluonteisuus vaikuttaa yhtiön tuloksen ajoittumiseen sekä sen määrään. Päällystys- ja kiviainestoinnassa työkausi ajoittuu pääosin toiselle ja kolmannelle vuosineljännekselle, joten suurin osa tuotoista kirjataan kyseisille vuosineljänneksille. Päällystys- ja kiviainestoinnin työkausien pituudet ovat alttiita sääolosuhteille, mikä myös omalta osaltaan vaikuttaa yhtiön tuloksen määrään ja ajoittumiseen. Kausivaihtelu ei vaikuta muuhun infrarakentamiseen, kuten kallio- ja maarakentamiseen, yhtä voimakkaasti kuin edellä mainittuihin toimintoihin, mutta pohjarakentamisessa saattaa esiintyä pientä kausivaihtelua johtuen talonrakentamisen ajoituksesta.

Omaperusteiset talonrakennusprojektit aiheuttavat yhtiön tulokseen kausittaista vaihtelua, sillä tuotto niistä kirjataan myyntiasteen mukaisesti vasta projektin valmistuttua. Yhtiö pyrkii tasoittamaan kausivaihtelua käynnistämällä omaperusteisia kohteita tasaisesti vuoden aikana, jolloin kohteet myös valmistuvat ja tuotot niistä kirjataan mahdollisimman tasaisesti ympäri vuoden.

6 Tietoja rakennushankkeista

1000 euroa	31.12.2014	31.12.2013
Osatuloutus, jatkuvat toiminnot		
Valmistusasteen mukaan tilikaudella tuotoiksi kirjatut tulot	1 654 052	1 705 601
Keskeneräisten hankkeiden toteutuneet menot ja kirjatut voitot (vähennettynä kirjatuilla tappioilla)	1 467 033	1 150 364
Hankkeita koskevat bruttosaamiset asiakkailta	32 732	58 479
Hankkeita koskevat bruttovelat asiakkaille	67 424	56 547

Palvelutoimilupajärjestelyt

Lemminkäisellä on käynnissä kolme merkittävää elinkaarihanketta, jotka sijaitsevat Kuopiossa, Oulussa ja Pudasjärvellä.

Kuopio

Lemminkäinen PPP Oy (palveluntuottaja) allekirjoitti elinkaarihanketta koskevat sopimukset 14.12.2009 Kiinteistö Oy Kuopion koulutilojen (rahoittaja) kanssa. Hankekokonaisuuteen kuuluvat neljän koulun ja yhden päiväkodin uudisrakennus- ja peruskorjaustyöt. Rakennusten hoito ja ylläpito ovat palveluntuottajan vastuulla 25 vuoden palvelujakson ajan. Hankkeen kokonaisarvo on 93,5 miljoonaa euroa.

Rahoittaja omistaa nykyiset rakennukset ja maapohjan. Palveluntuottaja uudisrakentaa ja peruskorjaa kohteet rahoittajan kanssa tekemiensä urakkasopimusten perusteella, ja Kuopion kaupunki saa kohteet hallintaansa niiden luovutuksen jälkeen. Lemminkäinen PPP Oy hoitaa ja ylläpitää kohteita palvelusopimukseen perustuen noin 25 vuotta. Kuopion kaupunki toimii rahoittamiensa kohteiden osalta itse urakkasopimusten tilaajana ja rahoittajan edustajana. Urakkasopimukset on sovittu kiinteähintaisina rakennuskustannusindeksiin ja viitekorkoon sidottuina, ja rahoittaja maksaa urakkahinnat urakkasopimusten maksupostien mukaisesti. Palveluntuottajalla ei ole oikeutta käyttää mitään kohteita eikä mahdollisuutta järjestää oheiskäyttöä.

Kuopion kaupungilla on oikeus irtisanoa sopimus 6 kuukauden irtisanomisajalla tietyin Palveluntuottajan intressit huomioivoin lisäehdoin. Kuopion kaupungilla on oikeus päättää sopimus 10. ja 20. sopimusvuoden jälkeen eli vuosina 2021 ja 2031. Palveluntuottajalla on oikeus irtisanoa sopimus 6 kuukauden irtisanomisajalla, mikäli Rahoittaja tai Kuopion kaupunki jättää maksuveloitteensa suorittamatta 90 päivän ajan.

Hankkeeseen kuuluvista rakennuksista kaikki ovat rakennusvaiheen osalta valmiita. Kahdesta ensimmäisestä valmistuneesta kohteesta (Martti Ahtisaaren koulu ja Puijonsarven koulu) investointivaiheen aikaiset takuuajat ovat jo päättyneet ja takuuajan vakuudet palautettu. Rajalan koulun ja Puijonlaakson päiväkodin takuuajat jatkuvat vielä vuodelle 2014 ja Pohjantien koulun osalta vuodelle 2015. Hankkeen investointivaihe on edennyt kokonaisuudessaan aikataulu-, kustannus- ja laatuavoitteiden mukaisesti.

Hankkeen kaikkien kohteiden hoito- ja ylläpitojakso (palvelujakso) on käynnissä ja palvelujen tuottaminen on toteutunut suunnitelmien mukaisesti eikä palvelu- tai käytettävyyvähennyksiä ole kohteissa ollut.

Oulu

Lemminkäinen PPP Oy (palveluntuottaja) allekirjoitti sopimuksen 1.6.2012 Oulun kaupungin, liikelaitos Oulun tilakeskuksen (tilaaja) kanssa. Hankekokonaisuuteen kuuluu Oulun Kastellin monitoimitalon uudisrakennus ja Tenavalinnan päiväkodin purkamisen sekä väliaikaisten tilojen järjestäminen. Rakennusten hoito ja ylläpito ovat palveluntuottajan vastuulla 25 vuoden palvelujakson ajan. Hankkeen kokonaisarvo on 86 miljoonaa euroa.

Oulun kaupunki omistaa nykyiset rakennukset ja maapohjan. Palveluntuottaja uudisrakentaa kohteen Tilaajan kanssa tekemiensä urakkasopimusten perusteella ja Oulun kaupunki saa kohteet hallintaansa niiden luovutuksen jälkeen. Lemminkäinen PPP Oy hoitaa ja ylläpitää kohdetta palvelusopimukseen perustuen noin 25 vuotta. Oulun kaupunki toimii rahoittamiensa kohteiden osalta itse urakkasopimusten tilaajana. Urakkasopimus on sovittu kiinteähintaisena rakennuskustannusindeksiin ja viitekorkoon sidottuina ja Tilaaja maksaa urakkahinnan urakkasopimuksen maksupostien mukaisesti. Palveluntuottajalla on oikeus järjestää kohteiden oheiskäyttöä ennalta sovittujen ehtojen mukaisesti sekä oikeus periä maksuja kohteiden oheiskäytöstä. Yhtiö ei ole kirjannut oheiskäyttöoikeudesta aineetonta hyödykettä sen hyödyntämiseen liittyvän epävarmuuden vuoksi.

Oulun kaupungilla on oikeus irtisanoa Palvelusopimus 6 kuukauden irtisanomisajalla tietyn Palveluntuottajan intressit huomioivien lisäehdoin. Palveluntuottajalla on oikeus irtisanoa sopimus 6 kuukauden irtisanomisajalla, mikäli Oulun kaupunki jättää maksuveloitteensa suorittamatta 90 päivän ajan.

Kastellin monitoimitalon rakennusvaihe on alkanut vuoden 2012 loppukeväällä. Kaikkien rakennustöiden tulee olla valmiina vuoden 2014 syksyyn mennessä, jolloin palvelujakso alkaa. Hanke on edennyt pääsääntöisesti aikataulu- ja laatutavoitteiden mukaisesti mutta kohteen rakennustöiden kustannuskertymä on ollut suunniteltua suurempi ja hankkeen investointivaiheen laskennallisesta katteesta on jouduttu tinkimään. Hoito- ja ylläpitojakson palvelujen tuottaminen on toteutunut suunnitelmien mukaisesti eikä palvelu- tai käytettävyyshennyksiä ole jouduttu tekemään.

Pudasjärvi

Lemminkäinen PPP Oy (palveluntuottaja) allekirjoitti sopimuksen 13.3.2014 Pudasjärven kaupungin (tilaaja) kanssa. Hankekokonaisuuteen kuuluvat Pudasjärven hirsirakenteisen koulukampuksen suunnittelu, rakentaminen ja ylläpito. Rakennusten hoito ja ylläpito ovat palveluntuottajan vastuulla 25 vuoden palvelujakson ajan palvelujakson alkamisesta eli vuoteen 2041 saakka. Hankkeen kokonaisarvo on 41 miljoonaa euroa.

Pudasjärven kaupunki omistaa kohteen maapohjan. Palveluntuottaja uudisrakentaa kohteen tilaajan kanssa tekemiensä urakkasopimusten perusteella, ja Pudasjärven kaupunki saa kohteet hallintaansa niiden luovutuksen jälkeen. Lemminkäinen PPP Oy hoitaa ja ylläpitää kohdetta palvelusopimukseen perustuen noin 25 vuotta. Pudasjärven kaupunki toimii rahoittamiensa kohteiden osalta itse urakkasopimusten tilaajana. Urakkasopimukset on sovittu kiinteähintaisina rakennuskustannusindeksiin sidottuina, ja tilaaja maksaa urakkahinnan urakkasopimuksen maksupostien mukaisesti. Palveluntuottajalla ei ole oikeutta järjestää kohteiden oheiskäyttöä. Palvelusopimus päättyy automaattisesti sopimuskauden päättyessä eikä kummallakaan osapuolella ole mahdollisuutta purkaa tai irtisanoa sopimusta kesken sopimuskauden ilman, että on tapahtunut jokin sopimusrikkomus.

Pudasjärven koulukampuksen rakennusvaihe alkoi vuoden 2014 loppukeväällä ja kohteen investointivaihe päättyi kesällä 2016. Hanke on edennyt pääsääntöisesti aikataulu-, laatu- ja kustannustavoitteiden mukaisesti.

Tilinpäätös › Konsernitilinpäätös › Konsernitilinpäätöksen liitetiedot (IFRS) › 7 Liiketoiminnan muut tuotot

7 Liiketoiminnan muut tuotot

1000 euroa	1.1.–31.12.2014	1.1.–31.12.2013
Aineellisten hyödykkeiden myyntivoitot *	10 413	5 222
Myyntivoitot myytävissä olevista rahoitusvaroista	904	1 356
Vuokratuotot	1 926	1 363
Myyntien ja ostojen suojaustuotot **	1 204	1 552
Saadut avustukset ja vahingonkorvaukset	993	235
Negatiivisen liikearvon tuloutus		144
Tuotot etuuspoijaisten eläkejärjestelyiden supistumisesta	227	1 933
Muut	2 584	4 407
	18 251	16 212

* Aineellisten hyödykkeiden myyntivoitot liittyvät pääosin Infraliiketoiminnan kalustomyynteihin. Vuonna 2014 yhtiö myi lisäksi Norjassa maa-alueen, josta kirjattiin 5,3 miljoonan euron myyntivoitot.

** Myyntien ja ostojen suojaustuotot koostuvat bitumiostoja suojaavien hyödykejohtannaisten sekä myyntejä ja ostoja suojaavien valuuttajohtannaisten realisoituneista voitoista sekä käyvän arvon muutoksista.

Tilinpäätös > Konsernitilinpäätös > Konsernitilinpäätöksen liitetiedot (IFRS) > 8 Työsuhde-etuuksista aiheutuvat kulut ja henkilöstömäärä

8 Työsuhde-etuuksista aiheutuvat kulut ja henkilöstömäärä

1000 euroa	1.1.–31.12.2014	1.1.–31.12.2013
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	281 643	302 369
Osakeperusteiset maksut	343	950
Maksupohjaiset eläkekulut	36 082	35 234
Etuuspohjaiset eläkekulut	5	1 383
Muut henkilösivukulut	18 890	21 802
	336 964	361 738
Konserniyhtiöiden toimitusjohtajien ja hallitusten jäsenten palkat ja palkkiot, jatkuvat toiminnot	4 649	3 435

Etuuspohjaisia eläkekuluja selvitetään tarkemmin liitetiedossa 29, osakeperusteisia maksuja liitetiedossa 30 ja lähipiiriä liitetiedossa 39.

	1.1.–31.12.2014	1.1.–31.12.2013
Henkilöstö tilikauden lopussa, jatkuvat toiminnot		
Toimihenkilöt	2 070	2 439
Työntekijät	2 678	3 087
	4 748	5 526
Henkilöstö tilikauden lopussa liiketoimintasegmenteittäin, jatkuvat toiminnot		
Infrarakentaminen	2 925	3 266
Suomen talonrakentaminen	1 038	1 224
Venäjän toiminnot	635	755
Emoyhtiö	150	281
	4 748	5 526

Tilinpäätös > Konsernitilinpäätös > Konsernitilinpäätöksen liitetiedot (IFRS) > 9 Poistot ja arvonalentumiset

9 Poistot ja arvonalentumiset

1000 euroa	1.1.–31.12.2014	1.1.–31.12.2013
Poistot aineellisista hyödykkeistä		
Rakennukset ja rakennelmat	1 056	1 011
Koneet ja kalusto	20 840	21 748
Leasingkoneet ja -kalusto	13 028	12 738
Muut aineelliset hyödykkeet	1 840	2 000
	36 764	37 497
Poistot aineettomista hyödykkeistä		
Aineettomat oikeudet	5 312	3 693
Muut pitkävaikutteiset menot	1 087	3 453
	6 399	7 146
Poistot yhteensä	43 164	44 642
1000 euroa	1.1.–31.12.2014	1.1.–31.12.2013
Arvonalentumiset		
Aineettomista oikeuksista	1 270	

Tilinpäätös › Konsernitilinpäätös › Konsernitilinpäätöksen liitetiedot (IFRS) › 10 Liiketoiminnan muut kulut

10 Liiketoiminnan muut kulut

1000 euroa	1.1.–31.12.2014	1.1.–31.12.2013
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden myyntitappiot	522	288
Myyntitappiot myytävissä olevista rahoitusvaroista	138	
Vapaaehtoiset henkilösivukulut	8 446	12 060
Vuokratkulut	31 345	32 245
Yrityshankinnoista välittömästi aiheutuneet menot		287
Myyntien ja ostojen suojaustappiot *	2 945	2 520
Vahingonkorvausoikeudenkäynnit **	6 408	65 587
Luottotappiot	5 957	5 256
Muut kulut	128 190	107 411
	183 951	225 654

* Myyntien ja ostojen suojaustappiot koostuvat bitumiostoja suojaavien hyödykejohdannaisten sekä myyntejä ja ostoja suojaavien valuuttajohdannaisten realisoituneista tappioista sekä käyvän arvon muutoksista.

** Vuoden 2014 vahingonkorvausoikeudenkäynnit –erä muodostuu käräjäoikeudessa vireillä olevista asfalttikartellin vahingonkorvausoikeudenkäynneistä tehdyn varauksen muutoksesta. Pääosa varauksen kasvusta johtuu uusista Lemminkäistä vastaan jätetyistä vahingonkorvauskanteista. Vuoden 2013 vahingonkorvausoikeudenkäynnit –erä muodostuu 66 miljoonan euron kulukirjauksesta, joka liittyy Helsingin käräjäoikeuden päätökseen asfalttikartellin vahingonkorvauksista. Erään sisältyy 5,9 miljoonan euron varaus käräjäoikeudessa käsittelyn alkamista odottavista vahingonkorvausoikeudenkäynneistä.

Alla olevassa taulukossa esitetään Suomessa syntyneet yhtiökokouksen valitseman tilintarkastusyhteisön palkkiot, jotka sisältyvät liiketoiminnan muihin kuluihin. Taulukossa esitettyjen kulujen lisäksi sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon kirjatut osakeannin kulut, jotka vähentävät osakeannissa kerättyjä bruttovaroja, sisältävät yhtiökokouksen valitseman tilintarkastusyhteisön palkkioita yhteensä 0,4 miljoonaa euroa.

1000 euroa	1.1.–31.12.2014	1.1.–31.12.2013
Tilintarkastus	179	181
Muu konsultointi	157	184
	336	366

11 Sijoitukset**Tytäryitykset**

31.12.2014	Konsernin omistusosuus, %	Emoyhtiön omistusosuus, %	Emoyhtiön omistusosuus, kpl	Emoyhtiön omistusosuus, kirjanpitoarvo FAS, 1 000 euroa	Muiden konserniyriytysten omistusosuus, kirjanpitoarvo FAS, 1 000 euroa
Lemminkäinen Talo Oy, Helsinki	100,0	100,0	2 183 663	73 922	
Lemminkäinen Infra Oy, Helsinki	100,0	100,0	1 338	36 711	
Lemcon Networks Oy, Helsinki	100,0	100,0	392 000	0	
UAB Lemcon Vilnius, Liettua	100,0	100,0		0	
UAB Lemminkäinen Lietuva, Liettua	99,9	99,9	3 747 989	3 529	
Lemminkäinen International Oy, Helsinki	100,0				5
Lemminkäinen Russia Oy, Helsinki	100,0				163
Lemminkäinen PPP Oy, Kuopio	100,0				3
ICM International Construction Management, Unkari	100,0				0
Lemminkäinen Co., Ltd, Kiina	100,0				72
Lemminkäinen Construction (India) Private Limited, Intia	100,0				853
Lemcon HR Oy, Helsinki	100,0				60
OOO Lemminkäinen Invest, Venäjä	100,0				2 284
Lemminkäinen Polska Sp.Z O.O, Puola	100,0				1 576
Lemminkäinen Ehitus As, Viro	100,0				3
OOO Lemminkäinen Service, Venäjä	100,0				13
OOO Lemminkäinen Stroy, Venäjä	100,0				1 151
Rekab Entreprenad Ab, Ruotsi	100,0				4 343
ZAO Lemminkäinen Rus, Venäjä	100,0				29 923
Lemcon Argentina S.R.L, Argentiina	100,0				0
LEMCON Baumanagement GmbH, Saksa	100,0				0
Lemcon Network Services Ltd, Iso-Britannia	100,0				0
Lemcon Venezuela C.A., Venezuela	100,0				0
Pasila Telecom Oy, Helsinki	100,0				0
Asfalt Remix AS, Norja	75,0				4 562
FD-Entreprice Aps, Tanska	80,0				1 526
Lemminkäinen A/S, Tanska	100,0				18 972
Lemminkäinen Industri AS, Norja	100,0				218
Lemminkäinen Eesti AS, Viro	100,0				5 594
Lemminkäinen Norge AS, Norja	100,0				27 158
Lemminkäinen Sverige Ab, Ruotsi	100,0				12
Oü Järva Paas, Viro	52,0				3
SIA Lemminkäinen Latvija, Latvia	100,0				1 835
Landvetterkrossen AB, Ruotsi	75,0				423
OOO Lemminkäinen Dor Stroi, Venäjä	100,0				5 430
				114 162	106 181

Yhtiön kaikki tytäryhtiöt on yhdistelty konsernitilinpäätökseen. Määräysvallattomien osakkeenomistajien osuus konsernin tytäryhtiöistä on kirjattu äänivallan ja omistusosuuden suhteessa lukuun ottamatta norjalaista Asphalt Remix AS:ää. Asphalt Remix AS:n määräysvallattomien omistajien kanssa on olemassa kiinteähintainen symmetrinen määräysvallattomien omistajien myynti- ja osto-optio, jonka vuoksi siitä ei ole kirjattu yhtiön taseeseen määräysvallattomien omistajien osuutta. Kyseinen optio on arvostettu käypään arvoon ja kirjattu konsernin taseeseen velaksi. Kirjattu velka ei ole määrältään olennainen (vuonna 2014: 1,1 milj. euroa).

Määräysvallattomien omistajien osuus konsernitaseessa oli vuoden 2014 lopussa yhteensä 0,1 miljoonaa euroa (0,6 milj. euroa), eivätkä ne ole yhtiön kannalta olennaisia.

Yhtiön tiedossa ei ole sen varoihin liittyviä rajoitteita vuoden 2014 lopussa.

Yhteisyritykset

Konsernin yhteisyritykset eivät ole yksittäin tarkasteltuna olennaisia.

31.12.2014	Konsernin omistusosuus, %	Muiden konserniyritysten omistusosuus, kirjanpitoarvo FAS, 1 000 euroa
Genvej A/S, Tanska	50,0	201
Martin Haraldstad AS, Norja	50,0	680
Nordasfalt AS, Norja	50,0	525
Ullensaker Asphalt ANS, Norja	50,0	
Yhteensä		1 407

1 000 euroa	2014	2013
Osuudet yhteisyrityksissä 1.1.	8 202	8 859
Muuntoero	-580	-1 137
Vähennykset	-632	
Saadut osingot	-608	-299
Kirjattu tulososuus	510	780
Osuudet yhteisyrityksissä 31.12.	6 893	8 202

Vuoden 2014 lopussa yhtiö katsoi menettäneensä osuutensa yhteisestä määräysvallasta Ullensaker Asphalt ANS:n osakkaiden kesken tehdyn yhteistyönpäätämissopimuksen seurauksena. Ullensaker Asphalt ANS oli vielä vuoden 2014 lopussa merkittynä paikalliseen yhtiörekisteriin, jonka vuoksi se esitetään ylempänä olevassa yhteisyrityksilistauksessa.

1 000 euroa	1.1.–31.12.2014	1.1.–31.12.2013
Yksittäin tarkasteltuna epäolennaiset yhteisyritykset yhteensä (tiedot esitetty täysimääräisinä)		
Jatkuvien toimintojen tulos	510	780
Tilikauden laaja tulos	510	780

Osakkuusyhtiöt

Konsernin osakkuusyhtiöt eivät ole yksittäin tarkasteltuna olennaisia.

31.12.2014	Konsernin omistusosuus, %	Muiden konserniyritysten omistusosuus, kirjanpitoarvo FAS, 1000 euroa
Finavo Oy, Helsinki	47,5	1
Vuokatin Betoni Oy, Sotkamo	33,1	13
Yhteensä		14
1000 euroa	2014	2013
Osuudet osakkuusyhtiöissä 1.1.	629	848
Vähennykset	-593	0
Kirjattu tulososuus	-13	-218
Osuudet osakkuusyhtiöissä 31.12.	24	629
1000 euroa	1.1.–31.12.2014	1.1.–31.12.2013
Yksittäin tarkasteltuna epäolennaiset osakkuusyhtiöt yhteensä (tiedot esitetty täysimääräisinä)		
Jatkuvien toimintojen tulos	-13	-218
Tilikauden laaja tulos	-13	-218

Yhtiö myi osuutensa NHK Rakennus Oy:ssä vuoden 2014 aikana.

Finavo Oy on kiinteistövuokraustoimintaa harjoittava yhtiö, jonka omistamien kiinteistöosakkeiden puolesta yhtiö on antanut 14,4 miljoonan euron suuruisen lainatakauksen. Lainatakauksen seurauksena yhtiön vastuu Finavo Oy:stä ylittää siitä konsernin taseeseen kirjatun osuuden.

Muut osakkeet ja osuudet

31.12.2014	Emoyhtiön kirjanpitoarvo FAS, 1000 euroa	Muiden konserniyritysten omistusosuus, kirjanpitoarvo FAS, 1000 euroa	Yhteensä
Asunto-osakkeet	248		248
Kiinteistöosakkeet	755	1 065	1 821
Muut	356	766	1 123
	1 360	1 831	3 191

Yhtiön muut osakkeet ja osuudet esitetään taseessa pitkäaikaisina myytävissä olevina rahoitusvaroina. Liitetiedossa 20 esitetään muissa osakkeissa ja osuuksissa tapahtuneet muutokset.

Tilinpäätös › Konsernitilinpäätös › Konsernitilinpäätöksen liitetiedot (IFRS) › 12 Rahoitustuotot ja -kulut

12 Rahoitustuotot ja -kulut

1000 euroa	1.1.–31.12.2014	1.1.–31.12.2013
Rahoitustuotot		
Korkotuotot lainoista ja saamisista	537	986
Korkotuotot myytävissä olevista rahoitusvaroista	49	147
Osinkotuotot myytävissä olevista rahoitusvaroista	7	62
Valuuttakurssivoitot	40 604	16 285
Korkojohdannaisten käyvän arvon muutosvoitot		575
Muut rahoitustuotot	89	101
	41 285	18 155
Rahoituskulut		
Korkokulut jaksotettuun hankintamenoön kirjatusta rahoitusveloista	16 334	17 936
Valuuttakurssitappiot	47 750	21 654
Korkojohdannaisten käyvän arvon muutostappiot	1 175	63
Muut rahoituskulut	13 934	5 275
	79 194	44 928
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	-37 909	-26 773

Tuloslaskelman kirjatut valuuttakurssierot

1000 euroa	1.1.–31.12.2014	1.1.–31.12.2013
Myyntien kurssierot	-80	1 271
Ostojen kurssierot	-2	-3 305
Kurssierot myyntien ja ostojen suojauksista	329	-273
Kurssierot rahoitustuotoissa ja -kuluissa	-7 147	-5 369
Valuuttakurssierot yhteensä	-6 900	-7 677

Tilinpäätös › Konsernitilinpäätös › Konsernitilinpäätöksen liitetiedot (IFRS) › 13 Verot

13 Verot**Tuloverot**

1000 euroa	1.1.–31.12.2014	1.1.–31.12.2013
Tuloverot varsinaisesta toiminnasta	-2 859	-2 820
Tuloverot aikaisemmilta vuosilta	815	-1 338
Laskennalliset verot	-1 302	24 043
	-3 346	19 885
Tuloslaskelman verojen ja kotimaan verokannalla laskettujen verojen välinen täsmäytyslaskelma		
Tulos ennen veroja	-1 654	-116 089
Verot laskettuna Suomen verokannalla edellisestä	331	28 442
Ulkomaisten tytäryritysten poikkeavat verokannat	-353	1 631
Verovapaat tulot tuloslaskelmassa	511	1 275
Vähennyskelvottomat kulut tuloslaskelmassa	-5 174	-2 512
Vähennyskelpoiset erät tuloslaskelman ulkopuolelta	107	200
Veronalaiset erät tuloslaskelman ulkopuolelta	-6	-2
Aiemmin kirjaamattomien verotuksellisten tappioiden käyttö	40	77
Tilikauden tappiollisten tulosten veroaikutus	-22	-7
Yhtiöverokannan muutoksen vaikutus		-4 345
Muut erät	404	-3 536
Edellisen tilikauden verot	815	-1 338
Verot tuloslaskelmassa yhteensä	-3 346	19 885

Laskennalliset verot

1000 euroa	1.1.2014	Muuntoero	Kirjattu tuloslaskelmaan *	Kirjattu laajan tuloslaskelman eriin	Toimet emoyhtiön omistajien kanssa	Yrityssostot, -myynnit ja fuusiot	31.12.2014
Laskennallinen verosaaminen							
Verotukselliset tappiot	37 715	-1 815	1 757			-145	37 512
Eläke-etuudet	348	-4	-193	0			150
Varaukset	6 267	-930	1 468				6 804
Rahoitusinstrumentit	15		-2 474	-15	2 474		
Aineelliset hyödykkeet	1 803	0	-282				1 521
Aineettomat hyödykkeet	22		-22				
Hankkeiden tuloutuksista aiheutunut väliaikainen ero	5 874	-1 923	-917			576	3 610
Muut väliaikaiset erot	936	-132	2 353			-994	2 163
Verosaamiset yhteensä, brutto	52 981	-4 805	1 689	-15	2 474	-562	51 761
Netottaminen	-14 440	3 392	1 299	15			-9 735
Laskennallinen verosaaminen	38 540	-1 413	2 987	0	2 474	-562	42 026

1000 euroa	1.1.2014	Muuntoero	Kirjattu tuloslaskelmaan *	Kirjattu laajan tuloslaskelman eriin	Toimet emoyhtiön omistajien kanssa	Yrityssostot, -myynnit ja fuusiot	31.12.2014
Laskennallinen verovelka							
Aineelliset ja aineettomat hyödykkeet	4 025	-80	-1 001				2 944
Rahoitusinstrumentit	441	0	544				985
Poistoerot ja vapaaehtoiset varaukset	10 956	12	298			-237	11 028
Hankkeiden tuloutuksista aiheutunut väliaikainen ero	9 727	-4 375	2 518			-3	7 867
Muut väliaikaiset erot	2 461	-354	715			-328	2 494
Verovelat yhteensä, brutto	27 609	-4 797	3 074			-568	25 318
Netottaminen	-14 440	3 392	1 299	15			-9 735
Laskennallinen verovelka	13 168	-1 404	4 373	15		-568	15 583

* Sisältää lopetettujen toimintojen vaikutuksen

1000 euroa	1.1.2013	Muuntoero	Kirjattu tuloslaskelmaan*	Kirjattu laajan tuloslaskelman eriin	Toimet emoyhtiön omistajien kanssa	Yrityssotot, -myynnit ja fuusiot	31.12.2013
Laskennallinen verosaaminen							
Verotukselliset tappiot	19 350	-1 914	20 280			0	37 715
Eläke-etuudet	1 447	-164	-22	-913			348
Varaukset	3 350	-275	3 192				6 267
Rahoitusinstrumentit	142		-1 715	-127	1 715		15
Aineelliset hyödykkeet	1 776	0	27				1 803
Aineettomat hyödykkeet	22						22
Hankkeiden tuloutuksista aiheutunut väliaikainen ero	1 755	-496	4 615				5 874
Muut väliaikaiset erot	734	13	842			-653	936
Verosaamiset yhteensä, brutto	28 576	-2 836	27 219	-1 040	1 715	-653	52 981
Netottaminen	-5 100	950	-10 417	127			-14 440
Laskennallinen verosaaminen	23 475	-1 886	16 802	-913	1 715	-653	38 540

1000 euroa	1.1.2013	Muuntoero	Kirjattu tuloslaskelmaan*	Kirjattu laajan tuloslaskelman eriin	Toimet emoyhtiön omistajien kanssa	Yrityssotot, -myynnit ja fuusiot	31.12.2013
Laskennallinen verovelka							
Aineelliset ja aineettomat hyödykkeet	4 288	-258	-647			642	4 025
Myytavissä olevat rahoitusvarat	5			-5			
Rahoitusinstrumentit	441						441
Poistoerot ja vapaaehtoiset varaukset	13 560	-207	-2 397				10 956
Hankkeiden tuloutuksista aiheutunut väliaikainen ero	8 806	-1 003	1 923				9 727
Muut väliaikaiset erot	3 172	-312	154			-552	2 461
Verovelat yhteensä, brutto	30 271	-1 780	-967	-5		90	27 609
Netottaminen	-5 100	950	-10 417	127			-14 440
Laskennallinen verovelka	25 171	-830	-11 384	122		90	13 168

* Sisältää lopetettujen toimintojen vaikutuksen

Yhtiö on kirjannut laskennalliset verosaamiset verotuksellisista tappioista määrään, jonka se katsoo pystyvänsä hyödyntämään tulevaisuudessa tulosennusteisiinsa perustuen. Verotuksellisten tappioiden määrä on kasvattanut erityisesti kertaluonteiset erät, joiden ei odoteta toistuvan tulevaisuudessa. Vuonna 2013 Suomen verotuksellisten tappioiden määrää kasvatti käräjäoikeuden asfalttikartellista Lemminkäiselle langettama vahingonkorvausmaksu. Verotuksellisista tappioista oli kirjattu laskennallisia verosaamisia suomalaisissa konserniyhtiöissä vuoden 2014 lopussa yhteensä 23,1 miljoonaa euroa (19,5 milj. euroa), ja niitä voidaan käyttää 10 vuoden kuluessa. Norjan konserniyhtiöissä kirjattuja verotuksellisia tappioita, joiden käyttöaika on rajoittamaton, oli vuoden 2014 lopussa yhteensä 12,1 miljoonaa euroa (14,6 milj. euroa). Yhtiön verotappioiden määrä, joista ei ole kirjattu laskennallista verosaamista, ei ole olennainen.

Ulkomaisten tytäryhtiöiden jakamattomista voittovaroista ei ole kirjattu laskennallista verovelkaa, koska varat on sijoitettu pysyvästi kohdemaiden toimintoihin.

14 Lopetetut liiketoiminnot 2014

Lemminkäinen tiedotti 14.5.2014 myyneensä talotekniikkaliiketoimintansa myymällä Lemminkäinen Talotekniikka Oy:n koko osakekannan. Kauppa saatettiin päätökseen 13.6.2014, ja sen kokonaiskauppahinta on 55,4 miljoonaa euroa. Myynnistä yhtiö kirjasi 23,6 miljoonan euron myyntivoiton ennen veroja 2014 toiselle vuosineljännekselle. Lemminkäinen Talotekniikka Oy luokiteltiin myyntihetkellä lopetetuksi toiminnoksi. Vertailukauden 2013 konsernin tuloslaskelmaluvut on oikaistu vastaavasti. Vuoden 2013 taseluvut sisältävät kaikki lopetetuille toimintoille kohdistetut varat ja velat.

1000 euroa	1.1.–31.12.2014	1.1.–31.12.2013
Lopetettujen toimintojen tulos		
Tuotot	77 403	198 388
Kulut	77 815	199 820
Tulos ennen veroja	-412	-1 432
Verot	55	4 138
Tulos verojen jälkeen	-358	2 705
Voitto luovutuksesta ennen veroja	23 621	
Verot	-133	
Voitto luovutuksesta verojen jälkeen	23 488	
Tilikauden tulos lopetetuista toiminnoista	23 130	2 705

1000 euroa	2014
Lopetettujen toimintojen rahavirrat	
Liiketoiminnan rahavirrat	-3 882
Investointien rahavirrat	-91
Rahoituksen rahavirrat	4 342
Rahavirrat yhteensä	369

1000 euroa	2014
Myyntien vaikutus konsernin taloudelliseen asemaan myyntihetkellä	
Rahana saatu vastike	55 364
Luovutetut varat ja velat	-29 115
Muut kauppaan liittyvät erät	-2 629
Luovutusvoitto	23 621

2013

Vuoden 2013 lopussa yhtiöllä ei ollut lopetettuja toimintoja eikä myytäväksi luokiteltuja pitkäaikaisia omaisuuseriä.

Tilinpäätös › Konsernitilinpäätös › Konsernitilinpäätöksen liitetiedot (IFRS) › 15 Osakekohtainen tulos

15 Osakekohtainen tulos

	1.1.–31.12.2014	1.1.–31.12.2013
Osakkeiden lukumäärän painotettu keskiarvo tilikaudella, kpl *	21 362 255	20 670 876
Ehdolliset osakkeet, kpl	-16 896	-35 869
Omat osakkeet, kpl	-16 687	-34 915
Ulkona olevien osakkeiden lukumäärän painotettu keskiarvo tilikaudella, kpl	21 328 672	20 600 092
Laimennusvaikutuksella oikaistu osakkeiden lukumäärän painotettu keskiarvo tilikaudella, kpl	21 328 672	20 600 092
Instrumentit, joilla saattaa tulevaisuudessa olla laimentava vaikutus osakekohtaiseen tulokseen, mutta joita ei ole sisällytetty laimennusvaikutuksella oikaistua osakekohtaista tulosta koskevaan laskelmaan, koska niillä on esitettävillä kausilla vahventava vaikutus		
Osakepalkitsemis- ja sitouttamisjärjestelmien laimentavat osakkeet, kpl	33 779	35 869
Emoyhtiön osakkeenomistajille kuuluva tilikauden tulos, jatkuvat toiminnot, 1 000 euroa	-4 965	-96 429
Suoriteperusteisesti lasketut oman pääoman ehtoisen lainan korot vähennettynä verovaikutuksella, 1 000 euroa	-9 566	-5 285
Osakekohtaisen tuloksen laskennassa käytetty tilikauden tulos, jatkuvat toiminnot, 1 000 euroa	-14 531	-101 714
Laimentamaton osakekohtainen tulos, jatkuvat toiminnot, euroa	-0,68	-4,94
Laimennusvaikutuksella oikaistu osakekohtainen tulos, jatkuvat toiminnot, euroa	-0,68	-4,94
Emoyhtiön osakkeenomistajille kuuluva tilikauden tulos, lopetetut toiminnot, 1 000 euroa	23 130	2 705
Laimentamaton osakekohtainen tulos, lopetetut toiminnot, euroa	1,08	0,13
Laimennusvaikutuksella oikaistu osakekohtainen tulos, lopetetut toiminnot, euroa	1,08	0,13
Emoyhtiön osakkeenomistajille kuuluva tilikauden tulos, 1 000 euroa	18 165	-93 723
Suoriteperusteisesti lasketut oman pääoman ehtoisen lainan korot vähennettynä verovaikutuksella, 1 000 euroa	-9 566	-5 285
Osakekohtaisen tuloksen laskennassa käytetty tilikauden tulos, 1 000 euroa	8 599	-99 008
Laimentamaton osakekohtainen tulos, euroa	0,40	-4,81
Laimennusvaikutuksella oikaistu osakekohtainen tulos, euroa	0,40	-4,81

* Vuoden 2013 luku sisältää takautuvan oikaisun vuonna 2014 toteutetusta merkintäoikeusannista johtuen

Tilinpäätös › Konsernitilinpäätös › Konsernitilinpäätöksen liitetiedot (IFRS) › 16 Muut laajan tuloksen erät

16 Muut laajan tuloksen erät

1000 euroa	Ennen veroja	Verot	Verojen jälkeen
2014			
Muuntoerot	-18 559		-18 559
Rahavirran suojaukset	74	-15	59
Etuuspohjaiset eläkevelvoitteet	-3	0	-3
	-18 489	-15	-18 504
2013			
Muuntoerot	-7 675		-7 675
Rahavirran suojaukset	504	-127	378
Myytävikissä olevien rahoitusvarojen käyvän arvon muutos	-20	5	-15
Etuuspohjaiset eläkevelvoitteet	3 318	-913	2 404
	-3 874	-1 035	-4 909

Tilinpäätös › Konsernitilinpäätös › Konsernitilinpäätöksen liitetiedot (IFRS) › 17 Maksetut ja ehdotetut osingot

17 Maksetut ja ehdotetut osingot

	1.1.–31.12.2014	1.1.–31.12.2013
Maksettu osinko tilikauden aikana		
Edelliseltä vuodelta /osake, euroa	0,00	0,60
Edelliseltä vuodelta yhteensä, 1 000 euroa	0	11 762
Esitetty varsinaisen yhtiökokouksen hyväksyttäväksi		
Tilikaudelta/osake, euroa	0,00	0,00
Tilikaudelta yhteensä, 1 000 euroa	0	0

Tilinpäätös › Konsernitilinpäätös › Konsernitilinpäätöksen liitetiedot (IFRS) › 18 Aineelliset hyödykkeet

18 Aineelliset hyödykkeet

1000 euroa	Maa-alueet	Rakennukset ja rakennelmat	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2014	13 698	39 182	352 739	42 016	4 748	452 383
Muuntoero	-76	-270	-10 740	-868	-184	-12 138
Lisäykset	1 608	1 157	16 965	2 258	5 852	27 840
Vähennykset	-159	-993	-24 008	-1 562	-26	-26 748
Lopetetut toiminnot			-3 704	-4		-3 708
Siirrot erien välillä	219	337	7 203	-146	-7 613	
Hankintameno 31.12.2014	15 290	39 413	338 455	41 694	2 778	437 629
Kertyneet poistot 1.1.2014		-28 266	-202 764	-20 242		-251 272
Muuntoero		187	6 442	407		7 036
Vähennysten kertyneet poistot		858	19 304	1 273		21 435
Lopetettujen toimintojen kertyneet poistot			3 302			3 302
Siirrot erien välillä		-8	196	-240		-52
Tilikauden poistot		-1 056	-33 868	-1 840		-36 764
Lopetettujen toimintojen tilikauden poistot			-96			-96
Kertyneet poistot 31.12.2014		-28 286	-207 484	-20 643		-256 412
Kirjanpitoarvo 31.12.2014	15 290	11 127	130 971	21 051	2 778	181 217
Kirjanpitoarvo 1.1.2014	13 698	10 916	149 975	21 773	4 748	201 111

1000 euroa	Maa-alueet	Rakennukset ja rakennelmat	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2013	12 908	37 254	339 822	42 671	4 542	437 197
Muuntoero	-156	-428	-10 813	-1 486	1	-12 883
Lisäykset	1 099	782	35 185	2 909	6 256	46 231
Lisäykset hankituista liiketoiminnoista	1	20	9 212	3		9 236
Vähennykset	-82	-247	-24 620	-2 448		-27 397
Siirrot erien välillä	-71	1 803	3 953	366	-6 051	
Hankintameno 31.12.2013	13 698	39 182	352 739	42 016	4 748	452 383
Kertyneet poistot 1.1.2013		-26 180	-190 743	-19 807		-236 730
Muuntoero		233	5 978	685		6 896
Lisäysten kertyneet poistot			-177			-177
Vähennysten kertyneet poistot		245	15 045	1 248		16 539
Siirrot erien välillä		-1 554	1 922	-368		
Jatkuvien toimintojen tilikauden poistot		-1 011	-34 486	-2 000		-37 497
Lopetettujen toimintojen tilikauden poistot			-303			-303
Kertyneet poistot 31.12.2013		-28 266	-202 764	-20 242		-251 272
Kirjanpitoarvo 31.12.2013	13 698	10 916	149 975	21 773	4 748	201 111
Kirjanpitoarvo 1.1.2013	12 908	11 074	149 079	22 864	4 542	200 466

Konsernilla ei ole käyttöomaisuuteen aktivoituja korkomenoja.

1000 euroa	2014	2013
Rahoitusleasingsojimuksin hankittua omaisuutta sisältyy koneisiin ja kalustoon seuraavasti:		
Hankintameno 1.1.	109 759	106 685
Muuntoero	-2 021	-3 387
Lisäykset	5 332	16 492
Vähennykset	-7 349	-10 031
Hankintameno 31.12.	105 722	109 759
Kertyneet poistot 31.12.	-56 223	-52 320
Kirjanpitoarvo 31.12.	49 499	57 439

Tilinpäätös › Konsernitilinpäätös › Konsernitilinpäätöksen liitetiedot (IFRS) › 19 Aineettomat hyödykkeet

19 Aineettomat hyödykkeet

1000 euroa	Liikearvot	Aineettomat oikeudet	Muut pitkävaikuttiset menot	Ennakkomaksut	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2014	80 100	23 779	18 362	7 911	130 153
Muuntoero	-952	-161	-471		-1 585
Lisäykset		146	1	5 089	5 236
Vähennykset		-593	-2 471	-3 107	-6 171
Lopetetut toiminnot	-25 302	-3 761	-1 337		-30 400
Siirrot erien välillä		11 994	-2 641	-9 352	
Hankintameno 31.12.2014	53 846	31 404	11 443	541	97 234
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.2014		-9 192	-11 627		-20 819
Muuntoero		54	303		357
Vähennysten kertyneet poistot		509	2 462		2 971
Lopetetut toiminnot		1 296	759		2 055
Siirrot erien välillä		-601	653		52
Jatkuvien toimintojen tilikauden poistot		-5 312	-1 087		-6 399
Lopetettujen toimintojen tilikauden poistot		-112	-41		-153
Arvonalentumiset		-1 270			-1 270
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.2014		-14 628	-8 579		-23 206
Kirjanpitoarvo 31.12.2014	53 846	16 776	2 864	541	74 027
Kirjanpitoarvo 1.1.2014	80 100	14 588	6 735	7 911	109 334

1000 euroa	Liikearvot	Aineettomat oikeudet	Muut pitkävaikuttiset menot	Ennakkomaksut	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2013	77 043	11 653	18 053	10 934	117 684
Muuntoero	-1 813	-18	-795		-2 626
Lisäykset		660	425	7 810	8 895
Lisäykset hankituista liiketoiminnoista	5 396	2 173	678		8 247
Vähennykset	-526	-378		-1 144	-2 048
Siirrot erien välillä		9 689		-9 689	
Hankintameno 31.12.2013	80 100	23 779	18 362	7 911	130 153
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.2013		-5 536	-8 433		-13 969
Muuntoero		6	399		405
Lisäysten kertyneet poistot			-50		-50
Vähennysten kertyneet poistot		324			324
Jatkuvien toimintojen tilikauden poistot		-3 894	-3 251		-7 146
Lopetettujen toimintojen tilikauden poistot		-91	-292		-383
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.2013		-9 192	-11 627		-20 819
Kirjanpitoarvo 31.12.2013	80 100	14 588	6 735	7 911	109 334
Kirjanpitoarvo 1.1.2013	77 043	6 117	9 620	10 934	103 714

Vuoden 2014 lopussa, aktivoituja tietokoneohjelmistojen kehittämismenoja sisältyi muihin jaksotettuihin menoihin 9,5 miljoonaa euroa (9,2 milj. euroa) ja ennakkomaksuihin 0,4 miljoonaa euroa (5,5 milj. euroa).

Vuonna 2014 yhtiö kirjasi 1,2 miljoonan euron arvonalentumisen infrarakentaminen-segmentin aineettomiin hyödykkeisiin. Arvonalentuminen tehtiin Ruotsissa olevaan maankäyttöoikeuteen, joka oli alun perin kirjattu käypään arvoon tytäryhtiöhankinnan yhteydessä. Maankäyttöoikeuden käypä arvo on määritetty sen käyttöarvon perusteella.

Liikearvot

Liikearvot kohdistetaan hankinta-ajankohdasta lähtien niille rahavirtaa tuottaville yksiköille, tai yksiköiden ryhmille, joiden odotetaan hyötyvän liiketoimintojen yhdistämisestä johtuvasta synergiaedusta. Vuoden 2014 alussa yhtiön liiketoiminta organisoitiin neljään toimintasegmenttiin ja myöhemmin elokuun alusta alkaen kolmeen toimintasegmenttiin. Vuoden alussa tapahtuneen uudelleenorganisoinnin yhteydessä yhtiö allokoiti Itämeren alueen päällystys- ja kiviainestoitinnalle (taulukossa segmentin yhteinen) aiemmin kohdistuneen liikearvon maatasolle. Vuoden 2014 aikana yhtiö myi lisäksi talotekniikkaliiketoimintansa, jonka seurauksena yhtiön liikearvon määrä pieneni 25,2 miljoonaa euroa.

Liikearvot toimintasegmenteittäin

1000 euroa	Suomi	Muut Pohjoismaat	Baltian maat ja Venäjä	Markkina-alueet yhteensä	Diskonttaus-korko, % (WACC ennen veroja)
31.12.2014					
Infrarakentaminen	6 158	34 024	6 880	47 062	9,4 *
Suomen talonrakentaminen	6 196			6 196	8,6
Venäjän toiminnot			587	587	17,6
	12 354	34 024	7 467	53 846	

1000 euroa	Suomi	Muut Pohjoismaat	Baltian maat ja Venäjä	Muut maat	Markkina-alueet yhteensä	Segmentin yhteinen**	Yhteensä	Diskonttaus-korko, % (WACC ennen veroja)
31.12.2013								
Kansainväliset toiminnot		17 066	1 909	139	19 114	23 469	42 583	8,3 *
Talonrakentaminen	6 196				6 196		6 196	6,7
Infrarakentaminen	6 158				6 158		6 158	7,1
Talotekniikka	25 164				25 164		25 164	7,1
	37 518	17 066	1 909	139	56 632	23 469	80 100	

* Maakohtaisilla liikevaihdolla painotettu keskiarvo

** Segmentin yhteinen -sarakeessa ilmoitettu liikearvo on syntynyt Tanskan ja Norjan asfalttiliiketoimintojen hankinnasta. Se on kohdistettu kansainvälisten toimintojen Itämeren alueen päällystys- ja kiviainestoitinnan rahavirtaa tuottavien yksiköiden ryhmälle. Tämä liikearvo on testattu koko kansainvälisten toimintojen Itämeren alueen päällystys- ja kiviainestoitinnan tasolla, minkä lisäksi kullekin liiketoiminta-alueelle kohdistettu liikearvo on testattu erikseen maakohtaisesti.

Liikearvojen arvonalennustestaus

Liikearvon arvonalentumistestit laaditaan vuosittain ja aina, kun ilmaantuu viitteitä liikearvon mahdollisesta arvonalennustarpeesta. Testit laaditaan käyttöarvolaskelmina liiketoimintakohtaisesti noudattaen pienimmän rahavirtaa tuottavan yksikön periaatetta. Arvonalentumistestauksissa verrataan kunkin rahavirtaa tuottavan yksikön kerrytettävissä olevien rahavirtojen diskontattua nykyarvoa kyseisen yksikön kirjanpitoarvoon. Mikäli nykyarvo on alhaisempi kuin kirjanpitoarvo, kirjataan erotus tulosvaikutteisesti meneillään olevan vuoden kuluksi.

Vuoden 2014 kolmannen vuosineljänneksen aikana tehdyt liikearvojen arvonalennustestaukset osoittivat, että rahavirtojen nykyarvot ylittävät kaikissa liiketoimintayksiköissä kirjanpitoarvon. Yhtiö suoritti vuoden 2014 lopussa uudelleen Suomen talonrakentamisen liikearvon arvonalentumistestauksen. Tehtyjen liikearvojen arvonalennustestausten perusteella ei ollut tarvetta tehdä liikearvon arvonalennuskirjauksia.

Liikearvojen arvonalennustestauksessa käytetyt ennusteet ja keskeiset oletukset

Rahavirtaa tuottavien yksiköiden rahavirtaennusteet laaditaan neljälle suunnitelmavuodelle johdon laatimien, toteutuneeseen kehitykseen perustuvien arvioiden perusteella. Rahavirtaennusteen laadinnassa käytetyt keskeiset oletukset ovat kyseisten markkinoiden kasvu, yhtiön kannattavuuskehitys sekä toimenpiteet, joihin yhtiö on sitoutunut.

Liikearvon arvonalentumistestauksen keskeiset oletamat ovat pitkän aikavälin kasvu sekä diskonttauskorko. Yhtiö käytti neljän (vuonna 2013 viiden) suunnitelmavuoden jälkeisten rahavirtojen kasvutekijänä yhden prosentin kasvuoletamaa, joka alitti testaushetkellä voimassaolleen EKP:n keskipitkän aikavälin inflaatiotavoitteen. Diskonttauskorkona käytetään oman ja vieraan pääoman painotettua keskimääräistä kustannusta (WACC, Weighted Average Cost of Capital), jossa huomioidaan riskitön korkotaso, epälikvidisyyspremio, markkinoiden tuotto-odotus, toimialakohtainen beta-arvo, maariski ja vieraan pääoman korkotaso korkomarginaali huomioiden. Näitä tekijöitä painotetaan toimialan keskimääräisen tavoitepääomarakenteen mukaan. Oman ja vieraan pääoman kustannus ennen veroja (Pre-tax WACC) määritellään testauksissa yksikkökohtaisesti.

Herkkyyshanalyysi

Arvonlennustestauksien yhteydessä laaditaan herkkyyshanalyysit, joissa selvitetään yksiköittäin arvonalennustestauksien tärkeimpien oletusten mahdollisten muutosten vaikutusta testien tuloksiin. Keskeisimmät rahavirtojen nykyarvoon vaikuttavat oletukset ovat markkina- ja kilpailutilanteen kehitys sekä diskonttauskorko. Herkkyyshanalyseissa näihin oletuksiin vaikuttavia laskennan muuttujia vaihdellaan ja tutkitaan muutosten vaikutuksia rahavirtojen nykyarvon ja kirjanpitoarvon väliseen marginaaliin.

Suurin osa yhtiön liikearvoista kohdistuu infrarakentamisen toimintasegmentille. Vuoden 2014 herkkyyshanalyysi osoittaa, etteivät tavanomaiset ja kohtuulliset muutokset testauksessa käytetyissä oletuksista aiheuta liikearvon arvonalennustarvetta infrarakentamisen toimintasegmentissä. Muiden Pohjoismaiden, Baltian tai Venäjän toimintoihin kohdistuviin liikearvoihin ei myöskään liity herkkyyshanalyysin perusteella arvonalentumisriskiä. Herkkyyshanalyysin perusteella merkittävin liikearvon arvonalentumisriski kohdistuu Suomen talonrakentamisen toimintasegmentille, jossa yksiköstä kerrytettävissä oleva rahamäärä ylittää kirjanpitoarvon 0,0 miljoonalla eurolla. Korostunut riski on seurausta Suomen yleisen taloustilanteen heikkoudesta, joka näkyy asunto- ja liikekohteiden kysynnässä. Herkkyyshanalyysi osoittaa, että diskonttauskoron kasvu tai pitkänaikavälin kasvun pienentyminen aiheuttaisi alaskirjauksen Suomen talonrakentamisen toimintasegmentin liikearvoon.

Alla ovat testattavien yksiköiden liikearvon alaskirjauriskiä kuvaavat luvut toimintasegmenteittäin.

1000 euroa	Infra- rakentaminen	Suomen talon- rakentaminen	Venäjän toiminnot
2014			
Toimialalle kohdistetut liikearvot yhteensä	47 062	6 196	587
Nykyarvon suhde kirjanpitoarvoon *	3,63	1,00	1,34
Liikearvon arvonalennus, jos pitkän aikavälin vuotuinen			
kasvu olisi yhden prosenttiyksikön matalampi	0	6 196	0
kasvu olisi kaksi prosenttiyksikköä matalampi	0	6 196	0
Liikearvon arvonalennus, jos diskonttauskorko			
olisi puoli prosenttiyksikköä korkeampi	0	6 196	0
olisi yhden prosenttiyksikön korkeampi	0	6 196	0

1000 euroa	Kansainväliset toiminnot	Talonrakentaminen	Infrarakentaminen	Talotekniikka
2013				
Toimialalle kohdistetut liikearvot yhteensä	42 583	6 196	6 158	25 164
Nykyarvon suhde kirjanpitoarvoon *	3,79	1,50	3,81	1,96
Liikearvon arvonalennus, jos pitkän aikavälin vuotuinen				
kasvu olisi yhden prosenttiyksikön matalampi	0	0	879	0
kasvu olisi kaksi prosenttiyksikköä matalampi	0	0	879	0
Liikearvon arvonalennus, jos diskonttauskorko				
olisi puoli prosenttiyksikköä korkeampi	0	0	879	0
olisi yhden prosenttiyksikön korkeampi	0	0	879	0

* Toimialoille kuuluvien testattavien, rahavirtaa tuottavien yksiköiden liikevaihdon mukaan painotettu keskiarvo. Alle yhden suhdeluku johtaisi arvonalennukseen.

Tilinpäätös › Konsernitilinpäätös › Konsernitilinpäätöksen liitetiedot (IFRS) › 20 Pitkäaikaiset myytävissä olevat rahoitusvarat

20 Pitkäaikaiset myytävissä olevat rahoitusvarat

1000 euroa	2014	2013
Tasearvo 1.1.	3 764	5 971
Muuntoero	0	0
Lisäykset	10	4
Vähennykset	-583	-2 211
Tasearvo 31.12.	3 191	3 764

Myytävissä olevat rahoitusvarat sisältävät useita erilaisia noteeraamattomia osakkeita. Yhden yksittäisen sijoituksen arvo ei ole kokonaisuuteen nähden merkittävä. Noteeraamattomien osakkeiden käypää arvoa ei ole voitu luotettavasti määrittää, minkä vuoksi ne esitetään hankintahintaisina mahdollisilla arvonalentumisilla vähennettyinä. Pitkäaikaisiin myytävissä oleviin rahoitusvaroihin sisältyvät osakkeet eritellään liitetiedon 11 kohdassa muut osakkeet ja osuudet.

Tilinpäätös › Konsernitilinpäätös › Konsernitilinpäätöksen liitetiedot (IFRS) › 21 Pitkäaikaiset saamiset

21 Pitkäaikaiset saamiset

1000 euroa	31.12.2014	31.12.2013
Korolliset		
Lainasaamiset	19	19
Korottomat		
Myyntisaamiset	513	259
Muut saamiset	13	625
	527	884
Pitkäaikaiset saamiset yhteensä	546	904

Tilinpäätös › Konsernitilinpäätös › Konsernitilinpäätöksen liitetiedot (IFRS) › 22 Vaihto-omaisuus

22 Vaihto-omaisuus

1000 euroa	31.12.2014	31.12.2013
Aineet ja tarvikkeet	39 135	38 304
Tontit ja kiinteistöt	118 223	126 362
Keskeneräiset huoneistot	167 688	171 350
Keskeneräiset liikekiinteistöt	7 929	11 072
Keskeneräiset muut työt	27 719	33 496
Ennakkomaksut	18 704	13 985
Valmiit huoneistot	96 007	55 393
Valmiit liikekiinteistöt	21 078	21 588
Valmisteet ja tavarat	27 505	32 834
	523 987	504 385

Keskeneräisten vaihto-omaisuuskiinteistöjen panttivelkakirjoja on vaihto-omaisuusyhtiöiden velkojen vakuutena 128,6 miljoonaa euroa (119,3 milj. euroa).

Yhtiö kirjasi vuonna 2014 muusta kuin myynnistä johtuvia vaihto-omaisuuden kirjanpitoa-arvoa pienentäviä kuluja 8,3 miljoonaa euroa (19,3 milj. euroa), joista 4,1 miljoonaa euroa liittyi Suomen talonrakentamisiiketoiminnassa aktivoituihin hankekehityskustannuksiin, 3,0 miljoonaa euroa Venäjällä olevaan omaperusteiseen asuntokohteeseen sekä 1,1 miljoonaa euroa Infrarakentamisen kiviainesvarantoihin Suomessa.

Tilinpäätös › Konsernitilinpäätös › Konsernitilinpäätöksen liitetiedot (IFRS) › 23 Lyhytaikaiset saamiset

23 Lyhytaikaiset saamiset

1000 euroa	31.12.2014	31.12.2013
Korolliset		
Lainasaamiset	541	1 279
Korottomat		
Myyntisaamiset	143 226	214 893
Projektitulo saamiset	72 417	98 611
Korkosaamiset	2	99
Henkilöstökulujen jaksotukset	2 928	2 947
Muut siirtosaamiset ja menoennakot	37 260	35 597
Johdannaissaamiset	7 109	1 881
Saamiset rakenteilla olevilta kiinteistöyhtiöiltä	3 208	7 506
Muut saamiset	23 323	28 361
	289 473	389 894
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	290 014	391 174

Jatkuvien toimintojen myyntisaamisten nettomääräiset luottotappiot vuonna 2014 olivat 5,1 miljoonaa euroa (5,3 milj. euroa). Muiden lyhytaikaisten saamisten luottotappiot olivat 7,8 miljoonaa euroa, josta on kirjattu rahoituskuluihin 7,0 miljoonaa euroa.

Tilinpäätös › Konsernitilinpäätös › Konsernitilinpäätöksen liitetiedot (IFRS) › 24 Lyhytaikaiset myytävissä olevat rahoitusvarat

24 Lyhytaikaiset myytävissä olevat rahoitusvarat

1000 euroa	2014	2013
Tasearvo 1.1.	30 010	59 020
Lisäykset	93 858	
Vähennykset	-98 750	-29 011
Tasearvo 31.12.	25 118	30 010

Myytävissä olevat rahoitusvarat sisältävät lyhytaikaisia sijoituksia pankkitalletuksiin.

Tilinpäätös › Konsernitilinpäätös › Konsernitilinpäätöksen liitetiedot (IFRS) › 25 Rahavarat

25 Rahavarat

1000 euroa	31.12.2014	31.12.2013
Käteinen raha ja pankkitalletukset	109 080	51 072

Rahavarat koostuvat käteisestä rahasta ja vakavaraisiin yhteistyöpankkeihin tehdyistä pankkitalletuksista, joiden maturiteetti on enintään kolme kuukautta.

Tilinpäätös › Konsernitilinpäätös › Konsernitilinpäätöksen liitetiedot (IFRS) › 26 Rahoitusinstrumentit arvostusryhmittäin

26 Rahoitusinstrumentit arvostusryhmittäin

1000 euroa	Käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattavat rahoitusvarat/-velat	Lainat ja saamiset	Myytavissä olevat rahoitusvarat	Jaksotettuun hankintameno kirjattavat rahoitusvelat	Suojaus- laskennan alaiset johdannaiset	Tasearvo	Käypä arvo
31.12.2014							
Pitkäaikaiset rahoitusvarat							
Myytavissä olevat rahoitusvarat			3 191			3 191	3 191
Muut pitkäaikaiset saamiset		546				546	318
Lyhytaikaiset rahoitusvarat							
Myyntisaamiset ja muut saamiset		282 905				282 905	282 905
Johdannaissopimukset	7 109					7 109	7 109
Myytavissä olevat rahoitusvarat			25 118			25 118	25 118
Rahavarat		109 080				109 080	109 080
Rahoitusvarat yhteensä	7 109	392 530	28 309			427 948	427 720
Pitkäaikaiset rahoitusvelat							
Korolliset velat				139 513		139 513	139 366
Muut pitkäaikaiset velat				793		793	793
Lyhytaikaiset rahoitusvelat							
Korolliset velat				208 291		208 291	208 291
Ostovelat ja muut rahoitusvelat *				273 358		273 358	273 358
Johdannaissopimukset	4 158					4 158	4 158
Rahoitusvelat yhteensä	4 158			621 955		626 113	625 966

1000 euroa	Käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattavat rahoitusvarat/-velat	Lainat ja saamiset	Myytavissä olevat rahoitusvarat	Jaksotettuun hankintameno kirjattavat rahoitusvelat	Suojaus- laskennan alaiset johdannaiset	Tasearvo	Käypä arvo
31.12.2013							
Pitkäaikaiset rahoitusvarat							
Myytavissä olevat rahoitusvarat			3 764			3 764	3 764
Muut pitkäaikaiset saamiset		904				904	857
Lyhytaikaiset rahoitusvarat							
Myyntisaamiset ja muut saamiset		389 293				389 293	389 293
Johdannaissopimukset	1 881					1 881	1 881
Myytavissä olevat rahoitusvarat			30 010			30 010	30 010
Rahavarat		51 072				51 072	51 072
Rahoitusvarat yhteensä	1 881	441 268	33 774			476 923	476 876
Pitkäaikaiset rahoitusvelat							
Korolliset velat				61 348		61 348	61 305
Muut pitkäaikaiset velat				3 033		3 033	3 033
Lyhytaikaiset rahoitusvelat							
Korolliset velat				346 277		346 277	347 115
Ostovelat ja muut rahoitusvelat *				386 608		386 608	386 608
Johdannaissopimukset	2 006				74	2 079	2 079
Rahoitusvelat yhteensä	2 006			797 267	74	799 346	800 140

* Ostovelat ja muut rahoitusvelat eivät sisällä lakisääteisiä veloitteita eivätkä saatuja ennakkomaksuja, koska näitä ei luokitella IFRS:n mukaisiksi rahoitusveloiksi.

Käypien arvojen määrittäminen

Muut pitkäaikaiset saamiset sisältää korottomia saamisia, joiden käyvät arvot on laskettu diskonttaamalla niistä tulevaisuudessa aiheutuvat kassavirrat nykyarvoon. Diskonttauksessa on käytetty riskittömiä markkinakorkoja ja niihin lisättyä riskipreemiota. Käytetyt diskonttokorot vaihtelevat välillä 3,6–19,3 prosenttia (0,6–4,8 %). Lyhytaikaisten myyntisaamisten ja muiden saamisten kirjanpitoarvo vastaa niiden käypää arvoa saamisten lyhyen maturiteetin vuoksi.

Pitkäaikaisen joukkovelkakirjalainan käypä arvo on sen markkinahinta tilinpäätöspäivänä. Muiden pitkäaikaisten korollisten velkojen käyvät arvot on laskettu diskonttaamalla niistä tulevaisuudessa aiheutuvat kassavirrat nykyarvoon. Diskonttauksessa on käytetty korkoja, joilla konserni saisi vastaavaa lainaa tilinpäätöshetkellä, ja se muodostuu riskittömästä korosta ja siihen lisäystä riskipreemiosta. Käytetyt diskonttokorot vaihtelevat välillä 2,2–4,8 prosenttia (2,3–3,2 %). Lyhytaikaisten rahoitusvelkojen kirjanpitoarvon oletetaan olevan lähellä niiden käypää arvoa velkojen lyhyen maturiteetin vuoksi.

Käypään arvon hierarkia käypään arvoon arvostettavista rahoitusvaroista ja -veloista

Konserni on luokitellut käypään arvoon arvostettavat rahoitusvarat ja -velat käyttäen käypien arvojen kolmitasoista hierarkiaa. Tason 1 rahoitusinstrumentit ovat markkinoilla aktiivisen kaupankäynnin kohteena, joten niiden käyvät arvot ovat saatavilla tehokkailta markkinoilta. Tason 2 instrumenttien käyvät arvot perustuvat markkinoilta saataviin tietoihin ja yleisesti hyväksytyihin arvostusmenetelmiin. Tason 3 käyvät arvot eivät perustu todennettavissa olevaan markkinatietoon, vaan välittäjien antamiin noteerauksiin ja markkina-arvostusraportteihin.

1000 euroa	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
31.12.2014			
Myytävissä olevat rahoitusvarat			
Oman pääoman ehtoiset sijoitukset		3 191	3 191
Rahamarkkinasijoitukset	25 118		25 118
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat johdannaiset			
Johdannaissaamiset	7 015	94	7 109
Johdannaisvelat	2 321	1 838	4 158
1000 euroa	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
31.12.2013			
Myytävissä olevat rahoitusvarat			
Oman pääoman ehtoiset sijoitukset		3 764	3 764
Rahamarkkinasijoitukset	30 010		30 010
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat johdannaiset			
Johdannaissaamiset	1 858	23	1 881
Johdannaisvelat	862	1 217	2 079

Tason 3 täsmäytyslaskelma

Seuraavassa taulukossa esitetään tason 3 rahoitusinstrumenttien muutokset tilikaudella.

1000 euroa	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat ja -velat	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat ja -velat	Muiden laajan tuloksen erien kautta käypään arvoon kirjattavat rahoitusvarat ja -velat
Alkusaldo 1.1.2014		-1 194	3 764
Lisäykset			10
Vähennykset			-583
Voitot tai tappiot tuloslaskelmassa yhteensä		-549	
Käyvät arvot 31.12.2014		-1 743	3 191
Voitot ja tappiot kauden lopussa hallussa olevista tason 3 rahoitusinstrumenteista			
Liiketoiminnan muissa tuotoissa ja kuluissa		-1 743	

1000 euroa	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat ja -velat	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat ja -velat	Muiden laajan tuloksen erien kautta käypään arvoon kirjattavat rahoitusvarat ja -velat
Alkusaldo 1.1.2013		-563	5 971
Lisäykset			4
Vähennykset			-2 211
Voitot tai tappiot tuloslaskelmassa yhteensä		-631	
Käyvät arvot 31.12.2013		-1 194	3 764
Voitot ja tappiot kauden lopussa hallussa olevista tason 3 rahoitusinstrumenteista			
Liiketoiminnan muissa tuotoissa ja kuluissa		-1 194	

27 Oma pääoma

Osakkeet ja osakepääoma

Lemminkäinen Oyj:llä on yksi osakelaji. Yhtiön osakkeiden lukumäärä 31.12.2014 oli 23 219 900 kappaletta (19 650 176) sekä omien osakkeiden lukumäärä yhteensä 16 687 kappaletta (34 915). Osakemäärän lisäys johtui vuonna 2014 järjestetystä merkintäoikeusannista, jossa merkittiin 3 569 724 uutta osaketta. Kaikki liikkeelle lasketut osakkeet on maksettu täysimääräisesti. Yhtiön osakkeilla ei ole nimellisarvoa.

Ylikurssirahasto

Ylikurssirahastoon on kirjattu emissiovoitot.

Suojausrahasto

Suojausrahastoon kirjataan suojauslaskennan piirissä olevien korkojohdannaisten tehokas osuus. Rahavirran suojausta sovelletaan korkoriskin suojaamisessa. Rahavirran suojaukseen kuuluvista korkojohdannaisista on vuoden 2014 aikana purettu suojausrahastosta tulokseen käyvän arvon muutosta -0,1 miljoonaa euroa (2013 kirjattu suojausrahastoon 0,5 milj. euroa) ennen laskennallisten verojen huomioimista. Suojausinstrumentit ovat erääntyneet ja suojauslaskenta on päättynyt raportointikauden aikana. Tuloslaskelman korkokuluihin on kauden aikana kirjattu yhteensä -0,1 miljoonaa euroa (-0,5 milj. euroa) rahavirran suojaustulosta.

Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto

Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto sisältää osakkeiden merkintähinnan siltä osin, kun sitä ei nimenomaisen päätöksen mukaan merkitä osakepääomaan. Yhtiö järjesti vuonna 2014 merkintäoikeusannin, jonka seurauksena yhtiö kirjasi sijoitetun vapaan pääoman rahastoon yhteensä 27,7 miljoonaa euroa. Kirjaus sisältää osakeannissa kerätyt bruttovarat sekä antiin liittyvät kulut veroilla vähennettynä.

Oman pääoman ehtoinen laina

Yhtiön oma pääoma sisältää kaksi 70 miljoonan euron oman pääoman ehtoista lainaa, joista ensimmäinen on laskettu liikkeeseen vuonna 2012 ja toinen vuonna 2014. Lainoilla ei ole eräpäivää, mutta yhtiöllä on oikeus lunastaa ne takaisin neljän vuoden kuluttua liikkeeseenlaskusta. Lainat ovat vakuudettomia ja muita velkasitoumuksia heikommassa etuoikeusasemassa. Velkakirjan haltijalla ei ole osakkeenomistajalle kuuluvia oikeuksia, eikä se laimenna yhtiön osakkeenomistajien omistusta. Kuponkikorko vuoden 2012 lainalle on 10 % ja vuoden 2014 lainalle 8,75 %.

Muuntoerot

Muuntoerot sisältävät konsernin ulkomaalaisten yksiköiden ei-euromääräisten tilinpäätösten euromääräiseksi muuntamisesta syntyneet muuntoerot. Muuntoeroihin on kirjattu myös aikaisempina vuosina sovelletun nettoinvestoinnin suojauslaskennan suojausinstrumenttien voitot ja tappiot niiltä osin kun suojauslaskennan edellytykset ovat täyttyneet. Konserni ei ole soveltanut nettoinvestoinnin suojauslaskentaa raportointikaudella.

Vuoden 2014 lopussa muuntoeron määrä oli -21,7 miljoonaa euroa (-3,1 milj. euroa). Muuntoeron muutos vuoden 2014 aikana oli yhteensä -18,6 miljoonaa euroa. Muuntoeron määrään vuoden 2014 aikana vaikutti Venäjän ruplasta aiheutunut valuuttakurssimuutos yhteensä -15,8 miljoonaa euroa sekä Norjan kruunusta aiheutunut valuuttakurssimuutos yhteensä -2,7 miljoonaa euroa. Muuntoeron muutos sisältää 0,9 miljoonaa euroa määräysvallan tai yhteisen määräysvallan päättymisestä johtuvaa muutosta, joka on kirjattu tulosvaikutteisesti.

Tilinpäätös › Konsernitilinpäätös › Konsernitilinpäätöksen liitetiedot (IFRS) › 28 Korolliset velat

28 Korolliset velat

1000 euroa	31.12.2014	31.12.2013
Pitkäaikaiset		
Lainat rahoituslaitoksilta	2 122	15 136
Eläkelainat		1 956
Rahoitusleasingvelat	36 750	43 542
Joukkovelkakirjalainat	99 647	
Muut pitkäaikaiset velat	994	715
	139 513	61 348
Lyhytaikaiset		
Lainat rahoituslaitoksilta	1 193	9 016
Eläkelainat	1 956	19 555
Rahoitusleasingvelat	13 420	14 254
Joukkovelkakirjalainat		59 931
Shekkitaliliimit	363	17 261
Yritystodistukset	63 365	150 205
Rakenteilla olevien yhtiöiden velat	127 057	73 115
Muut lyhytaikaiset velat	939	2 939
	208 291	346 277

Velat on pääsääntöisesti nostettu velallisen toimintavaluutassa.

Rahoitusleasingvelat

1000 euroa	31.12.2014	31.12.2013
Rahoitusleasingvelat ja niiden korkojen erääntyminen		
Vuoden tai sitä lyhyemmän ajan kuluessa	14 790	15 958
Yli vuoden, mutta enintään viiden vuoden kuluttua	36 535	39 028
Yli viiden vuoden kuluttua	2 184	7 462
	53 509	62 448
Vähimmäisvuokrien nykyarvon erääntyminen		
Vuoden tai sitä lyhyemmän ajan kuluessa	13 420	14 254
Yli vuoden, mutta enintään viiden vuoden kuluttua	34 614	36 283
Yli viiden vuoden kuluttua	2 136	7 259
	50 170	57 796
Rahoitusleasingveloista tulevaisuudessa kertyvät rahoituskulut	3 340	4 652

29 Eläkeveloitteet

Yhtiöllä on sen toimintamaissa useita maksupohjaisia eläkejärjestelyjä, joiden osalta noudatetaan kyseisten maiden paikallisia säännöstöjä ja käytäntöjä. Yhtiön merkittävin eläkejärjestelmä on Suomen TyEL, jossa etuudet määräytyvät suoraan etuudensaajan ansioiden mukaan. TyEL-eläkevakuutus on pääosin järjestetty eläkevakuutusyhtiöiden kautta ja niitä käsitellään maksupohjaisina eläkejärjestelyinä.

Yhtiöllä oli vuoden 2014 lopussa etuuspohjaisia eläkejärjestelyjä Suomessa ja Norjassa, ja ne ovat loppupalkkaan perustuvia, lakisääteistä eläkettä täydentäviä tai ennen lakisääteistä eläkeikää eläkkeelle siirtymisen mahdollistavia järjestelyitä. Norjassa yhtiön kaksi etuuspohjaista järjestelyä päättyi vuoden 2014 aikana. Yhtiö kirjasi näiden supistumisesta voittoa 0,2 miljoonaa euroa, joka kirjattiin liiketoiminnan muihin tuottoihin. Vuonna 2013 yhtiön etuuspohjaisia järjestelyitä muutettiin maksupohjaisiksi Norjassa. Kyseisten järjestelyiden veloitteet, yhteensä 12,4 miljoonaa euroa, täytettiin kokonaisuudessaan. Lisäksi yhtiö kirjasi supistumisesta voittoa 1,9 miljoonaa euroa, joka kirjattiin liiketoiminnan muihin tuottoihin. Suomen järjestelyn piiristä jäi vuonna 2013 pois kolme henkilöä, mikä on käsitelty järjestelyn veloitteen osittaisena täyttämisenä eikä siitä syntynyt yhtiölle tulosvaikutusta.

1000 euroa	31.12.2015	31.12.2014	31.12.2013
	(ennuste)		
Taseeseen kirjattu			
Rahastoitujen veloitteiden nykyarvo	576	614	969
Järjestelyyn kuuluvien varojen käypä arvo	-68	-61	-102
Eläkejärjestelyveloitteet taseessa	508	553	867
josta Suomessa	499	504	490
josta Norjassa	10	49	376

Arvio Lemminkäinen-konsernissa vuoden 2015 aikana etuuspohjaisiin eläkejärjestelyihin suoritettavista maksuista on 0,0 miljoonaa euroa. Arvioidut ja ennustetut luvut voivat poiketa toteutuvista luvuista.

1000 euroa	Rahastoitujen veloitteiden nykyarvo	Järjestelyyn kuuluvien varojen käypä arvo	Yhteensä
1.1.2014	969	-102	867
Kauden työsuorituksen perustuvat menot	5		5
Nettokorkokulut	22	-3	19
Veloitteen täyttäminen	-41	41	
Järjestelyn supistumiset	-227		-227
	-241	38	-203
Uudelleenarvostukset			
Järjestelyyn kuuluvien varojen tuotto		13	13
Taloudellisten olettamien muutos	-159		-159
Kokemusperäisten olettamien muutos	149		149
	-10	13	3
Valuuttakurssierot	-11	0	-11
Työnantajan suorittamat maksut		-23	-23
Maksetut etuudet	-14	14	
Yritysten yhteenliittymät ja lopetetut toiminnot	-79		-79
31.12.2014	614	-61	553

1000 euroa	Rahastoitujen velvoitteiden nykyarvo	Järjestelyyn kuuluvien varojen käypä arvo	Yhteensä
1.1.2013	19 032	-13 816	5 216
Kauden työsuoritukseen perustuvat menot	1 383		1 383
Nettokorkokulut	393	-226	167
Velvoitteen täyttäminen	-12 434	12 434	
Järjestelyn supistumiset	-1 933		-1 933
	-12 591	12 208	-383
Uudelleenarvostukset			
Järjestelyyn kuuluvien varojen tuotto		27	27
Väestötilastollisten olettamien muutos	1 101		1 101
Taloudellisten olettamien muutos	-4 479	586	-3 892
Kokemusperäisten olettamien muutos	-554		-554
	-3 931	614	-3 318
Valuuttakurssierot	-1 158	824	-334
Työnantajan suorittamat maksut		-314	-314
Maksetut etuudet	-382	382	
31.12.2013	969	-102	867

Yhtiön etuus pohjaisiin eläkevelvoitteisiin ei liity vähimmäisrahastointivelvoitteita.

	31.12.2014 Suomi	31.12.2014 Norja	31.12.2013 Suomi	31.12.2013 Norja
Vakuutusmatemaattiset oletukset				
Diskonntauskorko, %	2,5	3,0	3,3	4,1
Inflaatioaste, %	2,0	1,8	2,0	1,8
Tulevaisuuden palkankorotusolettama, %	1,0	3,0	1,0	3,3
Eläkkeidenkorotusolettama, %	2,1	2,3	2,1	0,6

	31.12.2014 Suomi	31.12.2014 Norja	31.12.2013 Suomi	31.12.2013 Norja
Järjestelyn piirissä olevien				
65-vuotiaiden miesten elinajanodote, vuotta	19,0	20,6	19,0	20,6
65-vuotiaiden naisten elinajanodote, vuotta	24,7	23,5	24,7	23,5
45-vuotiaiden miesten elinajanodote 65-vuotiaina, vuotta	20,6	22,8	20,6	22,8
45-vuotiaiden naisten elinajanodote 65-vuotiaina, vuotta	26,4	26,0	26,4	26,0

Lemminkäisen etuus pohjaisten eläkejärjestelyiden varat koostuvat kokonaisuudessaan hyväksytyistä vakuutus sopimuksista. Kyseiset eläkejärjestelyt eivät sisällä sijoituksia Lemminkäiseen tai yhtiön käyttämiin kiinteistöihin tai muihin varoihin. Varojen odotettu tuotto on arvio henkivakuutusyhtiön pitkän aikavälin kokonaishyvityksestä.

Järjestelyiden piiriin kuuluvat henkilöt kauden lopussa	31.12.2014	31.12.2013
Aktiiviset	6	12
Ei-aktiiviset, muut työvelvoitteettomat	9	9
Ei-aktiiviset, eläkeläiset	91	95
Yhteensä	106	116

Alla olevissa taulukossa esitetään olennaisten vakuutusmatemaattisten oletusten 0,5 prosenttiyksikön muutoksen vaikutus etuusperusteisten eläkejärjestelyiden veloitteen määrään.

	31.12.2014 Suomi	31.12.2014 Norja	31.12.2013 Suomi	31.12.2013 Norja
Olettaman 0,5 prosenttiyksikön kasvun vaikutus veloitteeseen				
Diskonttaus korko	-4,76 %	-0,33 %	-4,49 %	-3,32 %
Inflaatioaste	55,41 %	-	4,98 %	-
Tulevaisuuden palkankorotusolettama	0,24 %	0,01 %	0,17 %	0,01 %
Olettaman 0,5 prosenttiyksikön pienenemisen vaikutus veloitteeseen				
Diskonttaus korko	5,22 %	0,33 %	4,30 %	3,32 %
Inflaatioaste	-35,66 %	-	-4,74 %	-
Tulevaisuuden palkankorotusolettama	-0,24 %	-0,01 %	-0,17 %	-0,01 %

Yllä oleva herkkyyshanalyysi on laadittu muuttamalla vakuutusmatemaattista olettamaa 0,5 prosenttiyksikköä muiden olettamien pysyessä muuttumattomina. Herkkyyshanalyysin laskennassa on noudatettu samaa menetelmää kuin taseen eläkevelvoitetta laskettaessa.

	2014	2013	2012	2011	2010
Järjestelyihin liittyvät varat ja velat viideltä vuodelta					
Rahastoitujen veloitteiden nykyarvo	614	969	19 032	21 674	21 776
Varojen käypä arvo	-61	-102	-13 816	-13 376	-15 961
	553	867	5 216	8 298	5 815

Tilinpäätös › Konsernitilinpäätös › Konsernitilinpäätöksen liitetiedot (IFRS) › 30 Osakeperusteiset maksut

30 Osakeperusteiset maksut

Suoritusperusteinen palkkio

Vuodet 2010–2012

Lemminkäisellä oli käytössä osakepohjainen kannustinjärjestelmä, jossa oli kolme ansaintajaksoa: kalenterivuodet 2010, 2011 ja 2012. Hallitus päätti ansaintajakson ansaintakriteerit ja niille asetettavat tavoitteet kunkin ansaintajakson alussa. Vuonna 2012 pitkän aikavälin palkitsemisen ansaintakriteerit olivat konsernin sijoitetun pääoman tuotolle ja konsernin omavaraisuusasteelle asetetut tavoitteet. Palkkio maksettiin osittain yhtiön osakkeina ja osittain rahana. Rahana maksettu osuus kattoi palkkiosta aiheutuvat verot ja veronluonteiset maksut. Järjestelmästä saatuja osakkeita ei saa luovuttaa sitouttamisjakson aikana, joka päättyy kahden vuoden kuluttua ansaintajakson päättymisestä.

Vuodet 2013–2015

Vuoden 2012 lopussa Lemminkäinen Oyj:n hallitus päätti uudesta konsernin avainhenkilöiden osakepohjaisesta kannustinjärjestelmästä. Järjestelmässä on kolme ansaintajaksoa, jotka ovat kalenterivuodet 2013, 2014 ja 2015. Yhtiön hallitus päättää järjestelmän ansaintakriteerit ja niille asetettavat tavoitteet kunkin ansaintajakson alussa. Mahdollinen suoritusperusteinen palkkio ansaintajaksolta maksetaan yhtiön osakkeina ja rahana. Rahana maksettava osuus kattaa palkkiosta aiheutuvat verot ja veronluonteiset maksut. Osakkeita ei saa luovuttaa noin kahden vuoden mittaisen sitouttamisjakson aikana. Mikäli avainhenkilön työ- tai toimisuhte päättyy sitouttamisjakson aikana, on hänen pääsääntöisesti palautettava palkkiona annetut osakkeet yhtiölle vastikkeetta.

Ehdollinen palkkio

Osakepalkkiojärjestelmän piirissä olevilla avainhenkilöillä on osakeomistuksen ja työ- tai toimituhteen jatkumisen perusteella mahdollisuus saada järjestelmässä ehdollista palkkiota, eli niin sanottuja lisäosakkeita. Ehdollisen palkkion saaminen edellyttää, että avainhenkilö ennestään omistaa tai hallituksen päättämään päivään mennessä hankkii yhtiön osakkeita hallituksen ennalta päättämän määrän tai osan siitä. Tällöin avainhenkilö saa ehdollisena palkkiona yhden lisäosakkeen jokaista hankkimaansa osaketta kohden, mikäli hänen työ- tai toimituhteensa on edelleen voimassa ja hän edelleen omistaa osakeostomahdollisuuden alaiset osakkeet ehdollisen palkkion maksuhetkellä. Ehdollisen palkkion ansaintajakso on kalenterivuodet 2013–2015.

Osakepalkkiojärjestelmien kirjausissa käytetyt tiedot esitetään seuraavassa taulukossa:

	Ehdollinen palkkio		Suoriteperusteinen palkkio		
	2014	2013	2014	2013	2012
Myöntämispäivä	13.2.2014	6.2.2013	7.2.2014	7.2.2013	9.2.2012
Ansaintajakson alkamispäivä	1.1.2014	1.1.2013	1.1.2014	1.1.2013	1.1.2012
Ansaintajakson päättämispäivä	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2014	31.12.2013	31.12.2012
Sitouttamisjakson päättämispäivä	30.4.2017	30.4.2016	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2014
Oikeuden syntymisehdot	Osakeomistus- velvollisuus	Osakeomistus- velvollisuus	Omavaraisuaste, Sijoitetun pääoman tuotto	EBIT, Sijoitetun pääoman tuotto	Omavaraisuaste, Sijoitetun pääoman tuotto
Toteutustapa	Käteinen ja osake	Käteinen ja osake	Käteinen ja osake	Käteinen ja osake	Käteinen ja osake
Osakekurssi myöntämishetkellä, euroa	13,41	15,80	13,83	15,85	20,20
Osakkeen käypä arvo myöntämishetkellä, euroa *	12,81	15,03	13,31	15,26	19,70
Järjestelmästä annettavien osakkeiden enimmäislukumäärä myöntämishetkellä			259 730	205 591	75 076
Muutokset enimmäislukumäärään ansaintakaudella			-90 898	-3 449	2 433
Järjestelmästä annettavien osakkeiden enimmäislukumäärä ansaintakauden lopussa			168 832	202 142	77 509
Järjestelmästä ansaittujen osakkeiden lukumäärä ansaintakauden lopussa **			16 883	0	42 630
Myöntämisvuonna merkityt lisäosakkeet	860	16 036			
Järjestelmän piiriin kuuluvien henkilöiden lukumäärä tilikauden lopussa	1	15	49	43	40
Ansaintakriteerian toteumaosuus, %			10,0	0,0	60,0
Arvio palautuvien osakepalkkioiden määrästä ennen sitouttamisjakson päättämistä, %	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0

* Osakkeen käypä arvo järjestelmän myöntämishetkellä on osakkeen sen hetkinen arvo vähennettynä arvioiduilla ansaintajakson aikana maksettavilla osingoilla.

** Vuoden 2014 lukumäärä on arvio ansaituista osakkeista.

Vuonna 2014 kirjattiin osakepalkkiojärjestelmistä jaksotettua kulua tuloslaskelmaan yhteensä 0,3 miljoonaa euroa (1,0 milj. euroa). Osakepalkkiojärjestelmistä taseeseen kirjattu velka oli vuoden 2014 lopussa 0,1 miljoonaa euroa (0,9 milj. euroa). Yhtiö arvioi ennen vuotta 2015 toteutuneista osakepalkkiojärjestelmistä vuonna 2015 realisoituvan kulun määrän olevan noin 0,2 miljoonaa euroa. Todellisten kustannusten määrä voi poiketa arvioidusta.

31 Varaukset

1000 euroa	Takuu- varaukset	10- vuotisvastuu- varaukset	Ympäristö- varaukset	Vuokravelvoite- varaukset	Oikeuden- käynti- varaukset	Muut varaukset	Yhteensä 31.12.2014	Yhteensä 31.12.2013
Varaukset 1.1.	7 089	8 657	3 196	1 476	5 900	847	27 164	22 341
Muuntoerot	-121		-175			-18	-314	-492
Varausten lisäykset	11 088	593	457	3 924	6 408	6	22 477	15 083
Käytetyt varaukset	-6 126	-615	-594	-1 851		-829	-10 016	-9 764
Tytäryritysten ostot ja myynnit	-718						-718	-4
Varaukset 31.12.2014	11 212	8 635	2 884	3 549	12 308	6	38 594	
Varaukset 31.12.2013	7 089	8 657	3 196	1 476	5 900	847		27 164

1000 euroa	Takuu- varaukset	10- vuotisvastuu- varaukset	Ympäristö- varaukset	Vuokravelvoite- varaukset	Oikeuden- käynti- varaukset	Muut varaukset	Yhteensä 31.12.2014	Yhteensä 31.12.2013
Varaukset jakautuvat								
Pitkäaikaisiin	1 159	7 554	2 884	3 549	12 308	6	27 461	19 935
Lyhytaikaisiin	10 053	1 081					11 134	7 229
	11 212	8 635	2 884	3 549	12 308	6	38 594	27 164

Takuuvaraus käsittää rakennusprojektin valmistumisen jälkeiset takuuvuorituksen alaiset korjauskulut. Asuntokohteisiin liittyviä varauksia odotetaan käytettävän vuoden kuluessa varauksen tekemisestä. Muissa töissä takuuvarausten käyttöaika on pääsääntöisesti 1–2 vuotta.

Asunto- ja liikekohteiden rakentamiseen liittyvä 10-vuotisvastuuvaraus määritetään kokonaisuutena kaikista kyseisiä vastuita sisältävistä hankkeista.

Ympäristövaraukset liittyvät pääosin maanottoaikojen maisemointivelvoitteisiin. Niiden odotettu käyttöaika riippuu maanottoaikaan käytöstä, koska maisemointityöt aloitetaan pääsääntöisesti maanottoaikaan hyödyntämisen loputtua. Lisäksi ympäristövaraus käsittää muut ympäristövelvoitteisiin liittyvät varaukset.

Vuokravastuuvelvoite syntyy, kun yhtiöllä on sopimukseen perustuva velvoite hankkia rakennettavan liikekiinteistökohteen toistaiseksi vuokraamattomiin tiloihin vuokralaisia. Vuokravastuuvelvoitteista tehtyjen varausten odotettu käyttöaika on 1–3 vuotta.

Oikeudenkäyntivaraus on kirjattu Helsingin käräjäoikeudessa vireillä olevista asfalttikartelliin liittyvistä vahingonkorvausoikeudenkäynneistä, joissa kantajina on 21 kuntaa. Näiden kanteiden osalta käsittelyjen odotetaan alkavan käräjäoikeudessa aikaisintaan vuoden 2016 aikana, ja niiden odotetaan kestävän 1–3 vuotta. Varauksen määrä on arvioitu Helsingin käräjäoikeuden 28.11.2013 antamien päätösten perusteella.

Tilinpäätös › Konsernitilinpäätös › Konsernitilinpäätöksen liitetiedot (IFRS) › 32 Ostovelat ja muut velat

32 Ostovelat ja muut velat

1 000 euroa	31.12.2014	31.12.2013
Pitkäaikaiset		
Muut pitkäaikaiset velat	793	3 033
Ostovelat ja muut lyhytaikaiset velat		
Saadut ennakkomaksut	140 855	140 989
Velat rakenteilla oleville yhtiöille	4 506	13 427
Ostovelat	89 220	139 780
Projektikulovelat	59 484	42 659
Arvonlisäverovelat	22 511	35 175
Korkovelat	4 282	1 180
Henkilöstökulujen jaksotukset	58 162	83 121
Muut siirtovelat	16 400	16 927
Johdannaisvelat	4 158	2 079
Muut lyhytaikaiset velat *	41 304	89 515
	440 882	564 851
Pitkä- ja lyhytaikaiset osto- ja muut velat yhteensä	441 675	567 884

* Muut lyhytaikaiset velat 31.12.2013 sisältävät 59,7 miljoonaa euroa asfalttikartellioikeudenkäynteihin liittyvää velkaa.

Tilinpäätös › Konsernitilinpäätös › Konsernitilinpäätöksen liitetiedot (IFRS) › 33 Rahoitusriskien hallinta

33 Rahoitusriskien hallinta

Lemminkäinen-konserni altistuu liiketoiminnassaan rahoitusriskeille, joista merkittävimpiä ovat rahoituksen saamis-, likviditeetti-, valuuttakurssi-, korko- ja luottoriski. Konsernin rahoitusriskien hallinnan tavoitteena on pienentää epävarmuutta, jota rahoitusmarkkinoilla tapahtuvat arvonmuutokset mahdollisesti aiheuttavat konsernin tulokseen, kassavirtoihin ja arvoon. Rahoitusriskien hallinta perustuu hallituksen hyväksymän rahoituspolitiikan periaatteisiin. Rahoituspolitiikka määrittää rahoitusriskien hallinnan ja rahoitustoimien toimintaperiaatteet ja vastuunjaot. Poliittikkaa arvioidaan ja tarvittaessa päivitetään vähintään vuosittain.

Rahoituspolitiikan toteutuksesta vastaa Konsernirahoitus-yksikkö, joka pääasiallisesti vastaa rahoitusriskien hallinnasta, ja johon konsernin rahoitustoimet on keskitetty. Konsernin rahoituspolitiikka määrittää Konsernirahoituksen ja liiketoimintayksiköiden välisen vastuunjaon osa-alueittain. Konserniyhtiöiden vastuulla on toimittaa ajantasaista ja täsmällistä tietoa Konsernirahoitukselle liiketoimintansa rahoitukseen liittyvistä asioista. Konsernirahoitus toimii konsernin sisäisenä pankkina sekä hallinnoi, ohjeistaa ja tukee konserniyhtiöitä rahoitusasioissa siten, että konsernin rahoitustarpeet tulee tyydytettyä ja rahoitusriskejä hallinnoidaan rahoituspolitiikan mukaisesti tehokkaalla tavalla.

Rahoituksen hankinta- ja likviditeettiriski

Konsernin pyrkimyksenä on turvata rahoituksen saatavuus, optimoida likvidien varojen käyttö liiketoimintojen rahoittamisessa sekä minimoida korko- ja muut rahoituskustannukset. Konsernirahoitus vastaa konsernin kokonaislikviditeetin hallinnasta sekä huolehtii, että käytettävissä on riittävät rahoituslimitit ja riittävä määrä eri rahoituslähteitä. Lisäksi se varmistaa, että konsernin velkojen ja luottolimiittien eräänymisprofiili jakautuu riittävän tasaisesti useille eri vuosille rahoituspolitiikan mukaisesti. Konsernin kirjanpidon mukaisten korollisten velkojen eräänymisjakauma on etupainotteinen. Syynä ovat lyhytaikaisiin korollisiin velkoihin kirjatut 127,1 miljoonan euron (73,1) vaihto-omaisuusyhtiöiden velat. Kyseiset velat ovat pääasiassa rakenteilla olevien asunto-osakeyhtiöiden pitkäaikaisia velkoja, jotka siirtyvät asunto-osakkeen ostajien vastattavaksi kohteiden luovutuksen yhteydessä. Myymättömien asuntojen osalta konserni vastaa velasta maksamalla asunnoista rahoitusvastiketta pitkän laina-ajan kuluessa. Konsernin käytettävissä olevat rahoituslähteet ja likvidit varat riittävät kattamaan lyhytaikaisten korollisten velkojen veloitteet.

Rahoituspolitiikan mukaisesti konsernin likvideettireservin tulee kaikkina aikoina vastata konsernin kokonaislikvideettitarvetta, ja sen tulee olla nostettavissa viiden pankkipäivän sisällä ilman lisämaksuja. Konsernin kokonaislikvideettitarve koostuu päivittäisen operatiivisen liiketoiminnan likvideettitarpeesta, riskilisätarpeesta ja strategisesta likvideettitarpeesta. Konsernin likvideettinhallinta perustuu kuukausittain tehtävään rahoitusennusteeseen sekä päivittäiseen kassasuunnitteluun. Likvideettiylijäämän kokoaminen toteutetaan sisäisillä transaktioilla ja konsernitilien avulla.

Liiketoiminnan kausiluontoisuuden vuoksi kausiluototuksen merkitys on suuri. Kausivaihtelun vaikutusta lyhytaikaisen likvideetin tarpeeseen hallitaan käyttämällä yritystodistusohjelmaa, sitovia rahoituslimiittejä sekä luotollisia tilejä. Konsernin yritystodistusohjelman koko on 300 miljoonaa euroa (300 milj. euroa), josta käytössä 31.12.2014 oli 63,4 miljoonaa euroa (150,2 milj. euroa). Lemminkäisellä on 185 miljoonan euron syndikoitu kolmivuotinen valmiusluottolimiitti. Luottolimiitti on sitova ja vakuudeton, ja se erääntyy maaliskuussa 2016. Konsernilla oli käyttämättä vuoden lopussa yhteismäärältään 185,0 miljoonaa euroa (175,0 milj. euroa) sitovia luottolimiittejä sekä 33,2 miljoonaa euroa (44,0 milj. euroa) tililimiittejä. Likvidien varojen määrä 31.12.2014 oli 134,2 miljoonaa euroa (81,1 milj. euroa).

Rahoitusvelkojen ja johdannaisten sopimuksiin perustuvat kassavirrat

1000 euroa	2015	2016	2017	2018	2019	2020–	Yhteensä
31.12.2014							
Korolliset velat	218 072	23 629	17 900	14 537	113 269	2 172	389 578
Korkojohdannaiset	319	320	319	162			1 119
Valuuttajohdannaiset							
Maksettavat rahavirrat	77 180						77 180
Saatavat rahavirrat	-81 905						-81 905
Hyödykejohdannaiset							
Maksettavat rahavirrat	1 335	505					1 840
Saatavat rahavirrat	-87						-87
Muut rahoitusvelat	179 856	69	23	559	23	120	180 649
Ostovelat	89 220						89 220
Annetut takaukset	14 413	1 519				254	16 186
	498 402	26 041	18 242	15 258	113 292	2 546	673 780

1000 euroa	2014	2015	2016	2017	2018	2019–	Yhteensä
31.12.2013							
Korolliset velat	352 436	18 912	23 433	8 972	5 656	7 535	416 945
Korkojohdannaiset	346	247	248	247	118		1 206
Valuuttajohdannaiset							
Maksettavat rahavirrat	106 015						106 015
Saatavat rahavirrat	-106 552						-106 552
Hyödykejohdannaiset							
Maksettavat rahavirrat	593	97	321				1 011
Saatavat rahavirrat	-14	-9					-23
Muut rahoitusvelat	245 861	2 279	535				248 675
Ostovelat	139 568						139 568
Annetut takaukset	17 413		1 519			254	19 186
	755 664	21 526	26 056	9 219	5 774	7 790	826 029

Valuuttakurssiriski

Valuuttakurssiriskien hallinnan tavoitteena on vähentää epävarmuutta, jota valuuttakurssimuutokset aiheuttavat kassavirtojen, liiketoiminnallisten saamisten ja velkojen sekä muiden tase-erien tuleviin arvoihin. Valuuttakurssiriski koostuu pääasiassa translaatoriskistä ja transaktioriskistä.

Translaatoriski käsittää ulkomaisten konserniyhtiöiden tuloslaskelmien ja taseiden muunnosta konsernin kotivaluuttaan aiheutuvat valuuttakurssierot. Kirjanpitoon kirjattavaa translaatoriskiä aiheuttavat ulkomaisiin tytäryhtiöihin tehdyt oman pääoman sijoitukset ja kertyneet voittovarot, joiden laskennalliset vaikutukset näkyvät oman pääoman muuntoeroissa. Lemminkäinen-konsernilla on ulkomaisia nettosijoituksia useissa eri valuutoissa. Merkittävimmät valuutat, joista konsernin translaatoriskit muodostuivat vuonna 2014, olivat Venäjän rupla ja Norjan kruunu, joihin todennäköisesti myös jatkossa liittyy suurin translaatoriski. Muuntoerojen muutos vuonna 2014 oli -18,6 miljoonaa euroa, josta Venäjän rupla aiheutti -15,8 miljoonaa euroa ja Norjan kruunu -2,7 miljoonaa euroa. Raportoitavaa translaatoriskiä aiheuttaa myös raportoitavan kauden tuloslaskelma, jonka vaikutus näkyy suoraan muun muassa konsernin raportoitavassa euromääräisessä liikevaihdossa ja liiketuloksessa. Vuonna 2014 valuuttakurssimuutosten vaikutus konsernin euromääräiseen liikevaihtoon oli -73,2 miljoonaa euroa, josta venäjän ruplasta aiheutui -40,0 miljoonaa euroa ja norjan kruunusta -19,7 miljoonaa euroa, ja liiketulokseen -5,0 miljoonaa euroa, josta Venäjän ruplan osuus oli -4,3 miljoonaa euroa ja Norjan kruunun osuus -0,6 miljoonaa euroa. Rahoituspolitiikan mukaisesti Lemminkäinen-konserni suojautuu translaatoriskeiltä ensisijaisesti pitämällä oman pääoman sijoitukset ulkomaisissa yhtiöissään optimaalisen pieninä eikä siten käytä rahoitusinstrumentteja translaatoriskeiltä suojautumiseen.

Transaktioriski muodostuu liike- ja rahoitustoiminnan valuuttamääräisistä transaktioista. Liiketoiminnan valuuttakurssiriskejä pyritään suojaamaan ensisijaisesti operatiivisin keinoin. Jäljelle jäävä osa transaktioriskistä suojataan käyttämällä muun muassa valuuttalainoja tai valuuttajohdannaisia.

Konserniyhtiöt vastaavat transaktioriskiasemansa tunnistamisesta, raportoinnista, ennustamisesta sekä nettoposition suojaamisesta sisäisillä transaktioilla konsernirahoituksen kanssa. Konsernirahoitus on vastuussa konsernin riskipositioiden suojaamisesta ulkoisina transaktioina rahoituspolitiikan mukaisesti. Pääsääntö on, että merkittävät tarkasteluhetkeä seuraavalle 12 kuukaudelle ennustetut ja varmat nettopositiot suojataan suojausasteiden vaihdella välillä 25–100 prosenttia painottaen ensimmäistä 6 kuukautta.

Merkittävimmät valuutat, joista konsernin transaktioriskit muodostuivat vuonna 2014, olivat Venäjän rupla ja Ruotsin kruunu. Nämä transaktioriskiasemat aiheutuivat pääasiassa myynti- ja osto toimista sekä saamisista ja veloista. Konserni ei ole vuonna 2014 soveltanut suojauslaskentaa transaktioriskien suojaukseen.

Transaktioriskin herkkyyshanalyysi

Valuuttakurssien muutoksista aiheutuvaa herkkyyttä laskettaessa on käytetty seuraavia oletuksia:

- valuuttakurssimuutoksen oletetaan olevan +/-10 %
- positio sisältää Ruotsin kruunu- ja Venäjän ruplamääräiset rahoitusvarat ja -velat
- positio ei sisällä ennustettuja tulevia kassavirtoja
- herkkyyden laskemisessa ei ole otettu huomioon veroja

1000 euroa	Transaktiopoistio	+/- 10 % vaikutus tuloslaskelmaan
31.12.2014		
EUR/SEK	369	-34 / +41
EUR/RUB	264	-24 / +29

1000 euroa	Transaktiopoistio	+/- 10 % vaikutus tuloslaskelmaan
31.12.2013		
EUR/SEK	-2 432	+221 / -270
EUR/RUB	-6 432	+585 / -715

Korkoriski

Lemminkäinen-konsernin korkoriskin hallinnan tavoitteena on minimoida korkojen vaihtelun aiheuttamat muutokset konsernin tulokseen, kassavirtoihin ja arvoon. Konsernirahoitus hallinnoi ja valvoo korkoriskipositiota. Konsernin korkoriski muodostuu pääasiassa liiketoiminnan rahoittamiseen liittyvistä kiinteä- ja vaihtuvakorkoisista laina- ja leasing-sopimuksista, korollisista rahoitussuamisista sekä korkojohdannaisista. Korkotason muutokset vaikuttavat tuloslaskelma- ja tase-eriin.

Konsernin korkoriski saadaan pienimmäksi asettamalla konsernin velkojen keskimääräinen korkosidonnaisuusaika samaksi kuin liiketoiminnan korkoherkkyys. Konsernin liiketoiminnan korkoherkkyden on arvioitu olevan noin 15 kuukautta. Rahoituspolitiikka määrittää tämän pohjalta konsernin velkojen keskimääräiseksi korkosidonnaisuusajaksi 12–18 kuukautta. Konsernin tavoitteena on myös pitää koron vaihtelulta suojattuna 40–65 prosenttia valuuttakohtaisesta velkamäärästä.

Konserni voi ottaa pitkäaikaista velkaa sekä vaihtuva- että kiinteäkorkoisena. Vaihtuva- ja kiinteäkorkoisten velkojen suhdetta voidaan muuttaa korkojohdannaisilla. Vuonna 2014 konserni on käyttänyt koronvaihtosopimuksia korkoriskinsä hallinnassa. Osa koronvaihtosopimuksista on ollut suojauslaskennan piirissä ja niistä syntyvä suojaustulos on kirjattu korkokuluihin 2014. Suojauslaskennasta ei ole kirjattu tehottomuutta tilikaudelle. Suojauslaskennassa olleet koronvaihtosopimukset ovat erääntyneet ja suojauslaskenta lopetettu tilikauden kauden aikana.

Korkotason muutoksilla ei ole vuonna 2014 ollut tavallisuudesta poikkeavaa vaikutusta konsernin liiketoimintaan. Korkotason merkittävällä nousulla saattaa kuitenkin olla haitallista vaikutusta asuntojen kysyntään.

Korkoriskin herkkyysanalyysi

Korkotason muutoksesta aiheutuvaa herkkyyttä laskettaessa on käytetty seuraavia oletuksia:

- korkotason muutokseksi oletetaan yksi prosenttiyksikkö
- positio sisältää vaihtuvakorkoiset rahoitusvelat, vaihtuvakorkoiset rahoitussuamiset sekä korkojohdannaiset
- kaikki muut tekijät korkotason muutosta lukuun ottamatta pysyvät vakioina
- herkkyden laskemisessa ei ole otettu huomioon veroja

1000 euroa	Korkopositio	Vaikutus tuloslaskelmaan (+1 %)	Vaikutus tuloslaskelmaan (-1 %)	Vaikutus muihin laajan tuloksen eriin (+1 %)	Vaikutus muihin laajan tuloksen eriin (-1 %)
31.12.2014					
Vaihtuvakorkoiset velat	-182 901	-1 829	1 829		
Vaihtuvakorkoiset saamiset	134 547	1 345	-1 345		
Korkojohdannaiset	40 000	1 295	-1 358		
	-8 354	812	-875		

1000 euroa	Korkopositio	Vaikutus tuloslaskelmaan (+1 %)	Vaikutus tuloslaskelmaan (-1 %)	Vaikutus muihin laajan tuloksen eriin (+1 %)	Vaikutus muihin laajan tuloksen eriin (-1 %)
31.12.2013					
Vaihtuvakorkoiset velat	-172 028	-1 720	1 720		
Vaihtuvakorkoiset saamiset	81 845	818	-818		
Korkojohdannaiset	47 180	1 606	-1 699	9	-9
	-43 003	704	-798	9	-9

Hyödykehintariski

Konsernin päällystystoimintaan liittyy bitumin hintariski. Bitumin hinta määräytyy käytännössä öljyn maailmanmarkkinahinnan mukaisesti. Bitumin hintariskiltä on suojauduttu kiintein ostohinnoin, myyntisopimusten hintaklausuulein ja johdannaisin, joihin ei ole sovellettu suojauslaskentaa. Konserniyrityksissä oli tilinpäätöspäivänä bitumijohdannaisilla suojattuna yhteensä 11 000 mt (58 933 mt) bitumiostoja.

Luottoriski

Luottoriski syntyy tilanteessa, jossa vastapuoli ei täytä sopimuksen mukaisia velvoitteitaan aiheuttaen toiselle osapuolelle taloudellisen tappion. Lemminkäinen on määritellyt asiakassaamisten luottopolitiikan, jonka päämääränä on lisätä kannattavaa myyntiä luottoriskit ennakoita tunnistaen ja halliten. Luottopolitiikka määrittelee Lemminkäinen-konsernille luottokauppaa ja perintää koskevat vähimmäisvaatimukset. Luottoriskien määrittelijänä toimii konsernin luotonvalvonta ja luottoriskien hallinnasta vastaavat liiketoimintayksiköt.

Pääosa liiketoiminnasta perustuu vakiintuneisiin, luotettaviin asiakassuhteisiin sekä alalla yleisesti noudatettaviin sopimusehtoihin. Konserni altistuu luottoriskille pääasiassa konsernin myyntisaatavien, talletusten ja johdannaisiin liittyvien saamisten kautta. Luottoriskien enimmäismäärä on edellä mainittujen erien yhteenlaskettu tasearvo. Myyntisaamisten määrä ja erääntyminen on esitetty seuraavassa taulukossa. Konsernilla ei ole merkittäviä luottoriskikeskittymiä, myyntisaatavat jakautuvat usean eri asiakkaan kesken usealle markkina-alueelle. Sopimuksen tehnyt liiketoimintayksikkö seuraa saatavatilannetta aktiivisesti. Mikäli liiketoimintayksiköt neuvottelevat saatavien ehdoista uudelleen, se tapahtuu konsernin luottopolitiikan vaatimusten mukaisesti. Luottotappioriskiä voidaan pienentää vakuuksilla, pääsääntöisesti pankkitakauksilla ja pankkitalletuksilla. Lemminkäinen käyttää myös myyntisaatavien myyntiä (factoring), mikä myös osaltaan pienentää luottoriskiä.

Lemminkäisen luottotappiot ovat olleet toiminnan laajuuteen nähden vähäiset. Merkittävimmät riskit liittyvät toimintaan Venäjällä, ja pääsääntönä Venäjän projekteissa on rakentaminen ainoastaan ennakkomaksuja vastaan. Mikäli luottotappioriskiä poikkeuksellisesti otetaan, se on aina ennakoita suhteutettu kyseisen hankkeen kateodotuksiin. Luottotappioiksi kirjataan oikeudelliseen perintään siirretyt saamiset.

Konserni altistuu vastapuoliriskille sijoittaessaan likvidejä varojaan ja käyttäessään johdannaisinstrumentteja. Likvidit varat sijoitetaan lyhytaikaisiin pankkitalletuksiin ja vakavaraisten yhteistyöpankkien liikkeeseenlaskemiin sijoitustodistuksiin sekä hyvän luottoluokituksen omaavien yritysten yritystodistuksiin. Konserni rahoitus vastaa konsernin kassavaroihin, rahoitussijoituksiin ja muihin rahoitustransaktioihin liittyvästä vastapuoli- ja luottoriskien hallinnasta. Rahoituspolitiikka määrittää hyväksytyt vastapuolet ja niiden kriteerit. Vuoden 2014 lopussa vastapuoliriskiä pidettiin pienenä.

Myyntisaamisten ikäjakauma

1000 euroa	31.12.2014	31.12.2013
Erääntymättömät	108 711	171 472
1–30 päivää erääntyneet	22 331	19 698
31–60 päivää erääntyneet	3 184	8 023
61–90 päivää erääntyneet	3 383	7 070
yli 90 päivää erääntyneet	6 131	8 889
	143 740	215 152

Pääoman ja pääomarakenteen hallinta

Pääomalla tarkoitetaan Lemminkäinen-konsernin taseen osoittamaa omaa pääomaa ja korollista vierasta pääomaa. Lemminkäinen-konsernin pääoman hallinnalla pyritään varmistamaan kustannustehokkaasti konsernin liiketoiminta-alueiden toimintaedellytykset kilpailukykyisellä tasolla kaikissa suhdannetilanteissa, riittävä riskinkantokyky muun muassa rakennusurakoinnissa sekä hyvä velkojenhoito- ja osingonmaksukyky.

Konsernin korollisen vieraan pääoman määrään vaikuttavat muun muassa liiketoiminnan laajuus, tuotannon kausivaihtelut, yritysostot, investoinnit tuotantokalustoon, -rakennuksiin ja rakennusmaahan tai näiden myynnit sekä mahdolliset oman pääoman ehtoiset järjestelyt. Yhtiö seuraa jatkuvasti erityisesti velan määrää, korollisen nettovelan suhdetta käyttökatteeseen sekä omavaraisuusastetta. Yhtiö seuraa pääoman kehitystä myös sijoitetun pääoman tuottoasteella. Hyvän tuottona pidetään keskimäärin 18 prosenttia ylittävää tasoa pitkällä aikavälillä. Sijoitetun pääoman tuottoaste vuonna 2014 oli 13,5 prosenttia (-9,4 %).

Yhtiö saattaa ajoittain pyrkiä ostamaan jäljellä olevaa velkaamme takaisin käteisostoilla ja/tai oman pääoman ehtoisia arvopapereita vaihtamalla, avoimilla markkinoilla tehdyillä ostoilla, yksityisesti neuvotelluilla transaktioilla tai muulla tavalla. Summat saattavat olla merkittäviä. Yhtiö saattaa päättää säilyttää, kuollettaa tai myydä takaisinostetun velan. Mahdollinen myöhempi takaisinostetun velan myyminen voidaan tehdä käteistä tai muuta korvausta tai oman pääoman ehtoisia arvopapereita vastaan, ja kyseinen myynti voidaan toteuttaa avoimilla markkinoilla tehtävinä tarjouksina, yksityisesti neuvoteltuina transaktioina tai muulla tavalla. Mahdolliset jäljellä olevan velan takaisinostot tai vaihdot tai mahdolliset myöhemmät takaisinostetun velan myynnit tai vaihdot riippuvat vallitsevista markkinaolosuhteista, likviditeettitarpeesta, sopimusrajoitteista ja muista tekijöistä.

Joihinkin konsernin rahoitus sopimuksiin liittyy kaksi neljännesvuositarkasteltavaa ja neljän edeltävän vuosineljänneksen keskiarvona laskettavaa taloudellista tunnuslukukovenanttia: nettovelan ja käyttökäteen suhdeluku sekä omavaraisuusaste. Vuoden ensimmäisellä neljänneksellä nettovelan ja käyttökäteen tunnuslukukovenantti ei täytynyt. Yhtiö käynnisti tämän vuoksi tiettyjen luotonantajapankkien kanssa neuvottelut, jotka saatiin päätökseen 21.5.2014. Neuvottelujen tuloksena yhtiö on sitoutunut muun muassa vahvistamaan tasettaan noin 100 miljoonalla eurolla. Vuoden kolmannella neljänneksellä yhtiö toteutti merkintäoikeusannin. Yhtiö keräsi annilla 29,3 miljoonan euron bruttovarat (27,3 milj. euron nettovarat). Tämän lisäksi yhtiö myy ydinliiketoimintaansa kuulumattomia omaisuuseriä ja toimintoja 70 miljoonalla eurolla syyskuun 2015 loppuun mennessä. Vuoden 2014 lopussa myyntejä oli toteutettu yhteensä 21,5 miljoonalla eurolla. Yhtiö ei maksa osinkoa tilivuodelta 2014 ilman tiettyjen luotonantajapankkien suostumusta. Lisäksi yhtiö sopi vuoden toisella neljänneksellä luotonantajapankkien kanssa nettovelan ja käyttökäteen suhdeluehdon muutoksista vuoden 2014 toiselle ja kolmannelle neljännekselle. Vuoden lopussa yhtiö täytti tunnuslukukovenanttinsa.

Yhtiö on lisäksi toteuttanut useita muita toimenpiteitä taseen vahvistamiseksi ja rahoitusaseman parantamiseksi. Vuoden ensimmäisellä neljänneksellä yhtiö laski liikkeeseen 70 miljoonan euron oman pääoman ehtoisen joukkovelkakirjalainan (ns. hybridilainan). Vuoden toisella neljänneksellä yhtiö myi talotekniikkaliiketoimintansa 55,4 miljoonalla eurolla, kaupasta saadun kassavirran yhtiö käytti lyhytaikaisten velkojen takaisinmaksuun. Lisäksi yhtiö laski liikkeeseen kesäkuussa 2014 viisivuotisen 100 miljoonan euron suuruisen vakuudettoman joukkovelkakirjalainan. Yhtiön liikkeeseenlaskemalla 100 miljoonan euron joukkovelkakirjalainalla uudelleenrahoitettiin lokakuussa 2014 erääntynyt 60 miljoonan euron joukkovelkakirjalaina. Yhtiö maksaa lainalle puolivuositarkasteltavaa kiinteää 7,375 prosentin vuotuista korkoa. Joukkovelkakirjalainan ehtoihin sisältyy kaksi tapahtumaperusteista (incurrence-based) tunnuslukukovenanttia: omavaraisuusaste sekä nettovelan ja käyttökäteen suhdeluku. Jos omavaraisuusasteeseen liittyvän kovenantin ehdot eivät täyty, yhtiön mahdollisuutta suorittaa eräitä maksuja, kuten omien osakkeiden ostoja ja oman pääoman ehtoisten lainojen lunastamisia, rajoitetaan. Jos nettovelan ja käyttökäteen suhdeluun liittyvän kovenantin ehdot eivät täyty, yhtiön mahdollisuuksia nostaa lisävelkaa rajoitetaan.

Konsernin omaan pääomaan sisältyy kaksi 70 miljoonan euron oman pääoman ehtoista eräpäivätöntä joukkovelkakirjalainaa. Ensimmäinen on laskettu liikkeeseen maaliskuussa 2012 ja toinen maaliskuussa 2014. Nämä niin sanotut hybridilainat luokitellaan yhtiön omaan pääomaan kuuluvaksi, mutta velkakirjan haltijalla ei ole osakkeenomistajalle kuuluvia oikeuksia, eivätkä ne laimenna yhtiön osakkeenomistajien omistusta. Lainat ovat vakuudettomia ja muita velkasitoumuksia heikommassa etuoikeusasemassa. Lainoilla ei ole eräpäivää, mutta yhtiöllä on oikeus lunastaa ne takaisin oman harkinnan mukaan aikaisintaan neljän vuoden kuluttua liikkeeseenlaskusta.

1000 euroa	31.12.2014	31.12.2013
Korolliset velat	347 804	407 626
Likvidit varat	134 197	81 081
Korollinen nettovelka	213 607	326 544
Oma pääoma yhteensä	412 508	324 038
Omavaraisuusaste, %	37,1	27,3
Nettovelkaantumisaste, %	51,8	100,8
Sijoitetun pääoman tuotto, %	13,5	-9,4

34 Johdannaisinstrumentit

1000 euroa	Nimellisarvo	Käypä arvo, positiivinen	Käypä arvo, negatiivinen	Käypä arvo, netto
31.12.2014				
Valuuttajohdannaiset	77 179	7 015	-1 305	5 710
Korkojohdannaiset	40 000		-1 045	-1 045
Hyödykejohdannaiset	2 659	87	-1 838	-1 750
	119 838	7 102	-4 188	2 915

1000 euroa	Nimellisarvo	Käypä arvo, positiivinen	Käypä arvo, negatiivinen	Käypä arvo, netto
31.12.2013				
Valuuttajohdannaiset	106 009	1 640	-726	914
Korkojohdannaiset	47 180	216	-180	36
Hyödykejohdannaiset	24 407	23	-1 217	-1 194
	177 597	1 879	-2 123	-244

Johdannaisinstrumentin käypä arvo on tilinpäätöspäivän markkinahinnan perusteella laskettu voitto tai tappio sopimuksen sulkemisesta.

Kaikkiin johdannaisiin ei ole sovellettu suojauslaskentaa. Siitä huolimatta nämä johdannaisinstrumentit on solmittu suojaamistarkoituksessa. Johdannaiset on solmittu vähentämään liiketoiminnan riskejä sekä suojaamaan valuuttamääräisiä tase-eriä. Suojauslaskennan ulkopuolella olevien johdannaisinstrumenttien käyvän arvon muutokset on kirjattu tulosvaikutteisesti niiden luonteen mukaisesti joko rahoituseriin tai liiketoiminnan muihin tuottoihin ja -kuluihin.

Yllä esitettyihin johdannaisinstrumentteihin liittyy joissain tilanteissa toimeenpantavissa oleva nettoutus- tai muu vastaava järjestely, jonka mukaan kyseiset johdannaisvarat ja -velat voidaan selvittää nettomääräisenä. Nettoutusjärjestelyt ovat toimeenpantavissa tavallisiin johdannaisyleissopimuksiin sisältyvien tyyppillisten veloitteiden laininlyönti- ja muiden erityisten eräännyttämisperusteiden mukaan. Nämä erät on esitetty taseessa bruttona, ja netottaminen olisi pienentänyt yllä esitettyjä lukuja yhteensä 1,4 miljoonaa euroa (0,8 milj. euroa).

35 Liiketoiminnan rahavirtojen oikaisut

1000 euroa	1.1.–31.12.2014	1.1.–31.12.2013
Poistot ja arvonalentumiset	44 684	45 329
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksista	-497	-562
Tuloslaskelmaan kirjatut rahoitustuotot ja -kulut	37 900	26 669
Varausten muutos	12 468	5 315
Eläkeveloitteiden muutos	-285	-3 763
Luottotappiot	6 035	5 331
Käyttöomaisuuden myyntivoitot ja -tappiot sekä muut tuotot ja kulut, joihin ei liity maksua	-36 406	-4 450
Muuntoerot	-19 421	-7 189
	44 477	66 679

Tilinpäätös › Konsernitilinpäätös › Konsernitilinpäätöksen liitetiedot (IFRS) › 36 Muut vuokrasitoumukset

36 Muut vuokrasitoumukset

1000 euroa	31.12.2014	31.12.2013
Peruuttamattomien vuokrasopimusten vähimmäisvuokrat		
Vuoden tai sitä lyhyemmän ajan kuluessa	9 387	12 337
Yli yhden, mutta enintään viiden vuoden kuluessa	21 242	26 116
Yli viiden vuoden kuluttua	12 103	6 005
	42 732	44 458
Peruuttamattomien vuokrasopimusten vähimmäisvuokrat sisältävät leasingvastuita seuraavasti		
Vuoden tai sitä lyhyemmän ajan kuluessa	3 503	5 144
Yli yhden, mutta enintään viiden vuoden kuluessa	6 352	5 978
Yli viiden vuoden kuluttua	329	562
	10 185	11 684

Peruuttamattomat vuokrasitoumukset ovat pääosin kiinteistöjen ja leasingkoneiden vuokrasopimuksia.

Tilinpäätös › Konsernitilinpäätös › Konsernitilinpäätöksen liitetiedot (IFRS) › 37 Vakuudet ja vastuusitoumukset

37 Vakuudet ja vastuusitoumukset

1000 euroa	31.12.2014	31.12.2013
Pantatut talletukset		
Omasta puolesta	316	17
Takaukset		
Osakkuus- ja yhteisyritysten puolesta	14 356	17 356
Työyhteisliittyneiden ja kiinteistöyhtiöiden puolesta	1 831	1 831
	16 186	19 186
Investointien ostitoumukset	2 084	7 738

Tilinpäätös › Konsernitilinpäätös › Konsernitilinpäätöksen liitetiedot (IFRS) › 38 Ehdolliset velat

38 Ehdolliset velat

Oikeudenkäynnit

Helsingin käräjäoikeus antoi 28.11.2013 päätöksensä asfalttikartelliin liittyvistä vahingonkorvauksista. Päätöksen mukaisesti Lemminkäinen kirjasi kuluksi noin 66 miljoonaa euroa vuoden 2013 tulokseen. Tästä noin 60 miljoonaa euroa koostui Lemminkäiselle yksin määrättyistä vahingonkorvauksista, Lemminkäisen osuudesta sille ja muille asfalttialan yrityksille yhteisvastuullisesti määrättyistä korvauksista sekä korvauksiin liittyvistä koroista ja oikeudenkäyntikuluista. Tämän summan yhtiö maksoi tammikuussa 2014. Lemminkäinen on valittanut Helsingin hovioikeuteen kaikista niistä 35 käräjäoikeuden päätöksestä, joissa kantajien vaatimukset hyväksyttiin. Yhtiön näkemyksen mukaan päätöksiin liittyy muun muassa oikeuskysymyksiä, jotka käräjäoikeus on ratkaissut aiemmasta oikeuskäytännöstä poikkeavalla tavalla. Näitä ovat esimerkiksi vanhentumiseen ja arvonlisäveroon liittyvät kysymykset. Suullinen pääkäsitely hovioikeudessa järjestetään vuoden 2015 aikana. Myös Suomen valtio ja 22 kuntaa ovat jättäneet valituksensa Helsingin hovioikeuteen. Käräjäoikeuden marraskuussa 2013 ratkaisemien kanteiden lisäksi käsittelyn alkamista odottaa 21 vahingonkorvauskannetta Lemminkäistä ja muita asfalttialan yrityksiä vastaan. Näiden kanteiden pääomamäärä on yhteensä noin 26 miljoonaa euroa, joista yhtiö on tehnyt 12,3 miljoonan euron varauksen.

Yhtiöllä on lisäksi useita muita yksittäisiä liiketoimintaan liittyviä oikeudenkäyntejä, joiden lopputulos on epävarma. Yhtiö arvioi, ettei näillä oikeudenkäynneillä ole olennaista vaikutusta yhtiön taloudelliseen asemaan.

39 Lähipiiritapahtumat

Lemminkäinen-konsernin lähipiiriin kuuluvat osakkuus- ja yhteisyritykset sekä johtoon kuuluvat avainhenkilöt mukaan lukien heidän lähipiirinsä. Johdon avainhenkilöihin kuuluvat yhtiön hallituksen jäsenet, toimitusjohtaja, johtoryhmän jäsenet ja sisäisen tarkastuksen päällikkö.

Liiketoimet lähipiirin kanssa

1000 euroa	1.1.–31.12.2014	1.1.–31.12.2013
Tavaroiden ja palveluiden myynti		
Osakkuus- ja yhteisyrityksille	1 878	2 948
Johtoon kuuluville avainhenkilöille ja heidän lähipiireilleen	380	125
	2 258	3 074
Tavaroiden ja palveluiden osto		
Osakkuus- ja yhteisyrityksiltä	15 748	11 275
1000 euroa	31.12.2014	31.12.2013
Tavaroiden/palveluiden ostoista/myynneistä aiheutuvat loppusaldot		
Myyntisaamiset		
Osakkuus- ja yhteisyrityksiltä	13	28
Johtoon kuuluvilta avainhenkilöiltä ja heidän lähipiireiltään	80	125
	93	153
Ostovelat		
Osakkuus- ja yhteisyrityksille	241	212
1000 euroa	31.12.2014	31.12.2013
Lainasaamiset osakkuus- ja yhteisyrityksiltä	154	

Lähipiiritimet osakkuus- ja yhteisyritysten kanssa ovat pääosin asfalttiurakoita ja kiviainestoimituksia. Myynnit johtoon kuuluville avainhenkilöille tai heidän lähipiireilleen sisältävät yhden pitkäaikaisen omaisuusosan myynnin markkinahintaan sekä yhden rakennuspalvelun myynnin markkinahintaan. Luettelo sijoituksista tytär- sekä osakkuus- ja yhteisyrityksiin on liitetiedossa 11.

Johtoon kuuluvien avainhenkilöiden palkitseminen

Yhtiön hallitus päättää toimitusjohtajan ja konsernin johtoryhmän peruspalkasta ja luontoiseduista sekä lyhyen ja pitkän aikavälin palkitsemisesta HR-valiokunnan esityksen pohjalta. Lisäksi hallitus päättää vuosittain johdon lyhyen ja pitkän aikavälin palkitsemisen mittarit ja niiden tavoitearvot, joilla pyritään tukemaan strategisten tavoitteiden saavuttamista. Hallitus päättää toimitusjohtajan esityksen pohjalta mittareiden mukaisten tavoitteiden saavuttamisesta sekä palkkioiden määrän.

Hallituksen hyväksymän johdon palkitsemispolitiikan mukaisesti toimitusjohtajan, konsernin johtoryhmän ja muun johdon palkat koostuvat kiinteästä peruspalkasta, luontoiseduista, muista eduista, vuosittaisista lyhyen aikavälin kannustimista (tulospalkkio) sekä pitkän aikavälin osakepalkkiojärjestelmistä ja eläkejärjestelyistä.

Alla olevassa taulukossa esitetään johtoon kuuluvien avainhenkilöiden palkitsemiseen liittyvät kulut. Taulukon luvut esitetään kunkin konsernitoimitusjohtajan osalta erikseen ja muiden johtoon kuuluvien avainhenkilöiden osalta yhteenlaskettuna. Johtoon kuuluvien avainhenkilöiden palkkioista, palkoista ja muista lyhytaikaisista työsuhte-etuuksista yhtiö kirjasi vuonna 2014 sosiaaliturvakulua 0,9 miljoonaa euroa (0,8 milj. euroa). Sosiaaliturvakulut eivät sisälly alla olevassa taulukossa esitettyihin kuluihin. Taulukossa esitetyt summat ovat suoriteperusteisia ja siihen sisältyvät tulos- ja osakepalkkiot perustuvat vuoden lopussa tehtyyn arvioon niiden toteumasta. Luvut eivät sisällä talous- ja rahoitusjohtajan palvelusopimuksen mukaista palkkiota ajalta 1.4.–30.6.2014.

1000 euroa	1.1.–31.12.2014	1.1.–31.12.2013
Lyhytaikaiset työsuhde-etuudet	2 779	2 622
Timo Kohtamäki	168	511
Berndt Brunow (toimitusjohtajakaudelta)*	170	
Casimir Lindholm (toimitusjohtajakaudelta)	297	
Muut johtoon kuuluvat avainhenkilöt kuin toimitusjohtaja	2 145	2 110
Työsuhteen päättymisen jälkeiset etuudet	758	835
Timo Kohtamäki	330	337
Casimir Lindholm (toimitusjohtajakaudelta)	75	
Muut johtoon kuuluvat avainhenkilöt kuin toimitusjohtaja	354	498
Osakeperusteiset maksut	128	428
Timo Kohtamäki	33	128
Casimir Lindholm (toimitusjohtajakaudelta)	5	
Muut johtoon kuuluvat avainhenkilöt kuin toimitusjohtaja	91	300
Irtisanomisen yhteydessä suoritettut etuudet**	2 003	
Timo Kohtamäki**	1 084	
Muut johtoon kuuluvat avainhenkilöt kuin toimitusjohtaja**	919	
Muut pitkäaikaiset etuudet		6
Muut johtoon kuuluvat avainhenkilöt kuin toimitusjohtaja		6
Johtoon kuuluvien avainhenkilöiden palkitseminen yhteensä	5 669	3 891

*Sisältää toimitusjohtajakauden aikaiset hallitustyöskentelystä maksetut palkkiot sekä korvauksen toimitusjohtajan tehtävästä

**Ei sisällä osakeperusteisia maksuja eikä irtisanomisajan lisäeläkekuluja

Lyhytaikaiset työsuhde-etuudet

Kiinteällä peruspalkalla tarkoitetaan henkilön kuukausittaista rahapalkkaa, joka määräytyy tehtävän vaativuuden sekä tehtävää hoitavan henkilön kokemuksen ja suoriutumisen mukaan. Autoedun, matkapuhelinedun ja ravintoedun lisäksi johdolla on laajennetut vakuutukset vapaa-ajan tapaturmille sekä matkustamiseen. Kokonaispalkan käsite kattaa kiinteän peruspalkan ja luontoisedut.

Johdon ansaitseman tulospalkkion suuruus riippuu vuoden alussa määriteltyjen taloudellisten ja toiminnallisten tulospalkkiotavoitteiden toteutumisesta. Lemminkäisen johto on jaettu neljään tulospalkkioryhmään, jotka määrittelevät kunkin henkilön maksimitulospalkkioprosentin. Henkilön tulospalkkioryhmän määräytyminen perustuu organisaatiotasoon sekä tehtävän vaativuuteen ja liiketoiminnalliseen vaikuttavuuteen. Vuonna 2014 johdon tulospalkkion suuruus perustui konsernin tulokseen ennen veroja sekä tehostamisohjelmaan tai muihin kehittämiseen liittyvien tavoitteiden toteutumiseen. Johtoryhmän toimialajohtajien tulospalkkiot perustuivat lisäksi kunkin toimialan liikevoittoon. Tulospalkkiotavoitteiden toteutumista seurattiin puolivuositain. Toimitusjohtajan maksimitulospalkkio oli 80 % ja johtoryhmän muiden jäsenten 60 % vuotuisesta rahapalkasta.

Lemminkäinen Oyj:n yhtiökokous valitsee vuosittain hallituksen jäsenet ja päättää heidän palkkionsa. Palkkiot maksetaan kokonaan rahana. Jäsenten toimikausi kestää seuraavan varsinaisen yhtiökokouksen päättämiseen asti. Lemminkäisen hallituksen jäsenet eivät kuulu osakepohjaiseen palkkiojärjestelmään, eivätkä hallituksen jäsenet ole työsuhteessa Lemminkäiseen. Vuoden 2014 varsinainen yhtiökokous päätti hallituksen puheenjohtajan palkkioksi 10 000 euroa kuukaudessa (10 000 euroa) ja hallituksen jäsenten palkkioksi 3 000 euroa kuukaudessa (3 000 euroa). Lisäksi hallituksen jäsenille maksetaan 500 euron kokouspalkkio (500 euroa). Tarkastusvaliokunnan puheenjohtajalle maksetaan 1 000 euron (1 000 euroa) ja jäsenille 500 euron (500 euroa) kokouskohtainen palkkio valiokunnan kokouksista. Suomen ulkopuolella asuville jäsenille kokouskohtaiset palkkiot maksetaan 1 000 eurolla korotettuna.

Työsuhteen päättymisen jälkeiset etuudet

Vuoden 2010 alusta alkaen toimitusjohtajan ja Lemminkäisen johtoryhmän jäsenten lisäeläkejärjestelyt pohjautuvat maksuperusteiseen käytäntöön sekä vapaakirjan ansaitsemiseen. Maksun suuruus määräytyy prosentteina vuosipalkasta. Toimitusjohtajalla ja konsernin muilla johtoryhmän jäsenillä on oikeus siirtyä eläkkeelle vanhan järjestelyn mukaisesti 60 vuotta täytettyään tai 15.9.2011 voimaantulleen järjestelyn mukaan 63 vuotta täytettyään. Toimitusjohtajan maksuperusteisen lisäeläkejärjestelyn suuruus on 1.8.2014 alkaen 20 prosenttia kiinteästä vuosipalkasta.

Muut pitkäaikaiset etuudet

Kulut muista pitkäaikaisista eduista syntyivät lähipiirin konsernin henkilöstökäytäntöjen mukaisista palvelusvuosipalkkioista ja merkkipäivämuistamisista.

Irtisanomisen yhteydessä suoritettavat etuudet

Lemminkäisen toimitusjohtajasopimuksen ja muiden johtoryhmän jäsenten irtisanomisaika on kuusi kuukautta. Mikäli yhtiö irtisanoo toimitusjohtajasopimuksen, on toimitusjohtajalla sopimuksen päättyessä oikeus kertakaikkiseen erokorvaukseen, joka vastaa 12 kuukauden rahapalkkaa sopimuksen päättymishetkellä. Muilla johtoryhmän jäsenillä vastaava korvaus vastaa kuuden kuukauden rahapalkkaa sopimuksen päättymishetkellä. Timo Kohtamäen toimitusjohtajasopimuksessa erokorvauksen määrä vastasi 18 kuukauden rahapalkkaa.

Osakeperusteiset maksut

Konsernin avainhenkilöiden osakepohjainen kannustinjärjestelmä koostuu suoritusperusteisesta ja ehdollisesta palkkiosta.

Suoritusperusteinen palkkio koostuu kolmesta ansaintajaksosta, jotka ovat kalenterivuodet 2013, 2014 ja 2015. Yhtiön hallitus päättää järjestelmän ansaintakriteerit ja niille asetettavat tavoitteet kunkin ansaintajakson alussa. Vuonna 2014 osakepalkkiojärjestelmän ansaintakriteerit olivat konsernin sijoitetun pääoman tuotto ja omavaraisuusaste.

Suoritusperusteisen palkkion lisäksi avainhenkilöillä on osakeomistuksen ja työ- ja toimitusuhteen jatkumisen perusteella mahdollisuus saada järjestelmässä ehdollista palkkiota. Ehdollisen palkkion tavoitteena on kannustaa konsernin avainhenkilöitä omistamaan yhtiön osakkeita laajemmin. Ehdollisen palkkion ansaintajakso on kalenterivuodet 2013–2015.

Osakeperusteisista maksuista kerrotaan tarkemmin liitetiedossa 30.

Tilinpäätös › Emoyhtiön tilinpäätös › Emoyhtiön tuloslaskelma (FAS)

Emoyhtiön tuloslaskelma (FAS)

1000 euroa	Liite	1.1.–31.12.2014	1.1.–31.12.2013
Liikevaihto	1	35 911	42 487
Valmistus omaan käyttöön		598	904
Liiketoiminnan muut tuotot	2	12 402	67
Materiaalit ja palvelut	3	3 694	234
Henkilöstökulut	4	21 724	21 721
Poistot	5	6 269	6 845
Liiketoiminnan muut kulut	6	30 462	27 611
Liikevoitto/-tappio		-13 237	-12 953
Rahoitustuotot ja -kulut	7	-10 132	-8 516
Tulos ennen satunnaisia eriä		-23 369	-21 468
Satunnaiset erät	8	15 812	-64 381
Tulos ennen veroja		-7 558	-85 849
Välittömät verot	9	5 185	17 461
Tilikauden tulos		-2 372	-68 389

Tilinpäätös › Emoyhtiön tilinpäätös › Emoyhtiön tase (FAS)

Emoyhtiön tase (FAS)

1000 euroa	Liite	31.12.2014	31.12.2013
VASTAAVAA			
Pysyvät vastaavat	10		
Aineettomat hyödykkeet		14 225	19 312
Aineelliset hyödykkeet		14 474	15 337
Osuudet saman konsernin yrityksissä		114 162	159 565
Muut sijoitukset		1 360	1 676
		144 220	195 891
Vaihtuvat vastaavat	11		
Muut pitkäaikaiset saamiset			1 700
Laskennallinen verosaaminen		21 296	16 125
Lyhytaikaiset saamiset		272 146	327 405
Rahoitusarvopaperit		25 118	30 010
Rahat ja pankkisaamiset		93 749	28 358
		412 309	403 598
		556 529	599 489
VASTATTAVAA			
Oma pääoma	12		
Osakepääoma		34 043	34 043
Ylikurssirahasto		5 675	5 675
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto			-59
Käyvän arvon rahasto		90 581	61 309
Edellisten tilikausien voitto		47 951	116 340
Tilikauden tulos		-2 372	-68 389
		175 877	148 919
Pakolliset varaukset	13		
Muut pakolliset varaukset		12 308	5 900
Vieras pääoma	14		
Pitkäaikainen vieras pääoma		238 024	81 050
Lyhytaikainen vieras pääoma		130 320	363 620
		368 344	444 670
		556 529	599 489

Tilinpäätös › Emoyhtiön tilinpäätös › Emoyhtiön rahavirtalaskelma (FAS)

Emoyhtiön rahavirtalaskelma (FAS)

1 000 euroa	1.1.–31.12.2014	1.1.–31.12.2013
Liiketoiminnan rahavirta		
Tulos ennen satunnaisia eriä	-23 369	-21 468
Oikaisut		
Suunnitelman mukaiset poistot	6 269	6 845
Rahoitustuotot ja -kulut	10 132	8 516
Muut oikaisut	-12 514	-39
Rahavirta ennen käyttöpääoman muutosta	-19 483	-6 146
Käyttöpääoman muutos		
Lyhytaikaisten korottomien liikesaamisten lisäys(-)/vähennys(+)	1 173	-22 818
Lyhytaikaisten korottomien velkojen lisäys(+)/vähennys(-)	-51 108	-2 148
Liiketoiminnan rahavirta ennen rahoituseriä ja veroja	-69 418	-31 112
Maksetut korot ja muut rahoituskulut	-51 716	-31 648
Saadut osingot	12 400	55
Saadut korot ja muut rahoitustuotot	57 061	26 345
Maksetut välittömät verot	1	-8
Liiketoiminnan rahavirta	-51 672	-36 367
Investointien rahavirta		
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	-5 142	-8 672
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden luovutustulot	1 580	77
Investoinnit muihin sijoituksiin	-10	
Luovutustulot muista sijoituksista	1 233	
Pääoman palautus tytäryhtiöstä	2 932	
Mydyt tytäryhtiöosakkeet	53 864	
Investointien rahavirta	54 458	-8 594
Rahoituksen rahavirta		
Pitkäaikaisten saamisten lisäys(-)/vähennys(+)	1 700	
Maksullinen osakeanti	29 272	
Saadut konserniavustukset	1 206	19 400
Konsernisaamisten/-velkojen muutos	42 975	-5 281
Lyhytaikaisten lainojen nostot	127 982	270 621
Lyhytaikaisten lainojen takaisinmaksut	-304 315	-246 975
Pitkäaikaisten lainojen nostot	368 893	300 000
Pitkäaikaisten lainojen takaisinmaksut	-210 000	-290 000
Maksetut osingot		-11 755
Rahoituksen rahavirta	57 712	36 010
Rahavarojen lisäys(+)/vähennys(-)	60 498	-8 951
Rahavarat tilikauden alussa	58 368	67 320
Rahavarat tilikauden lopussa	118 866	58 368

Emoyhtiön tilinpäätöksen laadintaperiaatteet 31.12.2014

Lemminkäinen Oyj:n tilinpäätös on laadittu Suomen kirjanpitolain mukaisesti (FAS).

Ulkomaanrahan määräiset erät

Ulkomaanrahan määräiset tapahtumat on muutettu toimintavaluutaksi tapahtumapäivän kurssiin. Tilinpäätöshetkellä taseessa olevat saamiset ja velat on muunnettu tilinpäätöspäivän kurssiin.

Rahoitusarvopaperit

Rahoitusarvopaperit arvostetaan käypään arvoon ja niiden käyvän arvon muutos kirjataan oman pääoman käyvän arvon rahastoon. Rahoitusarvopapereiden käyvät arvot lasketaan diskonttaamalla niistä tulevaisuudessa kertyvät kassavirrat nykyarvoon. Kun rahoitusarvopaperit myydään, niistä kirjatut käyvän arvon muutokset siirretään tuloslaskelman rahoituseriin.

Johdannaisinstrumentit ja suojauslaskenta

Johdannaisinstrumentit on solmittu vähentämään liiketoiminnan riskejä sekä suojaamaan valuuttamääräisiä tase-eriä. Johdannaisinstrumentit arvostetaan käypään arvoon.

Valuuttajohdannaisilla suojaudutaan ennakoitujen valuuttamääräisten rahavirtojen muutokselta sekä valuuttamääräisten saamisten ja velkojen arvonmuutoksilta. Yhtiö on käyttänyt valuuttatermiinisopimuksia jotka arvostetaan tilinpäätöspäivänä käyttäen tilinpäätöspäivän valuuttatermiinikursseja.

Korkojohdannaisilla suojaudutaan korkotason vaihtelun aiheuttamilta muutoksilta yhtiön tulokseen, taseeseen ja rahavirtaan. Yhtiö on käyttänyt koronvaihtosopimuksia joiden käyvät arvot lasketaan diskonttaamalla sopimusten tulevat kassavirrat nykyarvoon.

Yhtiö on soveltanut rahavirran suojauslaskentaa joihinkin vaihtuvakorkoisiin velkoihin. Suojaavien koronvaihtosopimusten käyvän arvon muutokset kirjataan oman pääoman käyvän arvon rahastoon siltä osin kuin suojaus on tehokas. Tehoton osuus kirjataan tuloslaskelman rahoituseriin. Omaan pääomaan kertyneet käyvän arvon muutokset siirretään tuloslaskelman rahoituseriin sillä kaudella kun suojauskohde vaikuttaa tulokseen.

Käyvän arvon muutokset johdannaisista jotka eivät ole suojauslaskennassa kirjataan tuloslaskelman rahoituseriin. Käyvän arvon muutokset on esitetty liitetietojen kohdassa 6.

Käyttöomaisuuden arvostus ja jaksotus

Käyttöomaisuus on esitetty taseessa alkuperäiseen hankintamenuun vähennettynä taloudellisen pitoajan mukaan lasketuilla suunnitelmapoistoilla. Lisäksi joidenkin maa-alueiden, rakennusten ja osakkeiden arvoon sisältyy arvonorotuksia, joista ei ole tehty poistoja. Poistoajat ovat seuraavat:

- Rakennukset ja rakennelmat 10–40 vuotta
- Koneet ja kalusto 4–10 vuotta
- Muu käyttöomaisuus 3–10 vuotta

Eläkejärjestelyt

Henkilöstön eläketurva lisäetuineen on vakuutettu eläkevakuutusyhtiössä.

Tutkimus- ja kehitysmenot

Tutkimus- ja kehitysmenot on kirjattu kuluksi niiden syntymisvuonna.

Välittömät verot

Tuloslaskelman veroihin on kirjattu tilikauden tuloksen perusteella lasketut verot, aikaisempien tilikausien verojen oikaisut sekä laskennallisen verovelan ja -saamisen muutos.

Emoyhtiön liitetiedot

- 1 Liikevaihto markkina-alueittain
- 2 Liiketoiminnan muut tuotot
- 3 Materiaalit ja palvelut
- 4 Henkilöstöä ja toimielinten jäseniä koskevat tiedot
- 5 Poistot
- 6 Tilintarkastajan palkkiot
- 7 Rahoitustuotot ja -kulut
- 8 Satunnaiset erät
- 9 Välittömät verot
- 10 Pysyvät vastaavat
- 11 Vaihtuvat vastaavat
- 12 Oma pääoma
- 13 Pakolliset varaukset
- 14 Vieras pääoma
- 15 Vakuudet ja vastuusitoumukset

Tilinpäätös › Emoyhtiön tilinpäätös › Emoyhtiön liitetiedot (FAS) › 1 Liikevaihto markkina-alueittain

1 Liikevaihto markkina-alueittain

1000 euroa	1.1.–31.12.2014	1.1.–31.12.2013
Suomi	31 920	42 419
Skandinavia	1 045	68
Baltian maat	331	
Venäjä	2 615	
	35 911	42 487

Tilinpäätös › Emoyhtiön tilinpäätös › Emoyhtiön liitetiedot (FAS) › 2 Liiketoiminnan muut tuotot

2 Liiketoiminnan muut tuotot

1000 euroa	1.1.–31.12.2014	1.1.–31.12.2013
Käyttöomaisuuden myyntivoitot	12 042	55
Muut	360	12
	12 402	67

Tilinpäätös › Emoyhtiön tilinpäätös › Emoyhtiön liitetiedot (FAS) › 3 Materiaalit ja palvelut

3 Materiaalit ja palvelut

1000 euroa	1.1.–31.12.2014	1.1.–31.12.2013
Aineet ja tarvikkeet	2 390	196
Ulkopuolisilta ostetut palvelut	1 304	38
	3 694	234

Tilinpäätös › Emoyhtiön tilinpäätös › Emoyhtiön liitetiedot (FAS) › 4 Henkilöstöä ja toimielinten jäseniä koskevat tiedot

4 Henkilöstöä ja toimielinten jäseniä koskevat tiedot

1000 euroa	1.1.–31.12.2014	1.1.–31.12.2013
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	17 624	16 956
Eläkekulut	3 314	3 920
Muut henkilösivukulut	786	845
	21 724	21 721
Johdon palkat ja palkkiot		
Hallitusten jäsenet ja toimitusjohtaja	2 009	844
Henkilöstö keskimäärin		
Toimihenkilöitä	234	303

Hallituksen jäsenten ja toimitusjohtajan eläkesitoumukset

Lemminkäinen Oyj:n toimitusjohtajan eläkeikä on 63 vuotta.

Tilinpäätös › Emoyhtiön tilinpäätös › Emoyhtiön liitetiedot (FAS) › 5 Poistot

5 Poistot

1000 euroa	1.1.–31.12.2014	1.1.–31.12.2013
Aineettomat oikeudet	5 081	3 502
Muut pitkävaikutteiset menot	298	2 445
Rakennukset ja rakennelmat	784	770
Koneet ja kalusto	44	67
Muut aineelliset hyödykkeet	62	62
	6 269	6 845

Tilinpäätös › Emoyhtiön tilinpäätös › Emoyhtiön liitetiedot (FAS) › 6 Tilintarkastajan palkkiot

6 Tilintarkastajan palkkiot

1000 euroa	1.1.–31.12.2014	1.1.–31.12.2013
Tilintarkastus	111	119
Veroneuvonta		14
Muu konsultointi	102	88
	213	220

Tilinpäätös › Emoyhtiön tilinpäätös › Emoyhtiön liitetiedot (FAS) › 7 Rahoitustuotot ja -kulut

7 Rahoitustuotot ja -kulut

1000 euroa	1.1.–31.12.2014	1.1.–31.12.2013
Osinkotuotot		
Saman konsernin yrityksiltä	12 400	
Muilta		55
	12 400	55
Korko- ja muut rahoitustuotot		
Saman konsernin yrityksiltä	15 747	15 524
Muilta	40 135	16 952
	55 882	32 477
Korko- ja muut rahoituskulut		
Saman konsernin yrityksille	-663	-1 378
Muille	-77 751	-39 669
	-78 414	-41 047
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	-10 132	-8 516
Rahoitustuottoihin ja -kuluihin sisältyy seuraavia eriä		
Valuuttakurssivoitot ja -tappiot (netto)	-5 372	-4 908
Valuuttajohdannaisten käyvän arvon muutos (netto)	4 796	1 197
Korkojohdannaisten käyvän arvon muutos (netto)	-1 175	517
Suojauslaskennan voitot ja tappiot (netto)	-72	-503

Tilinpäätös › Emoyhtiön tilinpäätös › Emoyhtiön liitetiedot (FAS) › 8 Satunnaiset erät

8 Satunnaiset erät

1000 euroa	1.1.–31.12.2014	1.1.–31.12.2013
Satunnaiset tuotot, konserniavustukset	22 220	1 206
Satunnaiset kulut, vahingonkorvaukset	-6 408	-65 587
	15 812	-64 381

Tilinpäätös › Emoyhtiön tilinpäätös › Emoyhtiön liitetiedot (FAS) › 9 Välittömät verot

9 Välittömät verot

1000 euroa	1.1.–31.12.2014	1.1.–31.12.2013
Tuloverot aikaisemmilta vuosilta	0	-1
Laskennallisen verosaamisen muutos	5 186	17 461
	5 185	17 461

Tilinpäätös › Emoyhtiön tilinpäätös › Emoyhtiön liitetiedot (FAS) › 10 Pysyvät vastaavat

10 Pysyvät vastaavat**Aineettomat hyödykkeet**

1000 euroa	Aineettomat oikeudet	Muut pitkävaikutteiset menot	Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2014	18 019	7 713	7 380	33 111
Lisäykset	4 678	19	382	5 080
Vähennykset	-2 798	-2 707	-2 566	-8 071
Siirrot erien välillä	4 080	575	-4 655	
Hankintameno 31.12.2014	23 979	5 600	541	30 120
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.2014	-6 619	-7 180		-13 799
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	611	2 672		3 283
Tilikauden poisto	-5 081	-298		-5 379
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.2014	-11 089	-4 806		-15 895
Kirjanpitoarvo 31.12.2014	12 890	794	541	14 225

1000 euroa	Aineettomat oikeudet	Muut pitkävaikutteiset menot	Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2013	7 912	7 713	9 258	24 883
Lisäykset	2 209		6 101	8 310
Vähennykset	-81			-81
Siirrot erien välillä	7 980		-7 980	
Hankintameno 31.12.2013	18 019	7 713	7 380	33 111
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.2013	-3 194	-4 735		-7 929
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	77			77
Tilikauden poisto	-3 502	-2 445		-5 947
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.2013	-6 619	-7 180		-13 799
Kirjanpitoarvo 31.12.2013	11 400	532	7 380	19 312

Aineelliset hyödykkeet

1000 euroa	Maa-alueet	Rakennukset	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2014	2 947	18 566	947	1 323	361	24 145
Lisäykset		62				62
Vähennykset			-463			-463
Siirrot erien välillä		361			-361	
Hankintameno 31.12.2014	2 947	18 989	484	1 323		23 744
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.2014		-12 360	-817	-1 050		-14 227
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot			428			428
Tilikauden poisto		-784	-44	-62		-890
Kertyneet poistot 31.12.2014		-13 144	-434	-1 112		-14 690
Arvonkorotukset	3 087	2 333				5 420
Kirjanpitoarvo 31.12.2014	6 034	8 178	50	211		14 474

1000 euroa	Maa-alueet	Rakennukset	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2013	2 947	18 608	957	1 323		23 835
Lisäykset					361	361
Vähennykset		42	9			52
Hankintameno 31.12.2013	2 947	18 566	947	1 323	361	24 145
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.2013		-11 632	-760	-989		-13 381
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot		42	9			52
Tilikauden poisto		-770	-67	-62		-898
Kertyneet poistot 31.12.2013		-12 360	-817	-1 050		-14 227
Arvonkorotukset	3 087	2 333				5 420
Kirjanpitoarvo 31.12.2013	6 034	8 539	130	273	361	15 337

Sijoitukset

1000 euroa	Osuudet konserni-yrityksissä	Kiinteistö-osakkeet	Muut osakkeet ja osuudet	Asunto-osakkeet	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2014	159 565	793	556	250	161 165
Lisäykset			10		10
Vähennykset	-43 018	-38	-210	-79	-43 344
Hankintameno 31.12.2014	116 547	755	356	172	117 831
Arvonalentumiset	-2 386				-2 386
Kertyneet arvonalentumiset 31.12.2014	-2 386				-2 386
Arvonkorotukset				76	76
Kirjanpitoarvo 31.12.2014	114 162	755	356	248	115 522

1000 euroa	Osuudet konserni-yrityksissä	Kiinteistö-osakkeet	Muut osakkeet ja osuudet	Asunto-osakkeet	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2013	159 565	793	556	250	161 165
Hankintameno 31.12.2013	159 565	793	556	250	161 165
Arvonkorotukset				76	76
Kirjanpitoarvo 31.12.2013	159 565	793	556	327	161 241

Tilinpäätös › Emoyhtiön tilinpäätös › Emoyhtiön liitetiedot (FAS) › 11 Vaihtuvat vastaavat

11 Vaihtuvat vastaavat

1000 euroa	31.12.2014	31.12.2013
Pitkäaikaiset saamiset		
Lainasaamiset saman konsernin yrityksiltä		1 700
		1 700
Laskennallinen verosaaminen		
Jaksotuseroista ja väliaikaisista eroista	22 395	21 099
Verokannan muutoksen vaikutus		-3 875
	22 395	17 224
Laskennallinen verovelka		
Arvonkorotuksista	1 099	1 347
Verokannan muutos		-247
	1 099	1 099
Laskennallinen verosaaminen (+) ja -velka (-) yhteensä	21 296	16 125
Lyhytaikaiset saamiset		
Saamiset konsernin ulkopuolisilta		
Myyntisaamiset	279	258
Lainasaamiset		413
Muut saamiset	10 066	3 444
Siirtosaamiset	3 399	1 577
	13 743	5 692
Saamiset saman konsernin yrityksiltä		
Myyntisaamiset	6 642	4 350
Muut saamiset	249 349	302 932
Siirtosaamiset	2 412	14 431
	258 403	321 713
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	272 146	327 405
Siirtosaamisten erittely		
Korkosiirtosaamiset	28	6 345
Verosaaminen	3	5
Henkilöstökulujen jaksotus	942	344
Muut siirtosaamiset	4 838	9 313
	5 811	16 008

Tilinpäätös › Emoyhtiön tilinpäätös › Emoyhtiön liitetiedot (FAS) › 12 Oma pääoma

12 Oma pääoma

1000 euroa	2014	2013
Osakepääoma 1.1.	34 043	34 043
Osakepääoma 31.12.	34 043	34 043
Ylikurssirahasto 1.1	5 675	5 675
Ylikurssirahasto 31.12.	5 675	5 675
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto 1.1.	61 309	61 309
Osakeanti	29 272	
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto 31.12.	90 581	61 309
Käyvän arvon rahasto 1.1.	-59	-421
Suojausinstrumenttien arvonmuutos	74	504
Rahoitusarvopapereiden arvonmuutos		-20
Siirto laskennalliseen verovelkaan	-15	-122
Käyvän arvon rahasto 31.12.		-59
Voitto edellisiltä tilikausilta 1.1.	47 951	128 102
Osingonjako		-11 762
Voitto edellisiltä tilikausilta 31.12.	47 951	116 340
Tilikauden tulos	-2 372	-68 389
Oma pääoma yhteensä	175 877	148 919
Jakokelpoiset varat 31.12.	136 160	109 260

Tilinpäätös › Emoyhtiön tilinpäätös › Emoyhtiön liitetiedot (FAS) › 13 Pakolliset varaukset

13 Pakolliset varaukset

1000 euroa	31.12.2014	31.12.2013
Oikeudenkäyntivaraus	12 308	5 900

Tilinpäätös › Emoyhtiön tilinpäätös › Emoyhtiön liitetiedot (FAS) › 14 Vieras pääoma

14 Vieras pääoma

1000 euroa	31.12.2014	31.12.2013
Pitkäaikainen vieras pääoma		
Velat konsernin ulkopuolisille		
Lainat rahoituslaitoksilta		10 000
Eläkelainat		1 956
Joukkovelkakirjalainat	99 647	
Oman pääoman ehtoinen laina	138 377	69 095
	238 024	81 050
Lyhytaikainen vieras pääoma		
Velat konsernin ulkopuolisille		
Lainat rahoituslaitoksilta		5 751
Eläkelainat	1 956	19 555
Joukkovelkakirjalainat		59 931
Yritystodistukset	63 365	150 205
Ostovelat	629	1 530
Muut velat	9 910	66 755
Siirtovelat	15 325	6 563
	91 184	310 291
Velat saman konsernin yrityksille		
Ostovelat	36	184
Muut velat	39 100	52 980
Siirtovelat	0	165
	39 136	53 329
Siirtovelkojen erittely		
Korkosiirtovelat	7 461	2 925
Henkilöstökulujen jaksotus	4 780	3 013
Muut siirtovelat	3 083	790
	15 325	6 728

Tilinpäätös › Emoyhtiön tilinpäätös › Emoyhtiön liitetiedot (FAS) › 15 Vakuudet ja vastuusitoumukset

15 Vakuudet ja vastuusitoumukset

1000 euroa	31.12.2014	31.12.2013
Takaukset		
Konserniyritysten puolesta	407 697	438 185
Konsernin osakkuus- ja yhteisyritysten puolesta	14 356	17 356
Työyhteisliittymien ja kiinteistöyhtiöiden puolesta	1 831	1 831
	423 884	457 371
Lisäksi Lemminkäinen Oyj on antanut tytäryhtiönsä puolesta yhden takauksen ilman enimmäismäärä.		
Vuokravastuut		
Seuraavana vuonna maksettavat	4 888	7 906
Myöhemmin maksettavat	24 579	19 127
	29 468	27 034
Johdannaissopimukset		
Valuuttatermiinit		
Nimellisarvo	77 179	113 435
Käypä arvo	5 710	852
Koronvaihtosopimukset		
Nimellisarvo	40 000	45 751
Käypä arvo	-1 045	41

Tilinpäätös › Taloudellista kehitystä kuvaavat tunnusluvut (IFRS)

Taloudellista kehitystä kuvaavat tunnusluvut (IFRS)

Milj. euroa	2014	2013	2012	2011	2010*
Liikevaihto	2 044,5	2 020,1	2 267,6	2 183,9	1 829,6
Kansainvälinen liiketoiminta	971,2	929,0	897,3	780,3	543,5
%:a liikevaihdosta	47,5	46,0	39,6	35,7	29,7
Liikevoitto	36,3	-89,3	50,4	44,0	29,6
%:a liikevaihdosta	1,8	-4,4	2,2	2,0	1,6
Tulos ennen veroja	-1,7	-116,1	29,1	25,0	7,6
%:a liikevaihdosta	-0,1	-5,7	1,3	1,1	0,4
Emoyhtiön omistajille kuuluva osuus tilikauden tuloksesta	18,2	-93,7	43,9	34,7	0,3
%:a liikevaihdosta	0,9	-4,6	1,9	1,6	0,0
Pitkäaikaiset varat	307,9	362,5	343,8	351,0	315,1
Vaihto-omaisuus	524,0	504,4	494,4	448,5	376,0
Rahoitusomaisuus	425,9	475,8	465,3	443,3	370,9
Oma pääoma	412,5	324,0	441,8	348,7	325,2
Määräysvallattomien omistajien osuus	0,1	0,6	0,4	1,7	5,1
Korollinen vieras pääoma	347,8	407,6	371,2	431,6	375,5
Koroton vieras pääoma	497,5	611,0	490,6	460,7	356,2
Taseen loppusumma	1 257,8	1 342,7	1 303,5	1 242,8	1 062,0
Oman pääoman tuotto, % **	4,9	-24,4	11,1	10,5	0,4
Sijoitetun pääoman tuotto, % **	13,5	-9,4	10,8	10,8	7,0
Omavaraisuusaste, %	37,1	27,3	37,2	30,8	35,0
Gearing, %	51,8	100,8	62,8	114,5	105,7
Korollinen nettovelka	213,6	326,5	277,3	401,2	349,2
Bruttoinvestoinnit	30,0	71,2	64,5	84,0	59,6
%:a liikevaihdosta	1,5	3,5	2,8	3,8	3,3
Tilaukanta 31.12. jatkuvat toiminnot	1 456,1	1 733,2	1 336,1	1 289,3	1 083,6
Henkilöstö tilikauden lopussa, jatkuvat toiminnot	4 748	5 526	5 833	5 751	5 234

Laadintaperiaatteiden muutosten vaikutukset tunnuslukuihin on oikaistu uuden laadintaperiaatteen ensimmäiseltä soveltamiskaudelta sekä sitä edeltävältä tilikaudelta. Vastaavasti lopetettujen toiminnot on oikaistu tuloslaskelman eristä tilikaudelta, jona ne on luokiteltu lopetettuihin toimintoihin sekä sitä edeltävältä tilikaudelta.

* Luvut sisältävät myytäviksi luokitellut omaisuuserät ja niihin liittyvät velat.

** Sisältää lopetettujen toimintojen tulosvaikutuksen.

Tilinpäätös › Osakekohtaiset tunnusluvut (IFRS)

Osakekohtaiset tunnusluvut (IFRS)

	2014	2013	2012	2011	2010
Laimentamaton tulos/osake (EPS), euroa *	0,40	-4,81	1,94	1,68	0,01
Laimennettu tulos/osake (EPS), euroa *	0,40	-4,81	1,93	1,68	0,01
Oma pääoma/osake, euroa *	19,33	15,70	21,45	16,87	16,32
Osinko/osake, euroa	0,00 **	0,00	0,60	0,50	0,50
Osinko/tulos, %	0,0	0,0	26,9	28,3	yli sata
Efektiiivinen osinkotuotto, %	0,0	0,0	4,2	2,7	1,9
Hinta/voitto-suhde (P/E) *	23,6	-3,2	7,4	11,1	1 734,7
Osakkeen kurssikehitys, euroa					
keskikurssi	12,61	15,57	16,48	22,86	24,73
alin kurssi	9,50	13,74	13,95	17,08	21,21
ylin kurssi	15,89	16,97	20,50	27,37	30,00
kurssi kauden lopussa	9,52	15,20	14,28	18,72	26,00
Osakekannan markkina-arvo, milj. euroa	220,9	298,2	280,6	367,8	510,8
Osakkeiden vaihto (OMX Helsinki), 1 000 kpl	1 096	1 758	992	3 367	4 172
%:a kokonaismäärästä	4,7	8,9	5,0	17,1	21,2
Osakkeiden lukumäärän painotettu keskiarvo, 1 000 kpl *	21 329	20 600	20 582	20 665	19 932
Osakkeiden lukumäärä kauden lopussa, 1 000 kpl	23 220	19 650	19 650	19 645	19 645
Omat osakkeet, kpl	16 687	34 915	509		

Laadintaperiaatteiden muutosten vaikutukset tunnuslukuihin on oikaistu uuden laadintaperiaatteen ensimmäiseltä soveltamiskaudelta sekä sitä edeltävältä tilikaudelta. Vastaavasti lopetetut toiminnot on oikaistu tuloslaskelman eristä siltä tilikaudelta, jona ne on luokiteltu lopetettuihin toimintoihin sekä sitä edeltävältä tilikaudelta.

* Vuosien 2010–2013 luvut sisältävät takautuvan oikaisun johtuen vuoden 2014 merkintäoikeusannin vaikutuksesta osakkeiden lukumäärän painotettuun keskiarvoon.

** Hallituksen ehdotus yhtiökokoukselle

Tunnuslukujen laskentakaavat

SIJOITETUN PÄÄOMAN TUOTTO-%

Tulos ennen veroja + rahoituskulut
 Oma pääoma yhteensä (keskimäärin) + korolliset velat (keskimäärin) x 100

OMAN PÄÄOMAN TUOTTO-%

Tilikauden tulos
 Oma pääoma yhteensä (keskimäärin) x 100

OMAVARAISUUSASTE, %

Oma pääoma yhteensä
 Taseen loppusumma - saadut ennakot x 100

GEARING, %

Korolliset velat – likvidit varat
 Oma pääoma yhteensä x 100

KOROLLINEN NETTOVELKA

Korolliset velat – likvidit varat

LAIMENTAMATON OSAKEKOHTAINEN TULOS

Emoyhtiön omistajille kuuluva tilikauden tulos – suoriteperusteisesti lasketut oman pääoman ehtoisen lainan korot verovaikutuksella oikaistuna
 Ulkona olevien osakkeiden lukumäärän painotettu keskiarvo

LAIMENNETTU OSAKEKOHTAINEN TULOS

Emoyhtiön omistajille kuuluva tilikauden tulos – suoriteperusteisesti lasketut oman pääoman ehtoisen lainan korot verovaikutuksella oikaistuna
 Ulkona olevien osakkeiden lukumäärän painotettu keskiarvo + laimentavat potentiaaliset kantaosakkeet

OMA PÄÄOMA/OSAKE

Emoyhtiön osakkeenomistajille kuuluva oma pääoma
 Ulkona olevien osakkeiden lukumäärän painotettu keskiarvo

OSINKO/OSAKE

Tilikauden osingonjako
 Kokonaisosakemäärä – omat osakkeet

OSINKO/TULOS, %

Tilikauden osingonjako
 Emoyhtiön omistajille kuuluva tilikauden tulos x 100

EFEKTIIVINEN OSINKOTUOTTO, %

Osinko/osake
 Tilikauden päätöskurssi x 100

HINTA/VOITTO SUHDE (P/E)

Tilikauden päätöskurssi
 Laimentamaton osakekohtainen tulos

OSAKEKANNAN MARKKINA-ARVO

Ulkona olevien osakkeiden lukumäärä x tilikauden päätöskurssi

Hallituksen ehdotus emoyhtiön voittovarojen käytöstä

Emoyhtiö Lemminkäinen Oyj:n jakokelpoinen oma pääoma on 136 159 542,86 euroa, josta sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto on 90 580 653,68 euroa, voittovarot edellisiltä tilikausilta ovat 47 951 259,89 euroa ja tilikauden tulos -2 372 370,71 euroa.

Lemminkäinen Oyj:n hallitus ehdottaa yhtiökokoukselle, että yhtiö ei jakaisi 31.12.2014 päättyneeltä tilikaudelta osinkoa, jolloin voittovaroihin jää 45 578 889,18 euroa.

Helsingissä 4. päivänä helmikuuta 2015

Berndt Brunow

Juhani Mäkinen

Noora Forstén

Finn Johnsson

Kristina Pentti-von Walzel

Heikki Rätty

Casimir Lindholm
toimitusjohtaja

Tilintarkastuskertomus

Lemminkäinen Oyj:n yhtiökokoukselle

Olemme tilintarkastaneet Lemminkäinen Oyj:n kirjanpidon, tilinpäätöksen, toimintakertomuksen ja hallinnon tilikaudelta 1.1.–31.12.2014. Tilinpäätös sisältää konsernin taseen, tuloslaskelman, laajan tuloslaskelman, laskelman oman pääoman muutoksista, rahavirtalaskelman ja liitetiedot sekä emoyhtiön taseen, tuloslaskelman, rahoituslaskelman ja liitetiedot.

Hallituksen ja toimitusjohtajan vastuu

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisesta ja siitä, että konsernitilinpäätös antaa oikeat ja riittävät tiedot EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti ja että tilinpäätös ja toimintakertomus antavat oikeat ja riittävät tiedot Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti. Hallitus vastaa kirjanpidon ja varainhoidon valvonnan asianmukaisesta järjestämisestä ja toimitusjohtaja siitä, että kirjanpito on lainmukainen ja varainhoito luotettavalla tavalla järjestetty.

Tilintarkastajan velvollisuudet

Velvollisuutenamme on antaa suorittamamme tilintarkastuksen perusteella lausunto tilinpäätöksestä, konsernitilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta. Tilintarkastuslaki edellyttää, että noudatamme ammattieettisiä periaatteita. Olemme suorittaneet tilintarkastuksen Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Hyvä tilintarkastustapa edellyttää, että suunnittelemme ja suoritamme tilintarkastuksen hankkiaksemme kohtuullisen varmuuden siitä, onko tilinpäätöksessä tai toimintakertomuksessa olennaista virheellisyttä, ja siitä, ovatko emoyhtiön hallituksen jäsenet tai toimitusjohtaja syyllistyneet tekoon tai laiminlyöntiin, josta saattaa seurata vahingonkorvausvelvollisuus yhtiötä kohtaan, taikka rikkoneet osakeyhtiölakia tai yhtiöjärjystä.

Tilintarkastukseen kuuluu toimenpiteitä tilintarkastusevidenssin hankkimiseksi tilinpäätökseen ja toimintakertomukseen sisältyvistä luvuista ja niissä esitettävistä muista tiedoista. Toimenpiteiden valinta perustuu tilintarkastajan harkintaan, johon kuuluu väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvan olennaisen virheellisuuden riskien arvioiminen. Näitä riskejä arvioidessaan tilintarkastaja ottaa huomioon sisäisen

valvonnan, joka on yhtiössä merkityksellistä oikeat ja riittävät tiedot antavan tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisen kannalta. Tilintarkastaja arvioi sisäistä valvontaa pystyäkseen suunnittelemaan olosuhteisiin nähden asianmukaiset tilintarkastustoimenpiteet mutta ei siinä tarkoituksessa, että hän antaisi lausunnon yhtiön sisäisen valvonnan tehokkuudesta. Tilintarkastukseen kuuluu myös sovellettujen tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden asianmukaisuuden, toimivan johdon tekemien kirjanpidollisten arvioiden kohtuullisuuden sekä tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen yleisen esittämistavan arvioiminen.

Käsityksemme mukaan olemme hankkineet lausuntomme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä.

Lausunto konsernitilinpäätöksestä

Lausuntonamme esitämme, että konsernitilinpäätös antaa EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti oikeat ja riittävät tiedot konsernin taloudellisesta asemasta sekä sen toiminnan tuloksesta ja rahavirroista.

Lausunto tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta

Lausuntonamme esitämme, että tilinpäätös ja toimintakertomus antavat Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti oikeat ja riittävät tiedot konsernin sekä emoyhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat ristiriidattomia.

Helsingissä 16. päivänä helmikuuta 2015

PricewaterhouseCoopers Oy

KHT-yhteisö

Kim Karhu

KHT

Osakkeet ja osakkeenomistajat

Lemminkäisellä on käytössä yksi osakesarja (LEM1S). Kukin osake oikeuttaa yhteen ääneen yhtiökokouksessa ja samansuuruiseen osinkoon.

Osakepääoma ja osakkeiden määrä

Lemminkäisen osakepääoma pysyi muuttumattomana ja oli vuoden 2014 lopussa 34 042 500 euroa. Osakkeiden määrä nousi syksyllä toteutetun merkintäoikeusannin johdosta 23 219 900 osakkeeseen (19 650 176).

Osakkeen kurssikehitys ja vaihto

Lemminkäinen Oyj:n osakkeen kurssi vuoden 2014 alussa NASDAQ OMX Helsinki Oyj:ssä oli 15,20 euroa (14,28) ja vuoden viimeisenä kaupankäyntipäivänä 9,52 euroa (15,20). Osakkeen ylin noteeraus oli tammikuussa 15,89 euroa ja alin joulukuussa 9,50 euroa. Vuoden 2014 keskikurssi oli 12,61 euroa (15,57). Lemminkäisen kaikkien osakkeiden markkina-arvo tilikauden lopussa oli 220,9 milj. euroa (298,2).

NASDAQ OMX Helsinki Oyj:n lisäksi Lemminkäisen osakkeella käydään kauppaa myös vaihtoehtoisilla markkinapaikoilla. Osakkeiden kokonaisvaihto tilikauden aikana oli yhteensä 1 268 320 kappaletta (2 076 080). Tilikaudella Lemminkäisen osakkeen kokonaisvaihdosta 14 % (15) tuli vaihtoehtoisilta markkinapaikoilta. (lähde: Fidessa Fragmentation Index, <http://fragmentation.fidessa.com>).

Merkintäoikeusanti

Lemminkäinen toteutti vuonna 2014 merkintäoikeusannin. Osakkeenomistajille tarjottiin jokaista omistamaansa osaketta kohden yksi vapaasti luovutettavissa oleva arvo-osuusmuotoinen merkintäoikeus. Jokaista yhtätoista (11) merkintäoikeutta kohti merkintäoikeuden haltijalla oli oikeus merkitä kaksi (2) Lemminkäisen uutta osaketta merkintähintaan 8,20 euroa/osake.

Osakeannilla kerättiin noin 29,3 milj. euron bruttovarat, ja se ylimerkittiin noin 27,5 prosentilla. Osakeannin johdosta yhtiön osakkeiden kokonaismäärä nousi 19 650 176 osakkeesta 23 219 900 osakkeeseen.

Osakkeenomistajat

Yhtiöllä oli tilivuoden päättyessä 4 532 (4 705) osakkeenomistajaa. Hallintarekisteröityjen ja ulkomaalaisten omistajien osuus Lemminkäinen Oyj:n kaikista osakkeista ja äänimäärästä oli 13 prosenttia (13).

Liputukset

Vuonna 2014 yhtiö otti vastaan yhden liputusilmoituksen. Noora Forsténin omistus Lemminkäinen Oyj:n osakkeista ja äänimäärästä väheni 1 966 073 osakkeesta eli 10,0 prosentista yhtiön osakkeista 1 866 073 osakkeeseen eli 9,5 prosenttiin yhtiön osakkeista ja alitti 10 prosenttia Lemminkäinen Oyj:n osakkeista ja äänimäärästä.

Omat osakkeet

Lemminkäisellä oli tilivuoden päättyessä hallussaan 16 687 omaa osaketta, jotka ovat palautuneet yhtiölle vähemmistöosuuksien purkuun sekä osakepalkkiojärjestelmään liittyen.

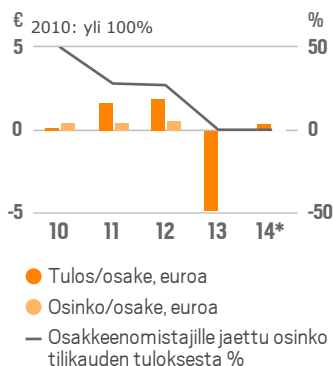
Johdon ja hallituksen osakkeenomistus

	Osakkeet 31.12.2014	Osakkeet 31.12.2013
Hallitus	2 983 553	2 612 733
Toimitusjohtaja	500	17 475
Johdoryhmä ilman toimitusjohtajaa	13 458	22 653
Johdon ja hallituksen omistus yhteensä	2 997 511	2 652 861
%:a osakekannasta	13 %	14 %

Lemminkäisen osake (LEM1S)

Listaus:	NASDAQ OMX Helsinki
Listautumispäivämäärä:	1.6.1995
Kaupankäyntivaluutta:	euro
Markkina-arvoryhmä:	Keskisuuret yhtiöt
Toimialaluokka:	Teollisuustuotteet ja -palvelut
Kaupankäyntitunnus:	LEM1S
ISIN-koodi:	FI0009900336
Reuters-tunnus:	LEM1S.HE
Bloomberg-tunnus:	LEM1S FH

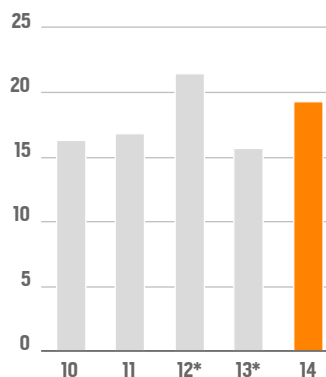
Tulos/osake, osinko/osake

*Hallitus ehdottaa, että vuodelta 2014 ei jaeta osinkoa.

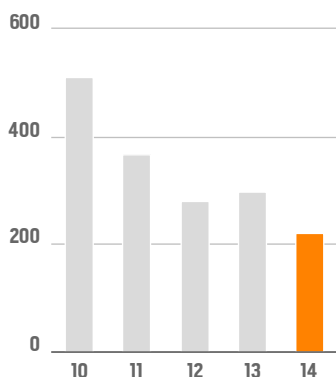
Vuosien 2010–2013 luvut sisältävät takautuvan oikaisun johtuen vuoden 2014 merkintäoikeusannin vaikutuksesta osakkeiden lukumäärän painotettuun keskiarvoon.

Oma pääoma/osake, euroa

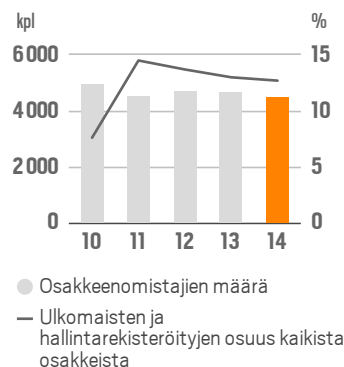

*Vuosien 2010–2013 luvut sisältävät takautuvan oikaisun johtuen vuoden 2014 merkintäoikeusannin vaikutuksesta osakkeiden lukumäärän painotettuun keskiarvoon.

Osakekannan markkina-arvo, milj. euroa

Osakkeenomistajien määrä

Tietoa sijoittajille › Tietoa osakkeenomistajille ja sijoittajille

Tietoa osakkeenomistajille ja sijoittajille

Varsinainen yhtiökokous 2015

Lemminkäinen Oyj:n vuoden 2015 varsinainen yhtiökokous pidetään keskiviikkona 25.3.2015 klo 15.00 Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Varman auditoriossa, osoitteessa Salmisaarenranta 11, Helsinki.

Osallistumisoikeus

Oikeus osallistua yhtiökokoukseen on osakkeenomistajalla, joka on 13.3.2015 merkitty Euroclear Finland Oy:n pitämään yhtiön osakasluetteloon. Osakkeenomistaja, jonka osakkeet on merkitty hänen henkilökohtaiselle suomalaiselle arvo-osuustililleen, on rekisteröity yhtiön osakasluetteloon.

Osakkeenomistajan, jonka osakkeet on hallintarekisteröity ja joka haluaa osallistua varsinaiseen yhtiökokoukseen ja käyttää siellä äänioikeuttaan, tulee olla ilmoitettu tilapäisesti merkittäväksi yhtiön osakasluetteloon yhtiökokoukseen osallistumista varten 20.3.2015 klo 10.00 mennessä.

Ilmoittautuminen

Yhtiökokoukseen ilmoittautuminen alkaa 5.2.2015 ja päättyy 20.3.2015 klo 16.00. Ilmoittautua voi:

- internetissä osoitteessa www.lemminkainen.fi
- puhelimitse numeroon 02071 53378
- kirjeitse osoitteeseen Lemminkäinen Oyj, Pirjo Favorin, PL 169, 00181 Helsinki

Ilmoittautumisen yhteydessä tulee ilmoittaa osakkeenomistajan nimi, henkilötunnus, osoite, puhelinnumero sekä mahdollisen avustajan tai asiamiehen nimi ja henkilötunnus. Ilmoittautumisen on oltava perillä ennen ilmoittautumisajan päättymistä. Valtakirjat tulee toimittaa ilmoittautumisen yhteydessä. Yhtiökokouskutsu on nähtävillä kokonaisuudessaan yhtiön verkkosivuilla osoitteessa www.lemminkainen.fi.

Osingonjakopolitiikka ja tilikauden 2014 osinko

Lemminkäinen on määritellyt osingonjakopolitiikan, jonka mukaan yhtiön tavoitteena on jakaa osakkeenomistajille osinkoina vähintään 40 prosenttia tilikauden tuloksesta.

Lemminkäinen Oyj:n hallitus ehdottaa yhtiökokoukselle, että tilikaudelta 2014 ei jaeta osinkoa.

Taloudelliset tiedotteet vuonna 2015

5.2.2015	Tilinpäätöstiedote 2014
viikko 10	Vuosikertomus 2014 (sisältää tilinpäätöksen)
29.4.2015	Osavuosikatsaus 1.1.–31.3.2015
29.7.2015	Osavuosikatsaus 1.1.–30.6.2015
30.10.2015	Osavuosikatsaus 1.1.–30.9.2015

Lemminkäinen järjestää tulosjulkistusten yhteydessä suomenkielisen tiedotustilaisuuden pääomamarkkinoiden ja median edustajille pääkonttorillaan Helsingissä.

Yhtiö noudattaa kolmen viikon hiljaista jaksoa ennen tilinpäätöstiedotteen ja/tai osavuosikatsauksen julkistamista. Tänä aikana Lemminkäinen ei kommentoi sen taloudellista tilaa tai tulevaisuuden näkymiä, eikä tapaa pääomamarkkinoiden tai talousmedian edustajia.

Julkaisujen tilaukset

Taloudelliset raportit sekä pörssi- ja lehdistötiedotteet julkaistaan suomeksi ja englanniksi Lemminkäisen verkkosivuilla. Tiedotteet voi tilata suoraan sähköpostiin Lemminkäisen verkkosivuilta osoitteesta www.lemminkainen.fi/sijoittajat.

Sijoittajasuhteet

Lemminkäisen sijoittajasuhdetoiminnan tehtävänä on tukea yhtiön osakkeen oikeaa arvomuodostusta tarjoamalla pääomamarkkinoille ajankohtaista tietoa yhtiön liiketoiminnasta, strategiasta ja taloudellisesta asemasta. Jaettavan tiedon tulee olla tasapuolista ja samanaikaista

kaikille markkinaosapuolille. Sijoittajien ja analyytikoiden kysymyksiin vastataan puhelimitse, sähköpostitse sekä järjestämällä sijoittajatapaamisia.

Sijoitustutkimus

Yhtiön tietojen mukaan ainakin seuraavien pankkien ja pankkiiriliikkeiden palveluksessa olevat analyytikot tekivät sijoitusanalyyskejä Lemminkäisestä vuonna 2014: Carnegie Securities, Danske Bank, Evli Pankki, Inderes ja Pohjola Pankki. Analyytikoiden yhteystiedot löytyvät Lemminkäisen verkkosivuilta osoitteesta www.lemminkainen.fi/sijoittajat.

Yhteystiedot**Lemminkäinen Oyj****Sijoittajasuhteet**

PL 169, 00180 Helsinki

investor@lemminkainen.com**Katri Sundström**

Sijoittajasuhdejohtaja

puh. 02071 54813 / 0400 976 333

katri.sundstrom@lemminkainen.com

Osakkeenomistajat 31.12.2014

	Osakemäärä, kpl	%:a osakekannasta
1. Pnt Group Oy	4 341 948	18,7 %
2. Heikki Pentin kuolinpesä	2 253 698	9,7 %
3. Noora Forstén	2 209 721	9,5 %
4. Olavi Pentti	2 020 285	8,7 %
5. Varma	1 091 677	4,7 %
6. Kristina Pentti-von Walzel	756 580	3,3 %
7. Timo Pentti	756 580	3,3 %
8. Eva Pentti-Kortman	751 234	3,2 %
9. Mandatum Life	521 132	2,2 %
10. Wipunen varainhallinta Oy	355 000	1,5 %
11. Mariatorp Oy	355 000	1,5 %
12. Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Etera	319 743	1,4 %
13. Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen	319 527	1,4 %
14. Vakuutusosakeyhtiö Henki-Fennia	215 000	0,9 %
15. Laakkonen Mikko Kalervo	189 797	0,8 %
15 suurinta yhteensä	16 456 922	70,9%
Muut	3 956 725	17,0 %
Hallintarekisteröidyt	2 806 253	12,1 %
Yhteensä	23 219 900	100,0%

Lemminkäinen vastaanotti 2.4.2012 liputusilmoituksen, jonka mukaan Peab AB:n täysin omistama tytäryhtiö Peab Invest AS omistus nousi 10,6 prosenttiin Lemminkäinen Oyj:n osakkeista ja äänimäärästä. Lemminkäinen ei ole tämän jälkeen vastaanottanut liputusilmoitusta Peab Invest AS:n omistussuuden muutoksista. Peab Invest AS:n omistus on hallintarekisteröidyllä tilillä, eikä siten ole julkista.